

Icaria Antrazyt

HISTÒRIA

«El sistema escribe, organiza con destreza la ignorancia de lo que sucede e inmediatamente después el olvido de lo que a pesar de todo ha llegado a conocerse...»

Guy Debord *Comentarios sobre la sociedad del espectáculo*

Amb aquesta cita, del pensador situacionista Guy Debord en el pròleg del llibre, l'artíc militant del MLL, **Santi Soler**, ens dona la clau i intencions d'aquesta obra escrita per Joan Zambrana: donar a conèixer als lectors una sèrie d'esdeveniments històrics esdevinguts durant els anys de la «Transició» a Catalunya que, lluny de ser anecdòtics, van formar part d'una nova «repolitització llibertària», de la qual gairebé no se'ns han mostrat expressions escrites rellevants.

La irrupció d'un renovat anarcosindicalisme durant el període de 1976-1979, reagrupat al voltant de la sindical històrica CNT, gràcies a l'embranchada de nous grups autònoms, autòctons i llibertaris, va aconseguir unir una bona part del moviment obrer i dels moviments socials catalans en un gran nombre de lluites socials i sindicals de caràcter transgressor, per tal d'acabar amb el règim franquista i qüestionar el règim de 1978.

Una espontània i plural irrupció llibertària, que va recórrer bona part de la geografia ibèrica amb una especial incidència a Catalunya, i que en l'actualitat segueix formant part de la «cara oculta» de la (altra) Transició, aquella que ha sigut volgutament silenciada pels mandarins del «nou ordre» de dominació imperant.

ISBN: 978 84 9888 872 0

9 788498 888720

488

JOAN ZAMBRANA

Els llibertaris catalans a la Transició

Una història ignorada CNT (1976-1979)

488 Icaria

Els llibertaris catalans a la Transició

JOAN ZAMBRANA

Icaria Antrazyt

JOAN ZAMBRANA

ELS LIBERTARIS CATALANS
A LA TRANSICIÓ

UNA HISTÒRIA IGNORADA (1976-1979)

Icaria & Antazyt
HISTÒRIA

Aquest llibre ha estat editat en paper 100% Arnic dels boscos, provinent de boscos sostenibles i amb un procés de producció de TCF (Total Chlorin Free), per a col·laborar amb una gestió dels boscos respectuosa amb el medi ambient i econòmicament sostenible.

*Als amics i amigues,
molt especialment al Santi Soler
i l'Alex Bronchales*

Traducció al català: Clara Moliner Xirgu

Edició ampliada de *La alternativa libertaria (Catalunya 1976-1979)*.
Edicions fet a mà - Badalona, 2000

Disseny de la coberta: Icaria
Fotografia de la coberta: Mitin Marató (30-10-1976)

© Joan Zambana

© D'aquesta edició:
Icaria editorial, s. a.
Bailèn, 5 - planta 5
08010 Barcelona
www.icariaeditorial.com

Primera edició: abril de 2019

ISBN: 978-84-98888-872-0

Dipòsit legal: B 8912-2019

Fotocomposició: Text Gràfic

Impres a UIZAMA (Navarra)

Printed in Spain. Impres a Espanya

ÍNDEX

- Sobre llibertaris i (in)transicions, a Catalunya – Apunts
dispersos, *Joan Zambra* 11
- Pròleg. Per què cal parlar de 1977 des de 1999 (reflexions
sobre, i en contra, el fals oblit), *Santi Soler i Amigó* 15
- Introducció 21
- I. El món llibertari a finals del franquisme
a Catalunya 29
- L'herència del maig de 1968: vers un nou llibertarisme 29
- Les diverses CNT 34
- Lluites obreres i dinàmica antiautoritària 40
- La contestació antiautoritària a CC OO de Catalunya 43
- El «Movimiento Ibérico de Liberación» - el MIL 48
- Els grups llibertaris nous 53
- Grups Solidaridad 57
- MCL (Moviment Comunista Llibertari) 59
- GOA (Grupos Obreros Autónomos) Santa Coloma
de Gramenet) 59
- Frente Sindicalista Revolucionario (FSR) 60
- Estruclians i llibertarisme 62
- Situació política i crisi del franquisme 67
- II. Postfranquisme: primera fase (1976).
Fase de reconstrucció 71
- La reforma Arias: immobilitisme i lluites socials 71
- La reconstrucció de la CNT a Catalunya 77
- Els primers debats de la CNT 83
- Unitat / pluralitat sindical 89
- La primera demostració de masses: el míting de Marató (30
d'octubre de 1976) 93
- La vaga general del 12 de novembre de 1976 a Catalunya 97

- Lluites obreres i assemblearisme: la vaga de Roca com a exemple 101
- La lluita per l'amnistia total: la Copel i les opcions llibertàries 106
- Debats i escenes de la faràndula catalana 111
- Ajblanac*: una revista en clau llibertària 117
- El Vies Topor*: revista de pensament per a una esquerra plural 125
- III. Postfranquisme: segona fase. Consolidació i expansió (1977) 131
- La reforma Suárez i la ruptura pactada: de la Llei de Reforma Política a les eleccions generals de 1977 131
- La reestructuració de la FAI: alguns apunts 136
- La CNT dins l'àmbit de l'Estat espanyol 140
- «El anarquismo llibertario reaparece en España» 140
- L'evolució de la CNT de Catalunya: algunes dades sobre afiliació i implantació (1976-1979) 148
- CNT Catalunya: afiliació federacions locals de Catalunya 150
- La lluita pel patrimoni històric: l'Ocupació de Solidaridad Nacional 154
- El míting de Montjuïc a Barcelona: l'eclosió màxima de la CNT catalana 158
- Les jornades llibertàries internacionals a Barcelona 161
- Els ateneus llibertaris: un intent de lluita diferent entre els moviments urbans 169
- La vaga de gasolineres a Barcelona: dos actes per a un conflicte 174
- IV. Postfranquisme: tercera fase
- Estrancament i crisi (1978-1979) 183
- El front antipacte de la Mondcloa. La CNT s'oposa al pacte social 183
- El cas Scala: l'intent de criminalitzar la CNT per part de l'Estat 186
- La lluita per la llibertat d'expressió: Els Joglars, Boadella i la Torna 191
- L'Estat espanyol segueix torturant: la mort d'Agustín Rueda 195
- El comitè nacional de la CNT es trasllada a Catalunya 198
- Lluites obreres a Catalunya: l'enfrontament sindical
- CC OO-CNT 201
- Solidaridad Obrera* inicia una nova fase: premsa obrera al quiosc 204
- V. Annexes. Dades de l'anarcosindicalisme a Catalunya 229
- Assemblea reconstrucció CNT-Catalunya (29-02-1976) 232
- Dades afiliació - CNT de Catalunya (anys 1977 i 1979) 232
- Plens de sindicats CNT - Catalunya (1976-1979) - Estadística sindicats assistents 238
- Adresses federacions locals «CNT - Cataluña» 252
- CNT - Comitès de Catalunya (1976-1979) 254
- Caràleg de publicacions llibertàries a l'Estat espanyol (anys 1976-1998) 256
- Relació de federacions locals i sindicats - CNT Catalunya (anys 1976-1979) 257
- Sindicats CNT - Catalunya 259
- Fons informatius: orals i documentals 264
- Bibliografia 265
- Tesis doctorals i resines 276
- Bibliografia complementària 277
- Les eleccions sindicals : el posicionament de la CNT 209
- La polarització ideològica dels diversos grups de la CNT-catalana fins al V Congrés: una aproximació 212
- El desencant: la crisi de l'esquerra social 216
- El V Congrés de la CNT: divisió i ruptura 221

SOBRE LIBERTARIS I (IN)TRANSICIONS A CATALUNYA — APUNTS DISPERSOS

Joan Zambrana

L'anomenada «Transició democràtica» i també la seva curra història segueix sent, a dia d'avui, un assumpte d'evident «actualitat política», tant pel que fa als defensors del procés polític instaurat (conegut com «el règim del 78») com per aquells que critiquem les seves evidents mancances en termes de qualificar democràtica real per a les classes populars.

Respecte a la història inicial de l'anomenada Transició, podem dir que les primeres expressions narratives van ser dirigides i amplificades pels sectors polítics i culturals que van formar part de les elits institucionals dominants del «règim del 78». Els trets característics d'aquesta «història-farsa» es situaven molt més en el terreny de la propaganda política autosatísfeta que no pas en una construcció històrica crítica i fonamentada. Com és ben conegut, els règims polítics acostumen a basar la seva preeminència en la utilització de la història com a eina de propaganda cultural per a la seva lloanca.

Ara fa vint anys, quan els trets bàsics d'aquest estudi van sortir a la llum, la història dominant de la Transició era la que hem expressat en aquestes primeres reflexions. Semblava, doncs, necessari contrarestar la propaganda del «règim» mitjançant narratives històriques d'una «altra» Transició «realment existent», caracteritzada pel seus continguts transgressors i llibertaris.

A dia d'avui, i per raons ben variades que no entrarem a analitzar, podríem dir que el relat idealitzat i mentider sobre la Transició «idíl·lica» s'esà esmicolant des de fa un temps ençà; i que altres visions amb fort contingut crític comencen a tenir una

visibilitat i recepció més afavoridores. Com ja tots coneixem, per més que alguns ho neguin, no existeix una història objectiva i encara menys quan aquests fets passats són tan recents i encara vivim/patim algunes de les seves conseqüències socials i polítiques. Juntament amb la crítica de la història de la Transició, aquest treball vol assenyalat el paper rellevant dels grups i sectors llibertaris en aquesta nova dinàmica activista, que es va produir als últims anys del tardofranquisme a Catalunya i que ha estat molt ignorada pels historiadors oficials del «règim del 78».

Com ja sabem, la història de l'anarquisme a Catalunya, molt especialment en el primer terç del segle XX, ha estat molt important en el si de les classes populars a l'hora d'implementar una cultura obrera d'emancipació social d'abast majoritari al nostre país.

La influència d'aquests corrents llibertaris en l'imaginari social de les classes populars a Catalunya havia minvat fortament a principis de la dècada dels anys 60 del segle passat, principalment per la forta repressió que la dictadura franquista va dur a terme contra els seus militants i simpatitzants. Un mena de genocidi cruel i de gran abast; dirigir a exterminar la cultura obrera revolucionària a casa nostra en les seves diverses expressions polítiques.

Semblava, doncs, que l'empenya llibertària s'aniria amortint en el marc geopolític de les societats del capitalisme occidental i que la reconeguda «excepció» ibèrica també conduiria cap al mateix camí. Però va arribar una nova i inesperada onada llibertària a diversos països del món, amb variades experiències revolucionàries, sota el paraigua lluminós dels «fets del 68», les quals van fer mutar el vell anarquisme (eminentment obrer) per un altre de matisos més polisèmic, protagonitzat per sectors socials i generacionals de caire predominantment juvenil.

Aquesta nova «repol·lització llibertària» va tenir efectes dinamitzadors en països diferents de l'entorn capitalista, expressant una crítica reflexiva i acurada entorn de les noves formes de dominació existents. En el cas de Catalunya, i encara en ple franquisme, va servir per engegar una nova dinàmica d'activisme social llibertari, que es va expressar en l'aparició d'una nova cultura d'esquerres i la formació de nous grups antiautoritaris, autònoms i llibertaris que, progressivament, van anar adquirint un arrelament social rellevant.

A grans trets, i molt sintèticament expressat, aquesta seria l'essencial cronologia històrica respecte a la nova «repol·lització llibertària» a casa nostra. Els historiadors «oficials» de l'anarquisme (de tota mena i condició), d'aquesta època no acostumen a parlar-ne massa i ben sovint han marginat qualsevol referència substancial a aquesta nova dissidència.

A dia d'avui, però, existeix un bon grapat d'historiadors que fan recerca i ens estan oferint una informació consistent amb relació a la petjada llibertària dels anys del tardofranquisme, amb una voluntat manifesta d'assenyar una contrahistòria alternativa a la narrativa oficial del «règim del 78».

Per acabar aquestes breus notes de l'edició del llibre en català, hem de dir que aquesta nova entrega parteix dels seus característics inicials, aportant algunes noves informacions empríriques respecte a la CNT (la històrica central anarcosindicalista), les quals ens demostrarien la rellevància d'aquesta organització sindical a l'hora d'agrupar els sectors llibertaris i la classe treballadora de casa nostra en els primers anys del postfranquisme.

Desembre del 2018

PRÒLEG
PER QUÈ CAL PARLAR DE 1977
DES DE 1999 (REFLEXIONS SOBRE,
I EN CONTRA, EL FALS OBLIT)

Santi Soler i Amigó

El espectáculo puede dejar de hablar de algo durante tres días y es como si este algo no existiese... Como puede verse, las consecuencias prácticas son inmensas. (Guy Debord, 1988)

Sovint m'he trobat amb algun amic que em preguntava allò tan clàssic i que tant ens afalaga —per què negar-ho?— als que tenim el benaventurat vici d'escriure: «Quan tindrem el teu llibre de memòries?». Lògicament m'esforço a cercar una excusa creïble, alguna cosa així com que no tinc temps o que senzillament em fa mandra. Pel que sembla, el subconscient em traïeix; em fa molta mandra contribuir a engrössir aquesta legió d'autors de tanta autobiografia mediocre camuflada de llibre de memòries que últimament omplen de manera espectacular els catàlegs editorials.

Els nostres coetanis han desencadenat, sense adonar-se'n, un simptomàtic allau de records, maquillats més o menys encertadament, contribuint a estructurar un aparador, reflex inquietant de la circumstància que ens ha tocat viure.

No voldria dramatitzar, encara menys desautoritzar a tants excel·lents escriptors que cultiven de manera remarcable aquest gènere literari que és el «memorialisme» (perdó per la parauleta): la nostàlgia traspu indiscutiblement no només tendresa i sensibilitat sinó, a més a més, un gratificant toc poètic. Una altra cosa molt diferent és aquesta multitud d'excombatents explicant les seves batalles com qui evoca records de la mili: ens mostren les seves innombrables ferides de guerra, exhibeixen medalles rovellades que van deixar oblidades en el seu particular bagul dels records i s'afanyen de cop i volta a recuperar-ne la brillantor amb mal dissi-

mulades ànsies de conquerir el carnet homòlogat de protagonistes de la història, pagable en còmodes terminis.

Ja sé que les generalitzacions són sempre odioses, que no s'han de simplificar qüestions sempre complexes (polièdriques, com diuen ara), que soc el menys indicat per criticar els nostàlgics des de la meua nostàlgia particular. Però l'eclosió d'aquest nou memorialisme és un fenomen sociològic ben palpable que ens convida a preguntar-nos fins a quin punt es tracta d'una amnèsia deliberada, d'un efecte involuntàriament analgèsic, d'un cúmul de miratges que traeixen el nostre record sobre el que ha succeït no fa tant de temps, just fa tres dies com diu Debord... N'hi hauria prou amb dir que els qui s'enfronten a les regles implacables que regeixen la societat de la desinformació a títol purament individual, o autobiogràfic, troben en el pecat de la seva remerària ingenuïtat la penitència de la seva indefensió enfront de l'inquietant rodet del fals oblit que ens amenaça.

Una possible resposta a la pregunta de què passa amb tants llibres de memòries seria criticar l'efecte multiplicador d'aquesta redundància que comporta la mateixa noció de «llibre de memòries». Senzillament: és evident que la memòria és selectiva, que comporta, òbviamment, certes relliscades i lapsus sense importància.

Doncs bé, el llibre de memòries és doblement selectiu; selectiu de forma redundant, amb falsedat per dir-ho d'alguna manera. Ja no és que la memòria en viu i en directe traïxí qui l'exerceix: la «memòria cosificada»; els llibres de memòries, concretament, traeixen no tant a qui els escriviu (que també) sinó bàsicament al públic entre confiar i desprevingut al qual es dirigeixen. Potser per això aquest gènere està en auge aquí i ara.

La primera intenció de la dominació espectacular era hacer desaparecer la pràctica totalitat de las informaciones y los comentarios razonables sobre el pasado más reciente. (Guy Debord, 1988)

Quan us trobeu escrites per algun lloc paraules o frases com aquesta mateixa de «memòria cosificada» no heu de sentir-vos incòmodes, al contrari: és òbviamment una d'aquelles expressions amb truc propi de l'arsenal dialèctic postmarxista que utilitzen els

teòrics de la societat de l'espectacle per posar de manifest —«vi-sualitzar» n'hi diuen— el caràcter esquivoide de la societat que ens envolta. Els situacionistes, en efecte, deixaven enrere aquell Marx antic que, pel que ens van inculcar els seus devots deixebles, parlava d'«alienació» així, a seques, sense el més mínim matís, de manera que ens proporcionava una visió empobrida de la realitat.

Per aquest motiu, a l'abordar la seva crítica radical a la societat de l'espectacle —perspectiva de més calatge que la simple crítica de la societat de la mercaderia—, els nostres bons amics van optar per posar sobre la taula tot el vast repertori de definicions de l'alienació que estan al nostre abast a dia d'avui: 1) la cosificació presenta com a «cosa» el que en realitat és una relació social entre persones mediatitzada per coses; 2) l'estranyament en tant que separació malaltosa entre la persona i la seva vida de cada dia que la cosificació provoca; 3) la *enajenación*, alguna cosa més que un simple sinònim d'alienació en tant que insisteix en la seva faceta de bogeria (d'esquizofrènia, més concretament); i 4) la «falsa consciència» o consciència desdoblada, fruit d'aquesta esquizofrènia latent, etc.

Concretament, el cas Debord és una mostra clara i palpable de fins a quin punt la voluntat d'incidència en la història per part dels situacionistes pot perdurar més enllà del seu temps. El 1988, després de dues dècades de la irrupció romàntica del famós maig francès —quan encara es podia parlar de revolució com d'una excitant aventura al nostre abast—, va voler fer una mica de balanç del panorama que planava sobre nosaltres davant d'aquell final de segle que treia el cap a la cantonada escrivint uns «COMENTARIOS SOBRE LA SOCIEDAD DEL ESPECTACULO». Davant del maleit «pensament únic», aquesta ideologia «no ideològica» que segrega la globalització a nivell planetari en la qual estem immersos, la indignació del mestre és tan contundent com petrocària a una ment coherent i llcida.

La retòrica situacionista —brillant i efaç com sempre— intentava, de nou, proporcionar-nos armes carregades de futur per actualitzar un discurs crític. Volia seguir incitant-nos a mantenir drecada la bandera negra de la contestació permanent, del rebuig radical, avui com ahir, de tot aquest extens camp de l'ALIENACIÓ (cosificació-estranyament-*enajenación*) citat anteriorment. En cas

contrari —ens adverteix literalment—, viurem en un món sense memòria ja que les diverses agències de l'organització del silenci han decidit col·locar la història fora de la llei, condemnant així a la clandestinitat totes les històries recents.

El sistema escribe, organiza, con destreza la ignorancia de lo que sucede, e inmediatamente después, el olvido de lo que a pesar de todo ha llegado a conocerse...

I tot i així, més enllà del brogit aparentment apocalíptic propi d'una resistència retòrica de gran impacte ens indica paradoxalment una porta oberta a l'esperança. La societat ens organitza impecablement l'oblit del passat? O, més aviat, es limita a intentar-ho però tem no acabar d'aconseguir-ho?, hom pensa interiorment quan els veu inquietos i preocupats de manera tan exagerada. S'ha dit reiteradament que el poder o és total o no és res; també de la mateixa manera existeix un consens generalitzar en afirmar que la informació és poder. Si ambdues coses són certes, la por del Poder seria lògica, tindria la seva raó de ser: quan la desinformació no està segura de ser total i absoluta, la seva funció de pedestal del vedell d'or de torn amenaça amb perdre aquesta presumpció soïdosa que li dona sentit i s'acaba desplomant estrepitosament. Només això...

Quando aún había ideologías que se enfrentaban, que se auto-proclamaban a favor o en contra de tal aspecto de la realidad, había fanáticos y embusteros, pero no «desinformadores». (Guy Debord, 1988)

Cal ressituar doncs el debar. Ens havien inculcat fins a tal punt l'omnipotència del sistema per silenciar les nostres veus que gairebé ens ho havíem cregut. Començàvem ja a assumir —des d'una certa resignació que ratllava el conformisme— aquella impotència col·lectiva aparentment irreversible sense cap més sortida que la pura renúncia. El mirall distorsionant de la DESINFORMACIÓ ens presentava als nostres propis ulls com individus sense nexes, aïllats en el temps i l'espai, segrestats i en certa manera ostarques de l'oblit generalitzat, posseïts per una aparent incommuniació tan física

com moral, amb un saber separat de la nostra consciència vital, de la «vida quotidiana de cada dia», per dir-ho d'alguna manera. Els comentaris de Debord sobre desinformadors i/o desinformats ens van com anell al dit. I és que si la DESINFORMACIÓ no és total i el Poder que genera no és absolut, posseir haurem de reconèixer (coñfo que no massa tard) la nostra ingenuïtat al creure'ns més dèbils i sentir-nos més aïllats del que realment estem. Un exemple ho podria il·lustrar: la desconfiança i l'angoixa davant de la típica i tòpica pregunta «Quan tindrem el teu llibre de memòries?» desapareixent, veient feliçment trastrocar tot el seu sentir (*atourné*, que dirien els situacionistes). És un canvi d'esquemes i perspectives al qual hom hi arriba per vies més directes que el lent i feixuc aprofundiment teòric.

Concretament, el canvi de xip va sorgir en una conversa a casa amb l'amic Joan Zambrana, de badaloní a badaloní, sobre llibres vells i textos oblidats (no oblidem que el noi és historiador). Detallo en viu l'anècdota, certament fortuïta però de cap manera trivial, d'un elemental comentari de sobretaula del que en pot sortir la guspira, la via directa de percepció a la que feia referència abans, perquè va deixar plantejada sobre la taula com qui no vol la cosa, el que podríem anomenar la pregunta del milió: «PER QUÈ NINGÚ PARLA JA DELS ANYS MÉS GUAPOS DEL POSTFRANQUISME?».

D'entrada em quedo una mica confós, sense saber molt bé què respondre-li: que no saben fer-ho (cosa molt difícil de creure, per cert), que posseir ni volen ni els interessa el més mínim gratar ni que sigui una mica el passat per reivindicar, blanc sobre negre, quatre veritats. O millor, el més segur en la meua modesta opinió: una mica de tot al mateix temps... La pregunta, però, tenia una certa rellevància com per ser despatxada parlant de les quatre fóretes amb les quals tan sovint es censuren, de fet, al nostre voltant (s'aparquen, podríem dir) certs temes poc confortables per a l'escala de valors que regeix aquesta societat mal anomenada «nostra».

Cal salbar de l'anècdota fortuïta a la categoria d'allò merament quantitatiu, de les quatre traveses que et posen els «media» a nivell qualitatiu, a qüestionar sense necessitat d'alçar la veu a ningú el que de fet són manobres descarades d'exaltació i litúrgia del fals oblit per part d'una societat desequilibrada i una mica paranoica.

En una de les seves intencionades peces, el cantant Joan Isaac llença també la seva contundent pregunta: «On és la gent, on és aquella Barcelona del 75, bandera negra al vent...?».

O sigui: per què ningú parla d'aquella Catalunya de *Ayo-blanca*, la Soli i les JORNADES LLIBERTARIES? (excuseu que la meua memòria es reveli tan selectiva per moments). No és cert que haguem entrat en una societat «normalitzada», desvellada i feliç per sempre, on ningú se'n recorda ja d'aquelles vivències rupturistes, d'aquell esclat llibertari de 1975-1979, d'aquell primer postfranquisme, aparentment tan lluny però al cap i a la fi tan proper i excitant.

On és la gent? És entre nosaltres: tant els que ho van viure com els que es van limitar a observar-ho, a prendre'n nota, a confiar-hi, inclús els que, eventualment, s'han tornat una mica desmemoriats. Existeixen hemeroteques, dossiers personals, arxius relativament poc assequibles. I existeixen les persones que van participar dels fets d'aquella mal anomenada «moguda llibertària» i les que es van limitar a ser-ne testimonis presencials. I existeix un públic jove i desconcertat que ni entén ni considera acceptable que els hagin intentat furtar el record d'allò que, pel que sembla, era més que un espectacle. És un bon pretext per escriure un llibre. Sí, de memòries...

Abril de 1999

La història dels moviments i grups llibertaris en l'etapa social i política del tardofranquisme a Catalunya (que es situa cronològicament uns anys abans i després de la mort del dictador Franco) resta encara per desenvolupar de forma feaçent. Des de les files d'aquests sectors s'han fet algunes aportacions interessants al que hauria de ser un primer esbós general de l'anàlisi històrica de l'imaginari llibertari a casa nostra.

Tot i així, en la majoria de casos, aquestes aportacions individuals i/o col·lectives han estat orientades prioritàriament a legitimar alguna posició ideològica concreta dins del panorama divers i plural del que podrem anomenar genèricament com a «àrea llibertària». El relat informatiu i analític ha prioritzat, a propòsit, una valoració positiva del posicionament de tendències i/o de grups, més que no pas mostrar la importància i rellevant manifestació social que hi havia darrera d'aquests moviments de caire transgressor i subversiu.

D'altra banda, en el camp de la investigació històrica que ha estat analitzant la Transició democràtica, tant la que té una voluntat de rigor com aquella que ha realitzat una anàlisi més superficial del període, sovint hem pogut trobar des d'apunts col·laterals i sense cap mena de profunditat a d'altres que contenen alguns errors en la narració cronològica i també sobre els moviments llibertaris en el seu conjunt.

Fruit d'aquests errors d'enfocament remàtic, cauen en l'oblit de forma persistent grans mobilitzacions socials i obres del postfranquisme que en molts moments van marcar el *timing* polític

del propi procés de l'anomenada «Transició». En aquest «oblit» (conscient?) s'han deixat d'analitzar causes i perquè d'alguns importants moviments populars i opcions socials de diverses procedències, entre els quals es troba, sense cap mena de dubte, l'«àrea llibertària» a la qual em refereixo en aquest estudi.

D'aquest breu esbós sobre el que s'ha «historiat» de l'«àrea llibertària» durant la Transició, es podria arribar a una conclusió falsa i errònia, tant pel que correspon a la seva expressió quantitativa com també a la seva diversitat qualitativa, remarcant que aquest fenomen podria ser «marginal» i que no fora rellevant des del punt de vista de l'anàlisi històrica seriosa. O bé, i potser malpensant amb certa raó, que l'expressió històrica del fenomen social en qüestió no entra en els plans que té la «història oficial» d'avui en dia sobre la Transició, pensada majoritàriament per estructures actuals d'orientació política. El mire persistent de la «transició model·lica» segueix dictant la història del postfranquisme com a relat dominant per a «tots els públics».

En els seus inicis argumentals, aquest treball neix amb la constatació empírica de l'existència d'aquest greu buit històric, i així mateix per intentar obrir un camí reflexiu i aclaridor que ens ajudi a analitzar amb major profunditat la història dels moviments llibertaris i antiautoritaris a Catalunya durant la denominada «Transició».

Allarg d'aquest treball es veurà la importància que va tenir l'àmbit català llibertari dins del desenvolupament global d'aquests moviments al conjunt de l'Estat espanyol. Sense desmerèixer la importància que va tenir aquest fenomen social en altres racons de l'Estat, es pot afirmar que va ser dins l'àmbit català on l'expressió més dinàmica d'aquests sectors socials va arribar a convertir-se en una força social rellevant i gens menyspreable.

A la pregunta de per què a Catalunya l'expressió d'aquesta onada llibertària va ser major i a la vegada més intensa, s'hauria de respondre des de probables hipòtesis aclaridores que es complementen i que, a la vegada, poden tenir valor per si mateixes en un conjunt de causes diverses i, de vegades, complementàries.

En primer lloc ens trobaríem, com a «pòsit històric profund», la important i recurrent «memòria històrica» llibertària catalana d'abans de la Guerra Civil, que va implicar un lligam sentimental

i social molt fort en relació a d'altres zones de l'Estat espanyol. Al mateix temps, la proximitat geogràfica de l'exili llibertari francès amb Catalunya ajudava a mantenir una interrelació més estreta de grups i persones que es movien en l'entorn clandestí i, en conseqüència, dels moviments llibertaris existents, tant els de nova creació com aquells més lligats a l'anarquisme històric».

Per altra banda, una hipòtesi amb una concreció històrica més afirmada seria la que senyalaria a Catalunya com una de les zones de major conflictivitat social a principis de la dècada dels setanta en l'àmbit de la lluita antifrancuista a l'Estat espanyol. Aquesta conflictivitat social s'expressava i es teoritzava de diferents formes i maneres en el si de l'esquerra anticapitalista. I, si bé els moviments llibertaris, autònoms i antiautoritaris no eren majoritaris ni dominants en el conjunt de l'esquerra catalana, sí que havien arribat a qualificar en una nova i ascendent cultura plural antiautoritària, força arrelada en la pròpia dinàmica social catalana. Els fets globals de Maig de 1968 i les seves diferents variants teòriques i/o vivencials (espontaneïsmes, hippisme, moviments *underground*, situacionisme, anarquisme vivencial, necessuerranisme) van ajudar de forma molt important a reforçar aquesta nova tendència neollibertària.

Aquestes dues característiques de la realitat social antifrancuista van ser les aglutinadores inicials de la posterior «eclosió» grupal i social de l'expressió llibertària a Catalunya. Però per aconseguir que l'expressió del fenomen analitzat fos tendencialment massiva com a fet social rellevant, es necessitava que sectors socials diversos fossin capaços d'englobar-se dins d'aquesta nova «àrea llibertària». I això és el que va passar gràtament a Catalunya en els primers anys del postfranquisme, on sectors obrers, culturals, intel·lectuals, estudiantils i artístics van coincidir en manifestar-se a favor d'una opció clarament antiautoritària en la seva pràctica quotidiana de vida i en la seva cosmovisió ideològica col·lectiva.

No haguessin sigut possibles fets tan rellevants i massius alhora, com van ser algunes lluites socials i obreres (Vagues de Roca i Vagues de Gasolineres), o altres fets més festius i aglutinadors com van ser, per exemple, el míting de Montjuïc de la CNT (el més massiu i important del postfranquisme) i les també massives i trenadores Jornades Llibertàries Internacionals de Barcelona,

durant l'estiu de 1977, sense tota aquella mescladissa de grups i sectors socials diversos. De fet, i a la premsa general de l'època em remeto, semblava que, altra vegada, els moviments llibertaris haurien de tenir un paper rellevant i dinamitzador en l'esdevenir social del país.

Fruir d'aquesta convergència de sectors i grups llibertaris nous, hem de considerar, com un factor d'importància decisiva, la reconstrucció i el reforçament de la «Confederació Nacional del Treball» (CNT) a principis de l'any 1976, tant a Catalunya com a la resta de l'Estat espanyol.

L'àrea llibertària que s'analiza i es reivindica en aquestes pàgines no comença ni tampoc acaba exclusivament amb el reforçament de la sindical CNT. Però creiem que la seva rellevància, tant per la seva reconeguda història de lluita social com per l'important paper desenvolupat durant aquest període, va ser determinant per al nou agrupament sindical; i, per tant, és prioritari l'estudi i anàlisi del nou imaginari llibertari que es volia desenvolupar per sectors diversos.

En primer lloc, per ser el referent on la majoria d'aquests nous grups (llibertaris, autònoms, antiautoritaris) es mourien i militarien de forma prioritària en un intent inicial de volgut aglutinament. En segon lloc, i ja posteriorment, per la tendència recurrent a fer «una CNT» a mida de cada grup llibertari. Precisament, a causa d'aquesta disputa per fer d'una organització històrica molt rellevant i mitificada alhora (la CNT) la plasmació del que cada grup volia, se'n va produir, el desembre de 1979, l'escissió de l'anarcosindicalisme en l'àmbit de l'Estat espanyol.

Una altra qüestió que mereix ser destacada sobre aquesta «àrea llibertària» des de la visió de l'historiador és la que remet a l'evident «brevetat històrica» de la seva influència social. En menys de quatre anys, des de 1976 fins a finals de 1979, la CNT i els moviments llibertaris van passar d'un estat d'opinió general més o menys favorable a una pèrdua progressiva i brusca de suports per part dels sectors socials que els havien promogut anteriorment.

Les causes que van originar aquesta situació de pujada i baixada tan accelerada són diverses i tenen a veure amb diferents nivells d'anàlisi de la realitat social d'aquell moment. Alguns corresponen exclusivament a característiques específiques de la pròpia dinàmica

i evolució de la Transició, que van influir en el desenvolupament general de les organitzacions socials; d'altres, en canvi, són el reflex de la pròpia dinàmica social que l'àrea llibertària havia generat en aquesta breu però intensa etapa gestant.

Dins de les causes que corresponen a característiques generals del propi procés de transició i de la seva incidència en els moviments socials destacarien les següents. En primer lloc, i com a marc general del propi procés de transició, s'ha d'afirmar que el primer període d'aquest procés va ser de contingut entusiasme social.

Semblava que es podria passar d'un sistema polític i social de cruel i repressora dictadura, el qual no havia perdut bona part de les regnes del poder real, a l'«expectativa» (irreal?) d'un sistema social afavoridor d'inclusions i promeses que les diverses esquerres havien generat entre les classes populars.

L'inici d'aquesta fase d'agitació de la mobilització es va caracteritzar per un protagonisme recurrent dels moviments socials i per la seva participació clara i nítida a favor d'un canvi substancial que acabés d'una vegada i per sempre amb el règim franquista.

Aquesta fase «participant» va ser intensa i al mateix temps breu pel que fa al temps de la seva preeminència. Intensa, perquè en un primer moment la major part de les opcions socials i polítiques de l'antifranquisme van recolzar les mobilitzacions populars que qüestionaven la legitimitat i existència del règim franquista. Breu, perquè des de l'esquerra pactista es van començar a posar entrebancs i a controlar els diversos processos de mobilització social per arribar a desenvolupar una nova situació de «pacte» implícit, en clau política, que els afavorís davant dels sectors reformistes de l'anterior règim franquista.

La nova etapa política generada i el règim que en sorgia van ser fruit d'aquest pacte entre els sectors «rebis» dels dos blocs enfrontats a l'inici —franquisme i antifranquisme— i va tenir com a principal resultat la «desactivació» progressiva dels processos que havien promogut la mobilització social, amb l'objectiu de buscar vies afavoridores de processos democràtics rupturistes i/o d'arrel anticapitalista.

En segon lloc, s'ha d'anализar la conjuntura econòmica en la que es trobava el capitalisme a l'Estat espanyol, sobretot pel que fa a l'anomenar «mercader de treball». Si en els inicis del postfran-

quisime l'índex d'atur es situava al voltant d'un 4,7%, i l'any 1980 passava a ser d'un 11,5%: una tendència negativa que va seguir creixent a l'alça posteriorment. Davant d'aquesta situació, fruit de la crisi global del sistema capitalista mundial de l'any 1973, les opcions de sortida que es donaven com a solució no van ser les més adequades per aconseguir que l'entusiasme social pervisqués. La reconversió capitalista de molts sectors industrials i el persistent tancament d'empreses van deixar al carrer milers de treballadors a tot l'Estat i molt especialment a les zones amb més concentració industrial com ho era, sense cap mena de dubte, Catalunya.

La percepció inicial engrascadora per part de les classes populars catalanes que s'havien mobilitzat a favor de les llibertats democràtiques «reals» va quedar en un mer desig, sense cap plasmació concreta ferma, generant immediatament una profunda i sostinguda decepció social. Allò que es va anomenar persistentment amb el mot de «descencant» era la concreció efectiva i frustrada dels «oprimits» envers un «canvi cosmètic» que no va acabar del tot amb el «franquisme», ni tampoc amb el capitalisme espanyol que seguia dominant l'economia i també la «real política» a casa nostra.

L'anàlisi fera fins ara indica causes generals d'augment i davallada de les «expectatives» d'un nou sistema polític, les quals serien, per una banda, la mobilització inicial i la desmobilització posterior i, per l'altra, la «crisi econòmica» capitalista com a plasmació efectiva de les insuficiències del nou sistema polític a l'hora de solucionar els problemes bàsics que afectaven les classes populars.

Aquests factors assenyalats anteriorment van incidir de manera important en les dinàmiques de mobilització i cohesió dels moviments llibertaris, tant a Catalunya com a l'Estat espanyol. I no ho van ser perquè fossin afavoridors del nou sistema polític de dominació que s'estava configurant, més aviat tot el contrari, ja que sempre van criticar les seves greus mancances; però van desencadenar una espiral de negativitat dins de les classes populars que també va afectar l'activitat social i l'arrelament d'aquests moviments.

Pel que fa a la pròpia dinàmica generada pels moviments llibertaris en els seus «bioritmes» d'acceleració i desacceleració social, remarcarem algunes causes que creiem que poden aj-

dar-nos a entendre-la. En primer lloc, i com a element positiu, cal destacar la recuperació de la memòria històrica que havia estat tergiversada pel franquisme en relació a la Segona República. En aquesta recuperació és important ressaltar la valoració positiva dels fets llibertaris que es va fomentar durant aquesta època. Arran d'aquesta perspectiva es va desencadenar tota una oferta cultural àmplia, que va popularitzar i subministrar informació i reflexió sobre les idees i els fets de caràcter llibertari i antiautoritari.

En segon lloc, destaca l'aposta d'una part d'un sector de la joventut —obrer o no— per tota una sèrie d'idees-força de clar contingut antiautoritari, les quals es van englobar en l'àmbit d'aquesta reconeguda «àrea llibertària» tot i fer-se des de diferents i plurals nivells d'organització i continguts. En el postfranquisme, un d'aquests tres identificadors de la CNT va ser l'atracció d'una gran afluència de gent jove que va arribar a ser dominant en una suposada escala d'edats en el si de la central anarcosindicalista. Aquest fet va ser un factor dinamitzador important dels continguts i les actituds de la nova CNT a la qual s'aspirava, però al mateix temps va jugar de forma negativa quan els debats i polèmiques encerrades es van fer cada cop més agres. Majoritàriament, la gent jove va marxar quan la CNT va perdre aquell regust alliberador i es va enquistar en unes dinàmiques expressives retòriques, marcades per enfrontaments nous i bells que paralizaven les energies més creatives.

En tercer lloc, i com a fenomen negatiu de gran importància pel desenvolupament organitzatiu consistent de la CNT, hi hauria la dinàmica d'enfrontament que es va generar durant el procés de reconstrucció i que va esclatar amb força virulència al 1978 i, especialment, al 1979. Per bé que la reconstrucció de la CNT l'any 1976 a Catalunya va ser fruit d'un consens ampli de grups llibertaris nous que intentaven superar la vella inèrcia excloent o dogmàtica, ben aviat es va constatar que les coordinades organitzatives no creaven un consens suficient entre els diversos grups, arran de causes diverses que s'anализaran en aquest treball.

L'anàlisi de la realitat social i les diverses maneres d'enfrontar-s'hi generaven diferències importants en la tàctica i l'estratègia a seguir, les quals es van extreure fins a situacions impossibles de superar. D'aquí a la ruptura o escissió només hi havia una passa.

Sembla, doncs, que l'auge social dels moviments llibertaris ha estat bastant condicionat o relacionat amb la primera fase postfranquista, en la qual la recuperació de la memòria històrica llibertària, les mobilitzacions socials, antifranquistes, la participació i l'entusiasme popular eren els elements rellevants de la situació social i política que es vivia a l'Estat espanyol. De totes maneres, i tot i que aquesta afirmació és una veritat objectiva, no ens hauria de conduir a una conclusió que ratllés (com ha passar fins al present) la marginació o la ignorància d'una via rebel en el si d'una història global de transició democràtica a l'Estat espanyol.

Per últim, m'agradaria remarcar que aquest treball es recolza en una voluntat d'investigació històrica (oral i escrita) sobre alguns aspectes que fins ara no s'havien desenvolupat amb l'extensió o claredat suficients. Paral·lelament a la seva exposició, hi ha d'altres apartats que recorren el llibre en forma de cites de l'època i d'anàlisi general d'aquella realitat, que ajuden a mostrar l'evolució política i social del postfranquisme. No és, ni vol ser un estudi tancat, més aviat el contrari. El guió mateix està fet des de la voluntat de reflectir, de forma breu i sintètica, tota una sèrie de vicissituds i moments històrics que van ser rellevants pel desenvolupament dels moviments llibertaris i antiautoritaris a la Catalunya postfranquista.

Espero i desitjo, sempre des de la modesta aportació al tema, que aquest treball serveixi per generar-ne d'altres de major contingut argumental sobre la rellevància social dels moviments llibertaris a la Catalunya postfranquista.

O si es vol, que ajudi a «popularitzar» i així mateix a reflexionar sobre una època ambivalent i uns moviments llibertaris que van ser alguna cosa més que «flor d'un dia», i que la història «oficial» del «règim» ha menystingut d'una forma conscient i mentidora.

Abril del 1999

I. EL MÓN LLIBERTARI A FINALS DEL FRANQUISME A CATALUNYA

L'herència del maig de 1968: vers un nou llibertarisme

Hay algo que ha surgido de vosotros que asombra, que trastorna, que reniega de todo lo que ha hecho de nuestra sociedad lo que ella es. Se trata de lo que yo llamaría LA EXPANSIÓN DEL CAMPO DE LO POSIBLE. No renunciéis a eso. (Jean-Paul Sartre, 20 de maig de 1968)

Este fenómeno de resurrección del anarquismo entre la juventud estudiantil es debido a que en todos los países, incluyendo a Francia, una parte de la juventud quiere cambiar su vida tanto como quiere cambiar la sociedad. Lo que quieren estos jóvenes es ser auténticamente libres. (Edgar Morin, *Magazine Littéraire*, juliol de 1968)

Per a la vella esquerra en general i per a l'antic moviment llibertari en particular, els fets del Maig del 68 van suposar una nova manera d'abordar la realitat social, així com el desenvolupament de noves narratives que airejarien la vella i encarcerada retòrica en la qual estava enganxada bona part de l'esquerra des de finals de la Segona Guerra Mundial. A partir d'aquesta irrupció social antagonista va sorgir una «nova esquerra» amb una rellevant força social, que era molt més crítica amb els models econòmics i polítics del capitalisme occidental i també amb els anomenats països del «socialisme real».

Aquesta crítica també incloïa la retòrica discursiva de la «vella esquerra» dominant a nivell mundial, ja fos en clau socialdemòcrata o en la de les diverses expressions preponderants del marxisme leninisme.

La revolució comunista Xinesa de 1948 i la seva evolució «cultural-radical», la revolució anticolonialista cubana de 1959 i els moviments de protesta en contra dels EUA —per la seva implicació crucial a la guerra del Vietnam— van ser fets socials fomentadors de la «destrucció» del discurs de la «vella esquerra», impulsant els sectors joves (estudiantils i/o treballadors) cap a una mobilització ascendent contra el sistema global dominant que fins aquells moments no havia tingut lloc.

Desgranant els diversos troncs de l'esquerra abans del Maig del 68 podríem arribar a formular algunes afirmacions generals sobre els camins recorreguts en aquella època:

- El Moviment Socialista i/o Socialdemòcrata es movia en el camp del reformisme *light* enfront del sistema capitalista, intentant esgarripar algunes possibles millores en les quals poder ancorar la seva influència política i també la seva agenda social. La dinàmica bipolar de la «guerra freda» (EUA-URSS) va fomentar la conformació parcial d'aquest model de reformisme social, causada per la por que tenguin les democràcies lliberals capitalistes d'una possible extensió dels moviments revolucionaris en les seves zones d'influència.
- El Moviment Comunista organitzat al voltant de la III Internacional seguit ancorat en els residus teòrics i pràctics de l'estalinisme amb la seva concepció autoritària del «partit-avantguarda» com a eix i guia de la revolució «socialista». La Unió Soviètica (URSS) seguia sent el model social a seguir amb «mà de ferro», sense dubtar del seu lideratge mundial. A més a més, era la inspiradora de la política global que s'havia desenvolupat tant en el centre del sistema capitalista com en la seva perifèria geogràfica.
- Existien nous grups revolucionaris que prenia com a model referent la Revolució Xinesa i que propugnaven una revisió del marxisme-leninisme provinent de la Unió Soviètica. La

seva aposta ideològica, però, seguia patint unes connotacions autoritàries força evidents.

- Per últim, dins del camp marxista, existien diversos grups trotskistes que seguien una via d'intervenció política en la qual el conegut dirigent revolucionari rus Lev Trotski seguia sent el principal referent teòric, tot i que amb interpretacions i pràctiques diferents per part de grups diversos.

Pel que fa als moviments llibertaris haurem d'afirmar que la seva influència en el marc social de les democràcies occidentals era escassa i poc consistent organitzativament parlant. Es basava en els antics grups anarquistes, anarcocomunistes o anarcosindicalistes que, anteriorment, havien tingut un pes històric remarcable dins els països meridionals d'Europa. En el camp de la reflexió teòrica, el discurs dominant que mostrava el moviment llibertari es fonamentava, en gran part, en fets que havien succeït ja feia uns quants anys (sobretot els relacionats amb l'Espanya revolucionària i llibertària de 1936-1939) o en les velles referències teòriques dels filòsofs de capçalera de l'anarquisme i/o de l'anarcosindicalisme.

A grans trets, doncs, aquest era el quadre general que mostren les diverses esquerres europees abans del Maig de 1968 i que, com veïem, bevien de fonts una mica antiquades.

Què és el que va canviar aquell maig revolutor i els fets del 68 perquè la renovació «esquerranosa» a partir d'aleshores fos tan profunda?

Podríem dividir aquestes canvis substancials ens tres apartats:

- **Canvis en les formes organitzatives:** bona part dels moviments actius del Maig del 68 s'estructuraven en funció de les tasques que calia desenvolupar, i hi prevalia el caràcter obert, autogestionari i democràtic, en el seu sentir directe i radical. Ens trobem, doncs, davant d'una ruptura clara del model jeràrquic i/o autoritària que bona part de l'esquerra imposava com a norma dins de les seves organitzacions.
- **Canvis en la definició del subjecte revolucionari:** la majoria dels moviments de protesta del Maig del 68 van ser iniciats per estudiants i, de vegades, seguits per treballadors que cri-

ticaven amb duresa el sistema capitalista, tant pel seu injust funcionament econòmic com també per la seva vessant «alienadora». L'abolició del treball assalariat i la crítica radical a la vida quotidiana, que inclou ja no només «la fàbrica» sinó també tota la cadena generadora del fetixisme consumista, van ser algunes de les crítiques que amb més radicalitat es van fer sentir en aquesta època.

Aquesta crítica global sobre la manera de funcionar del capitalisme també afectava greument el rol de la classe obrera i la seva integració creixent dins del sistema generat per les classes dominants burgeses, fet que li impedia formular alternatives més profundes i clares de canvi social transformador.

És a partir d'aquesta època que es generalitza una crítica profunda al sindicalisme, en tant que regulador material dels fluxos laborals dins del mateix sistema capitalista, considerant-lo una peça més de l'engranatge tecnocrutural existent. Aquest fet constata que la majoria del sindicalisme havia perdut en el nou entorn capitalista aquella vessant i pulsió «utòpica» que albirava una societat nova sense cap mena d'exploració social.

Algunes noves teoritzacions arribarien a renegar de la capacitat de la classe obrera com a subjecte històric que pot fer «la revolució», motiu pel qual es buscaran noves vies per desenvolupar altres alternatives socials amb grups «marginats pel sistema» amb més anhèl de canvi social, ja sigui per la seva actitud generacional o per la seva definició d'idees (ens referim al jovent, estudiants, aturats, feministes, ecologistes, homosexuals, entre d'altres).

- **Canvis en els postulats teòrics de l'esquerra:** tot i que el Maig de 1968 va tenir referents teòrics de diferents orígens, es podrien agrupar al voltant de dues idees-força que considerem aglutinadores.

1. Alliberament de les energies individuals del «jo» mitjançant la cerca, tant interna com externa, de la projecció personal en un sentit alliberador. El discurs surrealista, el corrent psicoanalític o la contracultura són algunes manifestacions d'aquesta cerca revolucionària en l'àmbit del subjecte.

2. Partint d'aquest «jo» (únic i al mateix temps social) es constitueix com a «ésser col·lectiu» i cerca les formes per alliberar-se radicalment de les opressions autoritàries sistèmiques de les societats capitalistes i també de les societats del socialisme «real».

Els discursos teòrics d'aquesta «nova esquerra» es van anar impregnant de fonts i orígens ben diferents, on hi destacava la barreja i fusió d'elements de la teoria marxista en la seva línia més antiautoritària i, paral·lelament, d'elements ideològics generals de la teoria anarquista en la seva vessant menys dogmàtica. No es pot afirmar, però, que aquesta nova narrativa revolucionària naixent formés un «corpus teòric» ben definit ni molt menys homogeni pel que fa als seus plantejaments.

S'ha de destacar la manera com van ser recuperats i rellegits alguns teòrics de l'esquerra marxista que havien criticat les formes leninistes del marxisme autoritari (Giorgi Lukacs, Anton Pannekoek, Karl Korsch, Rosa Luxemburg), així com noves teoritzacions desenvolupades per la *Internacional Situacionista* (Guy Debord i Raoul Vaneigem) o altres del grup editor que girava al voltant de la revista francesa *Socialisme ou Barbarie* (Cornelius Castoriadis i Claude Lefort), o d'intel·lectuals radicals d'esquerra, de la talla i reconeixement de Herbert Marcuse, Henri Lefevre o Noam Chomsky.

És sobre aquest conjunt de canvis que es forja el neollibertarisme que hem destacat, juntament amb nous fenòmens socials teòricopràctics d'importància capital, com van ser la contracultura, l'antipsiquiatria o l'ecologisme.

És important destacar que la majoria d'aquests corrents i moviments socials citats anteriorment, donaven un valor força rellevant a la tradició llibertària anterior, per la qual se sentien influencians de diverses maneres.

Aquest neollibertarisme plural mai es va expressar com una doctrina de pensament tancada ni tampoc com un dogma a seguir de manera inflexible. El seu camí d'expressió social va estar guiat per l'obertura cap a aquells discursos amb suficient crítica antiautoritària, vinguessin d'on vinguessin.

La influència d'aquest corrent trencador de vells esquemes, tant teòrics com de praxi, es va traslladar de forma intermi-

tent a l'esquerra social catalana, així com a la intel·lectualitat d'esquerrers que va reprendre altres camins no transitats fins aleshores.

Serà, doncs, a partir d'aquest neollibertarisme difús que s'anirà conformant a Catalunya un ampli ventall de grups (llibertaris amb nom o sense) que van tenir com a idees-força l'autonomia de la classe obrera, la nova cultura i els «nous subjectes revolucionaris», coincidint amb la vella idea anarquista d'una classe obrera que no necessita «partits» o «grups» que la dirigeixin «des de fora», perquè seria prou capaç de posar en marxa els seus propis processos revolucionaris alliberadors.

Les diverses CNT

Un cop acabada la Guerra Civil a l'Estat espanyol, la CNT va continuar lluitant amb formes i objectius diferents en relació a la seva lluita contra el cop d'Estat feixista del 18 de juliol de 1936. La prioritat estratègica era seguir lluitant contra el nou règim feixista que s'havia instal·lat a l'Estat espanyol amb tots els mitjans que es poguessin desenvolupar, tant des de dins com des de fora de les seves fronteres.

Així, la CNT de l'interior va viure temps de ferotge repressió per part de la dictadura franquista i es va veure obligada a actuar en la clandestinitat, mentre que molts militants de la CNT de l'exterior o de l'exili —en la gran majoria militants residents a França— van lluitar al costat de les «democràcies occidentals» en contra del nazisme, i van col·laborar amb els maquis i altres grups organitzats d'activisme antifeixista a diversos països de Europa.

A la CNT de l'interior i a la CNT de l'exili els va tocar lluitar baralles ben diferents, però ambdues van haver de lamentar un elevat nombre de víctimes i suportar el pes d'una forta repressió sobre les seves espalles. Aquest fet ja evidència el bon nivell de resposta militant que hi havia encara dins dels grups llibertaris a ambdós costats de la frontera.

La il·lusió de l'anitfeixisme espanyol de rebre ajuda de les democràcies occidentals que havien guanyat la II Guerra Mundial arran de la seva contribució a la derrota de Hitler va desfer-se ben

aviat: les esperances dipositades en un atac del aliats que derrocaria el règim franquista van quedar en una simple quimera sense plasmació concreta.

Durant el període de la lluita antifranquista posterior a la guerra, alguns grups llibertaris van anar desenvolupant activitats de resistència i de lluita contra el franquisme. Les més conegudes són les dutes a terme pels maquis «anarquistes», amb molts grups i accions ben diversificades. En Quico Sabaté, en Josep Lluís Faceries o en Marcel·lí Massana són alguns dels molts militants que hi van participar, deixant la vida en la seva activitat militant.

Un cop acabada la guerra contra el nazisme, la primera zona on l'activisme llibertari armat es va deixar sentir amb més força va ser Catalunya. En una entrevista publicada a la revista *Ajoblanco* (agost de 1978), l'historiador i militant llibertari Antonio Teller ho va descriure de la següent manera:

La acción guerrillera urbana que se desarrolló, principalmente en Cataluña y Aragón, careció en todo momento de una estructuración previa y sus acciones eran decididas la mayor parte de las veces por los propios guerrilleros y muy excepcionalmente por la organización. En realidad nunca hubo un planteamiento de lucha armada en el Estado español dentro de la CNT. Surgió espontáneamente entre sus militantes más activos. La organización, cuando un grupo de afinidad decidía infiltrarse en el Estado español, le suministraba a cada uno de los guerrilleros 500 pesetas, una ametralladora, la munición correspondiente y el equipo de campaña para atravesar los Pirineos. Nada más. Cada grupo tenía que decidir lo que iba a hacer y con qué medios iba a sobrevivir. A pesar de todo, estos grupos consiguieron crear un enorme desconcierto a la policía. Barcelona, tras el fallido atentado contra el comisario principal Eduardo Quintela, el 2 de marzo de 1949, parecía vivir en pleno estado de guerra... En esta represión cayeron los principales animadores del movimiento guerrillero: Wenceslao Giménez Orive, Pepe Sabaté, Manuel Sabaté, Julio Fernández (El Cubano), Francisco Márquez, etc. A partir de este momento solo quedan algunos irreductibles: José Luis Facérias,

que caeria cosido a balazos en 1957, Francisco Sabaré muerto en 1960 y Ramón Vila Capdevila.

El primer conflicte seriós que va comportar una divisió en el si de la CNT es va produir l'any 1945 i estava relacionat amb la posició d'acceptació o rebuig de l'organització i el Moviment Llibertari Espanyol (MLE) dins dels organismes de coordinació dels grups polítics antifeixistes (l'Aliança Nacional de Forces Democràtiques), així com la presència de la CNT en el Govern republicà a l'exili (president Giral).

En el llibre *El anarquismo español y la acción revolucionaria 1961-1974*, els militants Llibertaris Octavio Alberola i Ariane Gransac descriuen aquesta etapa històrica de l'anarquisme de la següent manera:

A finals de 1945, el anarquismo español había quedado escindido en dos movimientos que no volverían a reunificarse hasta finales de 1961, después de 15 años de hacerse la guerra y malgastar sus mejores energías y su crédito en interminables polémicas orgánicas que los paralizaban política y revolucionariamente. División y enfrentamiento que sirvió de pretexto justificativo para que miles de militantes se apartaran de toda actividad orgánica y se dedicaran a rehacer sus vidas. Esta san-gría de militantes, asqueados de las rivalidades de los comités que decían representables, fue creciendo con el paso de los años y la acumulación de derrotas antifranquistas, tanto en el terreno de la lucha clandestina como en el frente diplomático internacional, conduciendo a la progresiva extinción de las organizaciones clásicas del anarquismo español.

La relació de forces entre els dos sectors enfrontats de la CNT durant aquesta època variava segons la zona geogràfica en la qual estiguessin ubicats. És a dir, a l'exili la majoria de militants es decantaven per no coordinar-se amb els grups polítics exiliats, mentre que a l'interior de l'Estat espanyol aquesta opinió era minoritària, fet que va generar polèmiques d'un cert to elevat que incidien en qui havia de dirigir la lluita antifranquista a l'interior de l'Estat espanyol.

Com diu Octavio Alberola, van ser quinze anys en els quals la lluita interessa entre els diversos grups Llibertaris va paraitzar la força que hagués pogut representar una CNT unida en la lluita antifranquista; en contrapartida, l'organització va anar adquirint una sèrie de «vici» de funcionament que la marcarien negativament en un futur immediat.

Les raons ideològiques sobre la col·laboració o no-col·laboració en organismes unitaris de caràcter polític antifeixista seria, amb el temps, una excusa que despararia altres carències de més rellevància estructural. Sobre aquest aspecte, Alberola ens diu el següent:

El fin de las ingenuas esperanzas en las soluciones diplomáticas de los unos y el obligado pragmatismo revolucionario de los otros, les hacían coincidir en la misma pasividad orgánica y combativa. En tales condiciones, la división entre «políticos» y «apolíticos» resultaba anacrónica y sin justificación ideológica verdadera. Además su persistencia ponía de relieve, cada vez más, las verdaderas causas de la «escisión confederal»: la lucha por la representatividad orgánica y las rivalidades personales o de «clanes». Más allá de las discrepancias ideológicas o tácticas, el fenómeno escisionista estuvo siempre marcado por este tipo de rivalidades, inherentes a la importancia sindical y política que la CNT había llegado a adquirir en España.

All larg d'aquests anys de divisió «orgànica», es va anar configurant un «corrent unitari» que tenia com a referons la represa activista i militant de la lluita antifranquista, tant des de l'interior com des de l'exili. S'ha de destacar, a més a més, el paper que va jugar la Federació Ibèrica de Juventudes Llibertarias (FJLI) en la cerca d'aquesta convergència, així com en el despertar d'un nou activisme disposat a fer l'escac i mat a la dictadura del general Franco i que es desfeia de la retòrica paraitzant en la qual estava enquistat el MLE.

El Congrés de Llemotges (França) de 1961 va segellar la unitat confederal de les diverses CNT i va crear l'organisme anomenat DEFENSA INTERIOR (DI), que havia de coordinar i aglutinar la

Lluita militant contra la dictadura a l'Estat espanyol per part del MLE. Al mateix temps, es va aprovar constituir l'Aliança Sindical (CNT-UGT-STV) i el Front Antifeixista, amb l'objectiu que complimentessin i aglutinessin l'oposició antifranquista en la seva vessant sindical i política.

Però aquests acords de revitalització de l'activisme militant van ser paralitzats a l'hora de posar-los en pràctica, sobretot pel que fa a la posició unitària del MLE i els seu col·lari d'activitat (DJ). Sobre l'activisme armat, només una branca del MLE, la FJL, va seguir fent campanya activa en contra del franquisme mitjançant atemptats i propaganda per a l'acció, mentre que el sector majoritari de la CNT a l'exili posposava la lluita per por a una possible acció de les autoritats franceses en contra seva, paralitzant d'aquesta manera la lluita antifranquista des de l'exterior.

A la vegada, la teòrica reunificació aconseguida al Congrés de la CNT anava minvant i entrava en una dinàmica de monopolització de comitès, per marcar d'aquesta manera la línia d'acció i influència dels diversos grups operants dins de la CNT, que tenien molts aspectes en comú amb els que ja existien abans de la reunificació de 1961.

Serà a partir de 1965 quan sorgirà un altre problema de rellevància dins la CNT de l'interior, motivat pels «dileggs» entre alguns dirigents de la CNS (Centre Nacional Sindicalista), el sindicat feixista —organitzat pel règim— i alguns militants de la CNT de l'interior (sobretot de Madrid) per tal de «reformar» la CNS a través d'un «programa d'entesa sindical» que s'anomenaria els «Cinc Punts».

Aquest intent de pacte, liderat per una minoria de militants que no representaven de cap manera la CNT i mai consumat, va ser utilitzat pels sectors franquistes per donar una sensació d'obertura en el seu «*modus vivendi*». Al mateix temps va servir per sembrar dubtes entre els sectors de la CNT que s'havien reunificat, sumant un element més de conflicte en l'enrevessada família llibertària i en les seves relacions «interior-exterior».

Dins de la CNT de l'exterior i davant de l'immobilisme representat pel sector que acaparava la representació oficial (Secretariat Intercontinental) amb seu a Tolosa, un grup de militants llibertaris es va agrupar amb el nom de «Grupos de Presencia Confederals»,

editant un diari que va sorgir l'any 1969, anomenat *Frente Libertario* i que tenia la seva seu a París.

A partir dels grups i activistes d'aquesta publicació de l'exili francès es van constituir uns ponts de relació estables amb els nous grups autònoms llibertaris que anaven sorgint dins l'Estat espanyol, arran de la nova repolització llibertària post-68 que s'estava produint.

Podríem dir, per acabar aquest breu i resumit petiple de militància, que a la mort del dictador hi havia a l'interior de Catalunya tres autodenominats «Comitès de la CNT de Catalunya» que representaven grups històrics ben diferents. Un d'ells amb seu a Mataró i connectat amb el grup promotor del diari «Frente Libertario»; un altre amb seu a Terrassa i connectat amb la CNT Oficial (S.I.), i finalment, un tercer amb seu a Barcelona, on s'agrupaven alguns antics militants de la CNT que operaven a través dels aparells sindicals de la CNS.

Aquests grups «històrics» tenien realment una presència bastant reduïda en el panorama polític i social de l'antifranquisme, dominat per altres grups polítics i pel sorgiment de nous grups llibertaris i antiautoritaris sense una càrrega històrica dogmàtica al darrere i amb un discurs més concordant amb la realitat del temps i del país en el qual es vivia.

La reconstrucció de la CNT a Catalunya es faria principalment amb l'impuls i la presència social d'aquests nous grups (llibertaris, autònoms i antiautoritaris) que anaven sorgint progressivament en els prolegòmens del final de la dictadura.

Els vells grups, que afirmaven representar «nominalment» les diverses CNT, van donar el seu visipiau i deixaren la iniciativa als nous grups llibertaris a l'hora d'encarar la reconstrucció de la CNT. Probablement foren conscients i conxeadors que ells sols no se'n sortirien per a plantejar un reagrupament de «rotres» les famílies històriques de la CNT a l'interior del país.

A l'exili, però, les divergències personals van seguir existint, i amb elles algunes picabaralles recurrents entre les diverses sensibilitats llibertàries que no van ajudar a estabilitzar aquesta nova i esperançadora etapa de la CNT a l'Estat espanyol.

Lluites obreres i dinàmica autòritària

Los años sesenta habían sido un período de cambio social y económico radical en toda España. En la nueva década de los setenta, las tensiones creadas por esta transformación salieron a la superficie, haciendo que la dictadura perdiera el equilibrio.

La nueva década vino anunciada por una oleada de conflictos que conmoveron los centros industriales españoles. Desde finales de 1969, excepto por un breve período de tiempo en 1971-1972, la gráfica de huelgas registradas por el Ministerio de Trabajo nunca dejó de aumentar. En 1976, en vísperas de la democracia, había llegado a niveles más altos que en muchos países donde las huelgas eran legales. (Sebastián Balfour, *La dictadura, los trabajadores y la ciudad. El movimiento obrero en el área metropolitana de Barcelona*, Edicions Alfons El Magnànim, 1994).

Tal com indica el text anterior, a principis dels anys setanta el moviment obrer de l'Estat espanyol va augmentar progressivament la seva capacitat de generar conflictivitat i mobilització social en contra del franquisme. Les reivindicacions dels sectors obrers van ser molt diverses però es podrien agrupar en les següents causes:

- Lluites contra les condicions de sobreexplotació laboral en algunes empreses (hores extres, primes).
- Lluites contra les mesures restrictives del govern en matèria salarial (topalls salarials), paral·lela a l'anomenada crisi del petroli (anys 1973-1975).
- Lluites contra els acomiadaments disciplinaris en relació a causes polítiques o de representativitat obrera.
- Lluites en solidaritat amb d'altres empreses per acomiadaments «irregulars». Lluites per a la denúncia i renovació de convenis col·lectius provincials.
- Lluites per objectius polítics en relació a la manca de llibertats bàsiques: reunió, associació, expressió o manifestació.
- Lluites contra els delegats franquistes de la CNS que no acceptessin els criteris de les assemblees de treballadors.

Aquest moviment obrer puixant es movia entre una legalitat que s'havia de forçar per trencar amb el sindicalisme franquista de la CNS, i una activitat il·legal que s'havia d'imposar amb la força conjunta dels treballadors, a través de les seves dinàmiques d'acció i també de la vaga il·legal o «salvatge».

En aquells moments, el moviment obrer a Catalunya era una força molt rellevant en el conjunt de l'Estat espanyol pel que fa al seu nivell de conflictivitat social, segons les dades estadístiques publicades pel Ministeri de Treball.

Una de les vagues que va tenir més incidència a Catalunya i que va incentivar el desenvolupament de moviments de resistència i solidaritat entre els treballadors, va ser la que va afectar l'empresa Harry Walker, a Barcelona, des de desembre de 1970 a febrer de 1971. La vaga va començar per unes reivindicacions sobre les condicions de treball, a les quals l'empresa va contestar amb la suspensió de feina i sou d'alguns treballadors. Arran d'aquesta situació, es va generar una espiral de solidaritat obrera amb els sancionats i una ruptura amb els canals de negociació que imposava el Sindicat franquista (CNS), sent l'assemblea de fàbrica el motor de les decisions i la «comissió obrera» el seu representant davant la patronal.

En el seu llibre *La Vaga de l'Harry Walker a Barcelona* (Edicions Catalanes de París, 1972), Joan Font descriu el que va suposar aquest trencament:

Tot ho hem anat aprenent a través de la lluita que ens ha descobert valors nous, desconeguts. A l'empresa, barrejats amb encarregats i confidents, ens costa a vegades sentir-nos de la mateixa classe que tots els treballadors. Avui, la lluita s'ha encarregat de fer la selecció natural. Aquí a l'Assemblea, el llag que ens uneix al company s'ha fet extraordinàriament fort, perquè és reixit del mateix sofriment, del mateix coratge, del mateix risc, sorgit de la mateixa injustícia.

En aquells moments, a Catalunya la vaga de Harry Walker va coincidir amb altres vagues de gran importància com van ser les de la SEAT i la Maguinista Terrestre i Marítima, en les quals es lluitava per conquerir millors condicions de treball i també per

l'acceptació dels representants que els treballadors elegien en les seves assemblees.

A Harry Walker les reivindicacions van comportar dos mesos de lluita, en els quals es va aglutinar el millor i més combatiu del moviment obrer de Barcelona en una espiral creativa de «dinàmica antiautoritària» creixent: feina de conscienciació i de solidaritat en contra d'uns empresaris acostumats a dictar, sense problemes, les condicions econòmiques i socials dels obrers. Tanmateix ens trobarem amb un aparell repressiu d'ample abast, personificar en la policia i les seves xarxes d'informació. I, finalment, tot l'entramat «legal» franquista que el sustentava, des de la CNS fins a les Magistratures de Treball.

Quan parlem de «dinàmica antiautoritària» no ens referim, evidentment, al poder que el moviment llibertari tenia com a organització en la classe obrera catalana. Ja s'ha comentat anteriorment que estava en fase de reestructuració i la seva incidència era més aviat escassa. Ens estem referint a una pràctica de lluita obrera il·legal que, en contraposició al burocratisme franquista de la CNS, optava per la via participativa mitjançant assemblees, triava els seus propis delegats obrers i assajava la solidaritat obrera com a forma d'extensió i conscienciació dels propis treballadors. Aquesta dinàmica, de la qual diverses Comissions Obreres (CC OO) es sentien hereves i la practicaven, va ser molt important per desenvolupar les remarcables lluites obreres que van aparèixer a l'última fase del franquisme a Catalunya.

Més enllà de les lluites «intestines» alimentades pel control «polític» de les CC OO, que li va fer perdre bona part de la seva autonomia inicial, aquest nou moviment obrer com a una gran assemblea d'indubtable pes específic. Lluita que per a alguns només fos una simple tàctica, per a altres va ser el desnonat que permetria el sorgiment d'un nou moviment obrer que arbaria amb el burocratisme franquista de la CNS i que desenvoluparia l'autonomia obrera mitjançant una nova pràctica sindical autogestiva.

En la història del moviment obrer català d'aquella època, va haver-hi altres destacables episodis de lluita col·lectiva per les millores de les condicions salarials i també en solitari amb alguns esdeveniments socials i polítics, entre els quals destaca la vaga que van protagonitzar els obrers de la construcció i el doble de

1973 a Sant Adrià del Besòs. Durant la repressió policial de la manifestació obrera de recolzament a la vaga moral l'obrer Manuel Fernández Márquez. La ràbia que va produir aquesta mort va desencadenar una sèrie de vagues i mobilitzacions a la comarca, de forta resonància en aquella època.

Quan va ser executat Salvador Puig Antich, el març de 1974, també va haver-hi importants mobilitzacions obreres, juntament a les que van protagonitzar els estudiants en els instituts i universitats. L'últim any del franquisme amb el dictador (1975), la conflictivitat laboral va ser molt intensa, afegint-se a aquestes reivindicacions laborals altres proclames de caràcter solidari o amb clara referència política.

Si bé la repressió generada per part del règim franquista va ser contundent, la configuració dels moviments antifrancquistes estava ja suficientment estesa com per no esgotar-se en un sector industrial, una branca d'activitat o una ciutat qualsevol. El seu poder antagonista es combinava a la fàbrica, a l'institut, a la universitat, al barri i en la consciència de moltes persones que ja difícilment podien ser controlades pels mecanismes repressius habituals de la dictadura.

El nou moviment obrer a Catalunya, que lluitava per les seves reivindicacions laborals i socials contra la dictadura franquista, va arribar a ser fonamental per eixamplar el camp d'acció i la mobilització popular. En el si d'aquest nou moviment obrer sorgiran corrents «autònoms» molt rellevants que portaran a terme noves accions i reflexions en una direcció netament antiautoritària, enfortint la tendència llibertària «en construcció».

La contestació antiautoritària a CC OO de Catalunya

Abans d'endinsar-nos en el procés històric de les CC OO de Catalunya, seria interessant fer una breu descripció sobre com van sorgir aquestes organitzacions obreres a l'Estat espanyol i les causes que van originar-les, per tal de poder tenir una idea de conjunt sobre el seu desenvolupament.

Les Comissions Obreres (CC OO) van néixer a principis dels anys seixanta arran de les vagues mineres d'Astúries, com un moviment espontani de treballadors per defensar les seves reivin-

dicacions laborals. Les seves característiques bàsiques es podrien concretar en tres idees forja:

- Trencar la unitat forçada que imposava el sindical del règim franquista (CNS) amb el seu intent de negar l'existència de la lluita de classes, agrupant a treballadors i empresaris en una mateixa organització. Aquesta unió artificial dins d'un tot orgànic sindical suposava, en la majoria de casos, el control i la paràlització de les lluites obreres.
- Dur a terme una pràctica reivindicativa obrera en la qual la participació a través de l'assemblea fos el motor del moviment i les «comissions obreres» els seus representants davant la patronal, en contraposició a les estructures verticals o jeràrquiques de la CNS, que impedièren la presència activa dels treballadors en la presa de decisions.
- Superar la divisió sindical que s'havia gestat durant la Segona República entre organitzacions sindicals de classe (CNT i UGT), obrint un camí unitari que agrupés els obrers en noves estructures autònomes, assembleàries i democràtiques que no rebutgessin a ningú.

Durant els seus primers anys, les CC OO van ser un moviment de treballadors ampli i de caràcter espontani; apareixien i desapareixien en funció dels conflictes o problemes dels sectors obrers i no tenien una caracterització d'organització permanent. El seu auge també va estar molt relacionat amb la greu pèrdua d'influència social de les organitzacions sindicals antifranyquistes exiliades. A l'interior de l'Estat espanyol, reduïdes fortalement per la repressió, les organitzacions sindicals «històriques» eren un reduït petit i testimonial a les quals els era complicat entrar en contacte amb el nou moviment obrer que no havia viscut i patit la Guerra Civil.

A més de les CC OO, van aparèixer altres moviments sindicals que van tenir menys incidència però que reflectien el nou mapa sindical que s'estava configurant al país a principis dels setanta a l'Estat espanyol. Així va néixer la Unió Sindical Obrera (USO) al País Basc l'any 1960, igual que Solidaritat d'Obrers de Catalunya (SOC) a Catalunya. El 1962, grups de la UGT (interior), CNT

(interior) i SOC van crear a Barcelona i Madrid l'Aliança Sindical Obrera (ASO), sense massa repercussió entre els ambients obrers. També existia en aquesta nova estructuració sindical clandestina l'Oposició Sindical Obrera (OSO), que era on la majoria dels militants obrers del Partit Comunista d'Espanya (PCE) estaven integrats, fins que van decidir entrar a les CC OO per fer-les créixer i, posteriorment, controlar-les en gran part.

El moviment generat per la irrupció de CC OO va començar a vertebrar-se en l'àmbit estatal, tot i que ho va fer amb força desigual en diferents zones. Els llocs amb més concentració obrera van ser els primers en crear organitzacions estables i permanents de CC OO. L'any 1963 es forma a Biscaia la primera comissió provincial de CC OO i el 1964, a Madrid, es creen les CC OO del metall; posteriorment, el moviment sindical comença a generalitzar-se a altres províncies, abastant bona part del territori espanyol.

El seu creixement intens es basava fonamentalment en la popularitat que anava guanyant com a moviment ampli de reivindicació obrera, i s'anava convertint en el lloc on la majoria de grups socials i polítics antifranyquistes podien expressar les seves tesis polítiques.

Quan es debat, per exemple, el grau de presència de gent de CC OO dins de l'aparell de la CNS en el dia a dia d'una lluita, les decisions es prendran, lògicament, cas per cas; és una qüestió purament tàctica, sense greus discrepàncies. Però quan el debat es trasllada sobre la qüestió de si cal presentar-se o no a les eleccions sindicals de càrrecs de la CNS, ja no es tracta d'una qüestió tàctica sinó d'una evident i rellevant confrontació de línies polítiques.

Segons el testimoni destacat del militant obrer i escriptor José Antonio Díaz, l'inici de CC OO a Catalunya, i més concretament a Barcelona, va produir-se entre els anys 1964 i 1965. Aquest començament, però, va ser efímer arran de la ruptura entre els grups polítics que les recolzaven inicialment (militants d'ASO i militants del PSUC), així com de la repressió policial franquista que va destrossar bona part de la feina de coordinació portada a terme.

En una segona etapa, l'any 1966 i seguint la cronologia que descriu José Antonio Díaz, es van tornar a reunir una trentena de treballadors de diverses empreses de Barcelona en una escola del barri del Besòs, amb la intenció de relançar el moviment

de CC OO de Catalunya. D'aquesta coordinació en sorgirà una organització que tindrà continuar en el temps i que marcarà el desenvolupament posterior de la seva consolidació a Catalunya.

De la idea inicial d'unes CC OO autònomes i assembleàries, es va passar en aquesta segona fase a una lluita política pel control dels òrgans de coordinació per part de diversos grups polítics de l'esquerra. A Catalunya aquesta pugna política pel control de les CC OO es va lliurar, principalment, des de 1966 fins a 1969, entre el Front Obrer de Catalunya (FOC-FLP) i el PSUQ, juntament amb altres grups que també volien incidir en el control polític de CC OO.

Serà a partir de 1969 quan una sèrie de militants obrers no adscrits ni al PSUQ ni al FOC-FLP, i que podrien desvirtuar com una tercera via «independent» dins de les CC OO catalanes, s'intenten organitzar al voltant de la revista *Qué Hacer*.

Aquests grups provenien d'antics militants de les Juventudes Obreres Cardíacas (JOC) i de la Hermandad Obrera de Acción Cardíaca (HOAC), juntament a alguns militants obrers de tendència llibertària. És des d'aquest grup, més o menys cohesionat, que es va desenvolupar la contreració antiautoritària en el si de les CC OO de Catalunya, amb una pràctica social en la qual prevalien les seves primeres arrels de democràcia directa i assemblearisme en contraposició als que buscaven, de forma oportunista, l'hegemonia política a qualsevol preu.

La idea troncal leninista del sindicat com a «correja de transmissió» del partit-avantguarda estava molt arrelada entre bona part dels grups d'orientació marxista anufranquistes que aspiraven a constituir-se en «consciència exterior revolucionària» de la classe obrera.

Temps després, l'historiador Telesforo Yáñez citaria una anàlisi del Grup MIL (Movimiento Ibérico de Liberación), segons la qual el juny de 1973 a Barcelona hi havia set grups diferents que es denominaven CC OO i que corresponien a grups i tendències polítiques diverses. Es tractava dels següents:

1. Coordinadores nacionals i locals, controlades pel PSUQ, sense cap dubte el grup més important i nombros de les CC OO catalanes.

2. Coordinació de «sectors» de les CC OO influenciats per Bandera Roja (OCE-BR), de tendència leninista en la seva versió maoista.

3. Coordinació Unitària, resultant dels compromisos polítics entre el Movimiento Comunista Español (MCE), de tendència estalinista-maoista i la Liga Comunista Revolucionaria (LCR), de tendència trotskista.

4. Plataformes anticapitalistes, més conegudes amb el nom de la seva revista, *Vallés Obrera*. Grup local que més tard aconseguiria implantar-se a Barcelona, encoratjat pels Circulos Obreros Comunistas (COO), l'aportació política dels quals estaria molt influenciada pels corrents marxistes consellistes.

5. Plataformes de les CC OO d'Empreses, que eren producte de la unió de varis grups consellistes (Unión Comunista de Liberación (UCL), Acción Comunista (AC), Grup Anselmitas i els Grupos Obreros Autónomos (GOA)).

6. Topo Obrero, grup proper a les Plataformes de CC OO (Grup 5).
7. Per últim, varis grups anarquistes i/o lliberaris, alguns dels quals tractaven de reconstruir la CNT i altres que, encara que en reneguessin, adoptaven les seves posicions teòriques i mètodes de lluita.

Durant l'interval que oscil·la entre els anys 1973 i el 1975 observem que les CC OO de Catalunya abracen un món ple de rivalitats polítiques i lluites per l'hegemonia que ja no tenen res a veure amb l'inicial moviment autònom i assembleari, tret de la retòrica utilitzada. Aquesta situació va anar derivant en un domini progressiu del grup polític que s'anava veient majoritari dins dels comitès i del seu ancoratge social, que no era altre que el PSUQ.

Els grups que s'identificaven amb les CC OO autònomes (GOA, UCL i altres) aniran, posteriorment, abandonant la idea de treballar a l'interior de les CC OO i s'uniran amb la intenció de crear «un espai autònom» dins del moviment obrer català. Aquests grups, ben relacionats amb el nou lliberisme, constituïen un dels referents posteriors d'alguns militants actius, ja des dels inicis de la reconstrucció de la CNT a Catalunya.

Altres grups continuaren defensant aquest «espai autònom» sense integrar-se a cap sindicat i modulant la seva opinió amb

voluntat de supervivència o de coordinació en els moments àlgids de les lluites obreres del futur.

La contestació antiautoritària a les CC OO de Catalunya va lliurar una intensa batalla amb tots els grups polítics que volien convertir-se en hegemònics i fer una organització al seu «just ideològic». Finalment, aquesta disputa es va perdre dins d'aquest moviment, però va servir per estructurar un «espai autònom» de treballadors que havia d'influir, de manera molt destacada, les lluites socials i obreres en els inicis de la Transició a tot l'Estat espanyol i, particularment, a Catalunya.

El «Movimiento Ibérico de Liberación» - el MIL

Hi ha temes en els quals mai no és sobrer un comentari previ: el cas del MIL que aquí s'aborda és, independentment de si va aconseguir més o menys impacte, un punt de referència d'interès especial ja que hi apunten, no sense contradiccions, aquelles noves sensibilitats que començaven a aflorar en una època ambigua, a cavall entre el Maig del 68 i el nou esclat llibertari que sorgiria amb la mort del dictador.

La breu descripció del fenomen MIL pot articular-se en quatre paraules: el MIL sorgeix a principis de 1972 i s'autodissol l'agost de 1973. En aquest any i mig, el MIL passarà del més absolut anorimar a ser reconegut com un dels grups activistes amb més protagonisme dins de Catalunya.

El seu costum de robar o «expropiar» bancs és una amenaça per a la policia franquista a causa del ridícul que l'opinió pública els manifesta per la seva incapacitat de respondre a les accions del grup. La campanya de «desinformació» orquestrada que la policia i els mitjans de comunicació llencen contra ells, titllant-los de «gàngsters», és una bona prova dels mitjans que es van utilitzar per contrarestar la propaganda positiva que el grup podia generar, si tenim en compte que el fet de l'«expropiació» estava relacionat amb l'ajuda econòmica als treballadors i a les seves lluites reivindicatives.

Així doncs, el missatge que el MIL intentava traslladar a l'opinió pública quedava silenciada i només es va fer evident un cop passats els fets. La majoria de membres del grup van ser detinguts

i un dels activistes, Salvador Puig Antich, seria executat a garrot vil el 2 de març de 1974 per la mort accidental d'un dels policies que el van assaltar al carrer per detenir-lo. Mai es va poder demostrar amb claredat que la mort del policia hagués estat causada per l'arma de Salvador Puig Antich.

El sistema franquista es trobava immers en un procés de descomposició interna (mort recent de l'almirall Carero Blanco per l'atemptat d'ETA), fomentant que determinats sectors del bloc de poder volguessin mostrar, més que mai, la seva potencial autoritat. En aquesta direcció, l'execució de Puig Antich va ser un pretext encaminat a cohesionar, encara que fos per poc temps, el bloc dominant davant l'«amenança activista» que rebia el franquisme, sobretot des del País Basc.

Fins aquí la ressenya; ara bé, què era el MIL? Què volien aconseguir robar els bancs? Quins eren els seus postulats ideològics? D'on venien o cap on anaven?

Santi Soler, un dels membres del MIL, esbossava una primera aproximació al tema en un article aparegut a la revista *El Món*, en el seu número del 15 de març de 1985.

El MIL no va néixer amb la voluntat de lluitar només contra el franquisme, perquè la dictadura no en va ser el detonador. L'objectiu de la seva lluita era el Capital, en totes les seves formes. El MIL negava tota classe d'organització. En aquest sentit, només l'admetia com organització de tasques, però mai permanents. Majoritàriament, eren individus amb antecedents en militància política que negaven, en nom de l'autoritarisme, el partit i el sindicat. La intenció inicial, doncs, era no formar part d'aquest joc. L'aparició del MIL no té sentit si no s'explica en funció del moviment obrer revolucionari de Barcelona dels primers anys setanta. L'horitzó de la seva lluita era l'autoorganització del proletariat i l'eliminació de qualsevol dirigisme partidista o sindical de les organitzacions obreres.

Efectivament, l'esquema organitzatiu del MIL, ja abans de l'aparició de la nomenclatura MIL, es presentava com una simple «organització de tasques», de les tasques pròpies dels tres àmbits d'incidència que s'havia fixat. A efectes pràctics del dia a dia, era

el que es van limitar a anomenar «Equips», per simplificar. La tasca en l'àmbit de la lluita obrera la va dur a terme l'Equip Obrer (EO), la de l'aprofundiment teòric amb el suport de textos l'Equip Teòric (ET) i la de suport tècnic que vertebrava l'actuació en un i altre camp, l'Equip Exterior (EE).

De fet, l'Equip Obrer (EO) va sorgir de les posicions de grups autònoms i diversos dins de les CC OO a Catalunya i que tenien un objectiu comú: aconseguir que el moviment de CC OO no es convertís en «correja de transmissió» dels grups polítics que volien intervenir-hi. L'aparició dels Grups Obrers Autònoms (GOA) reflectia, conjuntament amb altres grups de característiques similars, aquesta línia que reivindica el caràcter autosuficient de les CC OO i de tota organització de treballadors, criticant el model leninista i apropiant-se a una visió neollibertària de la teoria i la pràctica revolucionàries.

L'Equip Teòric (ET) o el seu nucli es va fer conèixer a finals de 1969 a través d'un fullero-treball titulat *El Movimiento Obrero en Barcelona*, en el qual es desenvolupava una crítica profunda als plantejaments de caràcter leninista que havien aparegut aquí després de l'any 1968. En aquest text, teòricament proper al consellisme, els autors es situen, consegüentment, en una posició de ruptura amb el perfil que anaven prenent les CC OO burocratitzades, així com amb tots els grupuscles de l'anomenada extrema esquerra.

L'Equip Exterior (EE) sorgeix a partir de febrer de 1970 arran d'una nova edició de l'estudi sobre *El Movimiento Obrero en Barcelona*, que aquest equip va finançar. Era l'encarregat de la logística i el seu punt de contacte era Tolosa (França), fet que permet deduir que els seus membres o eren antics militants llibertaris o tenien contactes freqüents amb alguns cercles anarquistes de l'esmentada ciutat.

Aquest era el grup que menys participava en les discussions sobre els fonaments teòrics dels diversos equips i, en conseqüència, el que més fàcilment podia assumir l'opció de l'activisme com a factor necessari de funcionament del grup.

Les diverses maneres d'entendre l'activisme, així com altres qüestions d'ordre teòric, van anar separant progressivament l'Equip Obrer (EO) de l'Equip Teòric (ET). L'Equip Obrer (EO)

acceptava l'activisme armat amb moltes reserves i només en casos puntuals, mentre que l'Equip Teòric (ET), que també era favorable al l'activisme armat, no ho era amb una actitud d'avantguarda vers la classe obrera sinó com a mitjà possibilista per finançar les lluites obreres i els seus grups de suport, així com per editar textos que divulguessin les seves opcions teòriques mitjançant la traducció d'autors en una línia divulgativa de les seves idees.

El desembre de 1971 es va produir la ruptura entre l'EO i l'ET. L'EE es va alinear tant com va poder amb l'acció, és a dir amb l'ET, constituint-se així en «Mil-Grups Autònoms de Combat».

Des del seu inici, el MIL es va crear com a grup específic de recolzament a les lluites i faccions més radicals del moviment obrer de Barcelona i entre les seves activitats s'han de destacar, fonamentalment, les dues següents:

- Activitats relacionades amb l'ajuda material als vaguistes, així com als grups que els recolzaven. Seran finançades mitjançant la «recuperació» o «expropiació» de fons, és a dir, bàsicament l'atacament a entitats bancàries.
- Activitats relacionades amb la publicació de material teòric que serveixi per a la propaganda i l'agitació en els mitjans obrers. Amb aquesta finalitat van crear la revista CIA (*Conspiración Internacional Anarquista*) i Ediciones Mayo-37.

Els seus textos tenien l'objectiu de recuperar escrits oblidats del marxisme i de l'anarquisme. Hi havia autors molt diversos, com per exemple Camillo Berneri, Anton Pannekoek, Etienne Balazs, Arnadeo Bordiga i Ante Ciliga. No massa allunyades d'aquests escrits, es trobaven les noves anàlisis que la Internacional Situacionista feia del capitalisme, així com aquella «crítica a la vida quotidiana» de la qual el MIL es sentia tan proper. El seu perfil ideològic es situava entre el comunisme no estatalista i el neollibertarisme, assumint els consells obrers com a contrapoder al capitalisme i embrió de la nova societat revolucionària.

El seu activisme militant va adquirir una dinàmica pròpia massa accelerada. Per aquest motiu va ser qüestionat progressivament per part d'algun sector del MIL, que veia que cada cop estaven més correlats per la policia, tant des d'una òptica mediàtica com des d'una

visió operativa. L'agost de 1973, el grup va celebrar un congrés en un lloc de França, en el qual es va decidir l'autodissolució del MIL, integrant-se els seus membres a la lluita social que el proletariat mantenia, però deixant de ser un aparell políticomilitar.

En un extracte de les paraules del mateix MIL durant el seu congrés d'autodissolució hi podem llegir:

Una associació de revolucionaris és la que porta fins a les seves últimes conseqüències una crítica unitària del món. Per crítica unitària entenem la crítica global contra totes les zones geogràfiques on s'instal·len les diferents formes de poder de separació socioeconòmica, incloent tots els aspectes de la vida quotidiana.

No anem cap a la simple autogestió del món actual per part de les masses, sinó més aviat cap a la seva transformació ininterrompuda, la descolonització total de la vida quotidiana, la crítica radical de l'economia política, la destrucció i superació de la mercaderia i del treball assalariat. Aquesta associació rebutja tota reproducció en el seu interior de les condicions jeràrquiques del món dominant. La crítica a les ideologies revolucionàries no és altra cosa que el desemmascarament d'aquells que es creuen els nous especialistes de la revolució, de les noves teories que es situen per damunt del proletariat.

Parlar d'acció armada i de preparació per a la insurrecció significa el mateix. Avui en dia no és vàlid parlar d'organització políticomilitar, aquestes organitzacions formen part del racket polític. Per això, el MIL S'AUTODISSOL COM A ORGANITZACIÓ POLITICOMILITAR I ELS SEUS MEMBRES ES DISPOSEN A ASSUMIR L'APROFUNDIMENT COMUNISTA DEL MOVIMENT SOCIAL.

La detenció de la majoria dels membres del grup el setembre de 1973 es va produir, irònicament, un cop proclamada l'autodissolució del grup i presa la decisió de fer una última «expropiació» a Bellver de Cerdanya. Allà, prop de la frontera, van detenir l'Oriol Solé Sugranyes i en Josep Lluís Pons Llobet, després d'atacar una entitat bancària d'aquesta població, juntament amb en Jordi Solé Sugranyes que va poder escapar a França.

Mentrestant, a Barcelona, detenien en Santi Soler i, posteriorment, en l'intent de detenir Xavier Garriga i Salvador Puig Antich es genera un altercat entre policies i membres del grup, arran del qual un policia moriria i Salvador Puig Antich seria ferit.

A partir de la detenció i un cop conegudes les penes «exemplars» que l'Estat franquista intentava imposar (dues penes de mort per Salvador Puig Antich i penes de presó per a la resta de detinguts), es van organitzar una sèrie de comitès de solidaritat per tota Europa, l'Estat espanyol i, evidentment, Catalunya, fet que va originar la repressió i detenció de grups anarquistes que els recolzaven.

De la propaganda sobre el «gangsterisme» del grup es va passar a la «caça de l'anarquista», creant la tòpica imatge de «personatges sense ànima» davant dels quals calia adoptar una actitud exemplar. Des de feia 10 anys, arran dels assassinats, legals, dels anarquistes Delgado i Granada, no s'havia utilitzat el sistema del garror vil (mètode utilitzar habitualment en presos per delictes comuns).

A data de 2 de març de 1974, el sistema del garror vil va tornar a funcionar per assassinar a Salvador Puig Antich i a un pres polonès anomenat Heinz Chez.

L'onada de ràbia i dolor que van produir aquestes morts va ser de gran intensitat en diverses poblacions catalanes: Barcelona, Badalona, Terrassa, Vic, Girona, Tarragona, Sant Cugat, Sabadell, Marató, Cerdanyola, Granollers, etc. En altres llocs de l'Estat, com Saragossa, Madrid o Bilbao, la reacció va ser d'una indignació molt intensa. A l'estranger, sobretot a països de l'Europa Occidental, es van produir atemptats als interessos econòmics que Espanya hi tenia.

En paraules de Telesforo Tajuelo, un dels primers historiadors que va analitzar amb deteniment el MIL, des del procés de Burgos de l'any 1970 mai s'havien vist tantes ni tant abundants manifestacions com les que va motivar l'assassinat de Puig Antich.

Els grups llibertaris nous

L'aparició de grups llibertaris nous a Catalunya, a finals dels seixanta principis dels anys setanta del segle XX, va ser el reflex concret de l'expansió de dos fenòmens socials diferents en els seus

origens però que coincideixen en la prioritat de renovació urgent que necessitava l'activisme llibertari per connectar-se novament amb la realitat política, social i cultural del país.

Per una banda apareixen una sèrie de grups que anomenarem genèricament com a «neollibertaris», d'una barreja ideològica molt diversa en els seus orígens i referències ideològiques. Anarquistes espontaneïstes, moviments contraculturals, marxistes llibertaris, situacionistes, anarcodividualistes, autònoms consellistes, anarcocomunistes, per citar-ne alguns dels més rellevants.

Aquest fenomen estarà directament relacionat amb l'expansió dels moviments antiautoritaris que van aparèixer arran de la contestació antisistema durant el Maig de 1968, des de França fins a Alemanya Occidental, des dels EUA fins a Txecoslovàquia.

Juntament amb aquest neollibertarisme, a Catalunya van sorgir una altra sèrie de grups que tenien com a aspiració possible la reactualització teoricopràctica de l'anarcosindicalisme i del sindicalisme revolucionari. Aquests grups reivindicaven l'«origen natural» del fet llibertari a la península Ibèrica i la seva important manifestació històrica durant la Segona República, així com la vibrat revulució llibertària que es va produir un cop iniciada la Guerra Civil.

Creien que la reconstrucció de la CNT sota paràmetres actualitzats en relació a la societat a la qual es dirigirien seguia tenint vigència i serviria per enllaçar la «memòria històrica revolucionària» amb la nova classe obrera apareguda durant els darrens anys del franquisme.

A partir d'aquests referents sociohistòrics som conixedors d'una nova irrupció de variats grups llibertaris, d'adscripcions ideològiques molt diverses, que intentarem analitzar a continuació d'una forma molt resumida.

El que s'intenta, simplement, és mostrar un «mapa llibertari» provisional, especialment d'aquells grups que van participar en les dinàmiques de reconstrucció de la CNT a Catalunya a finals del franquisme; tot i el risc de caure en alguna omissió involuntària.

Dels primers grups sorgits a Catalunya a causa de la nova «repolització llibertària» pel fenomen global del maig del 68, podem enumerar primerament el Grup «Acción Libertaria» (1968-1970), sorgit a l'Hospital de Llobregat, el qual va editar

diversos números d'una revista del mateix nom i estava format per joves estudiants i treballadors. Alguns d'ells havien militat anteriorment en grups d'orientació marxista leninista però van acabar cansats i desencantats d'aquesta experiència militant antifrànquista.

A l'editorial de la revista del grup, «*Acción Libertaria*» (nº 1 octubre-novembre de 1969), ens donaven algunes claus analítiques del perquè del seu naixement i de la seva vessant ideològica:

Nosotros somos un grupo de jóvenes militantes revolucionarios, que provenimos de diversos partidos e ideologías y que, desengañados por la actuación de los primeros y viendo el error de nuestras ideas partidistas y, en muchos casos, sectarias, nos hemos dado cuenta que la revolución no se hace gracias a los partidos, sino a pesar de ellos, y que la emancipación de los trabajadores será obra de ellos mismos o no será.

Ante esta realidad y en la necesidad de buscar nuevas vías para ir al socialismo, encontramos en el anarquismo (entendiendo por éste: una visión del mundo y un método para transformarlo, adaptado y puesto al día, haciendo auto-crítica de sus errores) un camino que lleve a la implantación de la justicia social y la liberación de la especie humana de su miserable estado.

En un interval de temps més o menys similar, probablement a finals de 1968, a les comarques de Girona sorgia un grup anomenat «Comité de Acción Revolucionaria» (1968-1970), que estava molt vinculat als moviments estudiantils antifrànquistes de l'Empordà.

Posteriorment, a mitjans de 1970, bona part dels militants del Grup «Acción Libertaria» de l'Hospital de Llobregat juntament amb els del «Comité de Acción Revolucionaria» de les comarques gironines es van fusionar creant un nou grup llibertari d'abast català, que es va anomenar «Negro y Rojo» (1970-1974).

Aquest grup va tenir una vida i activar força destacables en les zones obreres i estudiantils de les comarques barcelonines. També va adquirir una destacable incidència en les comarques gironines, desenvolupant tasques d'agitació i propaganda antifrànquista.

Durant alguns anys van editar una revista anomenada «*Tribuna Libertaria*» (1970-1974), que va destacar pels articles de lluita i actualitzar social, i també per reflectir algunes iniciatives innovadores de coordinació dels nous grups llibertaris a l'Estat espanyol.

A continuació passen a ressenyar, molt breument, els nous grups llibertaris —autònoms i antiautoritaris— que van estar presents i van formar part del gruix majoritari que va propiciar la reconstrucció efectiva de la CNT a Catalunya el febrer de 1976. L'Assemblea de Sant Medir (29 de febrer del 1976) al barri de Sants de Barcelona, inici formal de la reconstrucció de la CNT a Catalunya, va ser el fruit del treball desenvolupat per aquests nous grups amb la voluntat ferma de reiniciar novament el sindicalisme llibertari a Catalunya i arrelar-ho novament entre les classes populars catalanes.

OLT (Organización Libertaria de Trabajadores)

Organització d'orientació anarcosindicalista que actuava, bàsicament, a la zona del Baix Llobregat i a la ciutat de l'Hospitalet des de principis de 1975. Era un grup relativament nombros, tenint en compte l'entorn dandestí en el qual es desenvolupava (de vint-i-cinc a trenta persones), que unia generacions joves amb altres grups de mitjana edat que ja havien militat en grups llibertaris a finals dels anys seixanta («Acción Libertaria»). Editaven una revista anomenada *La Federación*, de la qual n'arribaran a editar cinc números.

De l'editorial del primer número destaquem la seva idea del grup:

La OLT nace, en una situación de completo caos ideológico dentro de las filas del movimiento obrero, no para fomentar nuevas divisiones sino como motor para mover y unir a todos los anarcosindicalistas de Hospitalet y comarca. La OLT desaparecerá como tal en el momento que veamos los primeros pasos arriba mencionados. Seguidores de la línea trazada por la CNT-AIT, trabajaremos dentro de nuestras modestas fuerzas por la reconstrucción real de la Confederación.

Des del principi, aquest grup va ser un dels que va apostar més decididament pel ressorgiment de la CNT a Catalunya, des d'una

posició de renovació del discurs anarcosindicalista però intentant agrupar totes les famílies llibertàries en una mateixa CNT reconstruïda. Les seves bones relacions amb els grups exiliats a França (S.I. i FL) i els seus representants a l'interior, els van proporcionar una àmplia capacitat de negociació que mancava a altres grups més allunyats de les relacions amb l'anarquisme històric exiliar.

Grupos Solidaridad

Aquests grups van sorgir entre finals dels anys seixanta i principis dels setanta, essent probablement els més nombrosos i consolidats com a estructura sindical pel que fa a la dinàmica activista del nous grups llibertaris. A Catalunya van aconseguir ser un grup bastant important (un centenar de membres, aproximadament), amb una coordinació regular entre diverses zones de l'Estat espanyol (Catalunya, Madrid, València i Andalusia) i implantats sindicalment en sectors com la banca, metall, ensenyament, telefònica o el port de València.

Van utilitzar la CNS com a plataforma legal que els servís per a la seva coordinació i extensió a zones geogràfiques diferents, mitjançant la feina sindical dels enllaços i jurats d'empresa. En certa manera, la seva actuació recordava la que havia utilitzat el sector de CC OO que va entrar a la CNS per poder tenir un marge de maniobra i operativitat en la lluita sindical.

Pel que fa al seu ideari, els Grupos Solidaridad es manifestaven per una renovació del sindicalisme revolucionari i de l'anarcosindicalisme que fos capaç d'analitzar amb rigor el que passava a l'Estat espanyol, motiu pel qual van fer diverses anàlisis sobre la realitat espanyola d'aquells anys.

La seva metodologia de treball es basava més en l'anàlisi crítica de la realitat social del moment que no pas en el corpus teòric de feia trenta anys. La formació permanent dels militants a través del debat i la discussió era un dels eixos centrals de la seva intervenció per aconseguir que el pensament llibertari fluis progressivament.

L'any 1973 van celebrar un congrés a Barcelona, en el qual es van debatre les tasques fonamentals del grup: acció formativa, influència sindical i renovació ideològica. També es va proposar editar una revista que s'anomenaria *SOLIDARIDAD al Servicio del*

Movimiento Obrero i de la qual es van arribar a imprimir tretze números.

Pel que fa a la reconstrucció de la CNT, els Grupos Solidaridad tenien dues visions diferenciades, que es van plantejar durant l'any 1974:

- Per una banda, els que volien seguir tenint autonomia sindical i renovar el discurs llibertari, perquè veien que els grups que es reclamaven de la CNT (aquella època n'eren tres) es trobaven en una posició d'enfrontament i divisió que semblava difícil de superar a curt termini. A més a més, la seva incipient estructuració geogràfica i sindical els feia pensar en la possibilitat de seguir existint per si mateixos sense cap mena d'entrebanc.
- Per altra banda, els que pensaven que era necessari connectar la «història» de la CNT —amb els seus clarsobscurs— amb els nous moviments llibertaris i anarcosindicalistes. En un inici, era, sense cap dubte, la proposta més arriscada. Però al mateix temps, si s'aconseguien els objectius, seria l'opció que podria tenir més influència social a Catalunya.

El debat o confrontació d'idees va decantar-se progressivament per l'opció de reconstruir la CNT juntament amb altres nous grups. A l'últim número de la revista *SOLIDARIDAD al Servicio del Movimiento Obrero*, de principis de 1976, quedarà bastant clar el seu resultat:

Estramos persuadidos de que el anarcosindicalismo es una eficaz herramienta de trabajo para el proletariado de 1976, y que en nuestro país este solo puede concitarse alrededor de la CONFEDERACIÓN NACIONAL DEL TRABAJO.

SOLIDARIDAD, como Federación de grupos sindicalistas revolucionarios, presente en la lucha obrera en Cataluña, Castilla, País Valenciano y Andalucía, pone todas sus esperanzas para que unidos con todo el movimiento libertario pongamos a la Confederación de nuevo en pie.

MCL (Moviment Comunista Llibertari)

Aquest grup sorgirà durant els anys 1972-1973, a la zona geogràfica que engloba les ciutats de Santa Coloma de Gramenet, Sant Adrià del Besòs, Badalona i els barris barcelonins de Sant Andreu i La Verneda. Serà un grup d'entre vint i trenta persones, que sorgirà com a expressió de les lluites obreres que s'estaven desenvolupant amb força als inicis dels setanta.

Van desenvolupar un activisme tan obrer com social a les associacions de veïns (AA VV), participant activament en les lluites veïnals de Santa Coloma de Gramenet i en les lluites obreres dels sectors on tenien presència (metall, transports, arts gràfiques).

Les seves reflexions teòriques prioritzaven un nou comunisme que fos capaç d'alliberar-se del llar del «model estalinista» i desprendre's, a la vegada, de la teoria leninista del partit avantguarda com a guia de la revolució social. Van adoptar una posició oberta vers el «marxisme llibertari» o «marxisme heterodox», que apareix amb força a partir del Maig de 1968, i van intentar redefinir el comunisme amb temes i continguts de filosofia llibertària.

En relació a la reconstrucció de la CNT, aquest grup va tenir dubtes a l'hora de prendre la decisió de participar en el procés de reconstrucció. Els seus militants havien d'escollir, en un debat, entre prendre partit a favor de les CC OO (creant un corrent llibertari) o coordinar-se amb els grups que promovien l'opció per una nova CNT. Finalment, aquesta darrera opció va ser la majoritària i es va decidir tornar a situar la CNT a Catalunya com a l'eix referent de la lluita social i sindical.

Editaven una revista anomenada *El Proletariado Militante*, de la qual van publicar-ne diversos números i hi expressaven regularment les seves idees i les notícies sobre les lluites socials destacades.

GOA (Grupos Obreros Autónomos) Santa Coloma de Gramenet)

Els GOA apareixen a principis de 1971 i fou el grup amb més pes dins de la contestació antiautoritària a CC OO de Catalunya. El seu paper i evolució van ser de gran importància a l'hora de lluitar contra unes CC OO «burocratitzades» al servei de les estructures directives d'alguns partits polítics. Hem de ressaltar que aquesta

crítica, des de dins del moviment assembleari amb més arrelament a la classe obrera catalana, va ser clau per connectar col·lectivament sectors obrers que estaven a favor d'una organització autònoma i llibertària.

Els GOA tenien presència a diferents llocs, però va ser especialment a Santa Coloma de Gramenet on van exercir més influència social, i on la seva branca llibertària va ser més radical en les seves posicions socials i ideològiques. Van col·laborar estretament amb els moviments veïnals de principis dels anys setanta i van potenciar l'assemblearisme i la participació en les mobilitzacions ciutadanes per obtenir reformes bàsiques per als sectors populars (ambulatori, millores en les condicions de vida dels barris, etc.). Altres zones d'influència dels GOA van ser alguns barris barcelonins, Sant Adrià del Besòs o la zona obrera de Badalona. I, encara que la seva presència en l'àmbit obrer va ser especialment àmplia i diversa, els seus punts forts d'implantació els van constituir els sectors industrials del metall i les arts gràfiques.

El seu posicionament teòric va ser divers i s'hi agrupaven diferents maneres d'entendre l'antiautoritarisme o el renovat esperit llibertari (de fet, entre els GOA de Santa Coloma de Gramenet o els GOA de Barcelona hi havia llaços de coordinació poc estructurats, fet que indica l'autonomia dels grups com a tals).

De la crítica al leninisme, passant per la intenció de crear una organització autònoma de treballadors, fins arribar a la reconstrucció de la CNT, es van mantenir una sèrie de intensos debats dins dels grups, que els van consolidar i en van facilitar l'obertura vers la diversitat del món llibertari d'aquella època.

Van publicar una revista denominada «*El loro indisciplinato*» que reflectia de forma planera i gens complicada alguns debats ideològics del moment. Lluites socials i també elements de poesia social i reflexió cultural de contingut crític i revolucionari.

Frete Sindicalista Revolucionario (FSR)

Grups que van aparèixer a principis de 1973 i que optaven per una posició ideològica diferenciada de la major part dels altres grups, en potenciar la creació d'un nou partit sindicalista amb reminiscències llibertàries, tal com havia passat en els temps de

la Segona República. Eren favorables a la reconstrucció de la CNT com a organisme sindical a potenciar i amb poder d'influir posteriorment. No van tenir gaire predicament en els debats existents als inicis de la reconstrucció de la CNT, per bé que van ajudar de forma lleial a la seva conformació i assentament en moments difícils.

Van publicar una revista de poc recorregut editorial, anomenada *Lucha Permanente*, de la qual podem extreure alguns paràgrafs respecte a la seva línia ideològica:

La sociedad que queremos y por la que luchamos enfrentándonos permanentemente con los defensores del orden establecido, ha de basarse, a todos los niveles, en la AUTOGESTIÓN, entendida en un sentido amplio: autogestión económica y autogestión social, y esto requiere previamente la expropiación de la tierra y de las empresas a la burguesía y la toma de posesión directa de estos medios de producción por parte de los obreros que los trabajan.

Fins aquí aquest breu recorregut narratiu per la història dels nous grups llibertaris i autònoms que van ser protagonistes destacats en la reconstrucció de la CNT a Catalunya al 1976. Som conscients de la brevetat i esquematisme emprats a l'hora de expressar aquesta història col·lectiva.

Per sort, i ja posteriorment, s'han escrit diversos llibres d'història i tesis doctorals universitàries (Pablo Carmona; Gonzalo Wihelmi i Reyes Casado) que han analitzat més detingudament la seva història i evolució ideològica al llarg dels seus anys d'existència.

Per acabar, volem ressaltar l'existència d'altres grups llibertaris, autònoms i antiautoritaris que van actuar d'una forma destacable dins l'àmbit geogràfic de l'Estat espanyol, que no van ser presents en els inicis de la reconstrucció de la CNT, però que formaven part d'aquesta nova empenya antiautoritària i llibertària dels últims anys del franquisme i del primer postfranquisme que hem volgut posar en relleu.

Entre alguns d'ells podem destacar el Movimiento Obrero Autogestionario (MOA), Grupo Liberación —grups autònoms vinculats als cercles de l'Editorial ZYX i que van tenir una gran

importància en els últims anys del franquisme per a la difusió remarcable del pensament marxista i anarquista—, o les CRAS (Comunas Revolucionaries de Acción Socialista), que actuaven i tenien una forta presència activista i militant a les conques mineres i pobles vinculats d'Asturies.

Aquests grups, com tants d'altres, no es van integrar des d'un principi a la dinàmica de la reconstrucció de la CNT durant l'any 1976 a l'Estat espanyol, però molts dels seus militants hi van anar derivant amb el temps, com a lloc operatiu del seu treball social i sindical.

Estudiants i llibertarisme

Caldria afirmar que, juntament al moviment obrer i als moviments associatius veïnals, el moviment estudiantil dels instituts d'ensenyament secundari i d'universitats va ser un component destacat més de la lluita social antifrancquista a l'Estat espanyol, amb una incidència rellevant des de mitjans dels anys seixanta fins a la riort del dictador.

El moviment estudiantil a Catalunya es planteja, ja el 1966, la creació d'un Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona (SDEUB) que sigui capaç de trencar amb l'estructura burocràtica del sindicat «obligatori» del règim franquista, el Sindicato Español Universitario (SEU).

El SEU era una organització dependent del mateix règim franquista i es finançava mitjançant una «quota» que sortia de la matrícula dels alumnes de la Universitat, fet que els permetia tenir locals i una certa estructura administrativa per resoldre problemes puntuals entre els estudiants.

Una de les primeres accions que es va plantejar el SDEUB va ser el rebuig a pagar la quota al SEU, pel seu caràcter obligatori i perquè aquest sindicat no representava ni en les formes ni en l'esperit la visió que tenien els estudiants de la universitat que volien. Aquesta acció de «desobediència civil», dirigida a un dels pilars del sindicalisme feixista a la Universitat, va resultar molt ben acollida i es va demostrar, en els anys següents, la tasca de desgast que van realitzar els estudiants en la desestabilització del règim franquista.

El SDEUB anava guanyant força i s'organitzava de forma radicalment diferent al que era el SEU. Les seves formes d'organitzar-se estaven basades en estructures democràtiques i horitzontals, autòrganització, funcionament obert i pluralista, delegats de curs i facultats. Inclús hi va haver la temptativa de fer pública, a la premsa internacional, la constitució formal del SDEUB el 9 de març de 1966 al convent dels Caputxins de Sarrià, a Barcelona. A l'acte hi van assistir cinc-centes persones, que representaven els delegats del sindicat i també hi van ser presents alguns intel·lectuals antifrancquistes. L'assemblea constitutiva del SDEUB va ser reprimida i molts dels assistents van acabar detinguts per la policia. Aquest acte va ser conegut popularment com la Caputxinada i va tenir gran ressò en ambients de l'interior i l'estranger, fins al punt que el règim va haver d'excarcerar els detinguts a causa de la pressió social extrauniversitària.

L'historiador Ignacio Fernández de Castro, en el seu llibre *De las Cortes de Caliz al posfranquismo 1957-1980* va fer una valoració força important del que significava políticament el moviment estudiantil a l'Estat espanyol en aquella època, el qual citarem a continuació:

[...] sobre estas dos vertientes, el desmoronamiento del SEU y la violencia represiva de las fuerzas del orden, el movimiento estudiantil se radicaliza y amplía, hasta que en 1968 coincide con la subversión estudiantil en el mundo, el mayo francés es el exponente más elevado de este hecho, y constituye uno de los problemas políticos más graves por los que atraviesa el franquismo [...]

La cuestión tiene importancia, al menos desde un punto de vista de análisis teórico, ya que pone de manifiesto que la pérdida progresiva del carácter revolucionario del movimiento tradicional obrero, el que dirigen los partidos comunistas, ha llegado a un punto en el que la presión revolucionaria que genera la opresión capitalista se desplaza a nuevos espacios y se expresa por distintos protagonistas.

La insurgència del moviment estudiantil, com a actor polític i social protagonista, tindrà el seu eco més sonat en els fets del

Maig de 1968 a diversos llocs del món, que expressaven fonamentalment el desig de canvi radical en l'àmbit individual i en el social. Si a Catalunya i a la resta de l'Estat aquest moviment no va poder plasmar-se en tota la seva amplitud va ser a causa del caràcter dictatorial del règim, el qual va endarrerir el sorgiment ampli d'una nova «cultura» del jovent. Tot i així, les raons de tipus sociològic del nou i rebel comportament estudiantil que operaven a París o a Roma eren molt semblants a les que operaven a Barcelona o Madrid.

La diferència principal serà d'ordre cronològic: la lluita estudiantil a l'Estat espanyol va durar, d'alguna manera, des de 1966 fins a la mort de Franco el 1975; va continuar, també, durant tota l'època de la Transició i, encara que fos un moviment de menys càrrega utòpica puntual, va mantenir una posició de gran insistència en la desestructuració del règim franquista i en la crítica generalitzada vers la falta de llibertats que la societat generava.

Les seves contínues manifestacions, ja fossin per qüestions reivindicatives, acadèmiques o en relació amb els moviments polítics i la seva solidaritat amb els moviments socials antifranguistes, van fer de la universitat un dels llocs centrals de la insubmissió al règim franquista.

El nou moviment llibertari dins del moviment estudiantil va ser un actor més en el variat panorama polític d'esquerreres que imperava en aquella època a Catalunya. En aquests últims anys del franquisme existia la Federació Anarquista d'Estudiants, que més tard va formar part dels grups que van ajudar a la reconstrucció de la CNT, juntament amb altres diversos grups compromesos també amb les lluites universitàries.

D'entre aquests col·lectius, s'ha de destacar per la seva rellevància el grup Estudiantes Libertarios de Cataluña (ELC), sorgit entre 1971 i 1972, que tenia presència estable a la Universitat Central de Barcelona (Facultat de Filosofia i Lletres) i a l'Escola de Magisteri, així com a diversos instituts de les comarques de Barcelona i de Girona.

Aquest grup va sorgir de manera «espontània», criticant durament el model autoritari d'organització dels partits polítics d'esquerra i reflectint en el seu ideari els nous corrents llibertaris del Maig del 68 francès. Va arribar a comptar amb prop d'un centenar

de militants que eren força actius en les lluites estudiantils. A més a més, eren grups que s'orientaven a protegir les manifestacions de possibles atacs per part dels cossos repressius franquistes.

Del seu ideari, nítidament llibertari, exposat al *«Manifiesto-Bases de los Estudiantes Libertarios de Cataluña»* (desembre de 1972), i que constava de 15 punts d'afermament ideològic, destaquem el següent:

Els llibertaris lluitem amb l'acció directa revolucionària a les escoles, col·legis, institutis i facultats universitàries perquè creiem necessari atacar l'ensenyament «educastador» a les «Àbriques» on es desenvolupa.

Les nostres fites no són per millorar o reformar les institucions actuals d'ensenyament. Ens oposarem a tots els intents no revolucionaris que pretenen «democratitzar», fer-la «popular», «científica» o presesament crítica en el si d'aquestes institucions. Nosaltres només tenim un objectiu: la destrucció de les institucions educatives actuals i la seva liquidació cultural en un procés que ens porti a la revolució social.

[...] La insurgència radical a les institucions educatives ha estat, fins a dia d'avui, l'obra de minories actives que han actuat com a ferment d'agitació als períodes àlgids i també als de reflux. Els estudiants llibertaris ens proposem portar endavant el «moviment contracultural revolucionari» (contracultura revolucionària) de forma permanent i amb formes de lluitar cada cop més elevades.

L'any 1974, el grup «Estudiantes Libertarios de Cataluña» es va coordinar amb alguns grups llibertaris i antiautoritaris (GOA i Solidaridad) que iniciaven la dinàmica generadora del procés de la reconstrucció de la CNT a Catalunya, participant de forma activa en les assemblees i reunions preparatòries que van conduir cap a l'Assemblea de Sant Medir al barri de Sants (Barcelona) el 29 de febrer de 1976.

Pel que fa a la resta de l'Estat espanyol hem de destacar, de forma preeminent, el vigorós moviment estudiantil que es va generar a diverses universitats de Madrid pels volts del 1968, entorn a un grup autoanomenat els «Ácratas» i que va dur a terme una

important: rasca de lluita rebel contra els dirigents universitaris del règim franquista al bell mig de la capital espanyola.

l'historiador Miquel Amorós ens ha fet una descripció històrica molt encertada del grup dels «Ácratas» en el seu llibre «1968 —El año sublime de la Acracia» amb les següents afirmacions:

Y ya que mencionamos a protagonistas, aclaremos que nos estamos refiriendo a la llamada Acracia madrileña de 1967-1968, la expresión más profunda y más alegre del desencanto y la insatisfacción de su tiempo, y el ingrediente fundamental de la versión ibérica y *avant la lettre* del mayo francés. El «grupo ácrata» fue desmantelado a finales de 1968, pero en absoluto quedó anulada su herencia para los que se reconocen en el lado pasional de los hechos»

«Los «Ácratas», difícilmente asimilables al anarquismo clásico, dejaron pocos rastros, pues la pasión que les guiaba era eminentemente destructora, lo que dio pie a una montaña de equívocos. Hemos leído afirmaciones que atribuyen su fundación a Agustín García Calvo, aunque su debut violento en el «campus» fuese todo menos agustiniano; también se les han colgado gratuitas calificaciones, aun cuando en la paupérrima universidad de 1968 nadie supiera qué era la I.S. (Internacional Situacionista), y menos aun, reparado en Marcuse.

A l'Estat espanyol, el neollibertarisme postmaig del 68 arrelaria amb força en el moviment estudiantil durant els últims anys del tardofranquisme, amb una radical crítica revolucionària vers la griseta quotidiana que el franquisme imposava durant aquells anys.

I parlant d'una nova cultura de la joventut no podem oblidar que l'octubre de 1974 apareix la revista *Ajoblanco*, creada per un grup d'estudiants universitaris barcelonins descontents i rabiosament crítics amb l'establiment cultural de l'època. Si bé ens trobem encara en plena dictadura, des de la seva creació ja s'hi endevina el paper rotundament crític que desenvoluparia posteriorment en relació a la cultura, la política i la vida quotidiana, així com amb l'enfocament original de la seva concepció

llibertària (sense adscripcions a cap grup ideològic), és a dir, lliure i sense lligams.

Situació política i crisi del franquisme

Después de la dramática crisis política provocada por el desenlace del proceso de Burgos, en enero de 1971, se espera un rápido final del régimen y una inmediata liquidación del franquismo. El decaimiento físico del dictador se había puesto en evidencia en su breve aparición en las pantallas de televisión para anunciar, en su intervención de fin de año, la conmutación de las penas de muerte dictadas por el tribunal militar. Ignacio Fernández de Castro, *De las Corres de Cadiz al Postfranquismo (1957-1980)*, El Viejo Topo Ediciones, Barcelona, 1981)

Aquest paràgraf de l'autor anuncia, amb excés d'optimisme, l'esfondrament polític del franquisme, el qual semblava possible després de les mobilitzacions antifranguistes gestades durant el procés de Burgos a principis de 1971.

De fet, el desenvolupament dels esdeveniments polítics fins a la mort del dictador anunciava més aviat un enquistament del bloc dominant (dogmàtics i reformistes) en posicions autoritàries i repressives com a reacció defensiva davant l'avenç cada cop més ampli dels moviments socials antifranguistes.

Seguim amb l'anàlisi de l'historiador Fernández de Castro, que reflecteix de forma objectiva la seqüència cronològica:

Los vecinos, los trabajadores y los estudiantes, durante todo el período que precede a la muerte de Franco y que constituye el prolegómeno del cambio, son protagonistas de las movilizaciones que de forma permanente desbordan los acontecimientos políticos y crean un clima de intranquilidad, de expectativas y de desasosiego que agudiza la crisis del régimen.

La presencia de este elemento popular y su relación con la lucha política que realizan las organizaciones y los partidos es uno de los puntos cuyo análisis durante este período

puede esclarecer los términos en los que el cambio se va a producir en el período siguiente. Se trata, desde luego, DE LAS ORGANIZACIONES DE MASAS COMO INSTRUMENTOS DE MEDIACIÓN ENTRE LAS CAPAS MINORITARIAS, ORGANIZADAS EN PARTIDOS Y EN EL MOVIMIENTO, Y EL CONJUNTO DE LA POBLACIÓN.

Quin paper jugarien a Catalunya aquests moviments socials, determinant en el procés de descomposició del règim?

Segons l'historiador Sebastián Balfour, seria rellevant:

De los movimientos de protesta en España entre 1974-1976, ninguno consiguió tanto respaldo popular como el de Cataluña. Se podría decir que en los años setenta Barcelona se convirtió en la capital de la oposición a la dictadura. En 1972 se habla trasladado allí el cuartel general de las clandestinas Comisiones Obreras después de la detención, en Madrid, del comité coordinador de la organización estatal. No fue tanto porque los líderes catalanes eludieran por casualidad la redada policial como por el reconocimiento de la mayor solidez de las Comisiones Obreras de Barcelona respecto a cualquier otro sitio de España en aquel momento. También fue en Cataluña donde se creó el único frente político amplio con un soporte arraigado: la Asamblea de Catalunya, fundada en 1971.

De totes maneres, no ens podem oblidar del paper cada cop més important i decisiu que jugava l'antifranquisme al País Basc, combinant la mobilització social amb l'activisme armat d'ETA que persistia en les seves accions contra l'aparell repressiu de l'Estat franquista.

La crisi de govern del franquisme durant aquest període va ser resolta amb el nomenament de l'almirall Carrero Blanco com a cap del govern el 8 de juny de 1973. Semblava que era el personatge capaç d'aglutinar les diverses forces del règim per donar pas a un sistema franquista amb voluntat de sobreviure una vegada el dictador hagués mort.

La durada d'aquest govern, però, va ser molt curta arran de l'atemptat que va causar la mort de l'almirall Carrero a Madrid,

el 20 de desembre de 1973. L'atemptat va ser perpetrat per ETA, que demostrava així la seva capacitat d'acció com a organització armada fora del País Basc. La sotragada política que va provocar aquest atemptat, sobre el que semblava un dels recanvis naturals del postfranquisme, va accelerar les divisions entre els diversos blocs i grups de pressió política franquistes.

Al gabinet de Carrero el va succeir el Govern d'Arias Navarro (3 de gener de 1974) que, a través del famós «esperit del 12 de febrer», intentava revitalitzar els mecanismes participatius de l'anomenada «democràcia orgànica» i, a la vegada, esdevenia un intent de tímida obertura cap als sectors reformistes del règim. Però de cara a la societat catalana i espanyola, el Govern d'Arias va mostrar la seva veritable imatge autoritària i cruel amb l'assassinat a garrot vil del militant del MIL Salvador Puig Antich i el ciutadà polonès Heinz Chez a Catalunya, sense fer cas a les moltes mostres de solidaritat i a les peticions de clemència que, tant des de l'estranger com des del propi interior de l'Estat espanyol, s'expressaven amb insistència.

L'espiral política «acció-repressió-acció» ja no desapareixeria fins a la mort de Franco el novembre del 1975, entre una oposició antifranquista cada cop més enfortida al carrer i un Govern que només semblava conèixer la repressió com a única sortida eficaç a la seva pèdua d'autoritat.

Destaquem l'anàlisi realitzada per l'historiador Ignacio Fernández de Castro durant aquests moments precisos de l'any 1975:

Esta escalada de violencias lleva al gobierno a declarar materia reservada todo cuanto sucede en el País Vasco y a restablecer la censura previa en todo el Estado.

Del 23 de abril al 13 de mayo y en las provincias de Vizcaya y Guipúzcoa se han producido más de 2.000 detenciones y de ellas más de 600 personas están todavía retenidas en las comisarias en esta última fecha. Da una idea de la violencia desencadenada los 20 muertos que se contabilizan hasta el mes de octubre: de ellos, 7 miembros de la Fuerzas de Orden Público (FOP), 4 militantes de ETA y 1 de UPG, a los que se añaden otras 5 personas víctimas de atentados de ETA, a este

trágico balance de la violencia se suman las CINCO EJECUCIONES con las que el régimen cierra el 27 de septiembre el reinado de Franco. Dicho día serían ajusticiados Oraguí, Baena Alonso, Paredes Manot «Tixiqui», García Sanz y Sánchez Bravo. Otros seis condenados a muerte son indultados en el último momento.

És força evident que el franquisme com a règim i sistema polític no va ser destruït per l'oposició política antifranquista. El dictador Franco, com tots sabem, va morir al llit i va deixar, dissortadament, la seva herència política amb la famosa màxima «del atado y bien atado»; que llegava les prerrogatives de successió al príncep Borbó Juan Carlos, elegit anteriorment per Franco com el seu successor.

A aquest fet se li hauria d'afegir una altra «veritat objectiva». I és que, quan va morir Franco, l'antifranquisme era suficientment fort com per plantejar una fase de desgast polític i social que no deixés actuar amb facilitat als hereus i continuadors del règim franquista.

La magnitud i arrelament social que tenien els moviments obrers, veïnals i estudiantils probablement hagués pogut produir una lluita frontal a favor de la ruptura amb el règim franquista, que ja es va deixar entreveure en alguns moments «calents» durant «la primera Transició», al cap de pocs mesos de morir el dictador.

Les mediacions polítiques de grups i sectors polítics ben diferents van afavorir una solució «hibrida» (reforma pactada) que va donar aire als sectors «rebis» del franquisme i múscul polític a diversos partits de l'antifranquisme, especialment el PCE i el PSOE.

L'anomenat «règim del 78» va ser, com tots ja coneixem, l'expressió política d'aquell pacte inicial entre els sectors del franquisme reformista i diversos sectors de l'antifranquisme més conciliador.

La veritable ruptura amb el règim franquista va quedar ajornada sense data d'execució i avui en dia encara ens trobem amb algunes mancances realment greus pel que fa als indicadors de qualitat democràtica a l'Estat espanyol.

II. POSTFRANQUISME: PRIMERA FASE (1976). FASE DE RECONSTRUCCIÓ

La reforma Arias: immobilitisme i lluites socials

Los siete meses del Gobierno de Carlos Arias Navarro fueron los más largos de la transición. Fue un tiempo perdido en el camino hacia la democracia, una prolongación extenuante del pasado, con las mismas caras, las mismas angustias, la misma incertidumbre. Pero había una diferencia: ya no estaba Franco. Eso, simplemente eso, determinó que en esos siete meses se produjeran algunos hechos que iban a ser decisivos para trazar el futuro. (Carlos Elordi, «Memoria de la Transición», *El País*, 1996)

Entre el poder, surgido de las fuerzas que han defendido durante cuarenta años un sistema político autoritario, y la implantación de una democracia real hay una contradicción insalvable. Y es esta contradicción, en principio, la que las fuerzas de la oposición se disponen a agudizar. (Equipos de Estudio-EDF, *Prueba de fuerza entre el reformismo y la ruptura*, Elías Querejeta Ed., 1976)

El primer govern que va articular-se després de la mort de Franco —i que seria el primer de la Monarquia—, va seguir una línia continuïsta, manifestada de forma clara amb la confirmació en el càrrec de l'anterior president del Govern de l'última etapa de Franco, Carlos Arias Navarro, un personatge polític arrelat i fermament amb els postulats de la «vella guarda» franquista.

Era, bàsicament, un govern creat per unir els diferents sectors polítics del franquisme (reformistes i immobilitistes) que, davant de situacions de conflictivitat social generades per l'oposició anti-

franquista, respondria amb la pulsó habitual del règim franquista: repressió generalitzada sense miraments. De fet, i és una pregunta vagament retòrica, si volien canviar el franquisme o com a mínim modificar el seu *modus vivendi*, el carn que van triar no va ser el més adequat, ja que els diferents grups de pressió del propi sistema dictatorial s'autoanul·laven o es paralitzaven entre si, sense permetre grans avenços en el terreny de les llibertats individuals o col·lectives dels pobles de l'Estat espanyol.

Pel que fa a l'oposició política antifranquista a l'Estat espanyol estava estructurada en dues plataformes diferents: la Junta Democràtica i la Plataforma de Convergència Democràtica, les quals agrupaven la gran majoria de l'oposició política a la dictadura (dreta, centre i esquerra democràtiques juntament amb personalitats independents antifranquistes). Aquests grups polítics s'unirien, posteriorment, en el que es va anomenar Coordinación Democrática, més coneguda popularment com «La PlataJunta».

En un primer moment, la proposta política que aquestes dues plataformes reivindicaven suposava un canvi substancial i de «ruptura» amb el sistema feixista i autoritari que havia dominat el país durant 40 anys, incloent en aquesta transformació la Monarquia acabada d'estrenar, que es catalogava com un aparell continuïsta del règim franquista.

En un comunicat propi, emès conjuntament per la Junta i la Plataforma poc temps després de la mort del dictador, es deixava constància del nucli principal de les seves reivindicacions bàsiques:

- Alliberament immediat dels presos polítics i sindicals.
- Ple exercici dels drets humans i les llibertats públiques (llibertat de reunió, associació i manifestació).
- Exercici de drets històrics i llibertats per les nacionalitats (Catalunya, País Basc i Galícia).
- Ruptura democràtica mitjançant l'obertura d'un procés constituent que portarà a una consulta popular a través del sufragi universal per decidir la forma de l'Estat (Monarquia o República), així com la forma del Govern.

A Catalunya, l'organisme polític més conegut que va ajuntar un bon grapat de grups polítics i socials antifranquistes va ser

l'Assemblea de Catalunya, fundada durant l'any 1971 i que va seguir existint breument fins després de la mort del dictador.

Aquest organisme coordinador de forces de signe polític divers va ser un dels referents principals de l'estratègia política i reivindicativa de bona part de l'antifranquisme català.

També hi havia altres formacions polítiques, socials, culturals i sindicals, més emparentades ideològicament amb els nous sectors llibertaris i antiautoritaris, que eren partidàries d'un antifranquisme d'arrel anticapitalista que exercís una crítica radical tant del franquisme com del capitalisme que el sustentava.

La disputa lliurada durant aquests set mesos del Govern Arias, entre els sectors immobilitistes i reformistes del franquisme per una banda i els sectors antifranquistes per l'altra, va tenir lloc en escenaris i situacions que no es limitaven a la mediació política o la simple «xerrameca retòrica» (encara que hi haguessin contactes d'aproximació entre diversos sectors d'ambdós grups).

El carrer, la fàbrica, la universitat, l'institut i el barri van ser llocs preeminents on va desenvolupar-se aquesta confrontació social i política. El moviment obrer, els moviments veïnals, els moviments proaministia i els moviments estudiantils van ser els protagonistes directes de les destacades mobilitzacions que es van organitzar per defensar les seves diverses reivindicacions.

Aquesta importtant dinàmica d'agitació social va relegar la minsa reforma Arias a una situació d'extrema debilitat, arraconant-la progressivament fins a fer-la miques.

La frase «icònica» i terrible del ministre Fraga (adscrit al sector reformista del règim) assegurant que «LA CALLE ES MIA» va fer-se molt coneguda per excessiva i prepotent, i ens indica clarament on s'estava desenvolupant la batalla política crucial durant aquesta fase del primer postfranquisme.

Pel que fa a les reivindicacions que els sectors populars proposaven, i en especial a les demandes del moviment obrer, s'hauria d'afegir que no van passar, en molts casos, de lluites per les millores salarials, les quals eren frenades per la política econòmica del Govern representada pel seu ministre d'Economia, Villar Mir.

La reivindicació obrera per les millores salarials i en contra dels plans econòmics del Govern va ser, sens dubte, la batalla més

persistent i amb més mobilització social durant aquesta fase, creant un clima de descontentament social que el Govern no era capaç de capturar i que afavoria, objectivament, el bloc de l'«oposició» antifranquista en la seva batalla política a curt termini.

A aquesta reivindicació obrera bàsica se n'hi afegien d'altres de solidaritar de classe amb els treballadors acomiadats i altres protestes de contingut polític divers, relacionades principalment amb les llibertats públiques i sindicals.

L'historiador Ignacio Fernández de Castro descriu, de forma molt documentada, la situació de forta agitació que es va donar a la província de Madrid durant el mes de gener de 1976 i que va ser altament conflictiva:

[...] en diciembre (1975) se inician los conflictos; las huelgas y los cierres patronales, los despidos y las sanciones, las res-puestas obreras y las intervenciones de las fuerzas de orden público, afectan a la rama del metal en Madrid y Vizcaya y al siempre combativo sector de la construcción; en enero y en Madrid el día 5 se produce la huelga del Metro y un salto cualitativo en el conflicto que se extiende y se generaliza a todo el cinturón industrial de la capital y de este pasa a sectores de servicios del centro de la ciudad. Banca, Seguros, Artes Gráficas, Correos y aun la RENFE se unen al movimiento. El día 14, día en el que el movimiento ha alcanzado su punto más alto, el paro afecta a 400.000 trabajadores en Madrid, cifra todavía más significativa y peligrosa si se tiene en cuenta que la movilización ha prendido en los barrios obreros a los movimientos ciudadanos, a los comercios y a los bares, creándose un clima de expectación que supera con mucho a la motivación económica que ha servido de punto de partida.

Aquesta anàlisi, que fa referència a la província de Madrid el gener de 1976, és indicativa del nivell de resposta obrera i ciutadana que les mobilitzacions anaven adquirint poc després de la mort del dictador. Aquest mateix nivell de resposta popular es generalitzaria, també, el gener i febrer d'aquest any a la província de Barcelona, amb moltes vagues en curs i amb especial preponderància a la zona del Baix Llobregat.

Però serà al País Basc on la situació de conflictitat social adquirirà una força i empenta popular de gran volada, unint-se les reivindicacions obreres amb altres de clar contingut polític antifranquista.

I va ser també al País Basc, concretament a la ciutat de Vitoria, on es va produir una de les vagues generals més destacables d'aquest període, caracteritzada per l'autoorganització popular en «assemblees» obreres i ciutadanes i per la seva ferma defensa de les reivindicacions socials plantejades.

Els treballadors vitorians mantenen, des del mes de febrer de 1976, una fase ascendent de vagues que havia comportat tancaments patronals i sancions laborals. La magnitud dels conflictes laborals es va fer extensiva a altres empreses de la ciutat i a tot el cinturó industrial. La mobilització era tan intensa que s'aproximava a la vaga general de la ciutat i generava una solidaritat ciutadana tan gran que feia palès fins a quin punt el poble de Vitoria estava clarament amb els vaguistes.

El dia 3 de març, el poble de Vitoria va convocar una vaga general de ciutat i la celebració d'una assemblea massiva en una església de la ciutat. La decisió del aparall repressius de l'estat (FOF) d'intentar reprimir qualsevol intent d'assemblea general, encara que fos a l'església, va crear una situació molt tensa, passant de la utilització de granades de fum a l'ús indiscriminat d'armes de foc.

El balanç final en termes de vides humanes no podia haver estat més tràgic: cinc treballadors morts i una gran quantitat de ferits per trets de les FOF. El poble de Vitoria va reaccionar amb ràbia davant d'aquell cruel acarnissament, desfermant la seva ira per tota la ciutat i tallant els carrers amb barricades.

Quan dos dies després van ser enterrats els cadàvers dels treballadors morts, 100.000 persones acudiren als actes funeraris en una manifestació d'autèntic i sentit dolor popular.

La reacció de solidaritar amb les víctimes es va estendre per tot l'Estat espanyol i va ser especialment important al País Basc. El dia 8 de març es va declarar una vaga gairebé general a Biscaia, mentre que a Guipúscoa van parar 150.000 treballadors i a Navarra al voltant de 20.000.

A diversos llocs de l'Estat espanyol, especialment a Catalunya, Andalusia, Madrid i també a altres moltes ciutats i pobles del

país, es va expressar la solidaritat amb els assassinats a través de manifestacions o actes públics de caire força massiu.

Aquesta greu situació social generada pel Govern Arias i el seu ministre de l'Interior, Fraga Iribarne, va deixar gairebé tocat i enfonsat el projecte de reforma que aquests sectors franquistes representaven. Si la proposta de reforma per obrir i ampliar els marges de les llibertats individuals i col·lectives ja era per si mateixa molt limitada i es feia a un ritme lentíssim a causa de les contradiccions internes del propi Govern, aquests fets tràgics ocorreguts a la ciutat de Vitoria van deixar el Govern en una situació d'evident precarietat pública de la qual ja no se'n va poder refer.

El Govern d'Arias es recolzava en els grups de pressió del franquisme més intransigents, com eren l'Exèrcit i la Policia. I també estava molt recolzat pels grups d'extrema dreta que li donaven suport mitjançant l'ús de la força i la violència en contra dels activistes antifranquistes. Els grups econòmics més importants, representants del capitalisme espanyol, es movien a cavall entre l'immobilisme que els havia donat l'establiment necessària per fer els seus propis negocis i l'evolucionisme que els podia situar en un marc polític europeu, encara que per aconseguir-ho haguessin d'introduir alguns canvis que transformessin les institucions polítiques franquistes.

Durant tot aquest període ens trobarem amb una gran operació de maquillatge polític, amb un cert regust *lampedasià*, que tenia com a objectiu preferent mantenir i preservar «l'estat profund» del règim mitjançant algunes reformes d'ordre superficial.

Pel que fa al paper desenvolupat pel moviment polític antifranquista, cal recordar que va «utilitzar» a favor seu les moltes mobilitzacions que es van generar en aquesta fase, sobretot des dels partits polítics d'esquerra (PCE/PSUC i altres), als quals els va servir per guanyar posicions d'avantatge en les plataformes de mediació política interclassistes.

De totes maneres, cal insistir en la pluralitat i diversitat dels moviments obrers i els moviments populars i estudiantils per sobre de la utilització de determinats grups polítics. Les seves mobilitzacions, en molts casos plantejades de forma assembleària i participativa, desbordaven el marc estret que se'ls volia assignar, de ser «correja de transmissió» d'algunes formacions polítiques.

Finalment, volem destacar la rellevància i amplitud del moviment obrer «autònom», per bé que no va poder ser capaç de dur la iniciativa social i política vers una posició dominant des d'una «òptica de classe», i tancar així amb la dinàmica de submissió que li marcaven altres àmbits polítics de mediació. Al llarg de la denominada Transició, aquesta pulsó col·lectiva rebel i no encorcollada, que es va expressar en múltiples formes i lluites, va condicionar alguns moments del «dictat» polític (pre) escrit pels sectors dominants (neofranquistes i demòcrates emergents), traspasant els marges de forma valenta i alhora creativa.

La reconstrucció de la CNT a Catalunya

Hablar de anarcosindicalismo en 1975 es un contrasentido. Se podrá ser sindicalista o se podrá ser anarquista, pero ambos términos, ambas posturas, ambas actividades, que siempre tuvieron sus aspectos contradictorios, conflictivos, se han convertido, debido a la evolución de las modernas sociedades industriales —entre ellas la española— en antinómicos [...]

Una vez más, vemos como hombres que se consideran revolucionarios tienen la vista puesta hacia atrás y, como solución para el próximo período postfranquista, anhelan el renacimiento de una CNT tan poderosa como en sus buenos años [...] (Carlos Semprún Maura, *Mi Dios, mi amo, mi CNT*, Ed. El Viejo Topo, París, 1975)

En consecuencia de ello, vimos necesaria una reelaboración teórica, que si bien tuviera las constantes invariables de las ideas libertarias, se asentara en los últimos logros del pensamiento humano por un lado y, por otro, en la propia evolución de las necesidades del hombre de nuestro tiempo [...]

Si hay algo que pueda diferenciar al Sindicalismo Revolucionario (CNT) de los partidos marxistas autoritarios es precisamente esa actitud antidogmática que permite ir incorporando a las formulaciones libertarias todo lo que de positivo y progresista tiene el desarrollo del conocimiento humano [...] (Informe Grupos Solidaridad, 1974)

El febrer de 1976, la reconstrucció de la històrica central anarcosindicalista CNT a Catalunya va ser una fita sorpresa i inesperada per molts dels sectors socials i polítics que havien intervingut els últims anys en la lluita antifranquista al Principat. Aquesta reorganització, engegada des de la més estricta clandestinitat, es va anar desenvolupant de forma semblant a altres zones de l'Estat espanyol, recolzada principalment per un estol emergent de nous grups llibertaris, autònoms i antiautoritaris.

La CNT a Catalunya, on la tradició històrica llibertària estava encara forta, va anar adquirint una força gens menyspreable en aquests primers anys del postfranquisme. Certament, ja no tornaria a ser la sindical majoritària del primer terç del segle XX a casa nostra, però va arribar a ser un sindicat amb milers d'afiliats i amb un recolzament social i popular destacable. Els dos paràgrafs inicials, clarament contraposats pel que fa a l'oportunitat de tornar a refer la CNT, són una petita mostra de les diferents sensibilitats que expressaven els corrents llibertaris de l'Estat espanyol en les darreres convulsions del franquisme. Per una banda, hi havia opinions que criticaven la viabilitat operativa de l'anarcosindicalisme en el marc de les noves societats capitalistes de l'Europa Occidental. Per altra banda, en canvi, altres posicionaments no renunciaven a l'opció anarcosindicalista, tot i que precisaven que era necessària una actualització tant del discurs com de la pràctica sindical llibertària.

Respecte a la seqüència històrica de la reconstrucció de la CNT a Catalunya hem de dir que els primers moviments organitzatius van succeir a principis de 1975. Aquest primer intent, però, es va haver d'ajornar per dedicar tots els esforços a recolzar les mobilitzacions de l'oposició antifranquista per salvar la vida als cinc militants antifranquistes (3 del FRAP i 2 d'ETA) executats el setembre de 1975, poc abans de la mort del dictador.

Els contactes entre els grups llibertaris nous, partidaris de la reconstrucció de la CNT a Catalunya (OLT, GOA, SOLIDARIDAD, MCI, CGA, FSR, Federación Anarquista de Estudiantes, Grupos Anarquistas de Barrios), van prosseguir durant tot l'any 1975. Finalment, i després de diverses reunions conjuntes, van elaborar un pla de treball que incloïa dos aspectes bàsics estratègics a dur a terme:

- Aconseguir per part dels tres comitès de la CNT de Catalunya (Interior, Frente Libertario, Secretariado Internacional) una acceptació tàcita de les converses que es mantenien per dur a terme la reconstrucció de la CNT sobre la base dels grups llibertaris nous. De fet, en aquells moments aquesta era l'única opció viable, ja que els «grups vells» era difícil que fossin capaços de crear nexes i espais comuns per si mateixos. Aquesta acceptació es va aconseguir gràcies a la perseverança que van mostrar els grups nous amb tots els sectors implicats, sense voler excloure a ningú i, a més a més, perquè determinades persones van jugar un paper aglutinador de totes les tendències, fent possible un consens que es preveia complicat.
- Artibar, d'aquesta manera, a un «consens» entre els grups llibertaris nous per tal de definir el projecte que es volia posar en marxa a través de la reconstrucció de la CNT. El fet que aquests grups llibertaris fossin, en la seva majoria, relativament joves, no exclouïa que hi haguessin certa càrrega dogmàtica, a causa d'aspectes no tant personals com ideològics o de funcionament. Cada grup tenia, a la seva manera, un projecte preconcebut del que havia de ser la CNT l'any 1976.

Finalment i després de diverses reunions marcades per la flexibilitat operativa dels «grups nous», es va fer possible fixar una convocatòria i un ordre del dia pel 29 de febrer de 1976 amb la voluntat ferma d'iniciar la reconstrucció de la CNT a Catalunya. La cita per a la convocatòria de la reunió clandestina era la següent:

Asamblea confederal de Cataluña

Con el fin de dar coherencia al pensamiento y la acción de todos los núcleos libertarios interesados en la reconstrucción de la Confederación Nacional del Trabajo -reconstrucción y coherencia imprescindibles para poder proyectarse ante nuestro pueblo en forma seria y responsable- ha sido programada una «Asamblea Ampliada» de Sindicatos, Locales, Grupos y militantes a la que quedas, por la presente, invitado y cuyo orden del día será:

Punto A: Criterios organizativos en torno a la reconstrucción de la CNT en el momento actual.

Punto B: Tácticas de acción sindical ante la actual situación socioeconómica. Planteamientos reivindicativos.

Punto C: Unidad-Pluralidad sindical. Postura ante este problema.

L'assemblea per a la reconstrucció de la CNT a Catalunya es va celebrar a la ciutat de Barcelona, concretament a l'església de Sant Medir (Sants) el 29 de febrer de 1976 i hi van assistir unes 500 persones de les 700 a les quals es va convidar. Aquesta dada ens constata l'àmplia resposta que va obtenir per part dels grups i persones participants.

La convocatòria a la reunió es va fer a través d'un sistema de numeració en el qual es mantenia la màxima discreció, per una banda, pel que fa a les dades personals i, per l'altra, en relació al grup o persona a través dels quals s'havia estat convidat, ja que en aquells moments l'assemblea era encara clandestina.

Som coneixedors, per les dades facilitades per Luis Edo, un dels coordinadors de l'assemblea de Sants i posteriorment primer Secretari General de la CNT a Catalunya, de l'activitat laboral, sindical i/o de militància de 373 persones que hi van assistir; les quals són les següents:

- Activitats diverses: 82 / Arts Gràfiques: 14 / Banca: 15 / Construcció: 14 / Ensenyament: 29 / Espectacles: 12 / Metalli: 16 / Sanitat: 33 / Tèxtil: 11 / Comarques: 83 / Grups Llibertaris: 13 / Estudiants: 51.

Segons l'acta de l'assemblea es van debatre els dos primers punts de l'ordre del dia, sobre els quals es van llegir dictàmens que afirmaven el següent:

Punt A: criteris organitzatius sobre la reconstrucció de la CNT en el moment actual.

Es va formar una comissió perquè, en base a la ponència llegida i a les manifestacions que van aparèixer arran d'aquesta discussió,

proposés un projecte d'acord amb l'assemblea, que va quedar concretat en els següents punts:

1. Organització sindical d'empresa.
2. Federació de militants per branques de producció (sindicats de rams).
3. Federació Local de Sindicats. En aquestes federacions, a part dels sindicats de rams, es federaven les organitzacions de barris. Es demana als companys que s'accepti la doble militància al sindicat i al barri, tal com s'havia fet tradicionalment.
4. Es constituirà una comissió coordinadora encarregada de nomenar el Comitè Provisional de Catalunya, que estarà constituït per un delegat de cada una de les branques següents: banca, sanitat, ensenyament, metall, construcció, espectacles i varis, un representant de la Federació de Barris, un per cada un dels tres sectors històrics i un representant de cada una de les federacions locals existents a Catalunya.

Aquesta proposta va ser sotmesa a votació i es va aprovar per majoria qualificada.

Punt B: tàctiques d'acció sindical davant de l'actual situació socioeconòmica. Plantejaments reivindicatius

Sobre aquest segon punt l'assemblea en va fer un debat extens però no es va arribar a acords concrets, a causa de la diversitat de propostes. Es va creure oportú que en posteriors assemblees es duria a terme amb més calma una proposta que englobés els diferents matisos que havien sorgit a la reunió.

Punt C: unitat-pluralitat sindical. Posicionaments respecte a aquesta temàtica.

Es va ajornar la discussió per a una nova trobada sense data fixada, probablement perquè es va fer tard.

Abans d'acabar la reunió es va produir un petit aldarull quan un dels participants va afirmar que el que es reconstruiria era l'ANTIGA CNT, i un sector majoritari li va respondre dient que el que s'intentava reconstruir era la NOVA CNT.

Aquesta reacció indicava una certa crítica encoberta dels sectors joves de l'assemblea vers la CNT dels «segells» i dels «comitès» burocratitzats que s'autoperpetuava en els llocs de responsabilitat.

Per acabar, el president de la taula de l'assemblea de Sants va pronunciar unes breus paraules de fort contingut emocional que expressaven la importància del moment viscut:

És la primera vegada en quaranta anys que la Confederació es troba en una reunió tan àmplia a l'interior. És obligat, doncs, que no deixem acabar aquesta «Assemblea Confederal de Catalunya» sense manifestar un emocionat record per tots aquells companys que van perdre la vida en la lluita per la llibertat, en les lluites socials, a les trinxeres o davant un pilot d'afusellament. A tots i totes el nostre homenatge, des del primer fins l'últim llibertari assassinat per la dictadura: Salvador Puig Antich.

El perfil d'edat dels militants assistents a l'assemblea va ser el següent. Per una banda, una majoria de gent jove, majoritàriament treballadora, però amb poca experiència sindical. I, per l'altra, un sector de gent gran que havia militat des de jove a la CNT i que cada cop estava més al marge de la realitat social i sindical del país.

Entre ambdós sectors s'hi establia una generació pont, que rondava els 35 o 45 anys, però que era clarament minoritària. L'escàs pes numèric d'aquesta generació va ser molt negatiu en el desenvolupament posterior de la CNT, ja que representava la majoria de la classe obrera del país, i les seves vivències i experiència sindical haurien pogut apropar «allò nou» que sorgia a «allò vell» que no volia deixar d'existir.

Per últim, l'assemblea va delegar en els grups promotors la creació d'un Comitè Provisional de la CNT de Catalunya, que engegaria una tasca de coordinació i representaria l'organització davant dels mitjans de premsa i els grups polítics, socials i sindicals. Aquest inicial «Comitè Provisional» de la CNT de Catalunya va estar encapçalat per Lluís Edo, juntament amb Jorge Farreras, José Cases, Juan Manuel Tapia i Pedro, de la Federació Local de Sant Adrià del Besòs.

La unió, doncs, de tots els grups llibertaris que volien integrar-se a la CNT, va realitzar-se, en principi, sense massa problemes. Fins i tot, la majoria de grups convocants després de l'assemblea de Sant Medir es van autodissoldre perquè van entendre que el que tocava era crear a cada població i a cada lloc de treball estructures permanents a la CNT.

L'assistència de 500 persones (militants i activistes) a una assemblea que recolzava la reconstrucció de la CNT a Catalunya va il·lusionar gratament tots els grups que hi van participar. Semblava, doncs, que es sortia sortosament de les catacumbes, dels petits grups i de les baralles ancorades en el passat.

Ara ja havia arribat el moment de connectar amb la classe obrera, amb els sectors joves, amb la pulsio col·lectiva antiautoritària, que progressivament anava avançant després de tant anys de repressió autoritària a tots els nivells de la vida quotidiana del país (des de la fàbrica fins a l'oficina, des de la universitat fins a l'institut, des de la família fins al barri).

A l'inici d'aquesta nova etapa, l'anarcosindicalisme català començava a caminar amb forta empena proletària i juvenil alhora. Semblava que tot era obert i possible, per bé que algunes ombres i llums hi fossin presents en moltes direccions i amb matisos ambivalents.

Els primers debats de la CNT

La muerte del viejo dictador precipitó los acontecimientos. Para el movimiento libertario, dividido en tendencias, repleto de grupos y subgrupos, la reconstrucción de la CNT se convirtió en una alternativa, en LA ALTERNATIVA. La mayoría de los libertarios se adherieron a tal proyecto. Puede que lo hicieran apresuradamente, sin antes definir los contornos de esa CNT en gestación, sin certezas en cuanto a la justeza teórica del anarcosindicalismo [...] Un cajón de sastre, en suma. ¿Y quién iba a quejarse de ello? Esa CNT pretendía ser acogedora y no podía por menos que serlo. La decantación se realizaría por sí sola más adelante, y con ella vendría la clarificación. (Fredy Gómez, CNT. *Ser o no ser*, Ruedo Ibérico, 1979)

Després de l'assemblea de Sant Medir (Sants) del 29 de febrer de 1976 tots els grups i persones que van participar-hi o que estaven d'acord amb la reconstrucció de la CNT van començar a organitzar les primeres estructures sindicals i geogràfiques de l'organització a Catalunya.

Segons la primera circular del Comitè Provisional de Catalunya, datada d'abril de 1976, a la ciutat de Barcelona ja s'havien constituït els següents sindicats: arts gràfiques, banca, ensenyament, espectacles, sanitari, tèxtil, aigua i electricitat, i variis; va quedar pendent la creació, no molt llunyana, de la Federació Local de Barcelona.

També s'havien constituït federacions locals a les següents poblacions o comarques: Baix Llobregat, Badalona, Santa Coloma de Gramenet, Vallès, Terrassa, Rubí, Mataró, Lleida, Tortosa i Tarragona. L'Assemblea de Barris estava preparant la seva reunió per organitzar-se i coordinar-se el més aviat possible.

Era molt important poder sortir ràpidament a la llum pública, encara que fos en condicions d'il·legalitat, per trencar el monopoli sindical que CC OO i el seu àmbit d'influència política (PSUC i altres) pretenia exercir sobre la representació de la classe obrera catalana a través de l'aparell del sindicat franquista de la CNS.

La reconstrucció de la CNT, entenent com a tal l'intent de crear una organització de masses amb un clar contingut sindicalista revolucionari, anava contra corrent de les tendències que imperaven a l'esquerra europea i també dels sectors llibertaris i anarquistes. A més a més, la nova correlació de forces que s'havia creat a l'Estat espanyol dins del bloc d'esquerrers tampoc afavoria aquest desenvolupament, sinó que més aviat constituïa una «excepcionalitat» difícil d'assumir per a les opcions polítiques de l'antifranquisme dominant.

En el millor dels casos, aquestes forces polítiques dominants estaven disposades a reconèixer el paper històric que havia jugat la CNT a Catalunya en la defensa de les reivindicacions obreres al llarg de la seva destacada trajectòria. Però l'assumpció d'aquest reconeixement no impedia una crítica sense miraments a la possibilitat que la CNT tornés a ésser un subjecte social rellevant al Principat.

Si la situació externa a la pròpia organització no afavoria gens el desenvolupament de la CNT, la situació interna que s'anava creant fomentaria una sèrie de debats genèrics recurrents, els quals ens mostren la narrativa complexa i plural del moviments llibertaris a l'hora de definir el nou rol social i sindical de l'anarcosindicalisme en aquests anys inicials del postfranquisme.

Alberto Hernando, historiador i primer Secretari General de la Federació Local de Barcelona de la CNT en aquesta nova etapa, va escriure posteriorment a «*Cuadernos de Rueda Ibérica*» l'any 1979 unes reflexions interessants respecte a algunes problemàtiques causades per la manera com es va desenvolupar la reorganització de la CNT a Catalunya.

Una organización difícilmente puede prosperar si su origen ha sido una transposición mecánica de un modelo histórico o la aplicación de un esquema teórico más o menos racionalizado sin contar con la realidad del momento de su construcción [...] En el reciente movimiento obrero se manifiestan corrientes antiautoritarias de base asamblearia que desechan los modelos en presencia o en proyectos de futuros sindicatos o partidos burocratizados, centralizados y jerárquicos, por ver en ellos una imagen fiel de la estructura organizativa de la empresa capitalista o del Estado. Esos flujos oprobaban por un tipo de organización en el que el poder interno de la organización recayera sobre la totalidad de esta y no en dirigentes perpetuos; en suma una organización en la que predominase la democracia directa [...]

El cuerpo de normas de funcionamiento básicas de la CNT se convertía en una oferta organizativa válida para encuadrar esos flujos de trabajadores desorganizados que se identificaban a priori con este tipo de organización y, a su vez, con su proyecto finalista, pese a la vaguedad del mismo desde la óptica actual. (CNT: *Ser o no ser*, Ruedo Ibérico, 1979).

Les assemblees de militants cenetistes que es van reunir cada cap de setmana durant els sis mesos següents mostraven perfectament aquesta dualitat complexa: entre una organització —que en el millor dels casos funcionava amb grups «presindicals»

progressivament assentats— i la consegüent inflació de discursos «ideològics», fidel reflex de les diferents maneres d'entendre una organització anarcosindicalista després d'una fase —els últims anys del franquisme— sense pràctica sindical ni presència social destacable com a organització de masses.

Els debats més rellevants que van afectar la visió organitzativa i la filosofia sindical de la CNT catalana en els primers moments de la seva reconstrucció apunten en les següents direccions:

• ORGANITZACIÓ INTEGRAL LIBERTÀRIA / ORGANITZACIÓ SINDICAL LIBERTÀRIA

Aquest debat, plantejat de vegades de manera clara i d'altres de forma soterrada, va ser el que marcaria amb més força el futur de la CNT durant el postfranquisme. En l'ambient que s'hi respirava hi persistia el fantasma o estigma de ser un sindicat més d'«integració» de la classe obrera (com la majoria dels sindicats europeus) i que «només» es preocupava de reivindicacions en l'àmbit de la lluita sindical, sense «el nervi» que la globalització de la lluita anticapitalista li hauria aportat per aconseguir no caure en el reformisme que algunes persones vaticinaven.

D'altra banda, els partidaris de l'«originalitat» de la via sindicalista revolucionària plantejaven que l'anarcosindicalisme mai havia jugat aquesta funció d'«integració» al llarg de la seva història i, per tant, calia recrear, altre cop, una organització de masses en el món del treball. Una de les carències bàsiques que els grups «exclusivament específics o anarquistes» no havien aconseguit superar, ja que el seu lligam estava més centrat en l'aspecte ideològic que en el caràcter «de classe» que havia tingut com a eix d'identificar la CNT, en la qual qualsevol treballador, pel sol fet de ser-ho, podia implicar-se en les seves tasques reivindicatives i revolucionàries.

La diferència amb els altres sindicats quedava bastant clara pel que fa a la seva organització autàutoritària i autogestionària, per la seva no-dependència a cap grup o poder polític i/o econòmic i, sobretot, perquè creia que les lluites obres havien de ser activades pels mateixos treballadors per alliberar-se de l'exploració capitalista.

Si bé el debat teòric era a grans trets l'expressat anteriorment, a la pràctica els grups que hi van prendre partit no hi coincidien completament. Es barrejaven qüestions d'anàlisi política i/o social amb altres aspectes relacionats amb elements de procedència grupuscular anterior. Així, en el mateix bloc que acceptava la visió anarcosindicalista, hi havia actituds diferents: uns grups prioritzaven la creació de sindicats i la seva implantació en el teixit social (segons ells, bàsica per començar a existir), mentre que els altres defensaven un creixement del sindicat més pausat i amb més contingut ideològic.

No ens hem de confondre: més enllà de la falta de pràctica sindical, que influa clarament en el debat, l'anarcosindicalisme com a plantejament teòric i organitzatiu sempre havia mantingut aquesta pulsó dialèctica entre «el sindical i el llibertari», entre «el realista i l'idealista». Sempre havia existit aquesta tensió enfortidora, encara que ocasionalment sacseges la pròpia CNT amb ferides que costava tornar a tancar.

Per molts d'aquests grups, el moviment llibertari no es reduïa exclusivament a l'activitat de la CNT. S'havien de diversificar els moviments socials perquè, dins de la seva especificitat, abraressin grups més amplis, obtenint així més llibertat d'acció. No es tractava de resuscitar la vella concepció d'un Moviment Llibertari (MLB) que era la suma de la CNT-FAR-FIJL-Mujeres Libres (encara que des de sectors de l'ortodoxia més pura ho veïessin com una possibilitat), sinó més aviat que els diferents àmbits tinguessin més facilitat per treballar en el camp on trobessin més motivació o necessitat social. (ecologisme, alliberament sexual, barris, comitès de recolzament a Copel, ateneus llibertaris, etc.).

En un principi, l'altre intent d'aconseguir una CNT que esdevingués refugi «d'un tot llibertari» ampli va ser quelcom positiu i esperonador però, més tard, esdevindria un dels causants del malestar global que es va generar a la confederació, per la dificultat d'encabar totes les lluites sindicals i socials en el marc d'una única organització possible.

Aquest debat era bàsicament sobre com s'havia d'organitzar la CNT entre els òrgans coordinadors (Comitè Provisional de Catalunya) escollits per les assemblees dels sindicats, i les funcions i prerrogatives que aquest comitè havia d'exercir en la seva gestió habitual.

A la CNT, per la seva filosofia netament llibertària, mai es va acceptar la divisió entre dirigents/dirigits que les organitzacions de l'esquerra autoritària tenien com a model de funcionament. Com a molt es permetia que des de l'assemblea s'escollissin determinats companys per a tasques de coordinació o representació de la CNT de cara als mitjans de comunicació o a altres organitzacions polítiques, sindicals o socials.

Aquest principi, acceptat per la gran majoria dels intergrants de la CNT, topava amb problemes a l'hora de posar-se en pràctica. Hi havia qui volia que el Comitè Provisional consultés tots els moviments que hagués de realitzar; si no era així, renegaven del Comitè i el titllaven de «buròcrata» o d'«haver pres decisions que no li corresponien». Altres sectors, en canvi, estaven d'acord amb la idea d'un Comitè Provisional que tingués «un marge de maniobra» per sortir al pas de situacions en les quals prevalia la «urgència» i/o immediatesa.

Aquest debat no va ser gens insignificant, perquè s'hi amagaven concepcions diferents sobre el marge de maniobra que els sindicats donaven al Comitè Provisional de la CNT de Catalunya i el rol que havien de desenvolupar els companys escollits per a aquestes tasques.

Altres debats de menys alçada intel·lectual i de referència clarament «tendencial» eren els que pretenien esborrar del mapa algun grup o persones concretes, titllant-los de tot allò que es considerava negatiu o perjudicial dins l'organització sindical llibertària (per exemple, ser agents del Govern, infiltrats del verticalisme, recolzats per l'Església catòlica, filomarxistes, etc.)

Aquestes desqualificacions en una organització que s'havia reconstruït feia poc més de mig any qüestionaven la fraternitat

llibertària de la qual tots es sentien, en un principi, participants, i indicava, així mateix, la tibantor que va caracteritzar els debats teòrics i sindicals de la CNT des del seu inici.

Unitat / pluralitat sindical

Nuestra publicación, en su nueva etapa, quiere manifestar, primeramente, su saludo revolucionario a todos los trabajadores, y luego su respeto a todas las organizaciones obreras existentes. Y lo hacemos, conscientes de que la unidad de los trabajadores es un objetivo a conseguir y de que dicha unidad requiere, como presupuesto básico y previo, la existencia de las LIBERTADES SINDICALES, que serían ficticias en una unidad impuesta y manipulada. (*Solidaridad Obrera*, nº 1, III época, maig de 1976, CNT-Catalunya)

En aquellas fechas el campo sindical estaba ocupado hegemonínicamente por CC OO. Todos habían pronosticado nuestra definitiva defunción. En base a ello el PSUC tenía los planes ultimados: utilizar como trampolín las posiciones alcanzadas en la CNS para imponer su sindicato unitario. Nueva versión del verticalismo con el que seguir «disciplinando a los trabajadores», ofreciendo estos buenos oficios a la burguesía a cambio de ciertas ventajas políticas. (Informe Comitè CNT-Catalunya, octubre de 1976)

Al debat intern sobre quina praxi havia de tenir la CNT l'any 1976, s'hi afegia un altra qüestió d'importància vital: assegurar el desenvolupament de la pròpia existència de la CNT com a organització, així com la seva pràctica sindical, aspectes fonamentals per a la seva supervivència dins del camp polític i sindical del país.

La gran preponderància de les CC OO sobre les estructures verticals de la CNS (fruit de les eleccions sindicals de l'any 1975 del sindicat franquista) i la seva innegable influència en grans sectors del moviment obrer català, conduïen vers l'*hegemonització* total d'unes estructures que majoritàriament estaven dominades pel PSUC, i en les quals determinats grups d'extrema esquerra hi jugaven un paper destacable a nivell de base i que no corresponia

amb la seva escassa força en les estructures de decisió (PTE, ORT, MCE, ICR, IC, AC, OICE, OCE-BR, etc.)

L'autonomia o independència respecte els partits polítics —punt de partida inicial de CC OO— ja tan sols era un referent teòric i no pas una realitat manifesta, encara que dins de CC OO hi havia una gran quantitat de grups i persones que reivindicaven l'autonomia obrera i la unitat sindical «des de baix» i que, progressivament, se n'anirien separant arran de la utilització política que el PSUC en faria sovint.

Els partits polítics d'esquerra que recolzaven les CC OO van criticar la reconstrucció de la CNT, entre altres raons, perquè creien que volia trencar «la unitat de la classe obrera», juntament a altres qualificatius de propaganda pejorativa que tenien la intenció de paraitzar o marginar la reconstruïda CNT (maniobra de sectors del verticalisme, recolzament de sectors del Govern per contrarestar la força que tenia CC OO).

Sobre aquest tema, a l'informe d'activitat sindical de l'octubre de 1976, des de la pròpia CNT s'afirmava:

No debemos olvidar que esta nueva situación tiene una gran trascendencia política concatenada con la modificación de la correlación de fuerzas sindicales que se está operando. Ello hace que la Confederación se va medida en el centro de un entrecruzamiento de intereses políticos, que es preciso tenerlos en cuenta para que nuestra postura, adoptada con toda honestidad, no tenga más beneficiario que nuestra clase. Por ello debemos rechazar la utilidad política que de nuestra alternaiva de libertad sindical, opuesta al unitarismo de CC OO, intentan hacer sectores socialistas o socialdemócratas, incluso los reformistas del franquismo.

La CNT ressorgia. I la seva reconstrucció va donar ales a la consolidació d'altres grups que es definien també en pro de la llibertat sindical o l'associació obrera. Només si la «unitat obrera» s'hagués basat en assemblees de treballadors lliures i sobiranes, que haguessin decidit arribar a aquesta unitat de manera clara i conseqüent, s'hauria pogut titllar la CNT d'una falta greu de respecte a la dinàmica assembleària.

Ara bé, eren així ben bé les coses? El procés d'unitat sindical s'estava gestant des de les assemblees obreres? La resposta era un no ben clar. Ni al carrer hi havia la llibertat de reunió suficient com per expressar-se obertament sobre aquesta qüestió (som a pocs mesos de la mort de Franco), ni el Congrés Sindical Constituent —que CC OO propugnava— podia garantir que els treballadors decidissin de forma lliure i directa.

L'estratègia de la CNT a curt termini era clara, tot i que hi hagués petites discrepàncies sobre com traslladar-la a la pràctica. No hi havia acord pel que fa a la «unitat sindical» que CC OO pretenia imposar, però sí que s'acceptava la unitat de la classe obrera en les lluites que es realitzaven a través de les assemblees i dels delegats que s'hi escollien. No s'acceptaven els delegats sindicals de la CNS, ni tota l'estructura vertical franquista, i es recomanava clarament el seu boicot i la seva desaparició, ja que no representava els interessos de la classe obrera.

El debat sobre la utilització dels locals de la CNS i la renúncia dels càrrecs sindicals que hi hagués en el sindicalisme vertical va esdevenir bàsica: si es volia avançar en la llibertat sindical, s'havia d'aspirar a mantenir una posició clara de rebuig al sindicat franquista. Si es volia aconseguir la llibertat sindical s'havia de fer sense mitjans que «contaminessin» el procés. La CNT va ser clara i rotunda en aquest sentit i va obrir, juntament a altres sectors obrers, la possibilitat de fer i practicar un sindicalisme lliure de veritat (és a dir, al marge de la CNS), que en molts casos va topat amb una patronal entossuïda que no acceptava els representants escolllits democràticament per les assemblees (una de les batalles a guanyar en aquells moments).

Però un dels punts que va generar més debat sobre l'estratègia sindical a curt termini de la CNT catalana girava entorn a la construcció de l'Aliança Sindical Obrera de Catalunya, l'agost de 1976. En aquest òrgan hi havia les sindicals UGT i el SOC, i també s'hi va afegir la CNT de Catalunya, per bé que existia una forta contrarietat en el si de la central anarcosindicalista.

L'organització confederal catalana en tenia dues visions contraposades, que es reflectien gairebé al 50% entre la militància cenetista. Una era favorable a l'Aliança Sindical, perquè entenia que era una bona manera de sortir de l'«aïllament mediàtic» que

CC OO intentava imposar a la resta d'organitzacions sindicals aparegudes després de la mort de Franco, i que representaven una visió de la «llibertat sindical» diferent de la que en aquells moments propugnaven els sectors sindicals de l'antifranquisme que havien actuat des de l'interior de la CNS (CC OO i USO). L'Aliança Sindical, en canvi, no renunciava a una «unitat de la classe obrera» coneguda des de la base i tampoc pretenia crear una superestructura burocràtica que ofegué el potencial del moviment obrer ascendent.

L'altra opció ho veia de manera clarament negativa, perquè creia que s'estava entrant en una dinàmica de burocratisme i aliances que no tenia cap sentit ni portava a cap lloc. La CNT era molt diferent de les altres forces integrades a l'Aliança Sindical i, per tant, el seu camí havia de ser clarament diferenciat. La unitat o coordinació només tenien sentit en aquelles lluites obreres que els treballadors desenvolupessin per defensar els seus interessos amb les vies d'acció que ells decidissin.

Aquestes dues posicions van ser, durant un temps, motiu de discussions acalorades, fins al punt que es va arribar a debatre de forma reiterada l'acceptació o rebuig de l'Aliança Sindical en els òrgans col·lectius del sindicat. En algunes ocasions, l'opinió era més o menys favorable, però sempre amb diferències tan mínimes que el projecte de l'Aliança Sindical passava a ser inviable.

Al llarg d'aquest any 1976, la reivindicació de la llibertat sindical com a pas necessari per arribar a una unitat des de la base va anar guanyant terreny, mentre CC OO es debatia entre la «unitat sindical», que volia impulsar sota les seves sigles, o situar-se com un altre sindicat més en «la carretera» que s'iniciaria un cop desaparegut el sindicat franquista.

La CNT a Catalunya, al marge d'aquest debat sobre l'Aliança Sindical, va seguir potenciant les pràctiques assembleàries com la millor manera de buscar una «unitat» real del moviment obrer i així potenciar la pràctica lliure d'un sindicalisme autònom i de continguts revolucionaris. De fet, podem afirmar que va ser l'única opció sindical històrica coneguda que en aquest període es va mantenir favorable a la idea que les assemblees del treballadors fossin els veraders llocs de decisió del moviment obrer en les seves lluites.

La primera demostració de masses: el míting de Mataró (30 d'octubre de 1976)

Primer míting de la Confederació des de fa 40 anys. Poc a poc, amb ple de contradiccions, es va sortir a la llum pública. Eufòria, folklore per donar i per vendre. Prèviament, els carrets han estat guardats amb pòsters i pasquins; pels pobles, per les ciutats, els colors roig i negre tornen a ésser nostres, i és que mai han deixat de ser-ho. (*Catalunya*, n° 2, època II, novembre de 1976, CNT-Catalunya)

Durant tot l'any 1976, la CNT va estar immersa en una dinàmica àmplia de presentacions i actes que tenien com a objectiu donar a conèixer l'ideari anarcosindicalista als diferents sectors socials, especialment a aquells més emparentats amb el moviment obrer català.

Aquests actes es van desenvolupar en un context polític en el qual la «legalitat franquista» estava encara vigent. En molts casos es va haver de forçar la legalitat, omertent-la per pressionar el règim i superar les seves contradiccions, tot evidenciant el caràcter insuficient i repressiu de la «Reforma Arias».

Aquesta fase «permissiva» o de «tolerància» duraria fins que les organitzacions polítiques i sindicals de l'antifranquisme tinguessin un estatut legal, a mitjans de 1977. Durant aquesta fase, van succeir-se situacions de prohibició o acceptació d'actes públics en funció de la conjuntura política del moment o de la conflictivitat social que en determinades zones de Catalunya podia existir.

Els col·loquis de les forces polítiques i sindicals a barris, instituts, fàbriques, cinèdorns, universitats, i en tots els llocs on hi havia la necessitat de fer conèixer les forces emergents antifranquistes, va ser de vital importància per desenvolupar i ampliar el camp de militància a tot l'àmbit de l'esquerra social i sindical.

La concurrència als debats i col·loquis que es realitzaven era nombrosa i la participació dels assistents, en general, abundant. Progressivament, s'anava perdent la por a intervenir o a opinar lliurement sobre qüestions d'ordre polític o social.

Ens trobem en una època marcada per la necessitat i l'ànsia de coneixement de la història d'abans de la dictadura del general

Franco (bàsicament la Segona República Espanyola i la guerra posterior), que havia estat prohibida o manipulada sistemàticament pels propagandistes del règim franquista.

L'interès per recuperar aquest tros de la «memòria històrica» va ser de tal importància que, en molts casos, polèmiques que havien sorgit a recer de la lluita contra el feixisme durant la Guerra Civil van tornar a centrar els debats d'unes organitzacions polítiques que, tot i que ja es trobaven en altres tasques i circumstàncies, havien de justificar els seus actes durant aquell passat poc conegut.

Temes delicats com el paper del PSUIC i la repressió estalinista durant la Guerra Civil, els Fets de Maig de 1937 a Barcelona, el debat dins de les forces d'esquerra «entre guanyar la guerra primer i assegurar la legalitat republicana», o en una altra direcció per part dels sectors llibertaris (CNT-FAI) i marxistes revolucionaris (POUM) de «fer la revolució i a la vegada guanyar la guerra», van tenir una gran repercussió, mentre constataren que la utilització del passat esdevenia, també, una arma llançable en el present.

A finals d'aquest any 1976, encara no feia un any de la mort del dictador, es va dur a terme el primer míting massiu de la CNT a Catalunya, celebrat a la ciutat de Mataró (Maresme) el 30 d'octubre de 1976.

Com ja s'ha mencionat, la CNT s'anava fent conèixer a molts llocs del Principat, en els quals es posava l'accent en el debat i el treball de sensibilització en grups més o menys nombrosos. El míting de Mataró, però, va ser alguna cosa més. Era el primer intent seriós i valent que traspassava la barrena dels petits actes per poder arribar a tenir una repercussió col·lectiva i mediàtica de més rellevància en la realitat del país.

La Federació Local de Mataró de la CNT havia proposat d'organitzar un acte d'aquestes característiques i la proposta va ser recolzada pel Comitè Provisional de la CNT de Catalunya i per totes les federacions locals i sindicats.

L'acte es va realitzar al Pavelló d'Esports de la capital del Maresme i va comptar amb l'assistència d'unes 4.000 persones, fet que demostra la capacitat de convocatòria que la CNT anava adquirint en aquesta fase de la Transició, i que poques forces polítiques podien aconseguir de forma tan nombrosa.

Els motius i les causes pels quals el poble treballador anava al míting eren evidentment molt variades; des del record i homenatge als llibertaris caiguts a la mal anomenada Guerra Civil i en la lluita contra el franquisme, fins a l'expressió d'una nova generació llibertària activista amb ganes de lluitar pel present i el futur.

Pel que fa al míting en si mateix, com tot acte ritual de masses va evidenciar que l'organització era variada i diversa, i les intervencions del oradors també ho van ser. Es van mostrar obertament totes les sensibilitats llibertàries existents amb discursos favorables a l'entesa confederal.

Presidia l'acte Guillermina Peiró, filla del conegut dirigent anarcosindicalista Joan Peiró, que va viure els últims vint anys de la seva vida a la capital del Maresme. També van ser-hi presents i van participar-hi exiliats llibertaris de Mèxic, Suïssa i França, i un representant del SI de la CNT de Tolosa. A destacar, la intervenció de l'exiliada Berta Aguilera, vinguda expressament des de Suïssa i que va fer un homenatge molt sentit a les dones llibertàries, destacant el rol important que van desenvolupar al llarg dels anys en la lluita anarcosindicalista.

Entre el públic assistent hi havia persones de totes les edats però hi destacava per quantitat i empena la gent jove, element característic del nou agrupament sobre el qual es va estructurar la CNT.

Va haver-hi adhesions per part de grups polítics i socials tan diversos com CDC, PSC (Congrés), UGT (Catalunya), FAI (Catalunya), la AIT o el FRAP; per anomenar-ne alguns dels quals es va fer esment.

Es van realitzar diverses intervencions, algunes de caràcter històric i retrospectiu sobre les col·lectivitats durant la Guerra Civil, a càrrec de Josep Costa Font, un vell militant de la CNT de Badalona. D'altres eren de més actualitat, amb anàlisis polítiques i sindicals del moment, en contra del franquisme encara existent i la burgesia que l'havia recolzat durant tots els quaranta anys de la dictadura.

Finalment, va intervenir el Secretari General de la CNT de Catalunya, Luis Edo, que va fer un repàs del passat per recordar als qui van morir lluitant contra el feixisme i va donar pas a reflexionar sobre la nova realitat en la que estava immersa la CNT,

així com en relació a alguns punts d'actuació de la nova etapa que s'obria per a la central anarcosindicalista al nostre país.

Una part de la seva intervenció va rebre retrerts d'alguns sectors assistents al míting, ja que va expressar la seva opinió en un tema polèmic i encara no resolt, com ho era el de l'Aliança Sindical a Catalunya (amb UGT i SOO).

Entre altres, però, les paraules del Secretari General Luis Edo van ser clarament aglutinadores i de ferma convicció anarcosindicalista.

Per a la CNT aquest és un tema fonamental (l'autonomia obrera) i en el que basem gran part de la nostra estratègia. El nostre rebuig al fet que des de fora dels sindicats els partits polítics els orientin, es concreta en les nostres pròpies formes orgàniques de negar el dret de representació orgànica a la Confederació i a exercir-hi càrrecs als militants de partits polítics.

Això no és caprici; té el seu fonament en la nostra concepció del Sindicalisme Revolucionari. Per nosaltres, el Sindicat, a més a més d'instrument de lluita anticapitalista i reivindicativa, és una organització revolucionària en la qual els treballadors configurem la societat autogestionària, la societat sense classes del demà. L'anarcosindicalisme vol ser, ja des del seu interior, l'inici de la societat llibertària i de participació que propugna. Una societat sense amos, ni caps, sense el poder d'alguns sobre els altres; sense explotadors ni explotats. Per aquest motiu, la nostra tàctica bàsica de l'acció directa transcendeix la cerca de l'eficàcia immediata en si mateixa per inserir-se en un plantejament estratègic més global, que està orientat a habitar, a ensenyar tot el poble a prendre el seu propi destí amb els seus mans.

El míting de Mataró va servir a la CNT de Catalunya per donar un salt qualitatiu molt rellevant en la coneixença del nou projecte anarcosindicalista al Principat. Molts mitjans de premsa se'n van fer ressò, per bé que les valoracions van ser divergents respecte a l'acte i alguns dels oradors que hi van participar. Era la primera vegada, fins aquell moment del període postfranquista,

que s'havia cobert un acte de la CNT amb tanta presència de mitjans de comunicació.

Podem concloure que hi va haver actes col·lectius especialment destacables en la desconeguda història de la CNT catalana de la Transició. El míting de Mataró del 30 d'octubre de 1976 va ser, sens dubte, un dels més rellevants.

La vaga general del 12 de novembre de 1976 a Catalunya

Los trabajadores sabemos que debemos conquistar nuestros derechos por nuestro propio esfuerzo. Somos ajenos a las manipulaciones de las cifras, porque nuestro objetivo no es el Poder. De ahí que denunciemos públicamente los afanes especulativos por parte de sedicentes «representantes» de la clase obrera para politizar la protesta solitaria de los trabajadores, y del tramamiento que el Gobierno ha dado a la jornada del 12 de noviembre, cuyas motivaciones siguen en pie y por las que seguiremos luchando cada día con mayor fe y con más dinamismo. (B. Mas, *Solidaridad Obrera*, nº 5, III época, CNT-Cataluña)

La vaga general del 12 de novembre de 1976 va ser la primera convocatòria de mobilització general a tot l'Estat espanyol després de la mort de Franco. Els convocants de la vaga eren la Coordinadora d'Organitzacions Sindicals (COS), organisme que s'havia creat el juliol de 1976 i que estava integrat pels sindicats CC OO, UGT i USO.

A Catalunya la situació d'aliances i pactes era diferent que a la resta de l'Estat perquè existien dos fronts d'aliança també diferents. Per una banda, l'Aliança Sindical de Catalunya que agrupava els sindicats UGT, SOO i CNT i, per l'altra, el pacte a nivell general que mantenien CC OO i USO. La coordinació i preparatius de la vaga a Catalunya es va realitzar a través d'un «comitè d'enllaç» que agrupava els organismes sindicals citats anteriorment. Els motius formals de la convocatòria eren d'ordre reivindicatiu, en contra de les mesures econòmiques restrictives que el nou Govern Suárez havia introduït, així com altres raons relacionades amb reivindicacions per la falta de llibertats sindicals i polítiques.

Darrera la convocatòria de vaga general hi havia també un intent per part dels sindicats convocants (CC OO i USO, bàsicament) de mesurar la seva força de mobilització i la seva capacitat de control de cara a una possible negociació política amb el Govern Suárez per part de l'oposició antifranquista.

En aquests inicis de la Transició, el moviment obrer va ser utilitzat com una de les armes més efectives que tenia l'oposició antifranquista per poder arrencar dels sectors franquistes parcel·les de llibertat o pactes polítics de cara a una sorrida negociada de la dictadura.

Aquesta utilització del moviment obrer va ser una de les crítiques que amb més intensitat s'escolaven sobre la convocatòria de vaga general del 12 de novembre de 1976. Com es podia convocar una vaga general sense un procés d'assemblees en els centres de treball que afirmés o negués la seva viabilitat? Per a què o per a qui servia aquesta vaga general?

L'historiador Ignacio Fernández de Castro fa una anàlisi del procés de vaga general en clau de valoració política dels moments que es vivien:

La tregua laboral durante el otoño es la consecuencia más importante de esta política del Gobierno que mantiene contratos con las centrales CC OO, UGT y USO y a las que no sólo se les permite una presencia pública sino que se les promete libertad sindical y el desmantelamiento de la CNS. Estas centrales sirven de freno para los conflictos que se inician durante el período y que son alentados por los grupos autónomos, consejistas y por la CNT. Ante las medidas económicas del Gobierno y la caresta de la vida que erosiona con rapidez la capacidad adquisitiva de los salarios, las centrales convocan una jornada de protesta el 12 de noviembre que, seguida con bastante extensión por todo el país, resulta una presencia simbólica y una demostración de fuerza de cara a la negociación política con el Gobierno. Esta falta absoluta de combatividad de las centrales en el campo laboral durante el otoño contrasta vivamente con las movilizaciones que caracterizaron a los meses de enero y febrero frente a la reforma de Arias, y marca mejor que ninguna otra cosa el cambio de la oposición y su actitud

concluidora frente a la reforma Suárez pese a que formalmente ha sido rechazada por Coordinación Democrática (CD) y por la Plataforma de Organismos Democráticos (POD).

A nivell de l'Estat espanyol la CNT va mantenir diverses actituds en relació a la vaga general del 12 de novembre. En la majoria dels casos no s'hi va sumar com a organització, encara que com era previsible els militants van fer vaga i no van boicotejar el procés. En canvi, a Catalunya sí que va ser una de les organitzacions convocants, tot i saber que el procés tenia un component de mediació política i de control sindical i que no era un intent de defensa cohereat dels interessos del moviment obrer.

Segons un informe de l'any 1976 de la revista d'història *L'Avenc*, a Catalunya la vaga va afectar un total de 431.477 treballadors sobre els 2.000.000 que van parar a tot l'Estat espanyol. La publicació *Mundo Diario* va valorar l'aturada a Catalunya sobre uns 350.000 treballadors, mentre que la mateixa font informava que el Govern l'havia valorat només en 200.000 vaguistes.

La vaga per si mateixa havia tingut incidència suficient com per no deixar en ridícul les organitzacions sindicals convocants (que era el que desitjava el Govern Suárez) però, a la vegada, no havia tingut un seguiment massiu, a causa de la debilitat de les centrals sindicals i de la forma a través de la qual es va fer la convocatòria, lluny de tota dinàmica participativa i que instigués a la mobilització. Cal ressaltar, a més a més, que la vaga s'inscrivía en un moment d'"il·legalitat", en el qual ni els sindicats ni els treballadors podien expressar-se amb la llibertat necessària per poder desenvolupar una acció d'aquestes dimensions.

S'ha de destacar, també, la quantitat de detencions que va haver-hi arran de la vaga per part de les FOP, l'actuació violenta d'alguns grups d'extrema dreta contra els treballadors i l'actitud prepotent de la patronal que amenaçava —i en alguns casos ho complia— amb ordres d'acomiadament contra els vaguistes. Es va fer un seguiment posterior de la repressió que va generar la jornada de vaga perquè cap dels qui hi havia participat se'n veïes afectat.

La COS desapareixeria més tard, el març de 1977, i l'Aliança Sindical a Catalunya duraria encara menys, fets que indiquen el paper conjuntural que tenien aquestes aliances, sense cap inten-

ció de buscar la unitat d'acció per la base, sinó que esdevienien una simple sortida dins d'un camp d'aliances que canviava en funció de com s'anava desenvolupant la Transició en termes polítics.

Una valoració de la vaga del 12 de novembre de 1976 i de la participació que hi va tenir la CNT de Catalunya recordava:

Por otro lado, no se nos oculta que la jornada de lucha del 12 de noviembre ha servido, entre otras cosas, como trampolín de lanzamiento de la Coordinadora de Organizaciones Sindicales (COS), contra de transmisión, a su vez, de la Coordinadora Democrática, demostrando dichos órganos interclasistas su afán de capitalizar la huelga en forma aritmética, para demostrar al Gobierno Suárez su influencia y control sobre la movilización de masas.

Frente a todo este planteamiento interclasista la CNT de Cataluña, con el consenso de su Pleno, entendió que no debía marginarse de la lucha. Sin embargo, su participación en dicha jornada quedó claramente explicada en el sentido de que el 12 de noviembre no podía ser sino un momento más del proceso que tiene que desarrollar la clase obrera contra el poder, ya que una huelga general de 24 horas no solucionaba los múltiples problemas a que esta debe hacer frente. (*Solidaridad Obrera*, nº 5)

A Catalunya, la CNT s'havia afegit a la vaga amb objectius participatius i amb anhels de mobilització (creant, per exemple, comitès de vaga amb els altres grups que estaven d'acord amb la mobilització) i assumint que havien de ser les assemblees de treballadors les que decidissin si s'afegien o no a la vaga. Però aviat es va veure que els altres sindicats, més que buscar una mobilització general de gran contingut, el que volien era només una mobilització que els permetés negociar després en «clau política», convertint les reivindicacions dels treballadors en un mitjà, més que no pas en una finalitat per si mateixa.

Potser per això, després d'aquesta primera «vaga general» els sindicats no van tornar a convocar cap aturada general més en aquest període. El dubte que es planteja és si va ser per falta

de força i suport en el si del moviment obrer (després d'aquesta primera experiència no massa exitosa), per raons d'estratègia política o per no dinamitzar sectors obrers que podien haver ampliat el marge de contestació social en contra del règim postfranquista.

Lluites obreres i assemblearisme: la vaga de Roca com a exemple

Hubo, eso sí, numerosas expresiones autónomas, traducidas en huelgas que superaban los términos sindicales no tanto en sus reivindicaciones (salariales y laborales), como en su práctica asamblearia, autónoma. Con todo, esas movilizaciones autónomas no llegaron a fraguar en un movimiento ni siquiera incipiente [...]

No cabe duda de que esos años representaron también una oportunidad perdida en lo que a la introducción de las nuevas ideas y expresiones prácticas que, con mejor o peor fortuna, aportaban los movimientos autónomos. Estos representaban una corriente de modernidad tanto en los referentes teóricos como prácticos, que recuperaba toda la tradición reciente de la lucha de clases, así como la reconducción crítica de experiencias y tradiciones de la cultura proletaria vinculadas al marxismo y anarquismo. («Transición y Transacción. Algunas consideraciones sobre la vía española a la democracia», *Éxterea*, març de 1995)

L'assemblearisme o, en altres paraules, la reivindicació de l'assemblea com a lloc nuclear d'unió i decisió dels treballadors, s'havia convertit en pràctica habitual del moviment obrer a Catalunya, que recollia les diferents experiències per les quals havien anat passant les CC OO des dels seus inicis a Astúries, a principis dels anys seixanta.

L'assemblea com a «lloc operatiu» d'unitat d'acció era una via de lluita contra la falta de llibertat sindical que el franquisme imposava i contra les mancances que la utilització de la CNS deixava entreveure als treballadors. L'expressió unitària de les diferents maneres d'entendre les reivindicacions salarials o so-

cials que es gestava a l'assemblea va anar creant un hàbit positiu que va ser respectat per tots els grups i opcions polítiques de l'anàfrancisme.

De totes maneres, l'assemblea com a expressió de la unió dels treballadors és entesa de diferents maneres, tal com senyala l'anàlisi feta pel Col·lectiu d'Estudis per l'Autonomia Obrera en el seu llibre *Luchas autónomas en la transición democrática* (Ed. Zero-Zyx, 1977):

Esta práctica generalizada de luchas pone sobre el tapete el tema de la organización obrera. Las luchas tienen una base asambleísta. Bien es cierto que no todos defienden la Asamblea de la misma manera. El abanico va desde los que tienen la Asamblea como mero órgano de información y refrendo de lderes, hasta los que defienden que la Asamblea se debe ir constituyendo como órgano soberano [...] Pero en cualquier caso la «Asamblea» que, aun mitificada y manipulada, no puede ser relegada por nadie.

El període de més violada del moviment assembleari va ser el posterior a la mort del dictador Franco, i tenia com a objectiu concret inicial la lluita contra les mesures econòmiques i de condició salarial que propugnava el primer govern de la monarquia postfrancuista. A tall d'exemple tenim alguns esdeveniments puntuals, com els de gener de 1976 a Madrid i vagues diverses a Barcelona i el Baix Llobregat. De tots, però, el més rellevant per al moviment obrer autònom va ser el desenvolupat a la ciutat de Vitoria (Alaba) el març de 1976.

Ens trobem en un moment social en el qual s'uneixen les reivindicacions de tipus salarial amb les d'ordre polític. Els partits antifranquistes i les organitzacions sindicals no poden actuar encara de forma pública i la reforma portuga del Govern Arias es reforça imposant la seva estratègia repressiva.

La magnitud de les mobilitzacions obreres i ciutadanes a l'Estat espanyol va fomentar la tensió entre els grups polítics i socials del franquisme i de l'anàfrancisme, la qual va derivar en un canvi d'escenari i situacions diferents a partir d'aquests esdeveniments.

Afirmar que el movimiento obrero como expresión específica de unos intereses de clase, o sea, las tendencias rupturistas o anticapitalistas del mismo, no fue capaz de hegemonizar, ni siquiera mediatizar el proceso político-social de los últimos años del franquismo fue por su propia debilidad estructural.

Que las movilizaciones autónomas de masas no hayan sido suficientemente relevantes como para evitar la transacción en los términos que se ha realizado, no quiere decir que su importancia haya sido nula. Al contrario, fue el elemento coadyuvante que precipitó el Pacto. (*Épithema*, marzo de 1995)

Aquesta fase d'auge del moviment assembleari, que va tenir el seu moment d'esplendor durant les mobilitzacions de Vitoria, va anar desapareixent progressivament per deixar pas a altres períodes en els quals imperava la voluntat de control sobre el moviment obrer per part d'alguns grups polítics de l'anàfrancisme (sobretot el PSU-C-PCB), o per part d'algunes centrals sindicals que comencaven a prendre posicions sobre el paper que havien de jugar en la Transició (CC OO, USO i UGT).

A Gavà (Barcelona), l'important vaga dels treballadors de l'empresa Roca s'adscriu cronològicament entre octubre de 1976 i febrer de 1977 i constitueix un episodi de lluita obrera bàsic en la voluntat de reafirmació de l'autoorganització i autonomia dels treballadors de Catalunya respecte a grups extrems a la pròpia assemblea.

Els precedents immediats del conflicte i de la vaga posterior s'haurien de buscar en els mesos de març-abril de 1976, quan els obrers de Roca van mantenir una vaga de 41 dies per reivindicacions preferentment econòmiques. Aquest episodi els va permetre constatar el paper nefast i ineficax que tenia el sindicat franquista (CNS) a l'hora de defensar els seus interessos com a treballadors.

Arran d'aquesta experiència tan negativa, l'assemblea de treballadors elegirà un comitè que, a més a més de representar-la davant la patronal, també posarà en dubte el caràcter legítim de la burocràcia sindical de la CNS.

Els 4.500 treballadors de la plantilla de Roca decideixen convocar aturades per primer cop a principis i finals d'octubre, perquè l'empresa accepti la plataforma reivindicativa.

La resposta repressiva de la direcció de Roca consisteix en la sanció amb set dies de feina i sou a un delegat dels treballadors. Aquest fet radicalitza la posició del col·lectiu obrer en defensa dels seus representants i crea una dinàmica d'acció-reacció que condueix el conflicte cap a un enduriment de les actituds.

A partir del 9 de novembre, els treballadors decideixen mantenir la seva pressió mitjançant una «vaga indefinida» fins que no acabïn les sancions als treballadors i als seus delegats. A les accions informatives de la vaga i assemblees al carrer, la Guàrdia Civil respon amb una forta repressió generalitzada que inclou la utilització d'armes de foc (bales incloses) i detencions a un bon nombre de treballadors.

A més a més, l'extrema dreta es converteix en un aliat més de l'empresa i de les forces d'ordre públic, atacant els immobles d'alguns delegats i sembrant el terror en el barri del poblat Roca i les famílies que hi resideixen.

La mediació que s'ofereix de part de diversos sectors per tal de sortir de l'atzucac en el qual es troben encallades les negociacions (CNS, Arquebisbat, centrals sindicals) serà acceptada sempre i quan l'Assemblea de Treballadors de Roca sigui la que tingui l'última paraula en les decisions que es prenguin, i que els delegats actuïn com els seus representants.

A partir del mes de desembre, els treballadors de Roca decideixen promoure la solidaritar per totes les comarques de Catalunya, mitjançant la informació directa i la petició d'ajut econòmic per aguantar una vaga que es preveu llarga. És el moment de la creació dels «Comitès de recolzament a Roca», que influeixen de forma positiva en la sensibilització i solidaritar de l'opinió pública i dels sectors populars de la resta de Catalunya.

Aquesta tasca serà fonamental per lluitar contra l'«aïllament» de la vaga que s'estava imposant en els mitjans periodístics i també entre alguns grups polítics i sindicals de l'antifranquisme, que la veïen com un element desestabilitzador i de «no control» — dins de les seves coordenades de pacte polític i moderació — en les lluites obreres pròpies d'aquells moments de la Transició.

L'11 de febrer de 1977, la Magistratura de Treball de Barcelona va dictar sentència favorable als treballadors demandants sobre la seva situació d'acomiadament improcedent (35 sobre 46 acomia-

dats). Aquest mateix dia, un comando d'extrema dreta va agredir tres treballadors de Roca i els hi va causar fortes contusions a diverses parts del cos.

El 2 de febrer, l'Assemblea de Roca convocava una crida per la solidaritar a la comarca del Baix Llobregat, que culminaria en una jornada de vaga general els dies 15 i 16 de febrer. La crida es va fer innecessària ja que el dia 10 de febrer, i després de tres mesos de vaga, l'Assemblea de Treballadors es plantejaria tornar a la feina davant del risc que perillés la «unitat de l'assemblea» (possibilitat de divisió i acumulació de cansament després d'un procés tan llarg).

L'11 de febrer, amb 4.000 treballadors, l'assemblea s'encamina en una manifestació cap a la factoria, juntament amb els delegats acomiadats (tots menys un) i les seves famílies corresponents.

La primera tarea que se marcaron los trabajadores reincorporados al trabajo fue la de sustituir a los delegados que la soberbia burguesía había represaliado, lo cual se mostró absolutamente necesario, toda vez que la empresa tardó cinco días en volver a dictar sanciones (en contra de la palabra que había dado).

Como decían los trabajadores de Roca: [...] la conclusión de esta batalla nos permitirá continuar la guerra, LA LUCHA CONTINÚA [...] (VV.AA., *Luchas autónomas en la transición democrática*, Ed. Zero-Zyx, 1977)

La bandera enarbolada por Roca en su larga lucha — cada empresa una asamblea, cada asamblea una roca — es de las que dejan huella, de las que marcan camino, de las que indican las vías del futuro de nuestras luchas. Son, como ellos mismos dicen y repiten, unas luchas que dejan siempre su simiente. La bandera de las «huelgas salvajes», de las huelgas no-integradas, de la lucha contra el terrorismo de las multinacionales, esa bandera sigue en alto. (*Solidaridad Obrera*, nº 8, gener de 1977, CNT-Catalunya)

Al final del procés de la vaga de Roca, CC OO, USO i UGT s'havien anat demarcant del seu recolzament tàctic. De fet, mai van ser motors i activadors de l'extensió i informació de la vaga

a través dels «Comitès de recolzament a Roca» que s'havien creat per a l'ocasió.

Durant la Transició, el camí de l'assemblearisme va seguir tenint nous episodis a Catalunya, configurant la CNT com «un pol referent» pels defensors de l'«autonomia obrera», juntament a altres moviments autònoms de treballadors que no es van integrar a cap sindicat.

Revises com *Emanipación, Teoría y Práctica, Lucha y Teoría o Palante*, que tenien una bona recepció entre sectors obrers i polítics, expressaven de diverses maneres el camp «autònom de classe» des d'una percepció renovadora dels discursos marxistes o llibertaris.

De tots els sindicats existents en aquells moments, només la CNT havia recolzat des del principi a la fi la vaga dels treballadors de Roca, sense intentar suplantar ni alçar-se com a directors de la vaga. Aquest fet va ser primordial perquè els sectors obrers vinculats als moviments autònoms, o simplement treballadors amb un sentit del sindicalisme no claudicant i participatiu, s'apropessin i fossin receptius a les posicions que la CNT de Catalunya defensava.

La pràctica de l'assemblea com a model d'actuació unitari per part dels treballadors en les seves reivindicacions va anar perdent pes durant la Transició, fins a anul·lar la seva capacitat de decisió a través de mecanismes de control que posarien en marxa tant els aparells sindicals (CC OO i UGT) com les mesures i ordenances que des dels nous poders s'estaven legislant.

L'assemblea, com a referent simbòlic i a la vegada operatiu de la lluita obrera, tenia una capacitat d'«inderminació» que molestava profundament l'establishment polític i empresarial i també les noves burocràcies sindicals que s'estaven configurant.

La llarga vaga dels treballadors de Roca a Gavà de finals de 1976 i principis de 1977 va ser, sense cap dubte, un dels millors exemples del moviment obrer de tendència autònoma a Catalunya en els primers anys del postfranquisme.

La lluita per l'amnistia total: la Copel i les opcions llibertàries

Los presos comunes hacen una llamada angustiosa al pueblo para que no se olvide de ellos, que son víctimas de un orden

social injusto que delimita el mundo de la delincuencia, lo separa de «nuestro mundo» para afirmar a los no delincuentes como «sociedad buena», normal, amenazada por los depravados, anormales, enfermos, y a partir de aquí lograr nuestro consentimiento.

Para reprimir a tales delincuentes y desviar nuestra atención de otros delitos «legales» (la explotación de los trabajadores, la evasión de capitales, los desfalcos de millones y millones, las cajas fuertes en Suiza de respetables familias, etc.).

Esta organización social bárbara, terrorista, considerada normal, la han impuesto y la continúan imponiendo los que mandan, la clase capitalista, mediante la fuerza bruta y logrando que la mayoría la aceptemos como legítima.

Este sistema es la causa de la delincuencia. La propiedad privada es fuente de lucha por la apropiación de bienes, y la mayoría de delitos cometidos lo son contra los bienes, desde el pequeño hurto hasta el mismo capitalismo (privado o de Estado) que roba mediante el trabajo asalariado. (Grupo de Apoyo a los Presos, 1977)

Una cosa sí es cierta y es que la cárcel no rehabilita a nadie, al contrario lo sumerge más en el camino iniciado. Ante esto cabe el preguntarse, ¿es un fracaso la cárcel? Y si realmente lo es ¿cómo es que siendo un fracaso sigue existiendo? ¿No será que la cárcel en cuanto fracaso interesa a la clase dominante ya que es el único lugar en que puede aislar y controlar a este tipo de sujetos improductivos y además manejarlos según sus intereses? (Dossier Presos, 1977)

La lluita per l'amnistia o altrament anomenada la batalla per «l'extinció de responsabilitats penals per delictes comesos sota el règim franquista» va ser una de les primeres i de les lluites polítiques més constants que es va plantejar l'oposició antifrancquista a partir de la mort del dictador Franco.

L'indult atorgat pel primer govern de la monarquia, datat del 25 de novembre de 1976, era tan restrictiu que deixava la gran majoria de presos polítics i presos socials (comuns) en la mateixa situació de privació de la seva llibertat.

Des dels primers mesos després de la mort del dictador va començar la mobilització ciutadana per l'assoliment de l'amnistia a tots els racons de l'Estat espanyol i des dels estaments socials més diversos. Es podria afirmar que aquesta va ser una reivindicació que va impregnar de forma general la societat d'aquella època, de manera paral·lela a la reivindicació de les llibertats democràtiques bàsiques.

Un règim que ostentava entre els seus objectius teòrics el de «reconciliar» tots els espanyols, havia de donar aquest pas per poder avançar i esborrar el seu passat més sinistre. Però no va ser així. La batalla per l'amnistia es va fer llarga i dura, i hi van morir molts militants antifranquistes, per trets de les forces repressives o per atemptats de l'extrema dreta.

A Catalunya, ja a principis de 1976, diversos fets ens revelen que l'amnistia era una de les reivindicacions que s'expressaven més reiteradament en punts i llocs molt diversos de la geografia catalana.

- 3/1/1976 Marató: el Col·legi d'Advocats i la Unió de Cooperatives demanen l'amnistia.
- 6/1/1976 El Prat de Llobregat: l'Ajuntament (franquista) demana l'amnistia.
- 9/1/1976 Representants sindicals de la CNS demanen amnistia sindical a Barcelona.
- 18/1/1976 Girona: el ple municipal acordava demanar l'amnistia.
- 20/1/1976 Molins de Rei: l'Ajuntament demana l'amnistia.
- 23/1/1976 Tàrraga: l'Ajuntament demana l'amnistia.
- 1/2/1976 Barcelona: 70.000 ciutadans es manifesten per l'amnistia.
- 8/2/1976 Barcelona: milers de manifestants recorren la ciutat amb crits de «Llibertat, Amnistia i Estatut d'Autonomia».
- 13/2/1976 Badalona: l'Ajuntament demana l'amnistia.
- 19/2/1976 Rubí: s'entreguen 1.800 firmes a l'alcalde per demanar l'amnistia.
- 29/2/1976 Badalona: 5.000 persones recorren la ciutat demanant l'amnistia.
- 11/3/1976 Es convoca la Marxa de la Llibertat (recorregut a

- peu per la geografia catalana demanant l'amnistia), prohibida i reprimida posteriorment.
- 25/3/1976 Tàrragona: l'Ajuntament s'adhereix als quatre punts de l'Assemblea de Catalunya (incloua l'amnistia).
- 28/3/1976 Santa Coloma de Gramenet: 3000 persones es manifesten per l'amnistia.
- 19/6/1976 Marató i Santa Coloma de Gramenet es manifesten per l'amnistia (25.000 persones en total).
- 21/6/1976 Barcelona: 8.000 manifestants per l'amnistia laboral.
- 27/6/1976 Cornellà de Llobregat: 9.000 manifestants per l'amnistia, la llibertat i els drets dels joves.

Es podrien seguir enumerant molts més actes que es van realitzar per tota Catalunya demanant l'amnistia i un règim de llibertats democràtiques bàsiques (reflex del programa de la majoria dels col·lectius antifranquistes). La lluita per l'amnistia va persistir durant 1976 i també 1977, arran de les amnisties parcials i insuficients que no arribaven a tota la població reclusa.

A Catalunya cal destacar l'activitat permanent de lluita no-violenta dels anomenats «captaires de la pau» (Xirriacs, García Faria, etc.) i d'organitzacions de base cristiana progressista, com Pax Christi, per a l'assoliment d'aquest objectiu, així com el suport rellevant de les «marxes de la llibertat» de tota Catalunya.

Però va ser al País Basc on la lluita per l'amnistia de tots els presos polítics arribaria a dimensions d'autèntica «guerra social», afegint-se als problemes polítics propis d'una nació que lluitava de forma persistent per les seves llibertats col·lectives.

Al País Basc, durant els anys 1976 i 1977 vâries vagues generals i diverses manifestacions multitudinàries a les seves principals poblacions demostrarien l'amplitud de la protesta i la necessitat d'ampliar l'amnistia a tots els presos polítics sense distinció. Serà a l'octubre de 1977 quan el parlament espanyol concedirà una amnistia més àmplia, tancant parcialment una ferida que havia arribat a moltes vides i que havia generat un sentiment de rebuig mutu que s'enquistaria durant molt de temps.

Fins aquí s'ha definit el camí recorregut pels moviments socials en la lluita per l'amnistia política, entesa com l'anul·lació de

les penes per delictes d'opinió, reunió o manifestació i les seves derivacions violentes pròpies de la manca de llibertats d'un règim dictatorial que les reprimita sistemàticament.

De totes maneres, seguita faltant, segons diversos grups socials i polítics, una autèntica amnistia, una «amnistia total» que arribés també als presos socials, els anomenats «comuns» que havien comès, en la gran majoria, actes contra la propietat o de diferents característiques, i que havien estat detinguts durant el període franquista.

Per bé que el «consens» per l'amnistia dels delictes d'opinió i les seves conseqüències era gairebé unànime, no es pot dir el mateix en la defensa de l'ampliació de l'amnistia cap a altres delictes comesos, en la seva gran majoria, per delinqüents comuns.

Només diversos grups llibertaris (i no tots) i alguns grups d'extrema esquerra recolzaven aquests col·lectius, que van veure passar l'amnistia de prop però que al final va resultar que en quedaven al marge. La consigna més corejada en les manifestacions a favor dels reclusos en manifestacions de signe llibertari era la de «Presos al carrer, comuns també».

Com a resum de la posició llibertària dominant, senyalarem algunes reflexions del militant llibertari Francesc Boldú, en un article publicat a *Ajoblanco*, nº 21 (abril de 1977):

Los presos denominados comunes no han sido privados de su libertad por haber realizado una opción libre dentro de una diversidad de posibilidades; han sido privados de libertad por haber tenido la desgracia de nacer dentro de una categoría social explotada y apartada por el resto de la sociedad de cualquier participación en los actuales engranajes sociales. La prisión controla el efecto de la marginación, pero deja intacta la causa que la ha provocado: la existencia de explotados y explotadores.

Aquesta anàlisi sobre l'origen de la delinqüència, relacionat amb desigualtats econòmiques evidents entre possessors i desposseïts, serà la causa fonamental que mourà sectors del moviment llibertari a ajudar tots els presos socials per a recolzar les seves reivindicacions.

El naixement de l'organització COPEL (Coordinadora de Presos en Lucha) el 1976 i dels «Comitès de recolzament a la Coppel» van ser un intent de globalitzar i coordinar la lluita dels presos socials a l'interior de les presons i el desenvolupament de la solidaritat reixida al seu exterior, mitjançant manifestacions, recolzament econòmic i comunicats de premsa donant suport a les seves reivindicacions.

Les accions que va realitzar la COPEL durant els anys 1977 i 1978 a les presons més importants de l'Estat espanyol, com les de Carabanchel (Madrid), Model (Barcelona), i a altres presons de l'Estat, tenien com a objectiu sensibilitzar l'opinió pública sobre la necessitat d'un indult i/o amnistia que afavorís la immensa majoria de la població reclusa per motius de delictes comuns, juntament a altres reivindicacions que reclamaven el canvi de legislació penal i un tracte més «humà» amb els presos socials.

Les accions dures a terme van ser realment espectaculars i demostraven fins a quin punt estaven disposats a arribar els presos perquè la justícia se'n recordés. Des de motius a incendis de presons, des d'autolesions a diverses zones del cos a vagues de fam a vida o mort. Davant de les reivindicacions i accions de la COPEL, el Govern Suárez i el mateix ministre d'Interior —el «famos» Martín Villa— van utilitzar tots els sistemes de repressió que tenien a l'abast (torrura, dispersió de presos, mesures disciplinàries contundents, augment de la pena de presó per amotinament o rebel·lia, etc.).

Durant la Transició, la lluita dels presos socials va anar perdent pistonada a mesura que es va anar controlant la dissidència interna dins de les presons, mitjançant sistemes d'integració d'una forta eficàcia repressora. Però una de les causes fonamentals per a la seva derrota seria la progressiva pèrdua de recolzament per part dels moviments socials que els hi havien donat suport, en entrar aquests moviments en una crisi d'activitat que els paralyzaria gairebé del tot.

Debats i escenes de la faràndula catalana

[...] la paloma vuela, libre, en medio de quince mil pares de manos que la ovacionan, que se auto-ovacionan, que

interpretar la conocida cançión que lleva por título *O povo unido jamais será vencido*, en versión entre folk y pop, entre gritada y llorada, entre insulto e insulto. ¿Cançiones? Las que pudieron, las que les dejaron ¿Qué más da? Si la rabia está de nuevo dentro del cuerpo, mezclada con un poco de alegría bajo los párpados, cada vez más irritados los ojos mientras recogen los sacos de dormir y las salidas se llenan de cuerpos que intentan abandonar el campo... Alguien va pasado. Son las cinco de la madrugada y la estación de ferrocarriles es un hervidero de cadáveres vivientes que intentan arañar minutos de sueño antes que el tren nos retorne a la pacífica rutina, al pacífico nunca-pasa-nada, a las pacíficas ocho horas diarias de trabajo, a la pacífica duda cotidiana. (Quim Monzó, Albert Abril: «A propósito de LES SIS HORES DE CANÇÓ A CANET-1974», *Ajoblanco*, nº 1, octubre de 1974)

La Asamblea d'Actors i Directors que se ha constituido este verano en Barcelona ha sido una de las iniciativas más innovativas que se hayan dado en Europa. Que los mismos actores en paro, junto con todo el resto de creadores teatrales, desde escritores a tramoyistas, se hayan organizado en asamblea y comités, y hayan organizado la representación de cuatro obras, haciendo ellos mismos todo, es un ejemplo de autogestión cuya importancia no se puede remarcar bastante. Es un ejemplo de lo que puede la acción directa y la labor de conjunto, sin dejarse corromper por la división del trabajo que paraliza toda una cadena cuando un eslabón, en este caso el empresario, falla. (Luis Racionero, Toni Puig, Fernando Mir, Pepe Ribas; *Ajoblanco*, nº 16, noviembre de 1976)

El sector de la farándula (amb aquest terme genèric es podria agrupar a aquelles persones que es dediquen al món del teatre, cinema, expressió plàstica, cançó, etc.) va ser un dels primers col·lectius socials que va expressar de forma clara i creativa les diverses maneres que tenien d'entendre la seva activitat, així com el seu rol en una societat que s'anava desprement, a marxes forçades, de la seva closca autoritària i que aspirava a mantenir una relació més fluida i directa amb el poble.

Els seus inicis i la seva petita història rebel són anteriors a la mort física del dictador. Van aconseguir expressar-se pels viaranys estrets que la repressió franquista anava deixant entreoberts als inicis dels setanta, creant un circuit de crítica cultural a través de diverses vies d'intervenció artística. A tall de exemple són rellevants les expressions multiculturals desenvolupades pels integrants de La Nova Cançó, a través de recitals dels seus autors més coneguts (Lluís Llach, Raimon, Pi de la Serra, Ovidi Montllor, Joan Isaac, Maria del Mar Bonet i altres). O també les jornades com Les Sis Hores de Cançó a Canet i, posteriorment, el Canet Rock, amb cantants tan variats i alternatius com Sisa, Pau Riba, Oriol Tramvia, Toni Soler, Orquestra Plateria, Companyia Elèctrica Dharma, els quals van esdevenir referents.

Aquestes reunions aglutinaven un bon grapat de joves que cercaven una parcel·la de llibertat enmig del franquisme repressiu i quotidià, encara que només durés un insuficient cap de setmana.

No s'han d'obviar els grups de teatre independent que van desenvolupar un llenguatge i continguts trencadors amb l'«ortodoxia» d'aquella època, criticant el franquisme de forma subtil o explícita. Entre els més coneguts hi sobresortien Els Joglars i Els Comediants, els quals començaven a mostrar una litúrgia teatral pròpia i a la vegada original. Cal destacar, també, aquells grups que començaven una experimentació cinematogràfica, així com altres manifestacions plàstiques o d'intervenció cultural que anaven canviant la fessomia ensopida d'una «cultura» ofegada pels estereotips franquistes, per una altra d'elements alliberadors i obertament contestatària.

Totes aquestes manifestacions culturals amb clar refofon anti-franquista i que agrupaven un sector força ampli de la joventut catalana, no es conformaven amb la simple retòrica política d'alguns grups militants. Estraven creant una cultura alliberadora en l'àmbit de la vida quotidiana que conduïa a una crítica radical dels usos i costums de la societat autoritària de l'època (la crítica a la família, a la societat jerarquitzada, a la hipocresia sexual, la reivindicació de l'alliberament individual a través de l'autonomia i la creativitat; l'experimentació sexual lliure; la posada en pràctica de formes comunals de conviure, etc.). D'aquesta «crítica contra tot», que al centre de la diània hi tenia el franquisme quotidià i el

model de desenvolupament econòmic capitalista que li donava cobertura, sorgiran els moviments antiautoritaris i llibertaris que es desenvoluparan, en gran part, posteriorment, i que també s'entrellacaran amb el món de la faràndula.

L'«experiència» GREC-76 va ser un bon exemple d'aquesta relació faràndula-experimentació artística lliure: patia de la realitat d'uns actors a l'atur que s'havien ajuntat per fer públiques les seves reivindicacions i que coincidien en la voluntat de crear un «Teatre Municipal de Barcelona». El Dia Mundial del Teatre es van fer diverses manifestacions per les Rambles fins al monument de Piarrà. En general, la premsa es va fer ressò dels motius i les causes que havien conduït part de la professió teatral a exterioritzar les seves protestes al carrer, i així ho explicava, també, la «Memòria» en la qual es proposava una Llei del teatre, vinculada a l'aspiració d'un teatre públic autogestionat.

A partir d'aquesta mobilització, l'Assemblea d'Actors i Directors (ADD) aconseguí una subvenció del Ministeri del ram, al mateix temps que l'Ajuntament de Barcelona permet a l'assemblea la possibilitat d'organitzar el GREC-76 i, a més a més, gestionar bona part de la subvenció. Comença, doncs, l'estiu de 1976, una de les experiències més enriquidores en contingut de teatre popular i autogestionat, coordinada per la mateixa professió.

El repertori el conformaran quatre espectacles realitzats per la pròpia assemblea. A més, es convidarà a dues companyies professionals i a grups de teatre independent, juntament a algun grup estranger que es va solidaritzar amb el teatre català.

L'experiència GREC-76 es va considerar un èxit de públic i també de la professió teatral, que cercava camins alternatius que, en molts casos, tenia tancats per via privada o pública. Sobre la qualitat de les obres i els espectacles hi trobem divisió d'opinions. Malgrat tot, segons els comentaris i crítiques de la premsa de Barcelona, en general s'aplaudeix la feina feta —tenint en compte el poc temps amb el qual disposaven—, així com el significat del projecte en si mateix.

Les divergències que van incitar la divisió posterior de l'Assemblea d'Actors i Directors (AAD) s'han d'emmarcar en valoracions d'ordre polític en relació al paper que aquesta associació havia d'ocupar en l'espai públic català: concretament, si havia

d'adherir-se als postulats de l'Assemblea de Catalunya i a la seva integració, o bé mantenir un criteri independent respecte a grups polítics de caire interclassista.

En el seu llibre, *El Cas Boidella*, el periodista Oriol Malló fa una aproximació a l'època postfranquista i a les causes de la divisió existent, amb un to distès però, tot i així, eficaç i estimulant pel que fa a les seves conclusions.

Els Joglars continuen lluny del món i, certament, desapareixen del mapa mental de l'Opusció; les ciutats bullen. Les masses criden, exploren bombes i moren obrers, hi ha marxes per la llibertat i amnistia amb comptagores, l'esquerranisme es bifurca en mil partits, la política és el pa de cada dia, i a ells no se'ls veu enlloc. No se'ls oïra, no es combrega amb ells. Joglars als llocs de combat: no són a l'Assemblea d'Actors i Directors, no al Off-Grec dels independents, autogestionari i gracienc, no s'impliquen en el gran cisma que, en històrica assemblea a la Sala Villarroel, el 7 de setembre de 1976, divideix els *teatres* entre el lobby *psuquero* dels Luchetti & Teixidor, abandonats de la unitat nacional-montserratina, i els rebels del comunisme llibertari (Puigcorbó, Comediants, Mario Gas, Jordi Mesalles), que refusen l'Assemblea de Catalunya perquè tanca el camí a la possibilitat d'una autèntica autodeterminació del poble de Catalunya, que no pot ser separada de la lluita per la revolució socialista i margina les noves plataformes d'experimentació creativa, espiral dialèctica que conclourà amb l'ocupació del Saló Diana i amb la invasió psicodèlica del Sindicat d'Espectacles de la CNT, per estupefacció dels vells anarquistes.

A partir d'aquesta escissió en el grup que va impulsar el GREC-76, el sector més proper a les influències llibertàries i contraculturals es denominarà ADTE (Assemblea de Treballadors de l'Espectacle) i començarà un camí brillant que barrejarà el teatre amb la reivindicació de la festa i el carrer com a lloc de trobada. Un dels seus primers muntatges teatrals es farà al Born (en aquells moments s'estava reivindicant que fos un Ateneu Popular) i serà un Don Juan Tenorio heterodox, que es representarà els dies 19,

20 i 21 de novembre. Durant els tres dies van acudir a aquesta cita cultural i popular unes 20.000 persones, passant a ser un acte d'afirmació de l'espai urbà i del teatre popular lligat a la festa col·lectiva al carrer.

Tal com senyalava el crític cultural Alex Broch en relació a la representació del « Tenorio del Born»:

Lo que sigue no es una simple crónica teatral. Porque era prácticamente imposible seguir a un espectáculo que iban desplazando entre una masa de miles de personas, que a su vez organizaron una verdadera fiesta popular de afirmación libertaria. En los interludios (y nunca peor dicho, pues todo — menos el servicio de orden y alguna carga policial— fue lúdico) actuaron Pau Ribà, la Orquesta Platería, Rafael Subirachs y otros grupos. (Alex Broch, *El Viejo Topo*, nº 12, 1976)

L'ADTE va seguir treballant per l'afirmació i reivindicació de la festa com un dels elements característics de la seva filosofia teatral, organitzant una revetlla de final d'any al Poble Espanyol. La festa va ser un gran èxit de públic i va estar dinamitzada pels cantautors i grups següents: Sisa, Oriol Tramvia, Pau Ribà i Micky Espuma, entre d'altres.

Durant l'any 1977, una de les prioritats dels membres de l'ADTE (que agrupava al voltant d'un centenar d'actors) era trobar un local que els proporcionés establir per poder mantenir un repertori d'obres pròpies i acollir altres grups que hi volguessin actuar. El lloc es va trobar al Raval de Barcelona: s'anomenava Saló Diana i va passar a ser conegut posteriorment a tot Barcelona, no només pels espectacles teatrals, sinó també per ser un dels llocs de reunió de la faràndula llibertària, la que va somiar i posar en marxa els plantejaments bàsics per a un desenvolupament posterior de les Jornades Llibertàries Internacionals de 1977 —conjuntament amb la CNT catalana—, i que personificarien els moments més àlgids i creatius del moviment llibertari del postfranquisme a Catalunya.

Aquesta petita narració sobre les ventures i desventures de la «faràndula llibertària» de l'ADTE, tota ella molt interessant per descriure els moments i l'època «transicional», ha estat poc

reivindicada i difosa posteriorment. Alguns dels actors i actrius més coneguts avui en dia a Catalunya van ser-hi presents d'una forma molt proactiva, intentant afirmar un teatre transgressor i radical, mitjançant formes autogestionàries i llibertàries molt adients amb l'esperit rebel de l'època.

Ajoblanco: una revista en clau llibertària

Porque no queremos una cultura de imbecilistas. Porque estamos ya hartos de divindades, sacerdocios y élites industrial-culturales. Porque queremos intervenir, provocar, facilitar y usar de una cultura creativa. Porque todavía somos utopistas. Porque queremos gozárnosla con eso que llaman cultura. Porque tenemos imaginación para diseñar otra, si ustedes quieren. Porque siempre hay un porqué que nos apremia y AJOBLANCO intentará entenderlo y manejarlo a nivel de revista. Porque, porque, porque, porque sencillamente AJOBLANCO se sitúa fuera de los cánulos de los grandes iniciados en el juego y el rito de pasarse la pelota cultural... AJOBLANCO quiere sintonizar con todos los que luchan por una nueva cultura. Se te ofrece como revista y pide tu colaboración en esta utopía que estamos poniendo en marcha para reflejar en ella, con toda fidelidad, nuestros sueños y nuestra acción, lo que nos llevamos entre manos. (*Ajoblanco*, nº 1, octubre de 1974)

La revista *Ajoblanco* encarna, sense cap mena de dubte, la millor expressió narrativa i d'agitació cultural a Catalunya duta a terme per la «tribu» llibertària i contracultural a finals del tardofranquisme.

Els seus inicis com a revista d'agitació cultural ens situen a l'octubre de 1974 quan encara la dictadura franquista seguia reprimint i executant activistes antifranquistes llibertaris (Salvador Puig Antich) sense cap mena de mirament.

Com ja hem dit anteriorment, en aquests últims anys del franquisme es va gestant i refermant una consciència col·lectiva antiautoritària influenciada principalment per una nova «repolitització llibertària», influenciada, a la vegada, per la contracultura dels Estats Units i també per la França del rebel maig de 1968. I

per bé que aquests corrents ideològics no van tenir una translació política imminent, en el seu sentit més conegut, sí que podem afirmar que van potenciar una revolució cultural «micropolítica» de gran abast en els «costums» habituals de l'autoritarisme franquista. Una persistent revolució cultural que va posar en qüestió institucions socials tan arrelades i «carques» com la família, l'escola, l'exèrcit, el treball assalariat, les relacions sexuals i el patriarcat, entre d'altres.

No van ser només *discursos* bonics de saló amb aroma a *gauche divine*. Van demostrar, sovint, que volien canviar radicalment relacions de poder i autoritat molt afermades i castradores de la personalitat humana, mitjançant noves formes de viure més lliures i fraternals.

Alguns dels protagonistes d'aquella època ens han deixat bons records i vivències gràcies a la bona tasca de documentació escrita que han realitzat ultimament. És el cas de l'escriptor Pepe Ribas (fundador i capdavanter de la revista *Ajoblanco*) que ha escrit un llibre autobiogràfic en el qual la revista «*Ajoblanco*» n'és la protagonista principal. O també la del pintor i dibuixant Nazario, oferint-nos reflexions imprescindibles per entendre la rellevant rebel·lia antiautoritària que molt sovint ens ha estat amagada.

La proliferació de discursos i maneres d'entendre l'imaginari llibertari va ser la causa fonamental de l'amplitud qualitativa i quantitativa que va assolir el moviment llibertari i antiautoritari a Catalunya durant els primers anys de la Transició, passant a ser la zona geogràfica de l'Estat espanyol on va quallar amb més intensitat i preeminència.

La configuració d'un ampli sector de la joventut com una força politicosocial emergent, que propugnava discursos i pràctiques neollibertàries que trencaven amb la trajectòria autoritària dels moviments polítics, va ser determinant en aquesta plasmació col·lectiva de la nova «repolitització llibertària», tant a Catalunya com a l'Estat espanyol.

AJOBLANCO ha logrado conectar con la juventud inquieta y no etiquetada. Somos un mundo abierto que despierta su estructura y que con el trabajo de cada día espera que pronto puedan cambiar los tiempos. Para llegar allá donde todos

queremos, intentamos practicar un protagonismo dentro de nuestras coordenadas y la gestión directa en la vida cotidiana. Pretendemos motivar e informar de sucesos y prácticas que detrocan el autoritarismo ancestral que nos envuelve por los cuatro costados. No queremos seguir siendo una revista de minorías; nuestro nuevo impulso va a consistir en abrirnos y aglizar nuestro lenguaje para que sea legible, popular y directo, para que todo el que desee romper pueda sincronizar con nosotros y nosotros con él. AJOBLANCO es una revista viva que ha marchado de los vanguardismos y de las élites porque practica aquello, para unos tan tópicos, de la cultura para el pueblo. (*Ajoblanco*, abril de 1976)

La important rellevància social i cultural de la revista «*Ajoblanco*» es plasma, entre d'altres aspectes, en les dades de recepció de la revista al llarg de la seva existència en la seva primera època de 1974 a 1980, per bé que aquesta rellevància no va ser uniforme i va tenir diverses fluctuacions.

En una primera època la seva mitjana de vendes va arribar a ser d'uns 10.000 exemplars, que es va anar incrementant progressivament al llarg del temps. Serà a mitjans de 1978 que podem situar el seu sostre de vendes, quan la pròpia revista afirma que va vendre al voltant d'uns 150.000 exemplars el juny de 1978. Altres fonts d'informació d'alguns col·laboradors periodístics de *Ajoblanco*, que van formar part d'aquesta època daurada, ens donen unes xifres estabilitzades que giren a l'entorn dels 50.000 exemplars com a mitjana general de vendes, i que evidencien l'impacte sostingut de la revista com a «fenomen social i cultural».

El desenvolupament de *Ajoblanco* com a revista-moviment no va ser lineal ni tampoc organitzar l'lo previs. De fet, en el si de la revista es van gestar idees i pràctiques que si bé s'orientaven en un sentit llibertari, ho feien des de formes i maneres molt diferents.

La següent narració que exposarem sobre la intrahistòria de «l'Ajo» no pretén ser una anàlisi exhaustiva de la seva història com a revista, sinó més aviat un intent de plasmar algunes línies fonamentals preeminents per les quals passaria «l'Ajo» durant la seva primera època (1974-1980).

Abans d'endinsar-nos en una anàlisi valorativa de les fases per les quals va passar *Ajoblanco*, i que es reflecteixen molt sovint en les seves diferents editorials, senyalarem que la revista va connectar fàcilment amb els sectors joves gràcies al seu llenguatge i estètica transgressors. El seu discurs fresc, directe i *canyero* atribuïa a un públic jove que anhelava alliberar-se de la retòrica feixista i de qualsevol tipus d'«ortodoxia» ideològica carrinclona. Eslogans imaginatius com «Queremos los Donuts sin agujeros» o «Coca Cola asesina, Carajillo al Poder» poden ser una mostra, entre moltes altres, del seu llenguatge informal i rebel alhora.

L'anàlisi periòdica de la revista l'hem dividit en fases, tan cronològiques com d'orientació, que es podrien agrupar de la següent manera:

1a FASE: Intent de fer una revista d'«expressió cultural» o també anomenada de «cultura nova», basada en una crítica punyent al «món» cultural dominant que existia a l'Estat espanyol, amb influències molt destacades de l'*underground* ianqui (Andy Warhol, estètica Pop, nova esquerra de Berkeley) i una crítica sostinguda envers «al·lo polític» com a instrument d'integració i adoctrinament.

Aquesta fase es desenvolupa des dels seus inicis l'octubre de 1974 i fins a finals de 1975. En termes formals la seva qualitat com a revista és indubtable, però el seu encaix i relació amb un públic ampli és poc estable i sostingut. Tindran alguns problemes financers que s'aniran resolent amb l'ajuda d'alguns accionistes de la revista i una gran dosi de voluntarisme col·lectiu.

2a FASE: Cronològicament comença el gener de 1976 i arriba fins el juliol de 1976, període en el qual es va perfilant una crítica a l'«elitisme culturalista» i una relativització discursiva del dominant component *underground* inicial. La cerca de noves alternatives culturals i creatives, juntament amb les anteriors, es centra en aquesta definició sintetitzant:

Ajoblanco es un *continer* que tiene de todo: lo nuevo y lo viejo, renovar todas las existencias es más difícil de lo que muchos creen... Cultura y política -sinónimos de estilo de vida- deben, a partir de ahora, entrelazarse como se trenzan las diferentes iniciativas de grupos dialécticamente opuestos

y unidos en la cotidiana construcción de un país democrático [...] Demostrar que las partes dinámicas de las nuevas generaciones y las que no lo son tanto, porque nunca han podido manifestarse, tienen mucha tela que tejer. (*Ajoblanco*, gener de 1976)

A partir d'aquesta fase la interrelació entre cultura i política serà el «segell de la marca» *Ajoblanco*. Cultura com a sinònim de vida i, per tant, de creativitat individual/col·lectiva a través d'allò quotidià, i política com a sinònim de participació en la gestió directa de la «cosa pública».

Durant aquesta fase es produirà un tancament forçat de la revista a causa d'un dossier sobre les Falles de València, que va irritar els sectors franquistes de l'anomenat búnquer-barraqueta valenciana (nº10, març de 1976). Aquest tancament va originar, en un teòric «deglaç franquista», reconeixement i solidaritar per part de molts sectors antifranguistes que li va donar una millor difusió en els àmbit culturals i va catapultar el seu reconeixement gràcies a l'estigma de «revista rebel e inconformista».

Paral·lelament, la configuració d'un «espai llibertari» a Catalunya fa que la revista, que s'havia mantingut fins aleshores en un llibertarisme difós, consolidi amb més claredat uns objectius més ben definits conceptualment (arenent la seva pluralitat de discursos).

Durant aquest període, juntament amb els tres coordinadors de la revista (Pepe Ribas, Fernando Mir i Toni Puig), apareixen tres noves incorporacions de periodistes i activistes culturals que esdevindran un reforçament activista. Alguns d'ells provenien d'entorns vinculats als moviments obrers autònoms, com era el cas del Santi Soler (ex MIL) o de Juanjo Fernandez, molts influïts pel situacionisme i per una visió antiautoritària del marxisme. Altres, com Francesc Boldú, representaven una nova mirada oberta des d'un anarquisme gens encarcarat i amb moltes intuïcions i reflexions del llibertarisme «post 68».

3a FASE: A aquesta fase i la posterior, el conegut periodista Ramón Barnils, en aquells moments Director Periodista de «l'Ajo», les anomenarà «La divina Acràcia» i «El Ajo-16», en una tesina anomenada «*La construcció en acció: Ajoblanco*». Aquestes fases

correspondrien al període més conegut i rellevant, que va des de mitjans de 1976 fins a finals de 1978.

És, sense dubte, la fase en la qual *Ajoblanc* es converteix en una revista-moviment de clar contingut llibertari, arrelada als moviments socials que s'estran produint dins l'àmbit de l'Estat espanyol i que impulsen fortaament cap a una direcció clarament antiautoritària.

Nuestra onda está aquí, en la alternativa de fábricas y cam-pesinos, en la autogestión, en la democracia, en los ateneos libertarios, en la fiesta, en las asambleas, en las comunas federadas, en la anarquía integral, y en la práctica. Que de teorías bonitas y rimbombantes estamos hasta las pelotas. (*Ajoblanc*, maig de 1977).

Con este número, *Ajoblanc* inicia un nuevo proceso con la intención de superar las contradicciones que nos envuelven. Los tiempos que ahora corren son tremendamente confusos, llenos de tópicos, mañas, teorías y vaguedades. Nos interesa antes que nada ofrecer contactos, informaciones y prácticas alejadas de teorías impracticables que tan sólo rizan el rizo para justificar la parálisis.

Prendemos desarrollar y recoger la crítica a la vida cotidiana cosificada, al consumo, al Estado, a la política, a las instituciones, a los sindicatos y a los arquetipos y tópicos con que el pensamiento burgués, autoritario y represivo intenta encarelar y limitar la mente humana [...]

Potenciaremos las prácticas comunales, las luchas de los marginados, de las prisiones, de los ecologistas radicales, de los movimientos pro-liberación sexual, del aprendizaje antiautoritario, denunciaremos la manipulación sistemática de la prensa burguesa, sus maleficios y sus bochornos, así como todo lo que confunda o niegue la liberación humana como una práctica total y cotidiana.

Aportaremos alternativas al sistema capitalista o a las burocracias comunistas para alumbrar en la medida de lo posible, o lo imposible, el camino hacia el Comunismo Libertario. (*Ajoblanc*, agost-setembre de 1977)

És l'època expansiva del boom llibertari, de la moda àcrata (per què no) i, evidentment, de les Jornades Llibertàries Internacionals de finals de juliol de 1977, en les quals *Ajoblanc* va col·laborar de forma preminent amb l'edició del diari de les jornades, anomenat *Barcelona Libertaria*.

A la vegada, aquest moment coincideix amb el recolzament i desenvolupament quantitatiu més gran de la CNT catalana, després del famós míting de Montjuic de Barcelona, a principis de juliol de 1977.

Arran de les Jornades Llibertàries, *Ajoblanc* seguirà desenvolupar el nou discurs llibertari que havia anat creant: una barreja de crítica radical a la vida quotidiana, una crítica al paleoanarquisme més ortodox i una voluntat de practicar «l'anarquisme» com a model de vida «aquí i ara».

Aquí, dentro de sus limitaciones e incongruencias, nuestro Ajo sigue sin publicidad, con la ilusión de presentar alternativas y aquello de vivo y popular que por aquí colea, aceptando el ser una revista no profesional dentro de la ilegal legalidad [...]. Por qué contarle. Un Ajo más, con un mes más de «democracia ahogada». Todavía no hemos perdido las esperanzas de construir en este terruño una DEMOCRACIA. Y aquí estamos puntualmente. El día que nos falte, cerramos y organizamos la mayor granja de cerdos del país. (*Ajoblanc*, novembre de 1977)

La crítica persistent a com s'anava configurant la democràcia naixent, amb les seves contradiccions evidents i flagrants (cas Papius, cas Scala, cas Joglars, cas Agustín Rueda) entre els sectors del franquisme «reformista» i de l'antifranquisme que va pactar-hi, va ser una de les raons capdavanteres durant aquesta època.

Paral·lelament, les anàlisis de les contradiccions de la CNT i del moviment llibertari van ser plurals i diferents a les línies d'intervenció editorial. Tot i que s'hauria d'afirmar que *Ajoblanc* mai va apostar per llençar «més llenya al foc», perquè —i aquesta era una de les seves millors virtuts— la seva manera d'entendre els processos de debat i confrontació era d'una gran llibertat. De totes maneres, la crisi dogmàtica i/o d'identitat dins del moviment

llibertari, en el qual la CNT hi jugava un paper destacat, va desemm- bocar progressivament en la pèrdua d'influència i de recolzament a la revista per part de alguns sectors llibertaris.

Per altra banda, molt jovent que llegia *Ajoblanco* es va anar «desencantant», tant del procés polític que vivia el país per unes expectatives que no es complien (la democràcia era més aviat una tècnica de màrqueting electoral que no pas un procés de participació col·lectiva) com del marejà món llibertari, encallat en un debat fraticida que el va conduir cap a una vida d'influència social menor.

Son cinco años de esfuerzos por superar circunstancias hostiles. Por aguantarnos sin publicidad, sin bancos, sin partidos, sin infiltraciones. Respondiendo a cualquier agresión fachaosa con más fuerza autónoma. Con una idea: hacer una prensa lo más independiente posible, lo más humana, lo más anti-capitalista y lo menos reaccionaria.

Cinco años: diez mil ejemplares el primer mes. Ciento cincuenta mil el mes de junio de 1978. (*Ajoblanco*, setembre de 1978)

4a FASE: Aquesta fase s'inicia amb la sortida del col·lectiu coordinador de Pepe Ribas (gener de 1979) i acaba amb la desaparició de la revista a mitjans de l'any 1980. Són moments difícils per a la cultura llibertària i utòpica dels nous moviments rebels postfranquistes. El desencant i la sensació d'impotència es generalitza de forma irreversible. *Ajoblanco*, com tants altres projectes vitals de cultura alternativa i llibertària, decau i desapareix.

Con ese Ajo ya mayorcito y en un momento en el que la tragedia de la lucha política se ha transformado en comedia y en DESENCANTO GENERAL [...] No es fácil andar por ese país donde la crítica cultural y la creación han andado casados a otros intereses. Casi todo está por hacer. Y Ajo, a pesar de sus cinco años de lata, continúa con aquel desgarrido soñador con que nos hemos reunido con Pepe, cada día, para facilitar una información -un proyecto de cultura- arropado a nuestra cotidianidad y a nuestros deseos imposibles. Pepe hasta luego. TONI PUIG. (*Ajoblanco*, novembre de 1979)

En aquesta fase *Ajoblanco* segueix aferrant-se al seu discurs neollibertari (sense adscripció) i reforçarà moviments per a la «desobediència civil», la lluita antinuclear o el «moviment okupa»; que començaran a aparèixer i que seran el reflex de les noves lluites que es van desenvolupar al llarg de la dècada dels anys vuitanta. La desaparició de la revista va ser a causa d'una crisi de subsistència i recolzament que va derivar en una crisi d'orientació ideològica en relació a quin tipus de revista s'havia de fer a principis dels anys vuitanta.

El desencant polític que va viure la societat durant aquesta època, especialment els seus sectors més abrandats i progressistes, es va reflectir amb contundència en les revistes i diaris d'orientació cultural i política d'esquerres.

La revista *Ajoblanco* havia lluitar des del principi en contra de la política apartada del poble. Un poble que ja havia perdut moltes de les seves esperances, no només en tot allò relacionat amb la política sinó també en la possibilitat d'adveniment d'una «actàcia feliç».

El Viejo Topo: revista de pensament per a una esguerra plural

Zapando... Un topo viejo, metáfora de subversión y experiencia. Paulatina excavación de galerías subterráneas, lenta y minuciosa destrucción de los cimientos de una sociedad absurda. Labor acaso estéril: ¿quién sabe si por las venas del ídolo corre ya tan sólo barro reseco? Un ayudar a morir esta civilización agonizante [...] Pero el topo avanza inexorable, ajeno a la miseria omnipresente en la superficie de las cosas, indiferente a las apologías de la positividad reinante, convencido de que no hay tarea más creativa que la destrucción de lo caduco. (*El Viejo Topo*, nº 1, octubre de 1976)

El Viejo Topo comença la seva aventura l'octubre de 1976 però, de fet, la seva voluntat de sortir a llum pública es remuntra fins a principis de 1975. Les causes del retard en la seva aparició són diversos problemes derivats de la censura franquista sobre la concepció de la revista, que en un principi volia ser setmanal i

analitzar temes de cultura i política. La disputa burocràtica amb els censors va anar perfilant de forma «casual» que la revista es publicués mensualment, així com també les noves vies expressives per les quals havia de transitar.

L'equip inicial que va començar el projecte de la revista estava format per Miquel Riera, Josep Sarret i Claudi Montaña que, a més a més de coordinadors, havien ideat un projecte de revista que en aquells moments era innovador i avantgardista en molts aspectes.

Els tres coordinadors eren persones d'esquerreres però sense adscripció a cap partit polític; alguns d'ells havien participat en les batalles estudiantils pel SDEUB, d'altres tenien un peu en el terreny de la música rock o en una motivació d'ordre filosòfic des del camp de l'esquerra.

Així doncs, ens podem preguntar: què tenia *El Viejo Topo* per esdevenir la revista d'assaig sobre cultura i política amb més renom i lectors durant la fase de la Transició democràtica en aquest país? Analitzant la revista, podem concloure que van ser tres els elements diferenciadors o de segell del projecte:

1. La voluntat per part del grup coordinador de ser una revista oberta a «tota l'esquerra». Aquesta qualitat, teòricament de fàcil assumpte, a la pràctica real d'aquells moments no ho era tant. L'excessiva *dogmatització* en la qual estaven immersos la majoria de grups o partits polítics d'esquerra feia que aquest projecte trenqués amb la coneguda «política de consignes», tan ancorada en l'antifranquisme militant, obrint discursos i materials diversos en el camp del marxisme i de l'anarquisme. Si l'entossudiment ideològic entre els diversos marxismes que existien a l'Estat espanyol era molt destacable (socialistes, maoistes, estalinistes, eurocomunistes, trotskistes, consellistes), encara ho era molt més entre els sectors marxistes i llibertaris.

Un dels gran mèrits de *El Viejo Topo* va ser precisament aquest: proporcionar al lector arguments teòrics per al coneixement dels dos grans corrents de pensament d'esquerra al llarg de la seva història, actualitzant els seus debats i propostes en el marc cronològic dels anys setanta. Aconseguir que un militant marxista i un militant anarquista, amb mentalitat oberta, compressin la mateixa revista esperant que els acontentés a tots dos, i que a

més a més hi tornessin, no era quelcom fàcil. Tot i que, també és veritat que en els inicis de la revista algun grup polític d'extrema esquerra marxista va prohibir-ne expressament la lectura i difusió als seus militants perquè «distorsionava» la seva línia política. Un fet purament anecdòtic, que ens ofereix una breu descripció sobre el dogmatisme i sectarisme existent en aquells moments.

2. El de ser una revista que entrés «pels ulls» i pel «contingut». La voluntat de ser una revista de pensar en plural i oberta a tot l'espai de l'esquerra, tot i ser molt important hauria estat insuficient si darrera seu no hi haguessin hagut una notable tasca de disseny que l'«embolcallés» i la fes més atractiva més enllà del seu contingut. La concepció gràfica que va tenir *El Viejo Topo* trencava, també, amb les revistes d'esquerra existents, les quals pecaven de massa acumulació de text i estaven generalment mal maquetades. El disseny, entès com l'adaptació coherent entre forma i contingut, va contribuir força a aconseguir un «producte vendible» i que es guanyés a pois una posició destacada entre les revistes amb aire de modernitat que sortien en aquella època, sent capaç de connectar amb la joventut contestatària que sorgia els primers anys de la Transició i que, identificada amb un perfil d'esquerrers, no estava adscrita a cap altre grup concret.

L'atorgament de diversos premis pel seu treball de creació gràfica ens indica clarament que l'aposta de la revista en aquest aspecte d'ordre estètic va ser del tot encertada.

3. La divulgació de l'*assagisme* d'esquerreres. Aquest aspecte va ser molt important per dotar d'eines teòriques bàsiques a la militància diversa dels grups d'esquerreres.

Entre el llibre de teoria política o filosòfica (gruixut però amb més contingut teòric) i la premsa dogmàtica i simplificada de partit, l'article assagístic dels diferents autors que escrivien a *El Viejo Topo* era un camí intermediari que obria la possibilitat d'un coneixement en profunditat de temes diferents però, alhora, arrelats al bagatge polític, social o cultural de l'esquerra, ampliant el camp imaginari i conceptual dels seus militants.

La revista, segons Miquel Riera, un dels seus coneguts coordinadors, va tenir immediatament una acceptació rellevant per

part del públic lector. Així constatem, ja amb la sortida al quiosc del nº 2 i el seu dossier sobre «Anarquisme» (portada sobre fons grisos amb una *A* envoltada d'un cercle roig), una recepció molt agrada, la qual esdevé indicador objectiu de l'impacte posterior.

Al llarg d'aquest període *El Viejo Topo* va tenir una tirada mitjana que va arribar als 35.000 exemplars mensuals entre els anys 1976 i 1980, sobrepassant-los algun cop. Concretament i amb motiu dels primers debats públics que *El Viejo Topo* organitzava al Poble Espanyol de Barcelona, va arribar a unes xifres d'aproximadament 50.000 exemplars.

L'excel·lent acollida va animar *El Viejo Topo* a ampliar la seva oferta editorial: el maig-juny de 1977 s'inicia la publicació de la sèrie «Viento del Pueblo», que recollia a mida de pòster el dibuix d'una sèrie de revolucionaris històrics (Durruti, Lenin, Trotsky o Rosa Luxemburg, entre d'altres) i incloïa textos de la seva biografia a la part de darrera.

La tasca de l'equip de coordinació, fonamental en un projecte tan obert, va quedar trabsalsada de cop i volta amb la mort de Claudi Montaña, un dels seus coordinadors inicials. L'impacte emocional que va causar als altres dos coordinadors (tots ells amics) en un primer moment, va haver de superar-se per escollir una tercera persona i així continuar la tasca d'organització. La feina del trio coordinador va ser realment de gran profunditat i els seus membres es van mostrar disposats a encarar nous projectes editorials, com la revista d'economia política *Transición* o la de crítica literària *Quimera*. Paral·lelament, *El Viejo Topo* va editar llibres sobre temes de l'esquerra en les seves diferents vessants (política, cultural, sociològica, econòmica, etc.).

Pel que fa als seus continguts, i en el context d'aquesta actitud antidogmàtica que el caracteritzava, reflectia els sentiments de les diferents esquerres que hi havia a l'Estat espanyol i també de bona part de l'esquerra occidental (sobretot de França i Itàlia). No va ser mai una revista d'intervenció conjuntural, sinó que més aviat reflectia les diferents sensibilitats de l'esquerra transformadora que albirava una nova societat que superés l'erapa del capitalisme «realment existent».

En aquest sentit, s'hauria d'afegir que la seva persistència en una posició clarament d'esquerres, li va proporcionar recolzaments

més definits per part de sectors situats a l'esquerra del PCE/PSUC o de sectors llibertaris sense adscripció definida. La crítica als grups polítics de «l'esquerra moderada» surava en trossos del seus plantejaments, criticant l'excés de «realisme polític» o fins i tot la pèrdua d'alguns valors intrínsecs del pensament clàssic d'esquerres.

Cal subratllar que sobre la revista *El Viejo Topo* encara no s'han dut a terme estudis amb la qualitat necessària i que expressin el paper destacat que va tenir durant la Transició en l'assaig teòric d'esquerres. I encara més quan per les seves pàgines van passar-hi col·laboradors i articulistes que han marcat de forma clara l'evolució del pensament polític d'esquerres, tant a l'Europa Occidental com a l'Estat espanyol. En aquella època escriure a *El Viejo Topo* significava un «curriculum positum» i era, a més a més, motiu assegurat d'anàlisi i comentari per part dels seus nombrosos lectors. Aquest estudi no és el lloc idoni per fer una anàlisi detallada número a número i debat a debat, però el que es pot assegurar és que, en un recorregut detallat a través de *El Viejo Topo*, trobarem encara un material teòric i d'anàlisi de gran utilitat pel debat actual de les esquerres.

L'evolució i recepció de *El Viejo Topo*, tal com va succeir amb altres revistes de l'àmbit de l'esquerra cultural, van estar molt lligades als anhels i les ganes de canvi social que aquest país va posseir els primers anys de la Transició, i posteriorment a l'ambient de desencant social que es va estendre en bona part de les esquerres alternatives.

Per tant, tot i que la primera època de *El Viejo Topo* es va acabar l'any 1982, des de 1980 ja s'intueix que la revista i el seu projecte anaven decaient progressivament: calia un nou enfocament davant de la regressió del discurs i la praxi d'aquells moments per part de bona part de l'esquerra. No es va poder o no es va saber respondre de manera adequada a aquest nou desafiament, fet que va acabar derivant en una situació crítica d'extinció.

El projecte cultural i editorial de *El Viejo Topo* havia estat un somni de lletres ben bonic. El més ben fet i el més seriós d'aquesta fase *transicional*, pel que fa referència a la reflexió i l'assaig polític de les esquerres culturals transformadores.

III. POSTFRANQUISME: SEGONA FASE. CONSOLIDACIÓ I EXPANSIÓ (1977)

La reforma Suárez i la ruptura pactada: de la Llei de Reforma Política a les eleccions generals de 1977

La reforma del govern Suárez depèn de la capacitat de convèncer a les forces polítiques del Moviment, presents en el Consell Nacional i en les Corts, per a que apuèben el projecte sense recortes, de la seva habilitat en persuadir al Exèrcit de que per una vegada deixi per millor ocasió «salvar la unitat i les essències de la pàtria», i de la seva eficàcia negociadora amb la oposició per a que renunciï a la ruptura com a condició prèvia al pas a la democràcia.

[...] La oposició rupturista se va donar suport sobre les movilitzacions populars i van ser aquestes les que van provocar la caiguda del Govern (Arias) i les que van fer impossible la reforma otorgada i les que van obligar ara al nou Govern a iniciar la estratègia del pacte i del diàleg, ja que la prolongació i la intensificació de les lluites i la seva generalització semblava que haurien pogut crear les condicions per a que el pacte de la ruptura, però el clima calent que anunciava els sindicats CC OO i UGT se quedava en paraules i en algunes accions simbòliques contra les mesures econòmiques del Govern, i les esperances que suscitaven les avançades i contactes de Suárez se imposaven sobre la estratègia de ruptura. (Ignacio Fdez. de Castro, *De las Cortes de Cádiz al postfranquismo*, 1977)

Al desenvolupament del Govern Arias el juliol de 1976 el va seguir el Govern presidit per Adolfo Suárez (desconegut en clau política

fins aleshores i provinent de sectors del falangisme light), que intentarà «desencallar» el procés de «reforma política» des del poder franquista i fer passes més decidides cap a la «integració» en el seu projecte d'una part de l'oposició política antifrancquista.

De totes formes, els seus inicis i la formació del seu equip de govern, del qual s'havien automarginat persones que en aquells moments havien apostat per més obertura dins del propi franquisme (Areliza, Fraga, Garrigues), no feien gaire creïble una sortida en clau democràtica. L'oposició antifrancquista dubtava, encara amb més raó, que aquest segon govern de la monarquia fos capaç d'engegar un procés de reformes en el sentit i la direcció que ells proposaven. De fet, l'oposició antifrancquista va seguir el seu camí de conquerir «parcel·les de llibertat» al carrer. Així, a l'empenta de la nova Llei de Reunió i Manifestació acabada d'aprovar el mateix juliol de 1976, es posava en marxa la «Setmana per l'Amnistia» al País Basc i la «Marxa de la Llibertat» a Catalunya, que es van dur a terme tot i els diferents criteris dels governadors civils, que sovint es veien obligats a autoritzar aquest tipus d'actes malgrat que les seves idees eren més aviat contràries a la seva celebració. Així doncs, alguns d'aquests actes van ser autoritzats mentre d'altres eren clarament reprimits: una dinàmica habitual en aquesta fase de la reforma Suárez, en la qual s'avançava amb un peu a les lleis franquistes i l'altre a les noves lleis que s'anaven aprovant amb la clara intenció d'ampliar el marc anterior, massa limitador.

La fase inicial de la reforma Suárez estarà marcada per les diverses contradiccions que generava l'intent de reformar una dictadura mitjançant l'entrellat legal que posseïa (les Corts, el Consell del Regne, la monarquia com a hereva institucional del franquisme) i, a la vegada, estrènyer ponts amb sectors de l'oposició antifrancquista. Una oposició que, en una primera fase, es va mostrar clarament escèptica, i que després es va dividir entre els que van acceptar els avenços tímids que aquesta reforma implicava i els que veïen que l'única sortida d'aquesta conjectura es trobava en una autèntica ruptura amb el sistema franquista.

La proposta i celebració d'un referèndum per a l'aprovació de la Llei de la Reforma Política, datada el 6 de desembre de 1976, va ser la gran prova de foc que va haver de superar el Govern Suárez per poder tirar endavant la seva estratègia de reforma des de la

legalitat franquista. Els sectors més ortodoxes del règim franquista no estaven gens d'acord amb la reforma política proposada i, per la seva part, els sectors antifrancquistes van actuar fent un boicot «per salvar la seva ànima», però sense oposar-s'hi frontalment. L'aprovació de la Llei de la Reforma Política possibilitava l'opció d'un consens —difícil i inestable encara— entre els sectors més moderats del franquisme renovar i també de l'antifrancisme més pragmàtic (inclòs el PCE).

Des del suport majoritari que les urnes van atorgar al projecte de Llei de la Reforma Política, i encara que durant el procés de canvi s'haguessin produït greus irregularitats que dificultaren l'expressió de totes les opcions polítiques de forma oberta i lliure, aquesta reforma va iniciar el camí del desmantellament progressiu de la legalitat franquista.

Es portarà a terme, com un fet de gran càrrega negativa durant aquest període, el paper desestabilitzador desenvolupat pels grups d'extrema dreta que atacaven i assassinaven militants de l'esquerra antifrancquista. Un exemple molt estrofant d'aquestes actuacions és el que va ocórrer a la ciutat de Madrid el 24 de gener: l'assassinat de cinc persones en un despatx laboralista del carrer Atocha, que va impactar fortament els sectors progressistes de la societat espanyola.

Es en aquest convuls context que s'impulsaria una opció reformadora que preveia la convocatòria d'eleccions generals el juny de 1977, encara que, paradoxalment, en aquells moments la majoria de partits polítics d'esquerra estaven considerats il·legals i no tenien plena llibertat d'actuació.

La possibilitat que el sistema pogués ésser reformat des de dins, així com la pèrdua de confiança en una opció rupturista clara, va fer que l'oposició antifrancquista adoptés estratègies diferents i es dividís clarament davant l'opció política proposada pel Govern Suárez.

El paper d'acceptació que va tenir el PCE-PSUC en tot aquest procés va ser decisiu per aconseguir que el projecte reformista del Govern tingués endavant, ja que era el partit polític amb un nombre més elevat de militants i amb més incidència en els sectors obrers, populars, intel·lectuals i artístics, a part de ser el més estès per la geografia espanyola.

La renúncia a determinats elements simbòlics del programa del partit i de l'antifranquisme majoritari (l'acceptació de la bandera del règim franquista, el seu himne, la renúncia a la república com a forma d'estar possible, etc.) van facilitar l'acceptació del PCE com a partit legal; tot i que la seva legalització no es va produir fins la Setmana Santa de 1977, propiciada per una «minicrisis» dins del Govern Suárez per part dels grups més immobilistes d'aquest sector.

La legalització del PCE/PSUC va ser bàsica per desactivar gran part dels moviments reivindicatius que es produïen en els sectors obrers i veïnals. Es va passar d'una fase de gran força reivindicativa a una altra en la qual aquest partit va actuar com a «partit d'ordre» dins de l'esquerra, per assegurar la incipient i contradictòria via reformista cap a la democràcia.

Les eleccions generals del juny de 1977 van simbolitzar el primer pas per consolidar el nou model polític que sorgia d'aquest pacte entre els «sectors centristes» del franquisme i els de l'antifranquisme. El següent pas seria la proposta d'un gran pacte social que asseguraria la viabilitat del sistema «democràtic» en termes macroeconòmics i que es signaria l'octubre de 1977, sota el nom d'«Els Pactes de la Moncloa».

Un cop resumida breument l'evolució del franquisme clàssic, de l'anomenada «democràcia orgànica» cap a una fase de tendència diferent en clau de «democràcia formal», analitzarem breument l'anàlisi crítica que van tenir els moviments llibertaris durant aquest període (fonamentalment la CNT, com a expressió de masses que s'anava configurant ràpidament).

Una síntesi extensa de l'editorial que apareixia en el primer número de la publicació mensual de la CNT (gener de 1977), titulat «Electoralisme», ens permetrà fer-nos una idea global del que opinaven bona part dels llibertaris sobre el moviment polític a l'Estat espanyol.

La propaganda con que estos días se nos inunda insiste en que la práctica electoral representa nada menos que la soberanía del pueblo para forjar su propio destino. La maravillosa herramienta para tal cometido sería la papelería del voto. Puede que a los ciudadanos que no han conocido otra cosa que los

cuarenta años de dictadura franquista esa propaganda consiga galvanizarlos. Pero la CNT y los anarcosindicalistas poseen experiencia histórica sobre tales ilusiones y sobre el poder mágico atribuido al voto [...]

Se hace crear al pueblo que al votar ejerce una supuesta igualdad de derechos políticos. Lo malo es que esta igualdad de derechos se ejerce en una sociedad clasista que niega la igualdad económica y sacraliza en las leyes la propiedad privada y la explotación del hombre por el hombre. ¿Cómo resolver esta contradicción? Por la previsión política, cuya meta es la reforma, dirá la derecha. Por la conquista del poder político, dirá la izquierda. Pero sabemos, con toda la historia detrás para demostrarlo, que ningún grupo de izquierdas ha conquistado nunca en los parlamentos clasistas de la burguesía el poder político para llevar a cabo una profunda transformación social y económica, sino que, por el contrario, todos los izquierdistas que intentaron conquistar el Estado fueron conquistados por él y convertidos en los administradores más eficaces del capitalismo. Y al hacer esta afirmación no tenemos el menor temor de que alguien nos desmienta.

Juntament amb la crítica llibertària sobre els «efectes» i la «paràlisi» que produeix la retòrica «il·lusionista democràtica» en una societat capitalista dividida en classes socials, caldria afegir les crítiques que es van fer en relació a les contradiccions que implicava passar d'un sistema dictatorial a un altre d'aspecte democràtic, en el qual el rime dels canvis estava pilotat des de l'aparell de l'Estat pel reformisme franquista.

En una fase com aquesta, caracteritzada per la preeminència dels pactes polítics amb l'objectiu de desactivar l'oposició social que hi havia al carrer, el paper jugat per la CNT i els diferents moviments llibertaris i antiautoritaris va ser de recolzament a l'extensió de la mobilització i a la participació dels sectors populars en les seves pròpies lluites. Les lluites per l'amnistia total, el suport a les lluites obreres al marge de tota instrumentaltzació política, la defensa de les assemblees obreres com a lloc bàsic de decisió al marge i en contra (alguns cops) de formes de sindicalisme que buscaven la representació burocràtica i de

control de la classe obrera. Aquest va ser, a grans trets, el perfil que caracteritzava gran part d'aquests moviments i el que els va donar aquesta capacitat de convocatòria social gens menyspreable durant aquesta fase.

La reestructuració de la FAI: alguns apunts

Es comprensible la nostàlgia y la buena intenció de los companeros que dicen estar organizados en la FAI, pero hay un hecho real: la inexistencia de la misma. Porque cuarenta personas no son una FAI. La razón que explica suficientemente por qué los anarquistas son reacios a organizarse en una organización específica, es la constatación de que las estructuras de la FAI del 36 no responden a la situación actual. Por ello, trasplantar unas estructuras superadas es resucitar un cadáver y, en la actualidad, tal resurrección no solo es totalmente innecesaria sino que es además inoportuna para el propio movimiento anarquista. («Comunicado a todos los Anarquistas», *Bicicleta*, nº 2, diciembre de 1977)

La FAI, siempre según el mencionado panfletero (A TODOS LOS ANARQUISTAS), es un movimiento vanguardista, de élite, una especie de fuerza de choque dentro de la CNT, formada por cuarenta compañeros vinculados al S.I. de Toulouse y que emplea la coacción y la violencia, en lugar de la propaganda, para resucitar un cadáver, con estructuras caducas y que asume la tradición machista de la violencia de los años treinta [...]

La FAI no lucha por el poder dentro de la CNT por la sencilla razón (ignorada, al parecer, por los autores del panfletero citado) de que la FAI no existe dentro de la CNT. El anarquismo es demasiado rico como para limitarlo a un solo terreno, el sindical... En cuanto a la vinculación que se nos reprocha con el S.I. de Toulouse deseamos aclarar que esa vinculación viene dada por la fraternidad libertaria, y que es del mismo tipo que la que mantenemos con la CRIFA... Hay toda una pléyade de marxistas de diversa denominación que creen poder convertir en su sindicato a la CNT; algunos

tienen la sinceridad de decirlo, y otros se esconden tras disfraces comunistas libertarios... Hay desde luego mucha «mala hierba» dentro de la CNT; desde luego, quién intriga por el poder dentro de ella no es la FAI. (*Bicicleta*, nº 2, diciembre de 1977, FAI-Regió catalana)

Durant aquesta fase postfranquista va haver-hi varis intents per part de grups anarquistes diferents de coordinar-se sota diverses sigles, a part de diferents maneres d'enfocar la qüestió sindical (Lleigu CNT) o les relacions amb els diferents exilis radicats a França (SI i Frente Libertario). Els paràgrafs citats anteriorment no deixen de ser una evident constatació d'aquest fet històric, al qual caldria afegir una manera d'enfocar la qüestió certament abrupta.

La reconstrucció de la Federació Anarquista Ibèrica (FAI), l'estructuració en Grups Autònoms Anarquistes o, en l'última fase del període analitzat, la creació de la Federació Ibèrica de Grups Anarquistes (FIGA), són un intent d'agrupar diversos col·lectius d'afinitat anarquista sota diferents maneres d'entendre la seva funció en l'entramat llibertari que s'estava gestant a l'Estat espanyol.

La reorganització de la FAI s'inscriu en aquests processos de reagrupament de grups anarquistes. L'estructura d'aquesta organització funcionava a l'exili (fonamentalment a França), però a diversos racors de l'Estat espanyol hi havia persones afins a aquests grups. La seva necessitat de sortir i organitzar-se era paral·lela a la pròpia dinàmica que anava adquirint la CNT a la fase de reconstrucció. Per a aquesta nova FAI els camins que anava prenent la CNT no eren els més adequats. Feia falta, doncs, una coordinació de grups anarquistes que definissin amb més precisió ideològica els camins a seguir per part de la CNT davant del «marasme ideològic» que ells percebien.

I per aconseguir-ho es va decidir reconstruir altre cop la FAI a l'interior de la península Ibèrica, com a fórmula de connexió dels diferents grups anarquistes que podien existir, encara que n'hi havia que no s'integraren a causa de les diverses maneres d'entendre la seva ubicació pel que fa a l'exili, i també per discrepàncies amb el contingut ideològic dels grups anarquistes i els referents

teòrics (alguns centrats més en l'experiència espanyola de la II República, d'altres amb aires renovadors i influits clarament pels fets del Maig de 1968).

Un cop aconseguida una coordinació i uns grups que es consideraven suficients per emprendre la reorganització de la FAI, es va convocar una reunió clandestina a Barcelona, el 30 de gener de 1977. Els grups esmentats anteriorment procedien de diversos racons de la Península, així com de França i Itàlia. La reunió va acollir unes 90 persones, en representació d'una quantitat similar a la dels grups específics representats.

Segons l'historiador Juan Gómez Casas —en aquells moments secretari general de la CNT—, va ser informat per un portaveu de la mateixa FAI de la celebració de la reunió i, al mateix temps, que el SP del Comitè Nacional quedava convidat a l'acte. La representació de la CNT va refusar la invitació i es va limitar a considerar-se informada de tal convocatòria.

Tot i així, la primera convocatòria que havia d'estructurar formalment la FAI a la península Ibèrica va ser avortada de soca-rel perquè algú va delatar-la a la policia. La infiltració policial dins l'organització va ser probablement la causant de la desarticulació del primer intent de reconstrucció de la FAI. A més, segons fonts de persones que pertanyien a aquesta organització, la reunió, si bé era clandestina en termes «formals», patia els defectes propis de grups no acostumats a actuar il·legalment, ja que la majoria de components d'aquests grups eren gent jove que desconeixia la dinàmica clandestina. La teoria clandestinitat de la FAI era, en molts casos, «paper mullat», ja que els seus membres actuaven de vegades a «cara descoberta» i no ocultaven la seva simpatia vers aquesta organització.

Les detencions efectuades per la policia van conduir molts companys afiliats de la CNT a interrogatoris propis del franquisme (tortures i pallisses), i alguns militants van passar entre 16 i 18 dies en els calabossos de la comissaria de Via Laietana de Barcelona. Van ser detingudes unes 70 persones, majoritàriament de Catalunya, però també de Múrcia, Màlaga i altres racons de l'Estat espanyol; només una d'aquestes persones va passar força temps a la presó (més de sis mesos), acusada de tinença il·lícita d'explosius. En canvi, a les altres persones se'ls

va permetre pagar una fiança en un termini d'un a dos mesos ja que, en general, els detinguts no tenien cap càrrec contra seu (tret de pertànyer a la FAI, una organització «il·legal», com la majoria d'organitzacions d'esquerrers en aquells moments) i, pel que semblava, aparentment no havien practicat cap tipus d'activisme «il·legal» conegut.

A la CNT les detencions d'aquests companys van provocar una reacció de solidaritat pel que suposava un atac a la llibertat d'organització, però al mateix temps la CNT va deixar constància de no tenir res a veure amb la FAI ni amb cap altre grup o tendència pròpia dels ambients anarquistes.

La FAI es reorganitzaria posteriorment i jugaria, juntament amb altres grups específics, un paper destacar en els debats sobre quins camins havia de recórrer l'anarquisme i, al mateix temps, la CNT com a organització anarcosindicalista. De fet, es va arribar a parlar de diverses coordinacions de la FAI que operaven tant a Catalunya com a Madrid o València.

Durant la reconstrucció de la CNT, hi va haver actuacions de grups organitzats que van tenir més legitimitat que d'altres per poder actuar dins de la dinàmica confederal. La FAI, arran del seu passat i pes històric, va ser sense cap mena de dubte una de les més acceptades, tot i no ser una organització dedicada especialment a temes sindicals, ni a actuar a priori de forma coordinada per conduir les seves posicions ideològiques, en el sentit d'impregnar la direcció de la CNT (si bé aquesta teoria és més aviat discutible en el període analitzat).

La detenció per actuacions activistes (suposades o no, contraminades pels aparells de l'Estat o infiltració policial) de persones vinculades a uns o altres grups de moviments anarquistes va provocar, posteriorment, un debat important dins de la CNT.

La CNT es desplega amb força per tot l'Estat espanyol cercant unes pràctiques que l'apropessin a la realitat del moviment obrer, així com a grups més actius de l'antifranquisme i a fenòmens socials nous i participatius.

La relació que es buscava des dels àmbits de l'Estat espanyol entre les detencions en el camp llibertari i la seva pertinència a la CNT, tenia un objectiu clar: associar l'activisme armat d'alguns grups a la CNT per tal de «desactivar-la» com a organització

operativa dins del moviment obrer. Cal recordar que el gruix del moviment obrer era clarament no favorable a pràctiques activistes, encara que sí que acceptava la lluita obrera fins on calgués, fins i tot creant, de vegades, una il·legalitat de «masses» mitjançant vagues o manifestacions.

La segona conseqüència implicava conduir la CNT a una «polarització» del debat ideològic basat en posicions de recolzament o rebuig vers la solidaritat amb els detinguts per causes diverses d'activisme social. En el transcurs del temps, aquest debat va ser un dels que més va minvar la capacitat de militància de la CNT, ja que va provocar enfrontaments i discussions diverses que paralitzaven la projecció exterior de l'organització i el seu entroncament en la realitat social.

La CNT dins l'àmbit de l'Estat espanyol

De totes elles (organitzacions polítiques y sindicales antifranquistas), la CNT tiene tras de sí un pasado intenso y polémico; como a ninguna otra le afecta el transcurso de los primeros años de la transición, desde el momento en que se esperaba de ella (y se temía en ocasiones) que resurgiese con tanta fuerza como hacían entrever sus mítines y sus concentraciones, apenas su legalización. Como muestra, una vez más, de que el movimiento libertario en nuestro país padece una aguda neurosis de la mítica del pasado, se ha escrito una y otra vez sobre los años treinta, como si con el final de aquella guerra perdida fuera ya el fin de los tiempos, olvidando ese otro punto crítico de la historia de este país, el de la reconstrucción orgánica y la legalidad de 1977. (José Luis Gutiérrez i Julio Guijarro González, «La CNT en Andalucía: reorganización y conflicto», *La resistencia libertaria al franquismo*, Fundació Salvador Seguí)

«El anarquismo libertario reaparece en España»

Unas veinticinco mil personas llenaron, el pasado domingo, las gradas y la arena de la plaza de toros de San Sebastián de Los Reyes, en las cercanías de Madrid, con motivo del

primer mitin de masas que la Confederación Nacional de Trabajo (CNT) celebraba en España desde el término de la guerra civil. El ambiente de fiesta y la presencia de un público mayoritariamente juvenil, así como un continuo temblor de banderas rojas y negras —y el rechazo de las que presentaron algunos partidos entre ellos el FRAP— fueron las principales características de un acto en que, como dijeron los organizadores, se trataba de demostrar la vitalidad de la CNT... En conjunto, este primer mitin de la CNT ha permitido comprobar la existencia de un estado de opinión favorable a la idea del anarquismo libertario y al anarcosindicalismo, probablemente mayor de lo que se creía, y cuya composición social parece mayoritariamente juvenil. (*El País*, 29 de març de 1977)

Com reflecteix l'article anterior que va ocupar tota una pàgina al diari *El País* i les portades a tot color que van dedicar a aquest marxeu fer *Triunfo* o *Cambio-16* (revistes d'informació política d'àmplia difusió en aquella època), el moviment llibertari i la CNT s'estaven configurant com una alternativa col·lectiva per a la classe obrera i la joventut en general de l'Estat espanyol. Aquesta mostra d'afirmació i capacitat de convocatòria esdevindria habitual durant tot l'any 1977. Altres exemples de convocatòria massiva, a més a més del míting de San Sebastián de los Reyes a Madrid, van ser el míting de València el maig de 1977 i, sobrerot, el míting de Morrijuic i les Jornades Llibertàries Internacionals celebrades a Barcelona el juliol de 1977, els quals van constituir els dos actes amb més atracció de masses promoguts pel col·lectiu llibertari durant el postfranquisme dins l'àmbit de l'Estat espanyol.

En general, aquest estudi es planteja en un lloc preferent l'anàlisi dels moviments llibertaris a Catalunya en les seves diferents manifestacions i actituds. Ara bé, la interrelació existent entre allò succeït a la CNT i als moviments llibertaris en el marc de l'Estat espanyol va coincidir en els seus bioritmes col·lectius (reconstrucció-expansió-estabilització-decaïment) amb el que va ocórrer en terres catalanes.

De fet, la reconstrucció de la CNT dins l'àmbit de l'Estat espanyol es va realitzar progressivament entre finals de 1975 i

durant tot l'any 1976. Segons l'historiador Juan Gómez Casas, autor del llibre *El relanzamiento de la CNT 1975-1979*, la primera estructuració regional va ser la d'Astúries, després la de Madrid, el desembre de 1975 quan una assemblea de més de 200 militants van acordar la reorganització en l'àmbit local, i més tard la de Catalunya, el febrer de 1976. Al País Valencià alguns problemes de coordinació entre diferents grups van endarrerir el procés aglutinador, tot i que es va arribar a trobar una solució provisional en un període de temps breu.

De totes maneres, ja a l'abril de 1976, el Comitè regional de Centre-Castella de la CNT, que actuava a la vegada com a organisme coordinador a nivell de l'Estat espanyol, treia un informe on constava la constitució de comitès a Astúries, Catalunya i Centre, iniciant, poc després, els del País Valencià i Andalusia i, en una fase de gestació molt avançada, els de Galícia i Aragó. A aquestes comitès se'ls van afegir els d'Euskadi, Múrcia i Santander en el Primer Ple de Nacionalitats i Regions, celebrat a finals de juliol de 1976.

Finalment, el Comitè Regional de Centre-Castella va ser designat per escollir el primer secretariat del Comitè Nacional de l'Estat espanyol, i la Federació Local de Madrid es va fer càrrec d'aquesta missió.

El primer Comitè de la CNT a l'Estat espanyol després de la mort del dictador estava format per les següents persones: Juan Gómez Casas (Secretari General), José Elizalde (Relacions Exteriors), José Bondía (Premsa i Propaganda), Angel Regalado (Organització) i Pedro Barrio (Administració i Qüestions Jurídiques).

El primer secretariat va exercir les seves funcions fins l'abril de 1978 quan, arran de l'aplicació d'un acord anterior, es va escollir Catalunya, i concretament la Federació Local de Barcelona, com a seu del Secretariat Permanent. Aquest secretariat escollit a Barcelona va durar fins el V Congrés (el primer des de la reconstrucció de la CNT a l'Estat espanyol el desembre de 1979), en un interval de temps agitat, que s'anirà descrivint al llarg d'aquest treball.

En una anàlisi detallada, realitzada per la revista llibertària *Bicicleta* en el seu primer número (novembre de 1977), s'exposa, pel que fa a la seva geografia, l'afiliació i militància de

la CNT dins l'àmbit de l'Estat espanyol i les seves principals característiques.

Aquestes xifres són el resultat de la primera anàlisi efectuada pel Ple de Nacionalitats i Regions de la CNT a l'Estat espanyol, el serembre de 1977. De totes maneres, pel que fa a la quantificació de l'afiliació a la CNT (o a qualsevol altre sindicat i partit durant la Transició), les dades són complicades d'objectivar i més aviat s'han de prendre com un referent aproximat i no pas com una estimació exacta de la realitat col·lectiva de l'organització.

XIFRES D'AFILIACIÓ PER NACIONALITATS I REGIONS

Nacionalitats i regions	Federacions locals	Afiliats
Andalusia	60	20.000
Aragó	22	2.000
Astúries	7	5.000
Canàries	4	2.000
Canlàbria	4	1.000
Catalunya	70 72	70.000*
Centre-Castella	29	7.000
Euskadi	Sense dades	2.000
Extremadura	5	1.000
Galícia	8	1.000
Múrcia	12	2.000
País Valencià	Sense dades	15.000
La Rioja	Sense dades	1.000
Total		129.000

* Sobre Catalunya, en capítols posteriors s'exposaran altres dades complementàries més precises.

La lectura i interpretació d'aquestes dades d'afiliació ens pot ajudar a entendre tres realitats socials i sindicals diferents. Per una banda, un primer àmbit d'estructuració on la CNT començava a tenir una força numèrica important i una presència social gens menyspreable (Catalunya, Andalusia, País Valencià). Per altra

banda; un segon àmbit d'estructuració que estava en procés de poder desenvolupar-se de forma progressiva i assentada (Cen-tre-Castella, Astúries). Finalment, un tercer àmbit en el qual la realitat sindical era minoritària i on era necessari un treball més intens d'arrelament (La Rioja, Euskadi, Cantàbria, Extremadura, Canàries, Aragó, Múrcia, Galícia).

Les raons d'un desenvolupament sindical més gran en unes zones que en altres poden respondre a diverses variables possibles. Des del seu grau de concentració industrial i, per tant, la massificació urbana de la classe obrera, fins al seu passat recent respecte a la conflictitat social antifrancquista, passant per l'efecte «mimètic» que mostrava la «memòria històrica llibertària» i que podia funcionar com un element de connexió rellevant.

La realitat sindical i social de la CNT l'any 1977 no era, doncs, una quimera, encara que evidentment tampoc era la situació de majoria que aquesta central anarcosindicalista havia tingut el 1936 en moltes zones de l'Estat espanyol. Les anàlisis sobre el mapa sindical de la Transició democràtica tendeixen majoritàriament a oblidar aquest fet i, a la vegada, tot l'impuls que el moviment llibertari va tenir durant aquests primers quatre anys de la fase postfranquista. No només hi va haver mífings o convocatòries festives i debats més o menys destacables. En molts casos, la CNT es va nodrir de grups de treballadors que no acceptaven la claudicació que progressivament anaven assumint CC OO i UGT en relació a les lluites obreres, a causa de la seva dependència política del PCE-PSUC i del PSOE.

El paper de la CNT en moltes vagues i la seva actitud contrària a tot pacte interclassista li van donar una força sindical que sobrepassava el simple marginalisme social que d'altres li pretenien atribuir.

D'aquesta manera, la CNT va passar a ser la tercera força sindical a l'Estat espanyol, darrera de CC OO (clarament majoritària) i UGT (acabada d'aparèixer però que havia guanyat una gran afiliació per causes diverses). La USO va anar perdent pistonada quan un dels seus sectors importants es va passar a la UGT (els partidaris de la FPS que acabarien al PSOE), però conservant nuclis d'afiliació en diferents llocs del país que mantindrien l'alternativa d'un sindicalisme independent.

De totes maneres, la força que la CNT mantenia no només es reflecteix en les xifres, que tot i ser importants no són suficients, sinó en el fet que va ser el pol de referència per a molts sectors que buscaven un sindicalisme autònom, assemblari i que no claudiqués davant de pactes interclassistes. També era el pol de referència de gran part de l'àmbit llibertari no «exclusivament obres» (estudiants, intel·lectuals, moviments veïnals, ateneus llibertaris, moviments ecologistes), que coincidia amb el seu ideari i amb la seva pràctica participativa, autogestionària i d'acció directa.

En l'àmbit de la divulgació cultural i el debat antiautoritari a l'Estat espanyol, s'hi van afegir noves editorials que es sumarien en el paper destacat que havien jugat anteriorment Ruedo Ibérico o l'editorial Zero-Zyx. Campo Abierto Ediciones i les Ediciones La Piqueta, de Madrid, van realitzar una tasca important per donar a conèixer textos nous o vells sobre l'antiautoritarisme i els moviments llibertaris. Altres editorials es van afegir a la «moda llibertària», ja fos per qüestions de rendibilitat o de difusió ideològica. L'Editorial Tusquets, a Barcelona, va editar la col·lecció Acracia, dirigida per Carlos Semprún Maura. L'Editorial Anagrama, també a Barcelona, va publicar bastants textos antiautoritaris d'arrel marxista. De fet, a finals de l'any 1976 va concedir el V Premi Anagrama d'Assaig a l'assagista Enrique Gil Calvo, per la seva obra *Lógica de la libertad. Por un marxismo libertario*.

Per altra banda cal destacar, com a revista de gran influència en els nous sectors llibertaris, *Bicicleta* (Boletín Informativo Colectivo Internacionalista de Comunicaciones Libertarias, Ecologistas de Trabajadores Anarcosindicalistas), que va començar a editar-se el novembre de 1977 a Madrid i que tenia la voluntat de reflectir els debats i idees de tots els sectors implicats en el fet llibertari. El seu paper va ser rellevant en el desenvolupament d'idees tant dins de la CNT com fora de l'organització. A diferència de *Ajoblanco*, la seva implicació en el debat d'idees dins de la CNT va ser més estreta, apostant per una renovació de teoria i pràctica que fos més capaç d'aglutinar que no pas de disgregar el moviment plural que coexistia dins del moviment llibertari.

Va haver-hi, també, intel·lectuals que van apostar molt fort pel desenvolupament d'aquests corrents antiautoritaris i llibertaris a

l'Estat espanyol. Agustín García Calvo, que va ser un dels primers precursors als anys seranta d'una anarquia no construyida; José Martínez, fundador i editor de «Ruado Ibérico» des de l'exili, va ajudar molt a revivir el nou impuls llibertari; els filòsofs Fernando Savater i Carlos Díaz, des d'òptiques diferents, també hi van tenir un paper destacat. Altres personalitats —economistes crítics i ecologistes— com José Manuel Naredo, Joan Martínez Alier, Juan Serna o Mario Gaviria van començar conjuntament amb diversos moviments socials ecologistes les primeres campanyes en contra de les CENTRAIS NUCLEARS, i van popularitzar el discurs ecologista i la seva manifestació social no tant com a fet «exclusivament tecnocrata» sinó amb la implicació dels moviments veïnals i populars.

Pel que fa al món de la faràndula resident a Madrid cal destacar el recolzament i compromís que alguns actors i directors de cine van mostrar des de la seva independència personal (des de Fernando Fernán-Gómez fins a Emma Cohen, passant per Antonio Artero o Luis García Berlanga, etc.), expressió d'un fenomen generalitzat, del qual ja hem analitzat la seva manifestació a Catalunya, i indicador del desenvolupament d'una consciència i pràctica antiautoritàries que es traslladaven a àmbits culturals i artístics.

La paràlisi i falta de vitalitat en el desenvolupament de la CNT va començar a produir-se a mitjans de l'any 1978, juntament amb la pèrdua progressiva i irreparable d'implantació social, i va seguir aquesta tendència durant tot el 1979 fins al V Congreso de la Casa de Campo celebrat el desembre a Madrid. Les causes i els motius són diversos. Senyalarem només els que, a grans trets, considerem de més importància.

N^o hi ha que tenen relació amb l'ordre intern de la pròpia organització:

- Diferents maneres d'entendre el projecte sindical i social sobre el qual s'havia de basar la CNT i el seu desenvolupament concret posterior. Tendències ideològiques diverses que ja existien en un principi, que aglutinaven la nova CNT i que posteriorment van acabar autoexcloent-se.
- Excessiu dogmatisme i rigidesa argumental que incidia negativament en la participació de la nova militància, que

tenia ganes de treballar però li mancava el suficient rodatge i bagatge ideològic.

- Casos concrets que van portar l'organització a enfrontar-se, posser per manca d'una cultura de respecte a la diferència i al debat. Em refereixo, per exemple, a l'expulsió del Col·lectiu Askarasura a Euskadi, a les derivacions internes d'exasperació que va implicar el cas Scala, o al dels Grupos de Afinidad Anarcosindicalista (denominats «paral·lels») o, per últim, a la possibilitat plantejada de participar o no en les eleccions sindicals.

D'altres problemàtiques van ser d'ordre extern a l'organització confederal:

- Atac global i generalitzat per part dels mitjans d'informació públics (més gran en la fase d'auge i d'expansió de la militància) que mostrava els membres de la CNT com a filoterroristes o bé com a persones allunyades del món del treball i de la classe obrera, subratllant especialment les actituds més contraculturals o «folkloriques» de l'ambient llibertari.
- Implicació de determinats sectors de l'aparell de l'Estat i del Govern de la UCD en el desenvolupament d'una imatge pública negativa de la CNT com a organització filoterrorista.
- Concretament el cas Scala, a Barcelona, va ser crucial per portar aquesta imatge a l'opinió pública. Aquest cas va ser, també, la prova més palpable de la infiltració de confidents i policies per part de l'Estat espanyol per tal de desestabilitzar l'organització.

Però no és aquest el lloc ni es pretén aquí fer una anàlisi exhaustiva de les causes i raons per les quals la CNT i els grups llibertaris van passar, en quatre anys, de crear expectatives afalagadores a quedar reduïts a una presència testimonial i d'escassa implantació social. Segurament, a més a més de les que ja hem enumerat, hi ha moltes altres raons relacionades amb el model tramps de transició democràtica desenvolupar a l'Estat espanyol, creant en un principi grans expectatives socials que van acabar portant, posteriorment, els grups més actius (i el llibertari ho era

en aquells moments) a una fase irreparable de «desencant» difícil de superar.

L'evolució de la CNT de Catalunya: algunes dades sobre afiliació i implantació (1976-1979)

La larga lista de refutaciones lógicas y empíricas de tesis marxistas y la larga historia de empobrecimiento real y pérdida de influencia del anarquismo obrero deberían purificar el pensamiento de ambas tradiciones; eliminar algunos de sus rasgos diferenciadores y promover en todos la convicción (que es la mía) de que una de las tareas más importantes para este fin de siglo sería lo que podríamos llamar (más o menos autoirónicamente, según cada temperamento) la reunificación de la Internacional, que AIT pudiera volver a ser una sigla única, y que por primera vez llegara a ser universal. No es que me haga ninguna ilusión acerca de la realizabilidad de esa tarea [...]

De todos modos, esa si que me parece empresa importante, por lo menos en España, DONDE EL ANARQUISMO OBRERO TODAVÍA EXISTE DE VERDAD. Una de las primeras condiciones posibilitadoras de la tarea que digo es la vitalidad del anarquismo obrero, y aquí, particularmente, de la CNT. Por lo tanto, hay que DEFENDER A LA CNT CONTRA EL CERCO EN QUE EL PODER ESTÁ INTENTANDO ENCERRARLA. (Manuel Sacristán, *Materiales*, nº 8 març-abril de 1978)

Aquesta cita pertany al filòsof Manuel Sacristán, un dels teòrics marxistes al qual es professava més respecte en els ambients intel·lectuals espanyols d'aquells moments. Està extreta de la revista *Materiales* i correspon a una polèmica epistolar sostinguda amb l'economista crític Joan Martínez Alier sobre tradicions i actualitzar dels corrents marxistes i anarquistes emancipatoris, destacant el paper rellevant de l'anarcosindicalisme en el nostre país al llarg de la seva història i també denunciant l'intent pervers, per part del aparells de l'Estat, de criminalitzar la CNT.

Poques vegades unes paraules podien ser tan aclaridores a l'hora de fer conèixer algunes claus històriques remarcables sobre l'anarcosindicalisme a la Transició i la seva potencialitat emergent.

Pel que fa a l'evolució sindical i social de la CNT a Catalunya, per tal de veure fins a quin punt aquesta implantació encara existia de veritat, hem pensat que seria útil aportar una aproximació empírica sobre dades que s'han pogut extreure de diverses fonts històriques. Això podrà donar-nos una visió més acurada sobre l'evolució de l'afiliació a la CNT de Catalunya, així com els seus moments de més puixança o debilitar.

Xifrar l'anàlisi històrica de la CNT de Catalunya a aquest referent numèric ens ha de servir només per donar-nos una idea aproximada de conjunt pel que fa a la capacitat i extensió de l'anarcosindicalisme català. No voldríem, doncs, basar-ho tot a la fredor dels números. Hi ha altres variables quantificables que cal tenir en compte en qualsevol organització de masses. Per exemple, la participació a les assemblees del sindicats i en les lluites obreres que es van desenvolupar a Catalunya o el referent que com a «pol» d'atracció suposava la CNT per a diferents grups llibertaris que, sense estar afiliats, es movien en una òrbita propera.

Per a l'anàlisi m'he basat fonamentalment en una sèrie cronològica d'afiliació que correspon a la Federació Local de Barcelona, sens dubte la que va tenir un número més elevat d'afiliació i militància durant aquesta època.

També hem pogut mostrar una sèrie cronològica sobre les Federacions Locals de Catalunya en dos períodes diferents, però que a causa d'algunes insuficiències caldrà analitzar més aviat com una aproximació que com una dada objectivable.

AFILIACIÓ - FEDERACIÓ LOCAL DE BARCELONA - CNT				
Sindicats	Juny de 1976	juny de 1977	desembre de 1977	Juny de 1978 setembre de 1979
Arts gràfiques	30	425	5.010	1.253 750
Ensenyament	25	58	176	133 65
Quírmiques	10	125	3.542	1.345 sense dades
Tèxtil	200	346	3.005	1.158 1.185
Banca, Borsa i Estalvi	25	180	855	555 300
Sanitat	10	52	1.510	722 sense dades
Oficis Varies	50	161	260	28 101
Transports	20	510	5.430	2.200 1.400
Comunicacions	20	20	80	48 44
Espectacles	75	665	2.216	376 1.200
Metall	31	1.069	13.500	6.352 4.500
Administració Pública	no existeix	34	136	55 sense dades
Aigua, Gas, Electricitat	no existeix	165	957	575 sense dades
Comerç i Mercantil	no existeix	50	970	340 135
Construcció	no existeix	48	1.554	765 300
Professions liberals	no existeix	40	80	sense dades 30
Hosteleria	no existeix	56	456	353 sense dades
Oficines i Despatxos	no existeix	34	450	297 110
Correus	no existeix	15	123	98 61
Alimentació	no existeix	40	sense dades	952 sense dades
Fusta i Suro	no existeix	15	650	519 195
Asegurances	no existeix	44	805	636 200
TOTAL	486	4.152	41.714	18.780 10.576

Font: Plens de Sindicats de Catalunya, Plens de Sindicats de Barcelona i Alberio Hernando (anys: 1978-1977-1978-1979).

Nota aclaratòria: la indicació «sense dades» cal interpretar-la com a absències en el registre dels Plens de Sindicats de Catalunya de la data citada.

CNT Catalunya: afiliació federacions locals de Catalunya

En aquest apartat s'analiza l'evolució de les dues dades sobre les quals tenim dades, compreses entre desembre de 1977 i setembre de 1979.

És una llàstima que no hi hagi més dades disponibles sobre l'evolució de l'afiliació, i és que els escollits (els únics que s'han

pogut trobar) els situo amb prudència, ja que pertanyen a Plens de Sindicats de Catalunya i no a informes de la Secretaria d'Organització (en el cas que n'hi hagués) del Comitè de Catalunya. Per tant, l'afiliació real segurament era superior a les dades que es mostren en aquestes taules, ja que no tots els sindicats anaven habitualment als Plens de Catalunya.

AFILIACIÓ A LA RESTA DE FEDERACIONS LOCALS DE CATALUNYA

Població	desembre 1977	setembre 1979
Barcelona	41.714	10.576
Badalona	3.511	951
Santa Coloma de Gramenet	816	224
Sant Adrià de Besos	1.021	250
Mataró	1.193	247
Cornellà de Llobregat	840	sense dades
Girona	780	272
Terrassa	906	271
Granollers	1.986	167
Hospitalet de Llobregat	2.560	350
Espilgues de Ll.-S. Just Desvern	925	207
Gavà	226	sense dades
Esparreguera	206	sense dades
Mannresa	839	548
Igualada	sense dades	330
L'Escaló	20	sense dades
La Roca del Vallès	39	sense dades
Martorell	160	110
Viladecans	454	370
Taragona	272	80
Rubi	545	135
Palma de Mallorca	201	40
Vilanova i La Geltrú	584	316
Capellades	36	19
Monistrol	285	65
Cerdedeu	100	87
Figueras	161	88
Mollet del Vallès	162	152
Sant Boi de Llobregat	600	400

AFILIACIÓ A LA RESTA DE FEDERACIONS LOCALS DE CATALUNYA

Població	desembre 1977		setembre 1979	
Sant Cugat del Vallès	150		40	
Palermós	140		38	
Cerdanyola-Ripolllet	443		32	
Montcada-La Llagosta	143		40	
Sant Feliu de Guíxols	190		140	
Palafrugell	85		30	
Berga	620		201	
Reus	56		37	
Sallent	112		80	
Montornès del Vallès	120		sense dades	
Olesa de Montserrat	250		sense dades	
Parets del Vallès	128		sense dades	
Prat de Llobregat	190		sense dades	
Premià de Mar	29		19	
Roda de Ter	59		sense dades	
Sitges	140		sense dades	
Sabadell	430		sense dades	
Sant Feliu de Llobregat	110		sense dades	
Sant Vicenç de Castellet	113		sense dades	
Amer	60		sense dades	
Alt Penedès	30		sense dades	
Balsareny	200		sense dades	
Cardona	190		sense dades	
Vic	176		sense dades	
Total	65.716		16.912	

Font: Plens de Sindicats CNT-Catalunya (anys: 1977 i 1979).

Per tal que s'entengui l'evolució d'aquestes dades —tant a l'alça com a la baixa— i ens aproximim a la tendència resultant que reflecteixen caldrà fer alguns comentaris i precisions:

- La primera referència de dades corresponents a juny de 1976 a la Federació Local de Barcelona reflecteix els inicis de la reconstrucció de la CNT en l'àmbit català, així com la dinàmica de clandesinitat o no-legalitat en la qual es trobava l'organització. És la fase d'agrupament militant de diferents grups llibertaris i presindicals que es coordinen a la CNT.
- La segona referència corresponent a juny de 1977, també de la Federació Local de Barcelona, expressa el canvi d'una fase presindical a una altra en la qual es comença a incidir en els diferents sectors de la classe obrera. Indica una tendència a l'alça, fruit de l'esforç i propaganda de les idees-força dels diversos sectors llibertaris.
- La tercera referència emprica que correspon a desembre de 1977 i de la qual tenim dades, tant de la Federació Local de Barcelona com de la resta de les federacions locals de Catalunya, és la que indica l'extensió numèrica i geogràfica més àmplia a la qual va arribar la CNT a Catalunya. A aquesta fase correspon l'actuació legal de la CNT i la desaparició de la CNS, que va suposar l'afiliació de molts treballadors a les diverses opcions sindicals. És el moment de més «eufòria» llibertària (míting de Montjuïc i Jornades Llibertàries Internacionals, vaga de gasolineres, etc.). És en aquesta fase quan es diu des de diverses fonts que la CNT de Catalunya ha arribat als 100.000 afiliats, passant a ser l'organització sindical que, després de CC OO de Catalunya, té més pes específic a l'àrea de Barcelona i el seu entorn metropolità.
- La quarta referència és la que correspon a la Federació Local de Barcelona, el juny de 1978, quan es va escollir el Secretariat Permanent del Comitè Nacional de la CNT. La lectura d'aquestes dades les situa ja clarament a la baixa; les derivacions d'aquest fet es poden basar en diverses causes que apuntarem però de les quals ignorem l'impacte real que van tenir (el cas Scala, el debat sobre les eleccions sindicals, la desafiliació progressiva als sindicats després de l'afiliació massiva, la pèrdua de força del boom llibertari, etc.).
- La cinquena referència centra l'anàlisi a partir de setembre de 1979, tant a la Federació Local de Barcelona com a la resta de Catalunya. És una fase en la qual el descens segueix essent

pronunciar en relació a les dades de juny de 1978. Juntament a les qüestions ja apuntades en el paràgraf anterior, caldria anotar-ne d'altres que tenen com a causa raons internes (batalles ideològiques rellevants abans del V Congrés i que afectaran profundament la CNT catalana) i altres d'indole externa (inici del que es va denominar «descencant» en l'esquerra política i social, fase en la qual la classe obrera no és capaç de tenir una actitud ofensiva davant els plans del capital i va perdent progressivament una capacitat de resposta autònoma).

Per acabar aquesta petira incursió informativa respecte a dades aproximades d'afiliació a la CNT de Catalunya és rellevant destacar el següent:

Al llarg dels quatre anys de reconstrucció de la CNT a Catalunya, aquesta confederació va ser la més important i assentada en el conjunt de l'Estat espanyol, des dels seus inicis a principis de 1976 fins al V Congrés de la CNT a Madrid el desembre de 1979. No volem fer paral·lelismes infundats sobre anteriors epòques històriques on també l'anarcosindicalisme català va ser molt rellevant en el conjunt de l'Estat espanyol.

Creiem, però, que aquesta dada objectiva cal retènia-la a l'hora de traçar una història consistent de l'anarcosindicalisme català i espanyol després de la mort del dictador.

La lluita pel patrimoni històric: l'Ocupació de Solidaridad Nacional

Más de un centenar de militantes de la Confederación Nacional del Trabajo (CNT) ocuparon el pasado domingo, por espacio de varias horas el edificio donde se encuentran las instalaciones de los diarios Solidaridad Nacional y La Prensa, ambos pertenecientes actualmente a la cadena de Medios de Comunicación Social del Estado. Una vez dentro del edificio, dichas personas, que se identificaron como militantes de la CNT, y a los que se sumaron seguidamente un centenar más, manifestaron sus deseos de «incautarse del periódico» alegando que las actuales instalaciones fueron incautadas al periódico cenetista *Solidaridad Obrera* en 1939. (*Mundo Diario*, 7 de juny de 1977)

Unos setecientos militantes de la central anarquista Confederación Nacional del Trabajo ocuparon pacíficamente en la tarde de ayer, durante una hora, los locales de la delegación madrileña de la AISS (Administración Institucional de Servicios Socioprofesionales). Durante la hora escasa que duró la ocupación, los cenetistas profirieron reiterados gritos reivindicativos de la devolución del patrimonio sindical a los trabajadores [...] Un comunicado de la CNT facilitado después del desalojo señala su oposición a la posible venta de una parte del patrimonio sindical si esta se hace de espaldas a los trabajadores. (*El País*, 2 de juliol de 1977)

La reivindicació de la devolució del patrimoni històric de la CNT i la restitució als treballadors del patrimoni sindical acumulat durant 40 anys de franquisme van ser dues reivindicacions amb gran força de mobilització als inicis de la reconstrucció de la confederació. Si el nou sistema polític volia esborrar les seves relacions amb el passat més immediat, havia de passar per l'acceptació clara de la llibertat sindical, per tant, la desaparició del Sindicat Vertical (CNS) havia de significar que el patrimoni acumulat durant 40 anys de franquisme fos retornat als treballadors que eren els que fonamentalment l'havien sufregit a través de les seves quotes. Alhora, el reconeixement legal dels sindicats històrics (CNT i UGT) també havia de comportar la legitimitat jurídica del seu patrimoni acumulat el primer terç de segle XX, a través d'anys de lluita i organització constant.

A partir de la seva legalització el maig de 1977, la CNT va començar una campanya d'«ocupacions simbòliques», juntament a mesures de caire jurídic, amb l'objectiu de crear consciència sobre la veracitat/legitimitat de la reivindicació en relació als béns expropiats a la força pel franquisme. Aquesta campanya, com s'assenyala a l'inici del text, va tenir el seu inici més esperançador a mitjans de l'any 1977.

El patrimoni històric reivindicat era el que les organitzacions sindicals, polítiques i culturals tenien abans de la Guerra Civil; bàsicament locals o propietats. Les dues organitzacions sindicals històriques (CNT i UGT) van posar molta voluntat per aconseguir que aquest patrimoni fos restituir de la forma més ràpida

possible. Aquest objectiu d'immediatesa no va ser aconseguit, ni tampoc la restitució igualitària dels béns requisats als sindicats. Mentre que a la UGT se n'hi va anar abonant una part a través de compensacions econòmiques o locals, a la CNT se la va marginar clarament per raons d'estratègia o d'oportunitat política des dels diferents governs que va tenir la democràcia acabada d'estrenar.

Per a la CNT de Catalunya la decisió d'ocupar la Soli tenia una especial càrrega simbòlica per raons de procedència diversa.

En primer lloc, i fent un breu recorregut històric, *Solidaridad Obrera* es va començar a editar l'any 1907 i va constituir-se en l'òrgan d'expressió del grup sindical del mateix nom que existia a Catalunya. En segon lloc, aquest grup i d'altres van fundar el que seria la Confederació Nacional del Treball (CNT) el 1910, mantenint el nom de *Solidaridad Obrera* per a l'òrgan d'expressió de l'organització anarcosindicalista pel conjunt de l'Estat espanyol. La periodicitat de la Soli va ser setmanal durant aquesta època, fins que el 1916 es va aconseguir la seva publicació diària i es va alçar com a portaveu de la CNT de Catalunya i de bona part de la classe obrera d'aquest país.

Des de la dècada dels anys vint i fins als inicis de la Guerra Civil, *Solidaridad Obrera* va passar per diferents vicissituds que intentaven «silenciar» la seva crítica persistent al sistema capitalista i el seu recolzament clar a les reivindicacions obreres en un sentit emancipador.

La periodicitat de la Soli durant els anys de la II República va estar garantida per persones que s'hi dedicaven professionalment amb l'objectiu que sortís diàriament al carrer. La seva direcció estava en mans de persones de gran influència i de talla intel·lectual rellevant entre els ambients confederals catalans. És el cas, entre d'altres, de Angel Pestaña, Joan Peiró i, en la seva última fase legal republicana, José Peirats. Justament, l'ocupació de la Soli va ser avalada per José Peirats, l'antic director, que des de l'exili a França va enviar un telegrama de recolzament i, posteriorment, va assistir a una roda de premsa per reivindicar la legitimitat de l'ocupació i la seva devolució en poc temps a qui era el seu propietari legal: la CNT de Catalunya.

En tercer lloc, podem afegir la «usurpació» simbòlica i física per part del sistema franquista del material i les màquines dels

que n'havien sigut els seus propietaris: els afiliats i militants de la CNT. El nom de *Solidaridad Nacional*, amb el qual el franquisme va batejar el nou diari, no era fruit de la casualitat, sinó més aviat una estratègia de «recuperació bastarda» de certa simbologia reconvertida per a l'ús del règim franquista.

La reivindicació del patrimoni històric de la CNT va anar evolucionant cap a una fase intermitent com a conseqüència de la necessitat d'encarar els problemes més immediats de la classe obrera en les seves reivindicacions salarials i socials; fet que no significa que es deixés de banda, sinó que es veia com una reivindicació més àmplia en la qual s'havia de combinar l'«acció directa» sobre els terrenys o locals dels que s'havia estat propietari mitjançant demandes de tipus jurídic, amb la pressió a través dels mitjans de comunicació.

Així, per exemple i dins d'aquesta campanya reivindicativa, a data de l'11 d'octubre de 1977 es va ocupar el local de la AISS de Premià de Mar per haver estat propietar —abans de la guerra— d'una cooperativa obrera afiliada a la CNT. L'ocupació es va dur a terme pacíficament, es van canviar les claus i el pany de la porta i va quedar, posteriorment, com a seu de la Federació Local de Premià de Mar (Carrer Sant Pau, nº 13).

També a Rubí, el 5 de gener de 1978 els militants de la Federació Local d'aquesta població, acompanyats per membres del Comitè de Catalunya de la CNT, van ocupar una propietat de l'Ajuntament, que segons documentació notarial existent havia estat comprada el 1932 pel Grup Protraccionalista de Rubí, constituint per militants de la CNT de Rubí i que havia funcionat com a escola racionalista fins al final de la Guerra Civil. En una nota feta pública per aquesta Federació Local s'hi afegeix:

Importa dejar bien claro que nuestra acción no queda limitada única y simplemente a la recuperación del patrimonio confederal, sino que entraña también, el propósito de continuar la obra para que fuera creado y añadiendo las nuevas funciones societarias. Reconocemos en la nueva escuela autogestionaria la continuidad de las enseñanzas racionalistas que convirtieron a los anarquistas en los verdaderos educadores del pueblo.

El míting de Montjuïc a Barcelona: l'eclosió màxima de la CNT catalana

El primer gran míting que la CNT celebra a Barcelona d'ençà l'any 1939 aplega a Montjuïc una generació que, segons fonts properes als organitzadors, es calcula en 300.000 persones i que, sigui com sigui, malgrat que algunes agències de notícies parlaven de 60.000, superava de llarg les 100.000. Banderes vermelles i negres de la CNT; negres dels grups àcrates; catalanes, andaluses i gallegues foren desplegadas per aquest ordre durant tot el míting que començà amb el cant de «A las barricadas». (*Avui*, 3 de juliol de 1977)

Importante significación revestiría el mitin convocado por el Comité de Cataluña en el parque de Montjuich, nombre que tantas resonancias tiene para nuestro movimiento, vinculado a los sangrientos sacrificios de nuestros compañeros en todos los tiempos. El mitin, un acto de afirmación confederal, reunió a más de ciento cincuenta mil personas, la concentración más importante lograda por la CNT hasta el momento. Asistieron representaciones de todas las regiones, así como del exilio, pero de cualquier modo la enorme masa de asistentes estaba casi por completo constituida por público residente en Barcelona y en Cataluña. (Juan Gómez Casas, *El relanzamiento de la CNT 1975-1979*)

El míting del dia 2 de juliol de 1977 a Montjuïc va ser, sens dubte, l'acte amb més assistència massiva que va tenir la CNT a Catalunya i a tot l'Estat espanyol durant aquesta fase de l'anomenada Transició democràtica.

Si el míting d'octubre de 1976 a Mataró havia estat el reflex que constatava que es podia agrupar un moviment de masses incipient entorn a la CNT, el de Montjuïc va ser la constatació palpable i emprírica de la massificació i extensió de la CNT i del moviment llibertari a Catalunya a mitjans de 1977.

Tots els diaris de l'àmbit català i la gran majoria dels de l'Estat espanyol es van fer ressò de la importància de l'acte i, a més a més, tots ells van valorar la gran força numèrica que va tenir.

Es pot afirmar que, després de la manifestació unitària de l'11 de setembre a Barcelona reivindicant «Llibertat, Amnistia i Estatut d'Autonomia» que va convocar prop d'un milió de persones, l'acte de la CNT a Montjuïc havia estat un dels actes amb més afluència de masses en aquesta ciutat durant l'any 1977.

L'acte havia estat convocat pel Comitè de Catalunya de la CNT com una mostra més de la necessitat de vincular-se al poble treballador català a través d'actes lliures i oberts. A la vegada, va servir per reunir en una mateixa tribuna els diferents sectors de l'exili llibertari representats per Federica Montseny i per José Peirats; el secretari de la CNT de l'Estat espanyol, Juan Gómez Casas; el secretari de la CNT catalana, Enrique Marcos i altres portaveus catalans com Antoni Morales i, finalment, Fernando Piernavieja, aquest darrer en representació de la CNT andalusa.

Les idees-força sobre les quals es va fonamentar el míting eren una barreja de les diferents sensibilitats que recorrien la CNT en aquells moments. Els discursos de la «generació exiliada», representada per Federica Montseny i per José Peirats, eren discursos que pel seu valor simbòlic mereixien el respecte de la militància més jove (sense dubte la més nombrosa), tot i que, de fet, estaven bastant allunyats de la seva concepció del fet llibertari. Si calgués definir-ho d'alguna manera, el llibertarisme català d'aquella època es sentia històricament en deute amb la generació exiliada, però a la vegada connectava millor amb el discurs neollibertari i antiautoritari del Maig de 1968 i amb la tradició antifranchista de l'interior de l'Estat espanyol.

El discurs de Enrique Marcos, secretari de la CNT de Catalunya, militant a mig camí entre la generació de l'exili i la que va viure la repressió a l'interior en temps franquistes, es va basar en la denúncia de la situació dels presos llibertaris i dels presos en general; a més a més, va afirmar que la CNT no estava morta com molts havien dit i que la prova més evident d'aquest fet era aquell mateix acte. Finalment, va llençar una crida per enfortir la CNT: que estigués present en els llocs de feina, però també en les associacions de veïns i en els moviments culturals.

Juan Gómez Casas, secretari general de la CNT a l'Estat espanyol, va tornar a incidir en la problemàtica dels presos llibertaris, ressaltant que encara quedaven 7 presos de la CNT a la presó Model

de Barcelona i va demanar al Govern Suárez l'amnistia total en un període ràpid de temps curt. Va criticar l'electoralisme del qual havia estat objecte el país durant les eleccions de juny de 1977 (aquesta va ser una crítica generalitzada) i va afirmar que, en aquells moments, començava de veritat la tasca de conscienciació de la CNT.

Les intervencions d'Antonio Morales i Fernando Piernaveja representaven el discurs d'una generació jove que en els últims anys havia militat a l'anfranguisme, i el seu llenguatge lligava molt més amb les noves sensibilitats llibertàries.

El míting va quedar àmpliament reflectit, com ja s'ha dit, per la premsa catalana i estatal, sobretot unes paraules de José Peirats que incidien negativament en l'Estatut d'Autonomia, al qual contraposava la vella proclama dels municipis lliures. La CNT de Catalunya, en un comunicat posterior, va afirmar que la intervenció de José Peirats en relació a la «qüestió nacional» havia estat feta a títol personal i que no expressava el sentiment actual de la CNT de Catalunya. Seguint el comunicat, s'afirma:

[...] que la CNT de hoy no confunde los conceptos de Nación y Estado, y mientras rechaza este último por ser un instrumento de opresión al servicio de la clase dominante, la nación es un conjunto de hombres y mujeres con voluntad de ser, es una comunión lingüística y cultural que la define etnológicamente como entidad natural y que, por lo tanto, debemos potenciar al máximo...

Nuestro objetivo es la confraternidad universal, la convivencia pacífica de todas las culturas y el respeto mutuo de las características diferenciales de cada nación.

De totes maneres cal matisar que a la CNT la «qüestió nacional» mai es va acabar de concretar de manera clara. Convivien formes diferents d'entendre la «fraternitat proletària», que s'expressaven de diverses maneres durant la Transició democràtica. El debat sobre la «qüestió nacional» no es va tancar fàcilment i va continuar existint al llarg d'aquest anys.

El míting de Montjuïc de Barcelona, com ja s'ha dit, va ser l'acte de masses de més importància numèrica que la CNT havia realitzat. Ni abans ni tampoc després va haver-hi actes de tanta extensió i càrrega simbòlica en tot l'Estat espanyol. Les preguntes a fer podrien ser varies, sobre el perquè d'aquesta situació, d'aquest moment àlgid. Les persones que van anar al míting només hi van anar per curiositat? El míting va decebre, en part, un públic que sentia certa simpatia històrica però que no connectava amb el discurs de la CNT d'aquells moments? La mobilització del poble en general va decaure i, per tant, les simpaties amb voluntat de mobilització cap a la CNT també? Bé, sigui com sigui, la CNT de Catalunya va seguir mobilitzant altres llocs i moments de la Catalunya postfranquista i el seu arrelament en la classe obrera catalana no declinaria tan fàcilment: lluiria encara algunes batalles de rellevant repercussió social.

Les jornades llibertàries internacionals a Barcelona

Ante todo queremos transmitir desde estas páginas, un saludo fraternal y solidario a todos los trabajadores, a todos los oprimidos del mundo, a todos lo que luchan por la causa de la libertad contra el Estado, contra el Capital, contra el Poder en suma.

Por último, la bienvenida calurosa a vosotros, los que estáis aquí, porque vuestra presencia es la afirmación de que estamos vivos, de que el anarquismo renueva cada día, late hoy como ayer y es eternamente joven, la gran fuerza motora de la verdadera revolución en el mundo. (*Barcelona Libertaria*, «Diario de las Jornadas Internacionales», n° 1, 23 de julio de 1977)

Un dels fenòmens més sorprenents dels darrers anys, segons els observadors ha estat la revifalla dels sindicats anarcosindicalistes, que semblaven haver cedit la seva històrica forja a mans d'altres organitzacions de classe amb vocació «política» i basades en l'anàlisi marxista de la realitat i de la lluita de classes. Hi ha qui ha volgut veure en aquest ressorgiment, posser

encara incipient, de l'anarcosindicalisme, la força dels qui des de fora del moviment obrer han volgut decididament frenar la influència creixent del partit socialistes i comunistes. Tot i amb això, la realitat és que l'alternativa total del pensament i l'acció llibertària guanya adeptes dia rere dia i que ofereix unes possibilitats d'interpretació que no podem pas defugir amb el simple desdeny. (Oriol Pi de Cabannes, *Awi*, 27 de juliol de 1977)

Després del miting del 2 de juliol a Montjuïc, organitzar per la CNT, era difícil imaginar que en aquell mateix mes a Barcelona, entre els dies 22 i 25, es celebrarien una sèrie d'actes amb referents llibertari que uniren la festa i el debat, la participació i la discussió, la utopia i la necessitat de transformar la societat, l'ecologia i l'urbanisme, els moviments d'alliberament sexual i l'art, el teatre i la música.

Si l'acte de Montjuïc va ser la representació i posada en escena d'una forma tradicional de reunir a persones sota el binomi orador-oient, aquests nous actes intentaven que les persones es sentissin realment participants de la centralitat de l'individu en una comunitat lliure, a través de formes diverses de comunicació. S'anomenaren Jornades Llibertàries Internacionals i, si bé majoritàriament els participants eren de Catalunya, hi va haver també una important afluència de persones procedents d'altres parts de l'Estat i de diversos països d'Europa. El nombre de visitants i participants durant els dies que van realitzar-se les jornades va situar-se al voltant de les 600.000 persones i es va convertir en un dels actes culturals amb més ressò esdevinguts durant l'any 1977. Però, com es va arribar a la proposta d'organitzar les Jornades Llibertàries Internacionals? De quí va ser la idea, com es van muntar i què pretenien?

Tal com ens va explicar fa temps Francesc Boldú (membre del Comitè de Catalunya de la CNT en aquells moments i, en definitiva, un dels organitzadors de l'acte), la idea d'organitzar les Jornades Llibertàries Internacionals va sorgir probablement d'una nit alegre de principis d'estiu, per part d'algunes persones que composaven la fàranda llibertària (Carlos Lucena, Mario Gas, Francesc Bellmunt, Juanjo Puigcorbé, etc.) i que en aquells

moments estaven agrupats al voltant del Sindicat d'Espectacles de la CNT i el Saló Diana a la ciutat de Barcelona.

Van ser ells qui van pensar en la possibilitat d'organitzar unes Jornades Llibertàries Internacionals per debatre l'actualitat i les idees que els diferents moviments llibertaris oferien en les seves diverses experiències internacionals, dinamitzant aquest intercanvi amb uns dies de *happening* i festa desinhibida que el personal assistent agrairia.

Elucubrant i «al·lucinant» cada cop amb més força davant el repte que allo suposava, van començar a perfilar dates, grups, assistents amb reconegut segell d'intel·lectuals llibertaris per tal que els debats fossin suficientment atractius.

La «pilota» anava creixent de tal manera que ells per si mateixos es veien desbordats i no eren capaços de dur a terme tota la infraestructura necessària per a l'acte que, en certa manera, ja havien apartat. Per encetar el projecte, es va decidir comunicar la proposta al Comitè de Catalunya de la CNT, al qual només li quedaven dues opcions: autoexcloure's, per no haver estat una idea nascuda del censens de tots els sindicats, o bé apuntar-se al projecte ja iniciat, millorant-lo i comproment-se amb la infraestructura i, de retruc, amb la publicitat que les jornades requerien. El Comitè va decidir-se per la segona opció i amb la rapidesa que el tema requeria va implicar tota l'organització a Catalunya i a tot l'Estat espanyol.

A la vegada, s'informaria a tots els sindicats del projecte i de la possibilitat de participació en la infraestructura, així com en les paraderes que els diferents grups i sindicats muntarien al Parc Güell, que va ser el lloc que es va escollir per dur a terme l'acte. Es va formar per a l'ocasió el comitè CNT PRO-JORNADAS INTERNACIONALES, que seria l'encarregat de coordinar i promoure tota la infraestructura necessària. En un informe d'aquest comitè, poc abans de l'inici de les jornades es remarca el fet que:

[...] haber conectado con todos aquellos grupos de individuos susceptibles de participar, siendo aceptada la idea con entusiasmo. Como «nombres» hemos pedido la participación a personas y grupos de música, teatro, cine, a historiadores, filósofos, ecologistas, periodistas, poetas y en general de todo

lo que comprende la cultura y el pensamiento vistos desde una perspectiva de emancipación.

Jean-Paul Sartre, Fernando Savater, Daniel Guerin, Gaston Leval, Federica Montseny, José Peirats, Georges Moustaki, Leo Ferré, Agustín García Calvo, Costa-Gavras, Jean-Luc Godard, Abel Paz, Daniel Cohn Bendit, Joan Baez, Fernando Arrabal, Ionnesco, Noam Chomsky, Emma Cohen, Fernando Fernán-Gómez, Vicente Aranda, Luis García Berlanga y un larguísimo etcétera colaborarán y participarán en este encuentro internacional.

Les Jornades Llibertàries Internacionals tenien el valor afegit de donar a conèixer a diversos grups llibertaris d'arreu del món la reconstrucció i vitalitat de la nova CNT d'aquells anys. Era important explicar de nou que la CNT i l'anarcosindicalisme es movien en una òptica col·lectiva ascendent, intentant allunyar-se de l'«elitisme» en el que molts grups llibertaris estaven ancorats (encara que les seves aportacions teòriques fossin incisives i brillants).

A la presentació del tríptic que exposava el perquè de les Jornades Llibertàries Internacionals s'afirmava:

¿Por qué unas Jornadas Libertarias Internacionales precisa-mente ahora? ¿Por qué en un momento en que los sindicatos se encuentran prácticamente desbordados ante una avalancha de afiliación masiva? ¿Por qué en un momento tan terriblemente conflictivo en el plano económico y laboral? Estos interrogantes cuestionan la oportunidad actual de la organización de estas jornadas. A no ser, claro, que se trate de la CNT. Y ello es así porque la CNT rompe con todos los esquemas que caracterizan un determinado concepto de sindicalismo concebido como instrumento de integración al sistema como es el modelo característico del sindicalismo propio de los países democráticos. El anarcosindicalismo de la CNT crea una organización obrera con una visión global de los problemas del hombre y la colectividad, y admite ideas diversas y posiciones distintas que le permiten proyectarse como una organización revolucionaria. Y esta dinámica es imprescindible y esencial en

la CNT ya que de lo contrario, esta se encaminaría fatalmente a la integración en el sistema.

La programació de les jornades situava el Saló Diana com a lloc on es celebrarien els debats generals sobre els temes que es consideraven de més interès dins d'una perspectiva llibertària. Els debats generals programats van ser els següents:

- El dia 22, a les 16h, va tenir lloc el debat «Valoració de la pràctica llibertària internacional des de 1936» (un recorregut històric des de les col·lectivitzacions, passant pel Maig del 68, així com altres períodes històrics).
- El dia 23, a les 16h, s'analitzava «El marxisme i l'anarquisme, enfront de les qüestions de l'Estat i la política». Debat de rellevància teòrica sobre els dos corrents que havien tingut més influència en el moviment obrer, buscant les seves diferències i punts d'encaix en una valoració tan històrica com del moment present.
- El dia 24, a les 16h, va ser el torn del debat «Moviment llibertari i organització». Des del debat clàssic d'individualisme o organització, passant pels diferents models organitzatius dels quals s'havien dotat els llibertaris al llarg de la història, així com els que podien ser més útils en aquells moments.
- Per últim, el dia 25, a les 16h, s'organitzava un debat sobre la «Crítica de la societat industrial i alternatives». Anàlisi de les societats neocapitalistes i les seves tendències més autoritàries en relació a la tècnica i la ciència. Alternatives que podien contrarrestar aquestes tendències per tecnologies més en consonància amb models de relacions humanes basats en criteris de solidaritar i autogestió, i no de competència i individualisme.

Juntaament amb aquests debats centrals, que en molts casos van fer peir el Saló Diana, es van plantejar una altra sèrie de trobades i taules rodones que es van dur a terme en altres llocs com el Parc Güell i diversos ateneus llibertaris de Barcelona. Aquestes taules rodones tractaven els següents temes:

AUTOGESTIÓ (com a model integral de la societat i no només com a tècnica econòmica dissociada de l'imaginari social).

ANTIMILITARISME (una crítica a l'especialització de part de la societat en grups militars que acaben sent dominadors, i també una reflexió sobre la ideologia autoritària i jeràrquica que impregna la societat).

ECOLOGIA (una aposta en contra del «productivisme» exacerbant del sistema econòmic capitalista que implica, a més a més, una progressiva destrucció de l'equilibri ecològic global del planeta).

SEXOLOGIA (un debat lliure i obert sobre la sexualitat i les seves capacitats alliberadores, sense imposicions de models de comportament i conducta).

PROBLEMÀTICA DE LA DONA (una anàlisi de l'exploatació de la dona dins d'unes societats que afirmen respectar-li els mateixos drets que als homes, una equitat que en realitat no es compleix. Debat sobre els diferents moviments feministes i les seves alternatives d'autoemancipació).

ENSENYAMENT I INSTTUCIONS TANCADES (una crítica a l'escola com a lloc de reproducció social de la força de treball i també com a creadora de submissió i no de persones lliures i actives. Una crítica a l'EDUCASTRACIÓ).

OCL, JOCI TREBALL (una aposta pel sentit del joc i del oci com a cultura de vida i transgressora de normes, en contraposició a un treball rutinari que pot ser canviar si es parteix de premisses alliberadores).

Durant aquells dies, el Parc Güell va ser un lloc de festa i comunicació permanent, on s'expressaven de manera oberta les diferents experiències dels moviments llibertaris de tot el país i les d'altres llocs del món. Més enllà d'allò programat, hi va haver una infinitat de petits debats que es preparaven i realitzaven de forma espontània en el transcurs diari de les jornades. A més a més, cada nit hi havia festa i la música corria a càrrec de diversos grups i cantants. Citarem els més coneguts: Ramón Muns, Pau Ribà, Els Pavesos, José Alfonso, Pablo Guerrero, José Antonio Labordeta, Sisa, Luís Pastor, Triana, La Banda Traperera del Rfo, Marina Rossell, Orquestra Platería, Daniel Viglietti, Àngel Villalba, entre altres.

La premsa en general es va fer ressò de forma notable i positiva de la mobilització ciutadana que suposaven les Jornades Llibertàries a Barcelona, tot i que va haver-hi alguna premsa sensacionalista que tendia a exagerar els elements alliberadors individuals per mostrar un moviment llibertari amorat, caracteritzat pel menfotisme.

Aquest reflex sensacionalista va arribar a crear posteriorment debats d'opinió dins de la CNT. Determinats sectors de l'organització, sobretot els que pertanyien als seus militants veterans o els que provenien d'un extracte social més marcadament obrerista, van criticar amb duresa «la imatge» que s'estava donant de la CNT.

Durant el transcurs de les Jornades Llibertàries Internacionals es va publicar el diari *Barcelona Llibertaria*, fruit de la col·laboració de periodistes de *Ajoblanco*, el diari *Liberation* de França i llibertaris cenetistes. Aquest diari, que va tirar una mitjana de 40.000 exemplars, es va dedicar a exposar les notícies, així com els actes que s'havien realitzat durant les jornades.

Les jornades van acabar amb el rumor d'un mort i morts a la presó de Carabanchel (Madrid), el quals van generar un debat sobre si fer o no una manifestació a favor de la COPEL i de l'amnistia total. Aquesta manifestació la va dur a terme un grup d'unes tres-cents persones, i la majoria dels assistents se'n van quedar al marge ja que consideraven que el moment no era l'adequat.

Un grup del comitè proposos de la CNT es va encadenar, a més a més, a la Plaça de Sant Jaume de Barcelona per conscienciar l'opinió pública sobre els últims fets ocorreguts a les presons i a favor de l'amnistia total.

Les Jornades Llibertàries Internacionals ja havien acabat, però ara quedava una tasca més important, si encara era possible: fer públic el contingut dels debats (que s'havien filmat en bona part), així com el caràcter col·lectiu i massiu que van tenir les jornades. Es tractava de fer arribar a altres llocs i països la força que aquestes jornades havien tingut i els temes que es plantejaven els diferents grups llibertaris.

Un any després de les Jornades Llibertàries, la revista *Ajoblanco*, en el seu nº 36 de l'agost de 1978 va publicar un

dossier-balanc sobre com es percebien els fets succeïts el 1977. Conjuntament amb una crítica sobre algun aspecte parcial de les jornades o algun factor de desorganització concret, la majoria d'entrevistes mostraven un cert aire de melancolia en relació a uns dies que van omplir d'entusiasme els moviments llibertaris i que després, amb el pas del temps, es va demostrar que no havien transcendit.

En l'esmentat dossier, el periodista Santi Soler ho expressava brillantment de la següent manera:

«¿Cuánto tiempo ha pasado desde julio? En el calendario de mi corazón dos siglos...» (Camilo Berneri, article de *La Ràmbia*, abril de 1937)

DESDE LA ILUSIÓN...

Hace cosa de un año todos los tenderetes estaban llenos de revolución hasta rebosar, la prensa devenía alternativa, el Saló Diana se convertiría en marco de debates libertarios, el Parc Güell acogía a músicos y ecologistas, a anarcopasotas entre el *striking* y la yerba, a la fiesta y al *gadger* contraculturales, a la mercancía, el *bluff* y el espectáculo. BARCELONA era otra vez la capital mundial de todas las tendencias libertarias. Ahora, a un año de distancia, me preguntan mi opinión sobre qué cosa ha fallado en esos doce meses...

...A LA REALIDAD

Se palpa visiblemente que la mayoría de ilusiones de hace cosa de un año no se han realizado (las ilusiones suelen no realizarse). Según unos, ha habido un cierto desengaño, una serie de gente ha abandonado, o ha seguido, pero con escepticismo. Según otros, la culpa no es de la cantidad y la calidad de la gente que optó por dejarlo correr todo sino, por el contrario, del tipo de gente que ha venido a parar a CNT durante estos doce meses, de las infiltraciones.

No hay trauma, no hay fallo, no hay abandonos ni infiltraciones. Simplemente, las cosas están más claras y el tono más crítico. De hecho, todos sabían ya el pasado año que ante ellos se abrían dos caminos: que CNT se consolidara en fuerza

y número (un visible desarrollo cuantitativo) o bien que se resignara a ser una central sindical minoritaria (pero pura) y sin otra radicalidad que su abstencionismo (el desarrollo cualitativo imprescindible, aunque resulte incompatible con el cuantitativo antes aludido). No se romó a fondo ninguna de ambas vías.

Els ateneus llibertaris: un intent de lluita diferent entre els moviments urbans

Els ateneus llibertaris a Catalunya havien estat abans de la Guerra Civil espanyola llocs on la cultura obrera i popular enllaçava amb el desig de transformació social de la societat capitalista d'aquella època.

En una societat com la catalana d'aquells temps, en la qual hi havia un alt grau d'analfabetisme i en la que l'educació era un privilegi gairebé exclusiu de les classes dominants, els ateneus, en general (no només els llibertaris), jugaven un paper clau en l'intent que la classe obrera adquirís una base de coneixement i informació que li servís pel seu desenvolupament integral.

En la tradició llibertària de principis de segle es donava un paper fonamental a la informació i a l'educació (no de forma passiva sinó activa) com a eina de coneixement i, al mateix temps, com a element alliberador de «prejudicis» religiosos o costumistes.

Un cop superats aquests prejudicis, l'obrer seria capaç d'assumir un paper crític i rebuïjar l'opressió religiosa i material que la societat d'aquella època li imposava. El desig i la lluita per un canvi social profund no seria sinó el reflex d'una tradició cultural racionalista i laica, que la classe obrera assumia com a pròpia.

El desenvolupament d'aquesta cultura obrera es va produir a Catalunya de moltes maneres, però va ser el corrent llibertari el que més força va tenir a través de diverses institucions (escoles, ateneus, cooperatives, societats recreatives, de recolzament mutu, etc.).

Juntament a aquest element nuclear, n'hi havia un altre, encara de més importància si és possible, que era el de generar una dinàmica associativa i comunitària en la que es practicuessin

relacions no autoritàries i fraternals entre els components d'aquests grups i organitzacions.

Un cop descrit de forma breu el paper que havien jugat els ateneus llibertaris en l'etapa anterior al franquisme, cal preguntar-nos quin era el possible rol que podien desenvolupar en una societat completament diferent, com era la catalana de 1975.

Per començar, el paper que jugaven els sectors obrers en la configuració de la cultura havia passat a mans de l'Estat, que exercia les tasques d'educació i ensinistrament en una societat capitalista que estava necessitada d'una classe obrera amb un nivell d'«instrucció» que coincidia amb les seves exigències tècniques.

Del paper de la cultura i el coneixement com a eina de transformació social, s'havia passat a la difusió de la cultura com a integradora en el sistema i, al mateix temps, a la seva utilització mercantil com a mitjà de promoció social.

El desenvolupament de l'associacionisme veïnal en els barris i ciutats de Catalunya en ple franquisme va tenir un ritme lent, en consonància amb les formes de repressió que el sistema generava contra els moviments que no podia controlar fàcilment. Gràcies a les petites esclerxes legals que el sistema deixava, així com a la seva evolució cap a formes menys autoritàries, van poder sorgir i consolidar-se les associacions de veïns.

Les associacions de veïns van anar guanyant autonomia en relació a l'administració, així com més capacitat de resposta en un entorn urbà que tenia tendència a degradar-se poc a poc, a causa de l'especulació immobiliària i el desenvolupisme incontrolat dels anys seixanta. A través d'aquestes associacions es van iniciar les primeres reivindicacions de tipus urbanístic i de millora de les condicions dels barris; també a través seu, l'antifranquisme militant d'aquella època va ser capaç de canalitzar la conflictivitat social dels barris i adquirir una força que a la mort del dictador era de gran importància.

De totes maneres, les AAVV havien nascut en un ambient de repressió i en molts casos es movien en una inèrcia de semiclandestinitat. Normalment no eren llocs on la participació o l'autogestió funcionessin, sinó més aviat el contrari, tendien a tenir estructures jeràrquiques, que eren objectius a aconseguir per bona part dels grups polítics de l'antifranquisme.

Els moviments llibertaris de barris, que a la mort del dictador el 1975 van participar en la reconstrucció de la CNT, havien jugat, a través de la Federació Anarquista de Barris i altres grups llibertaris, un paper important en el desenvolupament de les AAVV com a espais de protesta social.

El dubte que es plantejaven molts d'ells era si seria millor, en un entorn amb més facilitat per crear l'associacionisme popular, seguir actuant a les AAVV o crear algun altre tipus d'organitzacions veïnals més relacionades amb la filosofia llibertària de participació i autogestió. Les decisions sobre aquest tema van ser diverses per múltiples causes. En uns casos es va optar per seguir a les AAVV en funció del grau d'obertura que mostressin envers el barri i del seu caràcter autogestionari. En altres, en veure que era impossible desenvolupar un treball obert, ja que estaven controlades i mediatitzades per grups polítics diversos, es va optar per la creació d'ateneus llibertaris o col·lectius, que van assumir la filosofia d'obertura democràtica que els havia identificat sempre.

Cal afegir, per altra banda, que la creació d'ateneus llibertaris també va ser originada per l'«efecte moda» que en aquells moments existia en relació a la recuperació del fer llibertari, en moltes de les seves expressions culturals.

Seguint un informe elaborat pel periodista Mario Vila a *Solidaridad Obrera* (nº 20 de juny de 1978) sobre els ateneus llibertaris a la ciutat de Barcelona, així com d'altres fonts informatives, podem afirmar que en aquesta data existien els següents ateneus en actiu i funcionant regularment:

	Ateneu Llibertari de Sant Andreu
	Ateneu Llibertari La Verreda
	Ateneu Llibertari Poble Sec
	Ateneu Llibertari de Gràcia
	Ateneu Llibertari de Sants
	Ateneu Llibertari Sant Antoni-xifro
Barcelona ciutat	Ateneu Llibertari Bellvige-Gornal
	Ateneu Popular del Clot
	Col·lectiu Llibertari Turó de la Peira
	Col·lectiu Llibertari La Farigola
	Col·lectiu Llibertari de Les Glòries
	Col·lectiu Llibertari Esquerra de l'Exemple
	Col·lectiu Llibertari del Carmel
	Ateneu Llibertari de Santa Eulàlia
	Ateneu Llibertari de Sta. Coloma de Gramenet
Barcelona província	Ateneu Llibertari de Badalona
	Col·lectiu Llibertari de l'Hospitalet de Llobregat
	Col·lectiu Llibertari de Terrassa
	<i>Itaca</i> (Ateneu Llibertari Sant Andreu)
	<i>El surtidor</i> (Ateneu Llibertari del Poble Sec)
	<i>La voz sin arno</i> (Ateneu Llibertari de Sants)
Publicacions d'ateneus	<i>Geminal</i> (Ateneu Santa Eulàlia)
	<i>Anònim</i> (Ateneu Llibertari Bellvige-Gornal)
	<i>Ateneo</i> (Ateneu Llibertari de S. Antoni-xifro)

El funcionament, objectius i desenvolupament històric dels diferents ateneus seria complex de descriure, tot i que podem assenyalar algunes similituds o constants característiques.

- Els ateneus llibertaris van ser promoguts en molts casos per persones vinculades als moviments llibertaris però amb una projecció oberta als ciutadans que hi havia en els barris i ciutats on estaven ubicats. No eren, doncs, llocs «exclusius» per a la

- militància llibertària, sinó espais oberts a la creativitat de les persones o moviments de barri.
- No es plantejaven, doncs, dinàmiques de control polític, i en molts casos van participar amb les AAVV, així com amb altres entitats dels barris, en reivindicacions relacionades amb reformes urbanístiques o amb la millora de les condicions del barri.
- Van promoure l'associacionisme i el comunitarisme, dedicant part de les seves energies a crear una xarxa d'interrelació social que va arribar a bona part de la joventut. Moltes experiències de tarannà juvenil que no podien expressar-se a les AAVV es van desenvolupar amb facilitat als ateneus.
- La seva trajectòria vital i històrica, com tot el que va tenir relació amb el fet llibertari, va ser en un principi esperançadora fins a acabar progressivament perdent força i en alguns casos desaparèixer, a causa de variis problemes relacionats amb el «desencant» de l'esquerra i també amb la crisi per la qual va passar el moviment llibertari a principis dels anys vuitanta.

Seguint l'informe-entrevista que Mario Vila dedica als ateneus llibertaris referent a les seves aspiracions, cal destacar algunes frases dels entrevistats que sintetitzen amb certesa l'«esperit de l'època».

No queremos recuperar el barrio como forma sino como comunidad, una comunidad donde las personas se relacionan pese a los condicionamientos de un medio alienante y deshumanizado intentando en todo momento que esas relaciones sean lo más libertarias posibles. Estas relaciones comunitarias se enfrentan a la incomunicación, el individualismo y a la misma noción de progreso [...]

Lo importante no es el cliché ideológico sino el respeto al funcionamiento autogestionario del ateneo. Un ateneo que no admira a sus miembros por criterios de «ideología» sería un ateneo llibertario para llibertarios, con lo cual no solo dejaría de ser un ateneo, sino que además perdería su carácter llibertario, abierto por definición.

El ateneo no es un organismo de clase en el sentido tradicional del término según la teoría marxista, tampoco sus puertas están cerradas a gentes de procedencia no obrera...

niños, amas de casa, jubilados: gente cuya opresión no se define según los criterios estrictos de la producción, en ningún caso se excluye el contenido de clase, se supera. No solo trabajadores, mucho más que eso: personas.

Els ateneus lliberaris i col·lectius similars es van desenvolupar de manera semblant—en forma i intensitat—en diverses ciutats i pobles de l'Estat espanyol.

Per citar-ne algunes, on la seva presència va ser molt important, destacarem la ciutat de Madrid, en la qual a molts barris es van crear ateneus i grups lliberaris. Altres ciutats com València o Saragossa també van ser rellevants en aquesta revifalla cultural alternativa i llibertària on vida i cultura anaven de la mà.

La vaga de gasolineres a Barcelona: dos actes per a un conflicte

Durant els anys 1977 i 1978, la vaga de gasolineres a la província de Barcelona marca de forma clara el canvi tendencial d'una sèrie de connotacions d'ordre polític i social en un sentit regressiu, tant per la classe obrera en general com per la CNT en particular.

L'any 1977 ens trobem a la «cresta de l'onada» d'un fenomen de massificació de les reivindicacions socials que s'havien anat acumulant i que, ara, s'expressaven de forma oberta davant la influència cada cop menor que exercia la por al franquisme com a sistema repressiu.

És a Catalunya on la CNT troba més receptivitat a les seves propostes socials i sindicals i és a Barcelona on es generen els dos actes de masses més importants per a la CNT i el moviment llibertari (miting de Montjuïc i Jornades Llibertàries Internacionals). També en termes quantitativs és Barcelona la província amb més afiliació a la CNT de Catalunya i la resta de l'Estat espanyol.

La primera vaga de gasolineres el setembre de 1977, convocada per l'Assemblea de Treballadors de Gasolineres i recolzada per la CNT, s'ha d'emmarcar en aquesta conjuntura encara favorable a l'allau de reivindicacions obreres i als temps de «descontrol positiu» que va haver-hi enmig de dues formes polítiques no

consolidades per raons diverses (i una perquè s'extingia, l'altra perquè començava tot just a néixer).

De totes maneres, els poders dominants (polítics i econòmics) començaven a mostrar signes de preocupació en no poder frenar les aspiracions d'una classe obrera encara no encotillada. Amb els Pactes de la Moncloa, a finals de 1977, i l'intent de «regular» el moviment obrer a través de pactes socials i eleccions sindicals, procurarien saldar els problemes de direcció política i econòmica que tenia el Govern Suárez i tota l'estratègia reformista d'«apai-vagament social».

L'any 1978 suposa una evolució més intensa cap a aquesta tendència regressiva, incloent en aquesta estratègia l'intent de marginar la CNT de la influència social que, de millor o pitjor manera, exercia progressivament. El cas Scala, a principis d'any, era la constatació més palpable d'aquesta dinàmica, a l'intentar implicar la CNT en actes de tipus terrorista. La lluita per part de l'organització confederal contra els Pactes de la Moncloa en les mateixes dates suposava encarar-se a l'estratègia pactista que tant els sectors de la dreta com els de l'esquerra política havien posat en marxa. A la vegada, en el camp del moviment obrer es lluitava a través de les eleccions sindicals per monopolitzar «electoralment» la classe obrera.

Aquesta dinàmica generarà un canvi en els comportaments i hàbits de la classe obrera, tant la d'abans com la de després de la mort de Franco. De les assemblees i la participació general dels treballadors en la presa de decisions es passarà a un model en el qual les burocràcies sindicals (CC OO i UGT) lideraran les negociacions i portaran la classe obrera cap a una dinàmica de no-participació directa en els convenis i/o conflictes col·lectius. A la vegada, la CNT, que havia estat defensora a ultrança de l'assemblea com a lloc bàsic de l'estructuració de la classe obrera en les seves lluites i reivindicacions, quedarà progressivament aïllada per no tenir la força suficient per trencar l'intent «burocratitzador» dels aparells sindicals acabats d'instal·lar.

És en aquesta fase on cal emmarcar la segona vaga de gasolineres de la província de Barcelona, el setembre i octubre de 1978. Les actuacions de la patronal, del Govern i el seu aparell policial i dels sindicats CC OO i UGT van ser clarament el reflex d'aquesta

tendència a aïllar qualsevol moviment que sortís del «guió marçab», i més si en aquest guió apareixia una CNT que difícilment hagués acceptat compromisos tant amb el poder polític anterior com amb l'acabar d'instal·lar.

I acte: any 1977

Un cop desaparegut el sindicat vertical franquista (CNS) i legalitzades les centrals sindicals el maig de 1977, els treballadors del sector de gasolineres de la província de Barcelona es reuneixen en assemblea en els locals de la CNS, el juliol de 1977, per analitzar una possible «plataforma de conveni», així com un estudi d'estructures i forma d'organització de les centrals sindicals existents per a una possible incorporació.

Una assemblea posterior facilitaria aquesta informació de les centrals sindicals. Majoritàriament, els treballadors de benzineres van decidir afiliar-se a la CNT, mentre que, en menys proporció, d'altres ho van fer a la UGT i CC OO.

S'escull una comissió composta per 12 membres (7 de la CNT, 2 de la UGT, 2 de CC OO i 1 independent) encarregada d'estudiar un esborrany de plataforma de conveni per a la província de Barcelona. A data del 30 d'agost es realitza una assemblea en la qual es planteja l'esborrany de la plataforma i s'aprova per majoria absoluta. Cal tenir en compte que, tot i que pertanyessin a centrals sindicals diferents, era l'Assemblea dels Treballadors de Gasolineres la que avalava o no les propostes i els camins a seguir.

A partir d'aquesta plataforma reivindicativa en la que es demanava un salari de 1.000 pessetes al dia (fins aquell moment cobraven 458 pessetes al dia) els treballadors es posen en contacte amb la patronal del sector amb la voluntat que estudiï l'oferta del conveni. Davant del seu mutisme, els gasoliners decideixen anar a la vaga a partir del 28 de setembre. Davant l'amenaça de vaga, la patronal decideix asseure's a negociar i accepta una pujada màxima de 700 pessetes al dia. Mentre transcorren aquestes negociacions, «alliberats» de CC OO, aliens al sector i a l'assemblea, irriteren negociar per la seva banda el conveni i queden desautoritzats per la pròpia assemblea.

L'assemblea rebaixa la seva plataforma, per apropar posicions, a 900 pres/dia, mentre que la patronal no vol pujar a més de 700

pres. Davant el punt mort en el qual han quedat les negociacions, els gasoliners tornen a plantejar la vaga pel divendres 21 d'octubre i dies següents, si no canvia l'actitud intransigent de la patronal. En aquesta ocasió, la patronal segueix ferma en el seu posicionament i el 21 d'octubre s'inicia la vaga; s'acaba el dia 26 del mateix mes, amb una mediació per part del Govern Civil per apropar les parts.

La vaga que afectava 2.300 gasoliners havia estat total a la ciutat de Barcelona i havia afectat el 90% de la seva província; es demostrava, així, la unitat i força que tenia l'Assemblea de Gasolineres, la qual, en la tasca de solidaritzar i extensió del conflicte així com en la d'informació d'aquesta a la ciutadania, només va ser recolzada per la CNT.

En un comunicat, l'Assemblea de Gasolineres declina qualsevol responsabilitat davant l'actitud tancada de la patronal, arran de la seva negativa a cedir en els drets legítims dels vaguesos. Finalment, el sou aconseguir per part dels 2.300 gasoliners de la província de Barcelona arribarà a les 881 pres/dia i tindrà vigor fins el dia 1 de juliol de 1978.

Pels treballadors la vaga és qualificada com una victòria i el conveni provincial es situa en el de més alta remuneració salarial en el conjunt de l'Estat espanyol. Alguns diaris de Catalunya se'n fan ressò i valoren positivament el triomf que els gasoliners han aconseguit a través de la seva lluita.

El mateix dia 26, a les deu de la nit, el comitè dels gasoliners, en un ambient que era barreja de tensió i emoció, va informar l'assemblea. Després de l'informe, la tensió va disminuir, l'emoció no.

II acte: any 1978

Els treballadors de gasolineres de Barcelona i província denuncien el conveni provincial el mes de juny. Passa el temps i no hi ha resposta per part del sectors empresarials. Sol·liciten vaga general; passen els deu dies i tampoc hi ha resposta. Abans, els sindicats CC OO i UGT havien firmat un conveni nacional.

Empanant-se en això, la patronal diu que no hi ha espai per a cap negociació provincial perquè el conveni nacional està signat. Com que això suposa pels treballadors de gasolineres treballar més temps i cobrar menys diners, decideixen en ASSEMBLEA anar

a la vaga. Aleshores la policia, d'una forma sobrada i inhabitual, pren les gasolineres metrallera en mà i fa d'esquirrol desparxant-hi.

Plataformes de Conveni	Conveni provincial Barcelona 1977	Conveni estatal agost 1978
Hora - preu	230 pessetes	155 pessetes
Temps esmorzar	30 minuts	15 minuts
Plus Nadal i 1 maig	1.000 pessetes	No n'hi ha
Menyscapte de diners	Un dia	No n'hi ha
Treballar màxim	2 dillunages seguits	3 dillunages seguits

Font: Octaveta informativa sobre les causes de la 2a Vaga de Gasolineres de la provincia de Barcelona, el setembre i octubre de 1978.

La segona vaga de gasolineres de la provincia de Barcelona, el setembre i octubre de 1978, es va produir a causa de la firma d'un conveni d'àmbit estatal que modificava, clarament a la baixa, les condicions de treball dels treballadors de gasolineres de tota la provincia de Barcelona.

En aquests moments, tant CC OO com UGT s'«autoproclamen» representants de tots els treballadors de l'Estat espanyol del sector de gasolineres i decideixen signar el conveni sense comptar amb els treballadors afectats.

Cal aclarir que en aquells moments la legislació vigent no atorgava la capacitat de decisió a les centrals sindicals com a tals, sinó a les comissions negociadores que es creaven a aquest efecte (en molts casos aquestes comissions es formaven per pràctica assembleària, tant a nivell provincial com, en alguns casos, estatal).

Davant de la situació creada per un conveni estatal que els rebaixava les seves condicions laborals, els treballadors de gasolineres de Barcelona realitzaren diverses assemblees i arribaren a la conclusió que havien de mobilitzar-se a través de diferents actes i convocar una vaga indefinida a partir del dia 2 de setembre de 1978 per poder trencar l'entossudiment que demostrava la patronal de Barcelona a l'hora de reconèixer els seus drets, valent-se del conveni estatal anteriorment signat.

Aquesta segona vaga de gasolineres va ser, des del seu inici, una dura batalla contra els diferents poders instituits (Patronal,

Estat-FOP, sindicats CC OO i UGT, principals mitjans de comunicació), que en aquesta ocasió no van acceptar negociar i/o van combatre amb duresa el posicionament de l'Assemblea de Treballadors de Gasolineres de Barcelona. Es va arribar a situacions d'introumissió intolerable, com l'actuació de la Policia Nacional exercint d'«esquirrols» i omplint els dipòsits de gasolina dels cotxes; es van realitzar un centenar de detencions per haver format part de piques informatius o pel simple fet d'enganxar cartells «legals» a favor de la vaga (35 persones detingudes entre el 4 i 5 de setembre de 1978). També és destacable el paper clarament distorsionador de la premsa en general, molt diferent al que havia tingut l'any anterior. En aquesta ocasió, la desinformació i el silenci en diferents moments i etapes del conflicte van ser la pràctica habitual (salvant algunes honorables excepcions).

En un article aparegut a *Mundo Diario* el 16 de setembre de 1978, titulat «Atenció al Dret a Vaga», l'advocat laboralista Albert Fina (exmilitant del PSUC i persona de gran reconeixement en els mitjans jurídics i polítics de l'antifranquisme) analitzava amb preocupació les conseqüències negatives que s'estaven produint per al dret de vaga dels treballadors.

L'advocat Albert Fina argumentava:

En el actual conflicto laboral de gasolineras de Barcelona se plantean múltiples cuestiones. Se plantea la problemática sindical y jurídica, respecto a quién y en qué grado corresponde la representatividad obrera en los Convenios Colectivos en distinto ámbito territorial. Se plantea sin duda una lucha sindical entre centrales obreras con el fin de obtener una hegemonía que cuando menos en Barcelona, corresponde en Gasolineras a la CNT [...].

Por encima de estas cuestiones, hay otra de prioritaria importancia, en la que todos los trabajadores y centrales sindicales debieran estar de acuerdo. Se debate el derecho de huelga, se ha sentido un precedente realmente peligroso, al abortar el ejercicio de aquel derecho, mediante la sustitución de los trabajadores por miembros de la Policía Armada. Lo que hoy se produce en gasolineras, mañana puede producirse en cualquier otra huelga. No es función de la Fuerza Pública

atender un servicio particular y privado, como es el suministro de gasolina. De seguir por este camino, mañana se les obligará por ejemplo, al despacho del pan o a la venta de periódicos.

El recolzament que va tenir la vaga va ser variar i divers, des del de les centrals sindicals que es van unir a les mobilitzacions, com la CSUT, el SUJ, la USO d'Euskadi (casualment la de Catalunya no la va secundar), passant per la UGT (històrica), el SOG, fins als Col·lectius de Treballadors de Catalunya. Pel que fa als partits polítics, van mostrar la seva solidaritat ERC, POU, PTE, ICR, AC o FNC.

De totes maneres, després de gairebé dos mesos, el desgast que la vaga havia provocat entre els treballadors de gasolineres era cada cop més gran i els recolzaments, encara que meritoris, eren insuficients per lluitar contra la desesperació i el desànim que començava a estendre's entre els treballadors.

Davant una patronal que posava com a excusa un conveni estatal firmat anteriorment i que simulava voler negociar, més com a tàctica dilatòria que com a voluntat real, l'Assemblea de Treballadors de Gasolineres va decidir acceptar una proposta que no fos claudicant i que deixés obert un camí cap a una possible negociació a mig termini.

A data del 20 d'octubre de 1978, reunides en el Govern Civil les parts en conflicte van decidir acordar la desconvocatòria de la vaga en els següents termes:

- La readmissió de tots els acomiadats i sancionats amb motiu de la vaga de gasolineres.
- La llibertat dels treballadors de gasolineres que estiguessin detinguts per accions realitzades durant el conflicte.
- Respectar les millores del Conveni Provincial del 26 d'octubre de 1977.
- Es considerava la possibilitat que, en el futur, els treballadors poguessin arribar a pactar continguts provincials, d'acord amb les noves formes que s'estaven tramitant a les Corts sobre negociació col·lectiva.

Davant la situació d'aïllament progressiu de la vaga, els treballadors van decidir tornar a la feina sense l'espantall de

l'acomiadament o la repressió, tot i que no oblidaven l'objectiu d'intentar una nova mobilització en el marc d'una situació més favorable i no tan plena de connotacions políticorepressives com les que va tenir aquesta vaga l'any 1978.

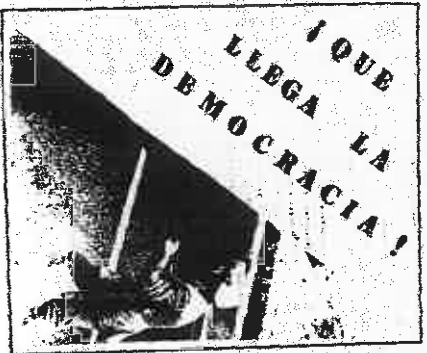
Aquesta segona part de la vaga del treballadors de gasolineres a la província de Barcelona no només volia castigar qualsevol reivindicació i manifestació d'un sindicalisme no claudicant i defensor de les reivindicacions salarials i socials. Era ben evident que també volia fer mal al sindicalisme proposat per la CNT de Catalunya, aniquilant la possibilitat d'una segona victòria dels treballadors i la posterior propaganda positiva que se'n pogués derivar.

Molt resumidament, podríem dir que es tractava de minvar la incipient influència de l'anarcosindicalisme català en el conjunt del moviment obrer per qualsevol mitjà que hi hagués a l'abast.

Solidaridad

al servicio del
movimiento obrero

Nº 13

La revista surge en el año 76 para dar un apoyo teórico-político-cultural al movimiento obrero y al tiempo servir de punto de encuentro y de intercambio de experiencias entre los grupos que forman parte del movimiento obrero.

ENERO-FEBRERO 1976

Revista *Solidaridad* al servicio del movimiento obrero,
órgano clandestino dels Grups Solidariats (gener, 1976).

ASAMBLEA GENERAL DE CATALUNYA

Con el fin de dar coherencia al pensamiento y la acción de todos los núcleos libertarios y anarcosindicalistas en la reconstrucción de la Confederación Nacional del Trabajo, reconstrucción y cohesión del movimiento obrero para poder proyectarse ante el pueblo en forma seria y responsable, ha sido convocada una Asamblea Asplorada de Sindicatos, Comités, Grupos y militantes a la que quedan, por la presente, invitado y cuyo Orden del Día será:

- Punto A) Criterios organizativos en torno a la reconstrucción de la C.N.T. en el momento actual.
- Punto B) Situación de estos sindicatos ante la actual situación socio-económica. Planteamientos reivindicativos.
- Punto C) Unidad, pluralidad sindical. Exigencia ante este problema.

La Comisión Organizadora.

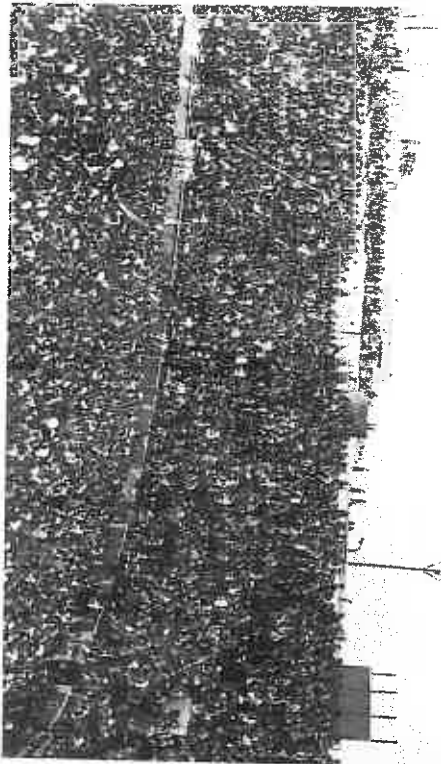
Nº 002906

El lugar y la hora de la Asamblea la dará oportunamente oportunamente por el órgano convocante de reunión de esta convocatoria.

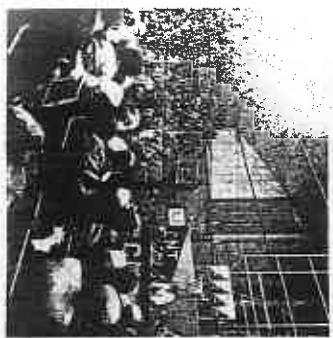
Convocatoria clandestina de l'assemblea de reconstrucció de la CNT de Catalunya amb data 29 de febrer de 1976 a Sant Medir (Barri de Sants, Barcelona).

Primer acte de masses «autoritzat» de la CNT de Catalunya celebrat amb data 30 d'octubre de 1976 en el Pavelló d'Esports de Mataró.

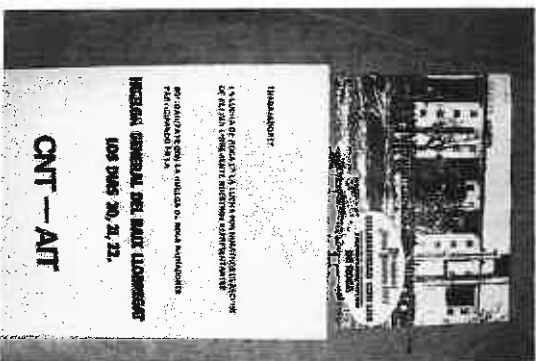
Primer míting massiu de la CNT en l'Estat espanyol. Trenta mil persones van acudir a la plaça de toros de San Sebastián de los Reyes (Madrid) (27 de març de 1977).

Portada de la revista Catalunya (II Època, núm. 2), òrgan de la CNT de Catalunya, escrita íntegrament en llengua catalana (novembre, 1976).

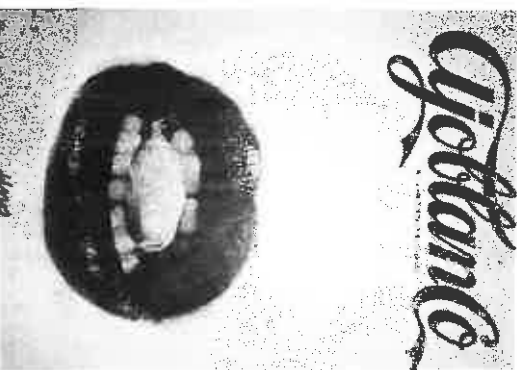
Portada del primer número de Solidaridad Obrera (III Època), després de la mort del dictador (maig, 1976).

Full volant en solidaritat amb els treballadors de Roca i convocatori de Vaga General al Baix Llobregat de CNT per als dies 20, 21 i 22 de gener.

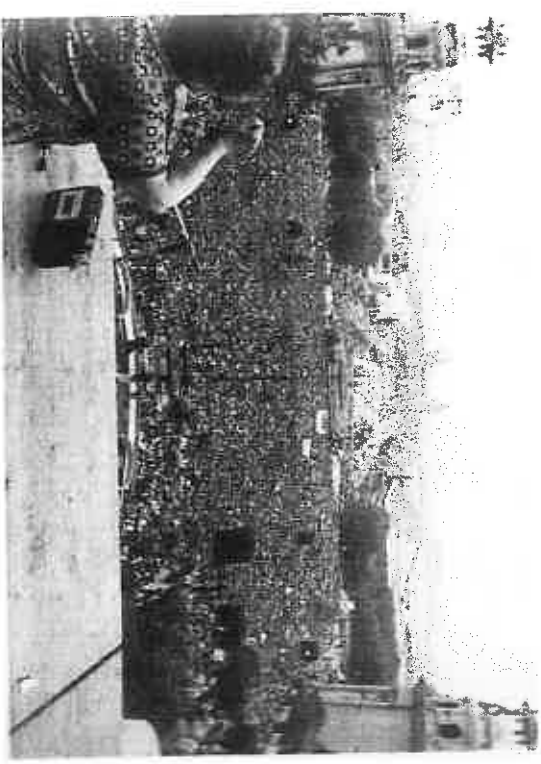
Portada de la revista d'informació política *Triunfo* (3 d'abril de 1977) en la qual es recullen dos actes de l'esquerra (CNT i PSP).

Portada del primer número de la revista *Ayoblanco* (octubre de 1974).

Portada de setembre de 1977 de la revista *Ayoblanco*. Inclou un dossier sobre les Jornades Libertàries Internacionals a Barcelona.

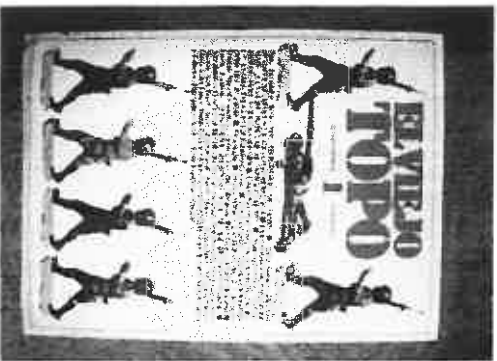
Miting de Montjuïc a Barcelona. L'acte de major afluència massiva tant a Catalunya com en l'Estat espanyol durant la fase de la transició democràtica (200.000 assistents el 2 de juliol de 1977).

Portada de la revista *Barcelona Libertaria*, núm. 2, òrgan d'expressió de les Jornades Libertàries Internacionals (24 de juliol de 1977).

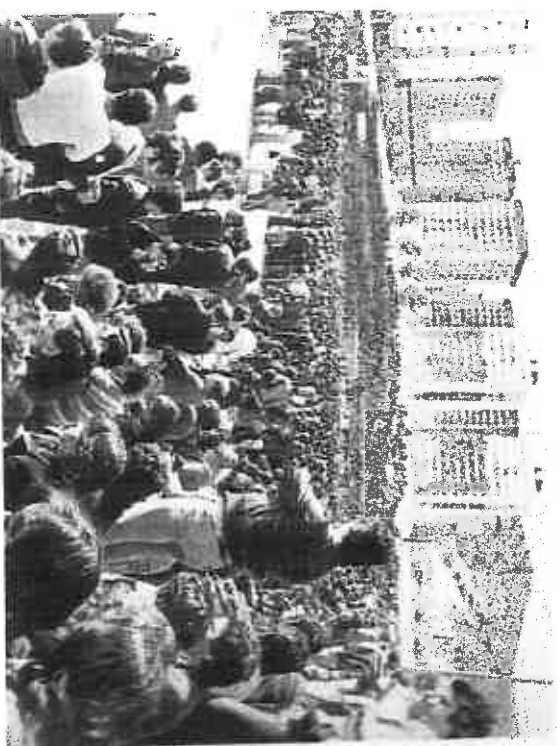
Una actuació en el Parc Güell de Barcelona dins dels múltiples actes que es van desenvolupar durant les Jornades Libertàries Internacionals (juliol, 1977).

Portada del primer número de la revista *El Viejo Topo* (octubre, 1976).

Portada del segon número de la revista *El Viejo Topo* en el qual es dedicava un dossier sobre l'anarquisme (novembre, 1976).

Assembles multitudinària en el camp de futbol de la Guinysueta de Barcelona dels treballadors d'Arts Gràfiques (abril, 1978).

Fuill volant de la CNT de Catalunya informant sobre la vaga dels treballadors de gasolineres (setembre, 1978).

Portada del suplement especial que *Solidaridad Obrera* va treure al carrer per a denunciar la manipulació informativa de la qual estava sent víctima la CNT arran de l'atemptat a la sala de festes Scala de Barcelona (gener, 1978).

IV. POSTFRANQUISME: TERCERA FASE ESTANCAMENT I CRISI (1978-1979)

El front antipacte de la Moncloa. La CNT s'oposa al pacte social

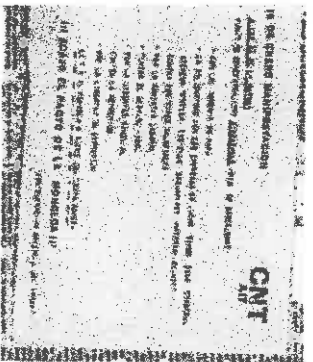
En la actualidad la lucha sindical pasa en España por la lucha contra los topes salariales impuestos en el Pacto de la Moncloa. Al mismo tiempo, el Pacto de la Moncloa es la expresión española del nuevo corporativismo europeo, que es simultáneamente una realidad y la nueva ideología del capitalismo. El Pacto de la Moncloa es pues un acuerdo entre el capital y la «oposición» (que es colaboración y no-oposición) para estabilizar salarios reales y asegurar el margen de beneficio (de las empresas). (Joan Martínez Alier, Cuadernos de Ruedo Ibérico, nº 58-60, 1977)

Ante los llamados acuerdos de la Moncloa, verdadero pacto político que pretendía el pacto social que el capital quiere imponer a toda la clase trabajadora, debemos manifestar:

El pacto de la Moncloa supone un intento de definir la política económica del Capital a corto plazo, intento dirigido a realizar el reajuste estructural, la consecución de una cierta estabilización y la reproducción que el Capital necesita, a costa de la clase trabajadora. No en vano el gobierno Suárez y UCD son, de hecho, los representantes directos de la Banca. En este intento (a pesar de los partidos socialista y comunista) ni participa ni puede participar la clase obrera. (Comunicar del Comitè de Catalunya de la CNT, publicar a *Solidaridad Obrera* nº 16, noviembre de 1977)

Portada del primer número de la revista *libertària Bicicleta* (novembre de 1977). Destaca l'anàlisi documental sobre la CNT en l'Estat espanyol.

Portada del diari *El Noticiero Universal* «informatiu» de l'«Atemptat de Scala» de la manifestació de la CNT contra el Pacte de la Moncloa.

Cap diari no va publicar aquest comunicat, ni total ni parcialment.

Els anomenats Pactes de la Moncloa foren concebuts des de l'òrbita dels grups polítics majoritaris que havien aconseguit representació a les eleccions generals de juny de 1977. La UCD, en representació del nou Govern, era l'encarregada d'acabar la resta de grups polítics en una estratègia que tenia com a premissa fonamental l'estabilització de preus i, sobretot, de salaris. Aquesta estratègia de contenció salarial encara no s'havia pogut fer efectiva a causa de l'alt grau de conflictitat plantejat per la classe obrera des de la mort de Franco.

L'historiador Ignacio Fernández de Castro ho descriu de la següent manera:

Durante el franquismo y aún durante los seis primeros meses de 1976 después de la muerte de Franco, toda lucha reivindicativa económica se desarrollaba fuera de los cauces y mecanismos del mercado de trabajo (al menos hasta un cierto punto o en un cierto punto), o si se prefere, el mercado de trabajo capitalista tendía a desarrollarse en la ilegalidad y al margen del mecanismo planificador estatal vigente. («Las luchas obreras en el cambio», *Transición*, abril de 1979)

En una primera fase del postfranquisme, l'estratègia de conflictitat social havia servit per ampliar el camp de les llibertats polítiques i guanyar terreny en el camp de la lluita econòmica de la classe obrera. En aquesta estratègia hi havien coincidit, amb matisos, totes les opcions de l'anfranquisme. Els seus mètodes havien sigut la mobilització constant, la lluita pel control dels salaris i les formes obertes i participatives que estenien de forma àmplia els moviments obrers. Però ara, a setembre de 1977, i especialment per part dels partits d'esquerra que tenien representació parlamentària (PSOE i PCE), es feia una crida a «l'ordre social» per mitjà dels sindicats sobre els que tenen gran part del seu control polític (UGT i CC OO), en nom de l'«estabilització» de la democràcia i en previsió de superar l'amenaça d'una possible involució política.

En un principi, aquestes centrals sindicals (CC OO i UGT) van manifestar algunes reticències (sobretot perquè no se'ls havia

tingut en compte a l'hora d'elaborar l'acord), però es van acabar sumant a l'estratègia del pacte social que comportava la signatura de l'particular dels Pactes de la Moncloa. La relació de «correia de transmissió», tant de la UGT envers el PSOE com de CC OO envers el PCE, era tan evident que les petites desavinences internes que poguessin sorgir foren silenciades de forma ràpida.

Davant d'aquesta situació, la CNT i la resta de forces sindicals (CST, SU, LAB, CIG, USO), així com els moviments assemblearis i autònoms, varen promoure una estratègia de no acceptació del marc que proposaven els Pactes de la Moncloa, el qual comportava la submissió del moviment obrer a la dinàmica parlamentària del nou sistema democràtic i als plans que el Capital tenia previst desenvolupar en el futur (crisi, reestructuració i anur endèmic).

El resultat de les accions contra els Pactes de la Moncloa era desigual a nivell d'Estat espanyol i Catalunya fou un dels llocs on la batalla contra aquests pactes va tenir més capacitat de resposta i on la CNT es va mostrar més activa.

En una manifestació convocada per la CNT el dia 15 de gener de 1978 en protesta contra els Pactes de la Moncloa, es va aconseguir aglutinar unes deu mil persones, fet que va permetre que es plantegés, al llarg de l'any i a través de diferents convenis de la província de Barcelona, una resistència tenaç als plans que el Capital pretenia imposar.

En una anàlisi sobre el moviment sindical a Espanya i referint-se als resultats dels Pactes de la Moncloa, el professor Holm-Dellev Köhler atribuïa a les següents conclusions:

[...] Contenía declaraciones de intenciones políticas a propósito de la política presupuestaria, de la construcción de viviendas, de la educación, del derecho laboral. En realidad se consiguió únicamente adaptar el aumento salarial a la inflación prevista y no como antes, a la inflación en curso. A esto hay que añadir la lenta socavación de las relaciones paternalistas, debido a que se iban facilitando los despidos y contratos temporales en casos especiales. Las otras reformas sociales y estructurales no pasaron de fragmentarias o no se emprendieron. La crisis económica se agudizó velozmente pese a la congelación salarial y el descenso de las tasas de inflación.

El efecto de los Pactos, por lo tanto, no estaba en su contenido sino en el consenso y lo simbólico.

- Se legitimó ante la opinión pública al Parlamento y al Gobierno; se consolidó, por el momento el proceso de democratización.
- Se venció la incapacidad de acción sociopolítica.
- Se implantó de nuevo el monopolio político del Estado; se pudo impulsar ofensivamente la desmovilización social y la subordinación de la sociedad a la dirección política.

Queda por preguntarse por qué los sindicatos (CC OO y UGT) participaron en este pacto, tan desventajoso para ellos, ya que fueron no sólo incapacitados políticamente, sino además embuidos en un corsé en el campo de las luchas salariales, donde habían conseguido notables éxitos.

El cas Scala: l'intent de criminalitzar la CNT per part de l'estat

El 15 de enero de 1978 las calles de Barcelona fueron escenario de una potente manifestación convocada por la CNT (contra los Pactos de la Moncloa). Poco después de finalizada aquella, la sala de fiestas Scala, símbolo de la diversión de una nueva clase media, ardió y en el incendio murieron cuatro empleados. La policía notificó inmediatamente que la causa del incendio fue un cóctel Molotov lanzado por un grupo de cenetistas. Y aunque desde los medios cenetistas se denunció una provocación montada desde instancias gubernamentales a través de un infiltrado, Joaquín Gambín, el daño estaba hecho. Años después el periodista Ramón Barnils pudo escribir: «Que con el tiempo se descubriera que el cerebro del crimen de Scala era un confidente de la policía, a las órdenes entonces del ministro de Gobernación, Rodolfo Martín Villa, hizo un inmenso daño a la CNT, pero no debió ser la razón de divisiones internas». (Bernat Muniesa, *Dictadura y monarquía en España*)

El domingo, día 15 de enero, el local de Scala Barcelona sufrió un brutal atentado que acabó con la vida de 4 trabajadores y

la pérdida del puesto de trabajo de toda la plantilla de Scala (en su mayoría miembros de la CNT).

No hay justificación para este brutal atentado. De ningún tipo. No hay justificaciones para causar el dolor innecesario para poner en peligro el puesto de trabajo. NO LAS HAY, ni para la inconsciencia ni el error. Ninguna justificación sirve. Ningún grupo, se llame como se llame, de derechas o de izquierdas, se califique como se califique, fascista, socialista, derechista, comunista o anarquista tiene derecho a jugar con la vida de los trabajadores [...]

[...] Por ello, la CNT reclama desde *Solidaridad Obrera*, una vez más, el esclarecimiento de los hechos de Scala, y el cese de las detenciones arbitrarias. Y junto a ello el esclarecimiento de los casos Papius, Freicher, Málaga, Tenerife, etc.

El culpable de Scala, sea quien sea, ha realizado un acto intolerable que nadie puede justificar. Pero eso no significa, no puede significar tampoco, un cheque en blanco para Jefatura de Policía y el Ministerio del Interior, para tratar de embarcar a gente que no tiene ninguna conexión con Scala y para tratar de desprestigiar una organización obrera como la CNT. (*Solidaridad Obrera*, edición especial, gener de 1978)

Tal com s'afirma en aquests paràgrafs, el dia 15 de gener de 1978 va ser un dia ambivalent per a la CNT. A les onze del matí recorria el Paral·lel de Barcelona una manifestació convocada per la CNT, que aplegava deu mil persones que protestaven contra els Pactes de la Moncloa. Una hora i mitja més tard, quan la manifestació ja finalitzava a la cantonada de Marqués del Duero amb l'avinguda Místral, i per tal d'evitar provocacions, el llavors secretari general de la CNT catalana, Enrique Marcos, es dirigia als presents per concloure l'acte i afirmar, davant d'alguns grups que volien anar fins a la presó Model, que la manifestació legal de la CNT finalitzava en aquell punt; de manera que els que volguessin fer altres tipus de manifestacions o actes ho fessin pel seu compte i risc. La CNT es mantindria al marge de fúrturs esdeveniments.

Més tard, a un quart de quatre de la tarda, en un punt no gaire allunyat de la manifestació van ser llençats alguns cóctels Molotov contra la sala de festes Scala Barcelona. El local es va incendiar i

arran d'aquestes fets van perdre la vida els següents treballadors: Ramón Eggea Gómez, Juan Manuel López, Bernabé Bravo Bejarano i Diego Montero Arrabal.

Tras una imputación previa de los hechos por la policía al PCE(i), sobreviene la sorpresa: el comunicado policial hace responsable del incendio a la FAI y a las Juventudes Libertarias. Presenta a la primera como el brazo armado de la CNT y amonstona una serie de truculencias sobre la organización específica, que la televisión pasa complacientemente una vez, para reproducirlas poco después en un programa infantil. El Comité de Cataluña (de la CNT) coge al toro por los cuernos. Denuncia la insistiosa declaración policial y presenta querrela criminal contra la policía de Cataluña, querellas morales contra *El Noticiero Universal* y se querrela, asimismo, contra Televisión Española, exigiéndosele un espacio rectificativo en el primer telediario. Posteriormente la policía cambia sus tiros. Los detenidos, según otro comunicado, tienen carnet de la CNT. (Periòdic CNT, nº 12, febrer de 1978)

El gener de 1978, el cas Scala fou per a la CNT catalana el cop més dur de tots els que va haver de patir al llarg del període que estem analitzant des de la seva reconstrucció. I no només —tot i ser el més important per a la consciència humana— pel fet d'haver mort quatre treballadors en aquest atemptat (alguns dels quals pertanyien a la CNT), sinó perquè, malgrat que la CNT va actuar amb tots els seus mitjans per contrarestar l'efecte pervers i negatiu que es pretenia aconseguir per part dels cercles del poder, s'ha de reconèixer que el linxament mediàtic ja estava en marxa i fer-hi front no era una tasca fàcil.

Aquest atemptat va tenir repercussions en dos sentits, amb idèntics resultats: la paràlització de la CNT com a organització amb capacitat d'acció i la reducció de la seva presència social dins de la classe obrera.

La primera d'aquestes repercussions, que és externa, pretenia englobar la CNT dins del camp dels grups terroristes o d'«activisme violent» per intentar ensorrar la seva credibilitat com a organisme col·lectiu. Des d'alguns mitjans de comunicació

ja s'havien produït intents d'involucrar la CNT en activitats d'aquesta mena. Concretament, un reporter del *New York Times* havia declarat, el desembre de 1977, que la CNT volia segrestar el ministre de Justícia, Lardelino Lavilla, declaracions que aparegueren reproduïdes al diari *El País* del dia 7 de desembre de 1977. El mateix diari publicà una editorial que analitzava el grup Baader-Meinhoff d'Alemanya o, més ben dit, Fracció de l'Exèrcit Roig (RAF), en la qual es feia un paral·lelisme amb l'anarquisme i les seves conseqüències.

Seguint en aquesta mateixa línia argumental, unes declaracions posteriors del ministre de l'Interior Rodolfo Martín Villa, després del cas Scala, afirmaven sospitosament:

De todos ellos a mí el que más me preocupa es este último, Scala, porque aquí hay un cierto origen de los movimientos libertarios, que circulan de siempre y me preocupa especialmente en Barcelona esa acción de los grupos anarquistas, porque siempre ha sido una acción desestabilizadora de la convivencia pacífica de siempre.

Què perseguïen aquestes declaracions? És evident que cercaven el desprestigi de la CNT com a organització de masses, associant-la a fenòmens de terrorisme o activisme violent. I per tal d'aconseguir-ho s'invocava una història anterior, força allunyada en el temps i que no tenia res a veure amb la realitat d'aquell moment, ja que la CNT com a organització no havia fet ni reivindicar cap atemptat després de la mort de Franco.

Per quina raó s'embranchaven en històries d'abans de la guerra per ressaltar la hipotètica «importància» que aquest atemptat podia tenir en el context d'una suposada trama del moviment llibertari, comparar, per exemple, amb els perpetrats per l'extrema dreta (que sí que tenia una evident història d'atemptats reals després de la mort de Franco), o el sector independentista català (que existia, però era de caire minoritari)? I seguint aquesta línia argumental, com gosava el ministre de l'Interior afirmar la perillositat de la CNT quan, per ordre del seu Ministeri, s'hi havia infiltrat un confident —Joaquín Gambín— que, per a més detalls, havia estat el causant d'alguns d'aquests tristos episodis?

La segona via, que és interna, va generar en el si de la CNT un debat agre i tens sobre les causes i els efectes que l'atemptat a la sala Scala de Barcelona ocasionaria o estava a punt de produir en l'organització. Va polaritzar els diversos grups o sensibilitats llibertàries en una dinàmica de suport o no suport envers els detinguts i, també, les víctimes del cas Scala, fet que va tenir efectes paralitzants molt negatius en el futur més immediat de l'organització confederal.

Seguint el relat dels fets, després d'una sèrie d'arrestos indiscriminats eren detinguts, sense llibertat sota fiança i a l'espera de judici: José Cuevas, Francisco Javier Cañadas, Luis Muñoz i Arturo Palma. María Rosa López i María Pilar Alvarez quedaven en llibertat provisional i a l'espera de judici.

Pel que fa al confident policial Joaquín Gambín Hernández, en el seu llibre sobre la CNT, l'historiador llibertari Juan Gómez Casas ens relata:

Tras el atentado, cuando los aludidos jóvenes, acusados ya formalmente como autores del mismo llevaban algunos años en la cárcel, Gambín se seguía paseando tranquilamente por la calle, en Murcia, de donde era natural, y habitaba en el domicilio familiar. Esto llegó a publicarse en la prensa, pero a pesar de todo y de estar judicialmente reclamado, Gambín seguía suelto sin problemas, mientras los jóvenes eran condenados. (*El relanzamiento de la CNT 1975-1979*)

El Cas Scala va ferir profundament la CNT de Catalunya a causa de les moltes i diverses repercussions negatives que se'n van anar derivant posteriorment. Amb una organització més sòlida i estabilitzada hauria estat possible que el cop infingit per les clavegueres de l'Estat espanyol hagués estat neutralitzat.

Com diu Xavier Cañadas —un del militants de la CNT que va ser empresonat pel Cas Scala— en el seu llibre «*El Caso Scala —Terrorismo de Estado y algo más*»:

Con este atentado y la represión posterior contra el conjunto del movimiento llibertario, el Gobierno neofranquista de UCD y el entonces ministro del Interior Martín Villa perseguían

erosionar la imagen pública de la CNT —y de todo el movimiento llibertario—, que por aquél entonces, con sus 100.000 afiliados sólo en Cataluña, constituía una seria amenaza para los pactos, consensos y reajustes de los que la izquierda institucional y la cúpula política y empresarial franquista fueron protagonistas durante la llamada Transición.

El Cas Scala marcó el fin del crecimiento espectacular de la CNT y del movimiento llibertario, y el inicio de su decadencia acelerada.

La lluita per la llibertat d'expressió: Els Joglars, Boadella i la Torna

El setembre de 1977 Els Joglars estrenaren La Torna, espectacle basat en l'execució d'Heinz Tzetz, un delinqüent comú d'origen polonès, esdevinguda el mateix dia que era executar l'anarquista català Salvador Puig Antich (2 de març de 1974). L'obra havia passat la censura oficial i es representà, sense problemes, a diversos llocs de Catalunya. A Reus, però, fou denunciada, i Albert Boadella i altres quatre membres del grup Els Joglars foren detinguts el 15 de desembre de 1977, acusats d'injúries a les Forces Armades.

El cas d'Els Joglars fou una prova clara de les limitacions i les vacil·lacions de la democràcia naixent. Ni els partits polítics ni la mateixa Generalitat volgueren enfrontar-se al poder militar, tot i que el processament dels actors per la jurisdicció castrense era absolutament impropï d'un regim democràtic. (Jaume Sobrequés i Callicó i Sebastià Riera i Viader, «La cultura catalana durant la transició», *Historia contemporània de Catalunya* vol. II)

El cas Joglars i alguns altres que es van produir a finals de 1977 (per exemple, el tancament de la revista *Saïda*) expressaven amb claredat les contradiccions latents d'un franquisme encara fort en determinats grups de pressió (exèrcit, judicatura, etc.) i un poder civil elegit ja democràticament a les urnes, però que coneixia clarament les insuficiències que tenia l'acabada d'estrenar «democràcia atorgada».

A la vegada, els atacs i atemptats de l'extrema dreta a la llibertat d'expressió (cas El Papius) reforçaven encara més —si això fos possible— els intents de silenciar la lliure creació i exposició d'idees, fos quin fos el seu origen.

L'obra «La Torna», del grup Els Joglars, fou presentada per primera vegada el dia 7 de setembre de 1977 a Barbastru, i la seva representació va continuar en altres ciutats de l'Estat espanyol i Catalunya com Pamplona, Mallorca, Girona, Olot, Vic, Sabadell, Manresa i Granollers, sense que es produís cap incident. El text de l'espectacle havia estat autoritzat pel Ministeri de Cultura catalogant-lo com a obra «per a tots els públics», tal com indica l'historiador Jaume Sobrequés a l'inici del capítol.

La crítica periodística que els diaris van fer de l'obra teatral (bàsicament un al·legat contra la pena de mort i una crítica a aquells que la utilitzen en benefici propi), va alertar sectors de l'exèrcit i de la Guàrdia Civil, que van posar en marxa «diligències informatives» per tal de suspendre les representacions. De passada, es va citar a declarar, per primera vegada, Albert Boadella com a director d'Els Joglars, el dia 7 de setembre de 1977. I, arran d'una segona declaració, el 15 de desembre de 1977 quedà detingut per ordre militar en el Jutjat Militar d'Oficials Generals on se li va comunicar que s'havia dictat ordre de processament contra ell.

En aquests moments va començar una altra «obra de teatre» —aquesta vegada en el si de la mateixa societat catalana— que entebolirà i delatarà on estaven encara referències determinats centres de decisió i poder i, a la vegada, algunes deficiències bàsiques i estructurals que evidenciava la transició cap la democràcia.

Tots els components del grup van ser cridats a declarar i es van fer responsables del muntatge col·lectiu de l'obra «La Torna» (Gabriel Renom, Andreu Solsona, Ferran Rañé, Miriam de Maertz, Arnau Vilardobó, Obdilia Peredó, etc.), assumint la mateixa responsabilitat que l'empresonat Albert Boadella. A tots ells se'ls va concedir la llibertat condicional a l'espera del «consell de guerra», que es celebraria més endavant.

En una primera assemblea, celebrada al Teatre Lliure el dia 16 de desembre, Els Joglars que van quedar en llibertat informaren dels fets ocorreguts i els convocats van decidir constituir-se en Assemblea Permanent de l'Espectacle.

A partir d'aquest moment, el Saló Diana esdevindria el centre neuràlgic on s'agruparien les forces de l'Assemblea Permanent per promoure la campanya general a favor de la llibertat d'expressió i la llibertat d'Albert Boadella.

El periodista Oriol Malló, en el seu llibre *El cas Boadella*, relata l'estat d'opinió d'aquells moments de la manera següent:

A Madrid, que van al gra, cinc-cents professionals es reuneixen el diumenge 17 de desembre a la Escuela de Arte Dramático i es llancen a rancar teatres, a escriure comunicats i a marcar en to expeditiu, ells també, els enemics del teatre. CC OO, UGT i, sobretot, la CNT, que domina tota l'escala salarial amb mil vuit-cents assalariats de quota, només a Barcelona. Des d'acomodadors, taquillers, tramoistes, fins a actors de prestigi, tothom cotitza al Sindicat d'Espectacles Públics, cèl·lula inevitable entre Barcelona i Madrid, bregada en lluites autèntiques, i amb homes de ferro, com en Josep Cases que suporta, més malament que bé, l'orgiaística febre que el dissabte 16 de desembre ha nascut al Saló Diana: una assemblea de matinada que organitza tots els escamots, local per local, sector per sector, que prepara notes de premsa per als mitjans estrangers que vindrien, la BBC i la rele sueca [...].

La reacció popular a Catalunya és de gran envergadura: tots els sectors de la població catalana s'agrupen en defensa de la llibertat d'expressió, popularitzada per una de les icones que sens dubte va assolir un valor simbòlic capital en aquesta fase de la Transició: una màscara de la comèdia amb la boca tapada per un traç vermell en diagonal, com a signe de repressió.

El grau de mobilització i sensibilització va conduir a una vaga general en el sector d'espectacles el dia 22 de desembre de 1977. Les ciutats de Barcelona, l'Hospitalet de Llobregat i Santa Coloma de Gramenet s'aturaren totalment (des de cinemes a teatres i sales de festa). De la mateixa manera, a Madrid, tots els teatres recolzaren la convocatòria de vaga general i la majoria de cantants suspengueren els seus recitals d'aquell dia. A Catalunya es produïren, també, aturades solidàries en altres sectors (ense-

nyament, treballadors de Mercabarna, etc.), que mostraven una solidaritat creixent envers el problema.

En una anàlisi posterior de *Solidaridad Obrera* (nº 17, de gener de 1978), feta arran dels successos, es comenta:

La reforma, que hasta ahora habla cascado a diestro y siniestro, pero que mimaba la cultura «por prestigio», se ha visto desbordada por el cabreo de su soporte principal, el ejército.

El poder militar sigue haciendo «lo que le pasa por los nuevos». Los políticos les dejan hacer por miedo a estropear sus trajes nuevos pactados. Los trabajadores del espectáculo han luchado solos contra los militares, y sabiendo que lo único que podían hacer es demostrar su disconformidad.

La CNT ha aportado y seguirá aportando su ayuda a las luchas iniciadas, pero está claro que este problema necesita de una movilización popular fuerte y consecuente, para que se enteren los militares de que el pueblo quiere la libertad de decir y hablar lo que quiera, sin que nadie, investido por la ley de la fuerza decida decretar el estado de sitio o la libertad de expresión. (François Villon)

Les mobilitzacions per la llibertat d'expressió i la llibertat d'Albert Boadella foren freqüents durant els mesos de gener i febrer de 1978. Una manifestació d'estudiants convocada el 9 de febrer d'aquell any va reunir al voltant de dotze mil estudiants. En el Festival per la Llibertat, celebrat a mitjans de febrer, la Nova Cançó va omplir el Palau d'Esports de Barcelona en un acte que conservava un cert regust antifranquista per obstacles que ja havien estat oblidats però no pas superats.

El dia 27 de febrer de 1978, i després d'haver-ho comunicat a la resta de Joglars per tal que prenguessin les mesures oportunes, Albert Boadella s'escapoleix de l'hospital Clínic i se'n va a França. Ferran Rañé fa el mateix, mentre que la resta dels components del grup prenen la decisió de romandre a Catalunya i impulsar la lluita per la llibertat d'expressió dins del propi país. Són opcions personals diferents però que, en definitiva, evidencien una veritat indiscutible: la llibertat d'expressió encara coixeja en aquest país.

la fugida o la lluita des de l'interior són opcions personals davant d'una situació d'anormalitat democràtica greu.

La sentència dictada pel consell de guerra contra Els Joglars serà de dos anys de presó. Quatre dels seus membres seguiran, doncs, empresonats.

La campanya per la llibertat d'expressió segueix amb les mobilitzacions i la paràlització completa d'instituts i facultats. El 10 de març de 1978, vint-i-cinc mil estudiants omplen els carrers de Barcelona en una de les manifestacions més grans del sector estudiantil.

La lluita per la llibertat d'expressió segueix la seva dinàmica, però perd força de mobilització i capacitat de convocar-la; els temps del desencant i de la decepció comencen a afectar els sectors progressistes. Els Joglars empresonats sortiran finalment de la presó gràcies a un indult personal que els serà concedit el febrer de 1979.

Resumint, la batalla per la llibertat d'expressió va mobilitzar el país sencer i la necessitat d'assolir-la es va estendre per tots els racons de la geografia catalana; malgrat tot, però, no va poder aconseguir allò que pretenia: que el poder civil o els seus representants assolissin un protagonisme més rellevant que el poder militar, el qual, de forma matussera, havia desencadenat aquesta tragicomèdia anomenada «cas Joglars».

L'Estat espanyol segueix torturant: la mort d'Agustín Rueda

Agustín Rueda, de la comarca minera catalana de Sallent, fue aprendiz de maricero, vendedidor emigrado en Francia, anarquista de siempre, pasó varias veces la frontera en los años clandestinos con multirrecorristas para la CNT. El 13 de Marzo de 1978, este joven fuerte, de veinticinco años fue asesinado en la cárcel de Carabanchel por funcionarios del Estado.

La sangre de Agustín clama ante la conciencia de todo ser humano que considere la libertad de vivir como la premisa sin la que no cabe sociedad. El Estado franquista, una vez más, ha demostrado que desprecia esa premisa. (*Bizileta*, nº 5, abril de 1978).

Un interno de la cárcel de Carabanchel, Agustín Rueda Sierra, falleció en este centro penitenciario en la madrugada de ayer a consecuencia, según los abogados defensores de varios reclusos, de las palizas que estos recibieron de los funcionarios del Cuerpo General de Prisiones después de que fuera descubierta un túnel de cuarenta metros de longitud que había sido excavado a partir de la séptima galería.

Además del fallecimiento del señor Rueda, quien se encontraba encarcelado acusado de actividades anarquistas, otros siete internos sufren lesiones de diversa consideración, de las que están siendo atendidos. (*El País*, 15 de març de 1978).

El procés de Transició democràtica que es va instaurar a partir de la mort del dictador patí greus deficiències en termes de drets humans, com a resultat de les contradiccions polítiques en les que es va desenvolupar aquest procés. Resumint-ho globalment podríem dir que els sectors que feien funcionar la maquinària estatal en tots els seus àmbits eren persones amb una estructura mental franquista, que veïen les opinions polítiques diferents com quelcom a combatre i a no respectar. En aquest sentit, allò que les forces d'esquerra coneixien com «aparells repressius de l'Estat» seguien complint la seva tasca de tallar de soca-rel qualsevol brot de «subversió» o «inestabilitat social» (segons el seu propi argot polític).

La «bona voluntat» dels sectors reformistes del franquisme envers els sectors de l'antifranquisme desapareixia quan aquests darrers sortien al carrer a reclamar drets democràtics bàsics, en el context de la dualitat política que plantejava l'opció reformista franquista o la de ruptura antifranquista.

No enumerarem les moltes morts que van causar les forces d'ordre públic (FOF) entre els manifestants que assistien a les concentracions, o altres actes, per demanar la llibertat dels presos per delictes d'opinió o de consciència, o per defensar reivindicacions laborals o polítiques en un ambient de mobilització ciutadana general.

En aquest període de la Transició, el «déficit» en termes de drets democràtics bàsics fou denunciat per Amnistia Internacional en els seus informes anuals sobre l'Estat espanyol. En aquests

informes es denunciava l'ús general de la tortura per delictes d'opinió a les comissaries i presons, per part dels «servidors» de l'Estat i en contra dels sectors antifranquistes.

La mort de l'anarquista Agustín Rueda a la presó, a causa de les tortures rebudes, és un exemple de l'ús intolerable d'aquesta pràctica repressiva. Caldria afegir, de tota manera, que ell fou un dels pocs que va morir a la presó per aquesta causa, ja que la policia utilitzava aquest sistema procurant que el maltractat no acabés morint. «Se'ls en va anar la mà», es deia vulgament quan la tortura acabava amb la vida de la víctima.

Des de l'àmbit llibertari, algun informe va atribuir aquest acaramissament cap a Agustín Rueda al fet que ell atribuís a conèixer la identitat de la persona infiltrada per la policia dins del grup al qual pertanyia. Aquesta pràctica policial d'infiltració en sectors del moviment llibertari ja s'havia produït amb anterioritat —en l'intent de reconstrucció de la FAI i en el famós cas Scala—, però encara era més deplorable que el trist episodi es produís el març de 1978, gairebé un any després de les eleccions generals democràtiques (juny de 1977) i nou mesos abans de l'aprovació de la Constitució (desembre de 1978).

La reacció a l'assassinat de l'Agustín Rueda fou, en els entorns llibertaris i polítics, de gran consternació i d'una immensa ràbia generada per la impotència. Es van demanar explicacions i aclariments sobre els fets, i les dimissions del ministre de l'Interior, Rodolfo Martín Villa, i del ministre de Justícia, Landelino Lavilla.

A la primera pàgina del diari *El País* del 18 de març de 1978 hi trobem la següent informació sobre la seva mort:

En relación con la muerte de Agustín Rueda, dos senadores de la Entesa dels Catalans, Jaume Sobrequés y Felip Solé, han pedido, a título personal, la dimisión del actual ministro de Justicia, Landelino Lavilla. Los senadores hacen constar en su protesta que «el Ministerio que preside el señor Lavilla ha dado suficientes muestras de incapacidad para conseguir que en las cárceles del Estado español se respeten los derechos humanos».

Les manifestacions de ràbia i dolor, reprimides per la policia, foren molt nombroses, principalment a Madrid i a Barcelona.

Una roda de premsa convocada per la Asociación de Amigos de Presos y ex Presos (AFAPPE) a Madrid per informar dels fets va ser dissolta per la policia, la qual va detenir vint-i-una persones que serien alliberades posteriorment.

En el seu poble natal —Salient— i en tota la conca minera es convocà vaga general el dia 18 de març de 1978. El seguiment de la vaga fou massiu. A les quatre de la tarda es concentraren al voltant de tres mil persones en el barri miner de La Burjosa, on havia viscut l'Agustín. Una bandera roja i negra de la CNT i una de negra, anarquista, acompanyades de diverses pancartes al·lusives a la seva mort presidien la manifestació.

La CNT va enviar un telegrama al Palacio de la Zarzuela i a la presidencia del Govern en el que demanava la dimissió del ministre de l'Interior, Rodolfo Martín Villa, pels fets ocorreguts.

En una carta pública que havia entregat en el seu moment a un company de la presó de Girona, Agustín Rueda ja denunciava les condicions de vida generals que patien els presos. Feia notar, també, la necessitat de donar una oportunitat a tots els presos socials per la via d'un ampli indult que els permetés rehabilitar-se. La carta conclouïa demanant la reforma del Codi Penal i la legalització de la COPEL.

Arran d'aquest assassinat, els funcionaris de la presó de Carabanchel que havien participat d'una o altra forma en la mort d'Agustín Rueda, foren detinguts i traslladats a la presó provincial de Segovia. Malauradament, la vida d'Agustín Rueda havia perdut ja, per sempre, tota possibilitat de ser recuperada.

El comitè nacional de la CNT es trasllada a Catalunya

[...] se designaba a Barcelona como la nueva localidad para nominación de aquel organismo (Secretariado Permanente del Comité Nacional de la CNT). El nombramiento directo de secretario general de la CNT en el Estado español, recayó en la persona de Enrique Marcos, secretario general del Comité de Cataluña hasta aquel momento y presente en el pleno.

El pleno acordó que el secretario saliente y el entrante compareciesen en una rueda de prensa para dar a conocer las decisiones adoptadas por la organización.

El Secretariado Permanente apuntó la cifra global de 250.000 afiliados como techo de la organización en aquel momento. (Juan Gómez Casas, *El relanzamiento de la CNT 1975-1979*)

Des dels inicis de la reconstrucció de la CNT, a principis de l'any 1976, després d'un breu període d'interinària en la coordinació, fruit de la necessitat peremptòria que havia d'agrupar els sectors lliberaris dispersos en els llocs o zones geogràfiques de l'Estat espanyol, el Comitè Nacional de la CNT i el seu Secretariat Permanent (SP) havien fixat la seva residència a la ciutat de Madrid. Paral·lelament, la Federació Local de Madrid era l'encarregada d'escollir els membres del Secretariat Permanent (SP) per dur a terme les funcions de coordinació dins l'àmbit estatal. D'aquest Secretariat Permanent va sorgir el nomenament de Juan Gómez Casas com a primer secretari general de la CNT a nivell de l'Estat espanyol, l'any 1976.

A Madrid, el setembre de 1976, s'havia fet la primera roda de premsa en la qual es donava a conèixer als mitjans periodístics la realitat i les característiques que tenia la reconstruïda CNT. El Secretariat Permanent del Comitè Nacional havia presentat la dimissió irrevocable el setembre de 1977, i es plantejava funcionar interinament fins que Madrid escollís un nou SP.

Després de set mesos de funcionar interinament, el SP de la CNT, arran de la impossibilitat —per diferents raons— que va tenir la Federació Local de Madrid de presentar una llista alternativa a l'existent per optar a l'esmentat secretariat, es va fixar l'acord reflectit en el paràgraf inicial d'aquest text: seria Barcelona la seu del Secretariat Permanent de la CNT i Enrique Marcos el seu secretari general. El trasllat del Comitè Nacional de la CNT a Catalunya era, doncs, fruit de diverses raons. Algunes relacionades amb la lluita de grups i tendències a la Federació Local de Madrid per situar a persones del seu entorn en el «nou» Secretariat Permanent. D'altres, decisives per l'elecció del lloc, obeïen a la realitat de la CNT a l'Estat espanyol. I en aquest sentit, era Catalunya on la CNT havia adquirit més força sindical, així com una forta presència social i ciutadana en diferents àmbits.

L'elecció va obeir a aquesta realitat numèrica, però com a conseqüència de la paràlisi bloquejadora en la qual havia caigut la Federació Local de Madrid.

Un cop escollida la Federació Local de Barcelona per al nomenament dels altres membres del Secretariat Permanent (SP), els sindicats que pertanyien a l'esmentada federació van començar a designar els membres que podien presentar-se a l'elecció.

El 14 de juny de 1978 es van escollir, en un Ple Extraordinari de la Federació Local de Barcelona, els companys que ocuparien les següents secretaries del nou Secretariat Permanent de la CNT:

Secretari general	Enrique Marcos	Sindicat del Metall
Relacions exteriors	Jesús García	Sindicat de Fusta i Suro
Prensa i propaganda	Jose M ^e Berro	Sindicat de la Construcció
Treball i pro presos	Fernanda — «FER»	Sindicat de Sanitat
Organització	Sebastián Puigcerver	Sindicat Prensa i Arts Gràfiques

El nou Secretariat Permanent que representava la CNT de l'Estat espanyol va començar a treballar amb els ulls posats en superar la fase d'inerticitat en la qual havia incorregut l'anterior secretariat, i va intentar donar nous passos en el sentit de renuntar i superar episodis que marcaven negativament la CNT en el seu desenvolupament i activitat; exemple clar d'aquesta situació era el tristament famós cas Scala i les seves derivacions des dels cercles de poder i mediàtics.

Arribats a aquest punt, seria interessant fer una reflexió sobre les formes organitzatives llibertàries i el seu entorn de poder o no-poder, ja que si hi ha alguna qüestió de la qual el moviment llibertari es sent orgullós és de la seva vocació antiautoritària i del fet que els càrrecs i les representacions de les organitzacions són només càrrecs de delegació, i no pas executius.

La reflexió sorgeix perquè a Madrid, durant set mesos, va haver-hi una pugna per «fer una llista» que fos al gust de totes les sensibilitats llibertàries i que finalment va fracassar, per impugacions i contrainpugnacions dels diferents grups. I també perquè, posteriorment, a Barcelona el Comitè Nacional va intentar exercir un paper aglutinador, però de seguida es va veure que la lluita de

tendències que restava en «estat latent» s'aguditzava de manera clara, arran de diversos enfrontaments de caràcter organitzatiu i estratègic de la pròpia organització.

Fruit d'aquesta dinàmica, que s'explicarà més endavant, va produir-se la destitució i expulsió de Sebastián Puigcerver i José María Berro, membres del SP de la CNT, a mitjans de 1979, a causa de la seva vinculació amb els Grups de Aïnitat Anarcosindicalistas (dels quals en el seu moment també s'explicarà el seu origen i característiques).

El relleu de les dues persones expulsades el va prendre Francesc Boldú, del Sindicat d'Ensenyament de Barcelona, que va treballar amb la resta de l'equip exercint les tasques de la Secretaria d'Organització i la de Prensa i Propaganda fins el V Congrés celebrat a Madrid el desembre de 1979.

Jesús García, un dels membres del Secretariat Permanent, en una entrevista a *Solidaridad Obrera* (n° 24 del 20 de juliol de 1978) arran de la presentació a la premsa confederal del nou Comitè Nacional, feia una valoració crítica de la manera a través de la qual es va desenvolupar la reconstrucció de la CNT:

Tal crisis es consecuencia del modo en que se reorganizó. La CNT que no se reorganizó a partir de las fábricas, de asociaciones de trabajadores, sino por un acuerdo entre diversos grupos, más o menos libertarios.

Es evidente que hay conflictos entre quienes podríamos llamar «históricos» y quienes provienen del campo de la «autonomía obrera», que tienen mayor experiencia e implantación en el movimiento obrero actual. Ahora bien, la CNT es una organización anarcosindicalista y esto es lo que se acepta cuando se entra en CNT. Ese es el enfoque que interesa.

LLuites obreres a Catalunya: l'enfrontament sindical CC OO-CNT

Les divergències profundes que des dels inicis del postfranquisme havien mantingut CC OO i CNT no només no van disminuir, sinó que es van fer més intenses a mida que la Transició anava conformant un nou model de sistema polític que volia reforçar

les dinàmiques estabilitzadores i pactuses en el conjunt del moviment obrer.

Als desajustos inicials de l'any 1976 arran de com calia exercir la unitat sindical i, posteriorment, els intents de control per part de CC OO de les mobilitzacions obreres, s'hi unien durant els anys 1977-1978 la crítica o acceptació dels Pactes de la Moncloa.

Aquest pacte social signat pels partits polítics majoritaris l'octubre de 1977, s'havia de dur a terme mitjançant l'acceptació «de facto» de les centrals sindicals CC OO i UGT (apèndixs en el camp laboral del PCE/PSUC i PSC-PSOE). Durant els anys 1977 i 1978, aquesta dinàmica conduiria a un enfrontament entre els sectors que van recollzar aquests pactes i els que entenien que era el moviment obrer el que havia de definir les seves pròpies alternatives sense pactes predereminats.

En paraules del filòsof i militant per a l'autonomia obrera, Santiago López Petit, el moment social i polític que es vivia podia ser concretat reflexivament de la següent manera:

Para el capital, la autonomía de lo político constituye una ideología funcional que le permite la regulación del proceso de acumulación. Para el reformismo obrero, es la base ideológica de su práctica actual. Autonomía de lo político significa, en este sentido, fetichización de la política, anulación de la crítica, revalorización del partido sobre y contra la clase trabajadora. Más específicamente, para el reformismo obrero, la autonomía de lo político es el fundamento de su propia estrategia. Estrategia que le lleva a crear en la posibilidad de profundizar la democracia burguesa, de avanzar en la progresiva conquista de «fragmentos» de un estado relativamente neutro y por encima de la clases sociales. («Autonomía de la clase o autonomía de lo político», *El Viejo Topo*, gener de 1979)

Així doncs, durant l'any 1978, la dinàmica d'enfrontament entre CNT i CC OO a Catalunya estaria protagonitzada per la subordinació de CC OO a un gran pacte social (Pactes de la Moncloa) que la classe obrera no havia decidit, i també per l'intent de canvi del que eren pràctiques habituals dels treballadors en les seves preses de decisió i lluita durant l'antifranquisme i els inicis del

postfranquisme (sobretot la base assembleària sobre els processos de conflicte, decisió i mobilització social).

En un moment en el qual la representativitat dels sindicats encara no es podia justificar per mecanismes de representació indirecta (les eleccions sindicals encara no s'havien imposat com a model a seguir) o pel nombre d'afiliats que tenien, l'única via dels sindicats per a legitimar-se davant dels treballadors era la proposta alternativa que, en darrera instància, les assemblees ratificaven o denegaven.

A la província de Barcelona, durant el 1978, va haver-hi diferents convenis (Metall, Arts Gràfiques, Tèxtil, Hosteleria, Construcció, Escombriaires de Barcelona) en els quals les posicions de CNT i CC OO van ser diametralment oposades, pel que fa referència a la subjecció als Pactes de la Moncloa, a la definició de les vagues (parcials o indefinides), a la seva generalització i, per últim (i potser el més fonamental), a qui havia de decidir quan i com començaven o acabaven les vagues (assemblearisme sí o no). Van ser convenis i moments tensos, en els quals estava en joc l'opció d'un sindicalisme de base i participatiu, deslligar de mediacions polítiques interessades. En la majoria d'aquests convenis CC OO va signar després de trencar les decisions de les pròpies assemblees, que seguien ratificant que volien continuar la pressió a través de la vaga.

Les dinàmiques assembleàries, que era una de les idees-força dels inicis de CC OO, van anar perdent empena en un marc en el qual es demanava austeritat i compromisos polítics per «refermar la democràcia». La CNT era una de les poques forces sindicals que s'oposava a la instrumentalització política del moviment obrer que alguns partits d'esquerra intentaven fer.

La crítica, per part de la CNT, de les eleccions sindicals com a forma de «parlamentarisme sindical» i de mitjà que incia a la desmobilització progressiva per relegar les assemblees a un paper secundari, va generar un boicot a les eleccions sindicals i una estratègia que passava per assentar les seccions sindicals d'empresa de la CNT i, sobretot, l'assemblea com a lloc determinant de les decisions dels treballadors.

L'aposta ferma pel boicot a les eleccions sindicals potser va tenir efecte i importància en determinades empreses o rams (l'au-

toritat legal no va quantificar les abstencions) però, com a sistema general, el model d'eleccions sindicals va acabar consolidant-se i la proposta de boicot de la CNT va quedar com una alternativa coherent en els seus termes però cada cop més aïllada en els processos d'intervenció que el moviment obrer recorria.

Aquesta fase analitzada coincideix amb les últimes batalles que la CNT va plantejar amb claredat dins del moviment obrer, en empreses i convenis (Banca i Assegurances, l'any 1979, van ser els últims processos massius); després, progressivament, s'aniria perdent realitat social arran de circumstàncies internes i externes de diferent índole. Posteriorment es constataria que aquest boicot a les eleccions sindicals (impecable en el que es refereix als efectes negatius que podia produir en el si del moviment obrer), conduiria la pròpia CNT a una automarginació progressiva del món obrer i sindical, ja que la seva alternativa no es va consolidar com a projecte concret alternatiu.

CC OO (i també UGT) van començar a oblidar-se d'una CNT que, fins a aquell moment, les havia posat en situacions incòmodes, per la seva coherència i pràctica sindical al costat dels treballadors, però que no va saber enllargar o aglutinar una alternativa sindical que tingués efectes sobre el moviment obrer d'aquella època.

Solidaridad Obrera inicia una nova fase: premsa obrera al quiosc

Des que el maig de 1976 va tornar a sortir a la llum pública el primer número de l'històric periòdic *Solidaridad Obrera* com a conseqüència de la reconstrucció de la CNT a Catalunya, havien passat ja dos anys de funcionalment efectiu tant de l'organització com de la premsa confederal catalana. També s'havia editat al·tre cop *Catalunya* (el primer número l'octubre de 1976), escrit íntegrament en català. A més a més, diverses federacions locals i sindicats tenien els seus propis butlletins o revistes on es feien ressò de les diferents realitats locals o sindicals que aspiraven a conèixer i transformar.

La CNT havia anat adquirint una presència cada cop més gran en la societat catalana i en molts sectors del moviment

obrer. Dels primers números de *Solidaridad Obrera*, que tenien com a objectiu fer conèixer la presència activa de la CNT i pagar el seu ideari anarcosindicalista, es va passar a una nova fase l'objectiu de la qual era fer de *Solidaridad Obrera* un diari «al servei de la classe obrera», i no només un butlletí intern de la pròpia organització confederal.

Durant un temps, el debat de com havia de ser *Solidaridad Obrera* i de la possibilitat d'una periodicitat regular havia impregnat més d'un informe intern dels òrgans coordinadors de la central anarcosindicalista per passar d'una proposta teòrica a un objectiu possible.

Seria el maig de 1978, amb el número 19 de *III època*, quan la Soli adquiriria un nou estatut que duraria aproximadament una any. Anteriorment, en un Ple de Sindicats de la CNT catalana (abril de 1978) s'havia escollit el periodista Ramon Barnils pel càrrec de director de *Solidaridad Obrera*, el qual havia desenvolupat, juntament a altres periodistes, el projecte definitiu sobre com havia de ser la Soli per tal que esdevingués un vehicle d'expressió al servei de la classe treballadora.

Alguns d'aquests periodistes ja tenien un rodatge en publicacions llibertàries, com era el cas de Santi Soler o Juanjo Fernández, que havien desenvolupat part de la seva feina a *Ayoblanco*; altres eren periodistes que tenien relació amb la premsa llibertària o d'aparició esporàdica, com el cas de Mario Vila o José García.

Juntament amb ells, que eren l'equip-base, es van anar agru-pant una sèrie de col·laboradors i corresponents que van acabar de perfilar i definir el dibuix de la nova Soli.

En què consistia, doncs, la reflexió i projecte d'aquest equip que intentava fer de *Solidaridad Obrera* una eina informativa que fos útil a la CNT i a la classe obrera en general?

Aquests són alguns extractes de les seves reflexions:

Els treballadors no tenen òrgans informatius d'expressió. En el camp de la premsa, això queda demostrat per la inexistència de publicacions que informin des d'un punt de vista «de classe» de tot allò que pot interessar la classe obrera i que siguin, a més a més, independents d'interessos partidistes, capitalistes o estatals.

Totes les publicacions, diàries o no, que existeixen en l'actualitat tenen un grup econòmic darrera. A Barcelona, per exemple, tenim el Grupo Mundo, representant d'una burgesia obrera a l'eurocomunisme, el grup de la família Godó, monàrquic i conservador, etc. Tots ells tenen una línia política més o menys encoberta, però sempre d'acord amb els interessos econòmics que representen:

A la premsa obrera la informació no pot ser una mercaderia sinó una eina subversiva que reflecteixi i projecti la realitat des de la perspectiva dels treballadors. La Soli va ser històricament el diari amb més pes entre la classe treballadora catalana. El precedent històric pot ser que no ajudi gaire però obliga a molts: a la CNT a ser, almenys, tan forta com abans; a la Soli, com a òrgan seu, a ser un diari i de tota la classe obrera. Per aquest motiu, considerem imprescindible, sigui quin sigui l'equip que en el futur s'encarregui de la Soli, una dedicació exclusiva, una autonomia, i unes condicions materials de treball determinades.

La reflexió, com es pot veure, era suficientment clara com per no deixar cap dubte sobre la comesa que podia i havia de desenvolupar la Soli en aquesta fase del postfranquisme.

Es tractava de posar fil a l'agulla sobre com desenvolupar la tasca i, a la vegada, marcar objectius de funcionament i desenvolupament.

En primer lloc, el director de *Solidaridad Obrera* i el seu equip tindrien l'autonomia suficient per desenvolupar la seva feina, sense caure en pressions de grups o comitès que per alguna raó hipotètica volguessin imposar la seva opinió a la resta de la confederació.

En segon lloc, es dotaria la redacció dels mitjans adequats per poder desenvolupar la seva tasca sense entrebancs econòmics i amb un objectiu centrat en la professionalització del diari.

La possibilitat que l'equip de redacció cobrés (fer habitual a l'antiga Soli des d'abans de la Guerra Civil, dirigida per José Peirats) era un dels elements que més suspicàcies produïen a determinats sectors llibertaris, sempre en lluita contra l'ombra de la burocratització o contra l'excés de càrrecs «alliberats». De totes maneres, s'havia comprovat que, només amb el voluntarisme de la

militància, la Soli no era capaç de trencar la inèrcia de ser un diari de militància per a la pròpia militància, no podia convertir-se en una publicació de dins cap a fora.

En tercer lloc, pel que fa a la periodicitat, l'objectiu seria passar d'una fase mensual a una quinzenal (que és la que es va arribar a aconseguir) per, d'aquesta manera, poder arribar a mitjà termini a ser setmanal i, finalment, a ser un diari; encara que aquesta opció era un desig de futur sense data fixa. El número de pàgines es va ampliar a setze i en alguna ocasió es va treure algun número extra en funció dels esdeveniments puntuals que requerien la seva sortida urgent al quiosc (situació repressiva a Euskadi el juliol de 1978, per exemple).

En quart lloc, la distribució als quioscos havia de ser regular per a convertir-los en punts de venda regulars i fiables, en una xarxa absolutament normalitzada. Algunes reaccions negatives —arran de la seva venda o simple presència en públic— per part dels quiosquers, van ser contrarestades per la vella militància que es dedicaria a «pentinar» Barcelona i altres ciutats de l'entorn metropolità demanant la Soli i exigint que es mostrés al públic en general com una publicació més de l'oferta possible que es podia oferir.

Durant aquesta fase pública de venda als quioscos, la Soli va treure entre quinze mil i vint mil exemplars; i va ser, de molt, l'època de més tiratge en la seva totalitat, així com la de més regularitat (números publicats durant aquest cicle: 24, des de maig de 1978 a maig de 1979).

En una anàlisi sobre el desenvolupament i contingut de *Solidaridad Obrera* durant aquest any de nou funcionament, els periodistes Pedro Berges i José García arribaven a les següents conclusions:

Se había pasado de un total de artículos en el primer número de 33 (mayo de 1978) a 63 en el último (mayo de 1979); es decir, el número de colaboraciones y las informaciones al respecto se habían casi doblado en el periodo de un año.

En cuanto a la distribución de las páginas por bloques temáticos y analizando las mismas fechas anteriores, se había desarrollado una evolución en el sentido de un aumento de la

información desde el 56,28% hasta el 63,70%, un descenso en los contenidos de opinión desde el 42,79% hasta el 35,80% y una reducción mínima en cuanto a los comunicados de la Organización desde el 0,93% hasta el 0,40%.

Si analitzéssim el que havia estat la Soli fins aquesta nova fase veuríem que en l'àmbit de la informació havia crescut amb gran amplitud, acomplint l'objectiu fonamental que s'havia proposat l'equip: informar, des d'una perspectiva obrera, tots els sectors de les classes populars. Els mateixos autors també havien fet una anàlisi sobre com es va desenvolupar posteriorment la Soli que va dirigir el veterà militant Severino Campos, i van arribar a les següents conclusions a partir de l'anàlisi per blocs temàtics dels dos primers números:

Augment significatiu pel que fa als comunicats de l'organització (20,64%), augment no tan rellevant pel que fa als continguts d'opinió (46,50%) i descens notable pel que fa als continguts d'informació (39%).

Segons el mateix informe, a l'anterior equip se'l va cessar el 6 de maig de 1979 en un Ple de Sindicats de la CNT de Catalunya, encara que, segon alguns fonts, als sindicats no se'ls havia consultat prèviament.

Entre les crítiques que es van dirigir a l'equip de *Solidaridad Obrera* hi havia el fet que les seves intencions es basaven en «fer un bon diari», quan segons alguns sectors dins de l'organització, *Solidaridad Obrera* havia de ser «una altra publicació», d'òptica ben diferent. En realitat, les raons que van dur l'equip de *Solidaridad Obrera* a la seva destitució van ser varies i de diferents procedències, però totes anaven més enllà del seu bon treball professional.

En aquesta fase històrica de la CNT catalana hi havia una gran polarització d'opinions sobre diferents aspectes de la realitat immediata i sobre la manera que la CNT tenia d'enfrontar aquests reptes. L'equip de *Solidaridad Obrera* s'havia distingit per mostrar totes les opinions que convivien al ventall ideològic llibertari, sense pronunciar-s'hi a favor o en contra i pensant que totes havien de poder-se expressar a la premsa confederal amb total llibertat de opinió.

Aquesta amplitud de mires potser va ser la que va propiciar la seva destrucció, així com l'intent d'alinejar-se amb els sectors que estaven organitzats en els Grupos de Afinidad Anarcosindicalistas (encara que cap d'ells estigués dins d'aquest grup, ni possiblement de cap altre).

Les eleccions sindicals : el posicionament de la CNT

La liquidació de la CNS y la conquesta de la llibertat sindical por los trabajadores colocan al gobierno Suarez y a la burguesía ante la pérdida del instrumento de control que la CNS representaba.

En esta situación al capital sólo le quedaban dos alternativas: la primera, crear su propia central sindical que sirviera de fuerza de choque contra las reivindicaciones de los trabajadores; la segunda, tratando de dirigir el proceso, regulando y limitando la libertad sindical para tratar de hacerse con el control de las distintas organizaciones sindicales.

Ante esto sólo cabe la denuncia del intento de castrar la capacidad autogestora de la clase obrera y el planteamiento de la asamblea de trabajadores como espacio de decisión que señale el qué, el cómo y el cuando de nuestros planteamientos de clase y la necesidad imperiosa de la organización de los trabajadores como único medio de romper el marco de empresa. (*Solidaridad Obrera*, nº 16, noviembre de 1977).

La posició que la CNT va adoptar davant les eleccions sindicals va ser, en un principi, de boicot actiu, pel que representaven d'ingerència i atac a la llibertat sindical acabada de conquerir després de bastants anys d'uniformitar sindical franquista.

La CNT va seguir defensant les assemblees obreres i l'autogestió de les lluites, així com les seccions sindicals en les empreses com a motor de la llibertat sindical acabada de conquerir.

L'intent de generar dins del moviment obrer unes eleccions de representants dels treballadors des del mateix poder perseguien, sens dubte, l'objectiu d'intentar encotillar-lo i afavorir, així, les mesures de control sindical que després amb el temps derivarien en estructures burocratitzades. En definitiva, es tractava de «matar»

el moviment obrer actiu i participatiu i substituir-lo per un altre que es fonamentés en estructures de «delegació» i control jeràrquic. Ara bé, un cop descarregada tota l'artilleria teòrica en contra de les eleccions sindicals, en les quals en principi TOTES les sensibilitats llibertàries hi estaven d'acord, sorgiria un problema d'ordre tàctic i de pràctica real. Si, per una banda, el boicot actiu a les eleccions sindicals era un èxit i el moviment obrer caminava per la senda de l'assemblearisme i de la mobilització constant, aquestes eleccions serien un fracàs que es demostraria a les mobilitzacions posteriors que es poguessin impulsar al marge dels comitès d'empresa.

Si, en el cas contrari, la consigna de boicot a les eleccions sindicals resultava ser més una posició estètica que no pas real i no arribava a calar en un moviment obrer a la defensiva, caldria buscar altres camins per no perdre la vinculació-unió que la CNT havia aconseguit mantenir amb el moviment obrer fins aquests moments.

Durant 1977 i 1978, la CNT va plantejar clarament la seva posició en contra de les eleccions sindicals i a favor d'una llibertat sindical real, que es fonamentava en l'assemblea (de fàbrica, taller, oficina, etc.) i en les seccions sindicals a les empreses. Fruit d'aquesta tasca de conscienciació va tenir lloc l'acte públic que la CNT va convocar a Barcelona, al Pavelló d'Esports Municipals el dia 8 de desembre de 1977, en contra de les eleccions sindicals i al qual van assistir 8.000 persones.

La capacitat de resposta de la CNT seguia sent important i en una primera valoració de les eleccions sindicals que es van celebrar el 1978, ho constatarem:

RESULTATS ELECCIONS SINDICALS ANY 1978

Delegats sindicals	UGT	CC OO	USO	ELA-STV	Altres	No afiliats
193.112	41.897	66.540	7.474	1.931	40.270	35.000
% delegats	21,69	34,45	3,87	0,99	20,85	18,12

Aquesta anàlisi, extrera del Ministeri de Treball i Seguretat Social, no indica l'abstenció que hi va haver a les eleccions sindi-

als de 1978. La CNT, segons els seus propis informes, xifrava una abstenció important en zones com el País Valencià i Catalunya, situant-les en una franja del 40% al 60% d'abstenció.

Sobre les dades que reflecteix l'estadística, hi ha una lectura interessant. La suma dels delegats que hi ha a les caselles d'ALTRES i de NO AFILIATS, que representaven una amplitud de sectors diversos (entre els quals s'hauria d'incloure diversos corrents autònoms i llibertaris que s'havien presentat), era la primera força en tant per cent del rànquing de delegats sindicals de 1978. Això, ens condueix a una sèrie de conclusions d'ordre divers que passo a descriure:

- Com a organització, la CNT va boicotejar les eleccions sindicals, arribant en algunes zones a un nivell d'abstenció important.
- Un percentatge important de persones que pertanyien a la CNT o al seu àmbit d'influència es van presentar sota candidatures autònomes o com a delegats d'assemblea en funció de la realitat que tenien en el seu lloc de treball, per no deixar el camp lliure a altres opcions més relacionades amb un sindicalisme de tipus burocràtic. En una paraula: es va fer una «utilització instrumental» del procés d'eleccions sindicals.

El debat que posteriorment suposarà la presentació tàctica a les eleccions sindicals com a forma de no automargar-se de la realitat del moviment obrer, serà un dels que més polèmiques i discussions va despertar en el si de la CNT, fins al punt de ser un dels que va provocar l'escissió/divisió de la CNT l'any 1979.

Si bé tots els sectors llibertaris estaven d'acord en el fet que les eleccions sindicals no eren el model pel qual la CNT havia de regir la seva vida sindical a les empreses, els diferenciava de forma amarga, en canvi, la utilització o no d'aquestes eleccions com a manera de no automargar-se dels processos reals del moviment obrer.

L'historiador Bernat Muniesa, en el seu llibre *Dictadura y Monarquía en España*, descriu molt encertadament la trajectòria sindical de la CNT d'aquells anys en aquests termes:

Desaparecida la Organización Sindical del franquismo, el mundo laboral se halló en una fase abierta, constituyente. Tanto a los poderes políticos como a los económicos les convenía oficializar un nuevo sindicalismo. A ese proceso se pres-taron rápidamente la histórica UGT, socialista, y la comunista CC OO. La otra gran histórica era la CNT: en 1977-1978 el anarcosindicalismo había cobrado auge y en su seno se integraban la mayoría de movimientos alternativos. A principios de 1978 contra la CNT con trescientos mil afiliados, un nivel ciertamente inquietante para el Gobierno y sus aliados PSOE y PCE. Sin embargo la propia CNT comenzó pronto a cavar su propia tumba, fue víctima tanto de sí misma como del acecho del Ministerio del Interior: una decisión propia provocada por la aversión electoralista, condujo al cenetismo a marginarse de los comicios sindicales de enero-febrero, dejando vía libre a CC OO y a UGT, aunque las mayores votaciones las obtuvo un «grupo sin filiación política» y unos «independientes» también consiguieron atraer numeroso votos. En unos y otros el peso de la CNT era una realidad. Sin embargo, en una sociedad dispar a la de los años treinta, dominada por la publicidad y las siglas, fue un error no emerger como CNT.

La polarización ideológica de los diversos grupos de la CNT-catalana fins al V Congrés: una aproximación

El abandono práctico de los principios anarcosindicalistas que constituyen el fundamento de la CNT se ve agravado por la ausencia de cauces adecuados que permitan una confrontación serena de las diferentes tendencias o corrientes que existen y deben existir en CNT.

Para superar etapas de confusión, debemos superar el doctrinamiento que no aporta ninguna solución a los problemas actuales de nuestra clase, concretando estrategias posibles que coloquen a la CNT en la vía de la lucha revolucionaria eficaz, no sólo verbal.

De aquí la necesidad de amplias organizaciones de sindicatos de clase, donde los militantes se forman en el contraste dialéctico permanente entre el ideal emancipador y la realidad

que les circunda, en las luchas por desgastar el sistema capitalista y mejorar las condiciones de vida de los trabajadores, a la vez que se va configurando dentro de las organizaciones obreras el ideal de la sociedad libertaria que el anarcosindicalismo preconiza. (Grupos de Afinidad Anarcosindicalista, maig de 1979)

[...] el asunto está precisamente en que la historia de la CNT se podría explicar a través del ambiente de ruptura constante. En determinados momentos se ha manifestado por una situación antagónica que ha desembocado en la escisión. Actualmente no creo que se pueda hablar de escisión, porque, en todo caso, los que se pudieran escindir no se escindirían sino que abandonarían definitivamente la CNT, porque estamos delante de un fenómeno nuevo: una presencia marxista en la CNT que no tiene precedentes. En tiempos de Maurín o Nin no hubo incidencia real del marxismo, fue una presencia testimonial pero sin incidencia. Actualmente se puede hablar de alguna gente que perteneció a grupos políticos autónomos de carácter marxista, disidentes de Comisiones, y que no han aprendido la lección que les alejó de todo eso. Y no lo han aprendido porque actualmente hemos detectado una vertebración paralela dentro de la CNT de toda esa serie de compañeros [...]. En la CNT se han dado fenómenos de poder como en cualquier colectivo pero no han sido programados, ni teorizados, ni se han planteado como línea de actuación. Sin embargo ellos se han estructurado, hace 7 u 8 meses, han creado una organización con un funcionamiento interno. (Luis Andrés Edo, *El Viejo Topo*, abril de 1979)

Indicar cronològicament com va anar deteriorant-se la dinàmica integradora dels grups reconstruïts de la CNT de Catalunya per una altra que tendia a la polarització excloent com a resultat pràctic i, finalment, a l'escissió l'any 1979, no és una tasca gens fàcil. Tor i així, les circumstàncies d'aquest darrer tram fins al V Congrés són decisives per a la ruptura posterior: i la seva anàlisi, encara que sigui superficial, és necessària per entendre la «batalla» ideològica que es va produir en el si de l'organització confederal.

- En primer lloc, la posició clarament diferenciada sobre com reaccionar davant el cas Scala. Des de les posicions que mantienien que si els autors de l'atemptat eren membres de la CNT caldria expulsar-los, ja que la CNT no tenia res a veure amb l'assumpte, fins aquelles que defensaven la innocència dels detinguts i argumentaven que tot havia estat un muntatge de l'Estat per implicar la CNT en una campanya de desprestigi públic, juntament a les diverses matissacions que van haver-hi al voltant d'aquestes dues posicions. El problema en si mateix no el constituïen les diferents argumentacions que hi poguésser haver en una organització plural, sinó el to crispant i cru que van adquirir.
- En segon lloc, el trasllat del Comitè Nacional de la CNT a Barcelona l'abril de 1978 va sembrar gradualment (com anteriorment havia passat a Madrid) una polarització cada cop més gran, entre els grups i sensibilitats de la CNT catalana, pel seu control. Aquesta argumentació pot semblar peregrina en una organització que presumeix de no tenir dirigents. Però la lluita pel poder «ideològic» va ser constant en el transcórrer de la confederació, que va partir d'unes premisses molt obertes a l'hora d'integrar tot l'univers llibertari per acabar progressivament rebutjant o expulsant grups en funció d'un criteri ideològic cada cop més restringit.
- En tercer lloc i com a reflex de l'anterior, unes estratègies divergents en el camp de l'acció sindical a curt i mig termini. Un exemple va ser el debat sobre la necessitat o no de participar en els Convenis Col·lectius. Aquest debat era important sobretot perquè els Convenis Col·lectius havien estat i eren encara l'eix de referència de les lluites del moviment obrer antifrangquista a favor de les seves reivindicacions salarials i socials dins de l'empresa o sector. Uns sectors opinaven que s'havia de seguir, a partir de processos assemblearis, recolzant la lluita dels treballadors a través dels esmentats convenis perquè suposava un moment de lluita important contra el Capital, mentre que altres opinaven que els Convenis Col·lectius no deixaven de ser un marc creat pel franquisme que no era capaç de superar la lluita reivindicativa sectorial i que il·legalitzava la lluita global de tots els treballadors per

millors col·lectives de pes, que fossin més enllà d'aquest marc estret.

Una altra divergència important es va produir davant la possibilitat de participar o no a les eleccions sindicals. En un principi, aquestes eleccions havien estat denunciades per tots els sectors llibertaris que coincidien en l'anàlisi que la seva motivació anava encaminada a silenciar els moviments assemblearis en el si del moviment obrer i a afavorir el burocratisme sindical. En un primer moment, la CNT va recolzar-ne el boicot actiu, però aquesta estratègia no va donar un resultat favorable ja que no va ser seguida de forma majoritària. Davant d'aquesta situació és quan es produïx la diferència de criteri sobre el fet d'utilitzar les eleccions sindicals com un mitjà per a no desvincular-se del moviment obrer per part d'alguns sectors, mentre que altres seguien argumentant que les eleccions sindicals no són el camí adequat que ha de recórrer la CNT per tenir presència sindical.

Aquest darrer punt analitzat serà un dels que amb més força esquinçarà els sectors llibertaris en la discussió precongessual.

- En quart lloc i com a problemàtica central a Catalunya, a partir de l'última fase de 1979 apareix el debat sobre qui i com es podia organitzar i incidir en el debat ideològic i organitzatiu que s'estava desenvolupant a l'«àrea llibertària» dins de la CNT. Aquest debat, que hagués suposat l'acceptació *de facto* dels grups llibertaris que es movien al voltant de la CNT i en la seva àrea d'influència, es va veure escapçat amb el rebuig categòric i expeditiu (expulsions) dels anomenats Grupos de Añinidad Anarcosindicalista (GAA).

En canvi, sí que van tenir dret d'existència grups com la FAI (organització específica a la qual per tradició històrica no se li negava l'existència), o la FIGA (una organització específica anarquista, creada durant la Transició i que diferia dels plantejaments de la FAI). La crítica que exclouïa els GAA defensava que s'havien creat exclusivament per a incidir directament en el debat ideològic i organitzatiu de la CNT, i que entre les seves prioritats hi havia la d'ocupar els

«càrrecs dirigents» de la CNT. La paraula que els va definir posteriorment com a campanya en contra seva (des d'altres sectors) va ser la de ser una ORGANITZACIÓ PARALLELA al servei exclusiu d'acaparar el poder orgànic de la CNT. Pel que fa als altres grups llibertaris, podien existir per ser «organitzacions específiques anarquistes» que no tenien «voluntat de poder» i que la seva tasca de militància a la CNT era una funció afegida dins de la seva cosmovisió global de l'anarquisme. La diferenciació entre organització específica i organització paral·lela mai es va acabar d'entendre d'una manera satisfactòria.

L'expulsió de dos membres del Comitè Nacional de la CNT (Sebastián Puigcerver i José María Berro) per la seva pertinença als GAA, així com d'altres militants de la CNT, va ser el reflex d'aquesta dinàmica intolerant o de «defensa» de principis bàsics segons alguns sectors llibertaris. La reacció arran de les expulsions en els dos sentits (aplaudiment o rebuig) es va acabar dirimint al V Congrés, juntament amb altres temes d'acció sindical plantejats anteriorment.

El desencant: la crisi de l'esquerra social

El nuevo movimiento obrero, que constituyó un elemento capital de las movilizaciones de masas (antifranquistas) estaba estrechamente ligado a otros movimientos democráticos. A lo largo de la transición perdió rápidamente este papel de protagonista que pasó a las élites políticas. El poder político de un Estado Centralista, la demovilización y la jerarquía del *triming* en la transición obligaron al movimiento obrero a desempeñar un papel subalterno. Los partidos, que en la resistencia antifranquista habían tenido tan poca importancia, se convirtieron de repente en los principales actores políticos en el incipiente régimen parlamentario. Desde las elecciones de junio (1977) la transición estuvo en manos de la incipiente clase política, lo cual significó para los sindicatos y los movimientos sociales que las movilizaciones de masas y la presión política extraparlamentaria estaban consideradas, también por parte de los partidos de izquierda establecidos,

como desestabilizadoras. (*El movimiento sindical en España*, Holm-Detlev Kohler)

En aquest paràgraf, l'autor alemany intenta analitzar el procés que va conduir al «desencant» o desmobilització dels sectors socials antifranquistes.

A la vegada, un altre conegut analista social, analitzaria des d'una perspectiva sociològica el que es va denominar «desencant» com a fenomen social rellevant durant aquesta fase:

La frustración de una parte muy importante de la población ante la inexistencia de un proyecto político bien definido, la insuficiencia del cambio, la ambigüedad frente al pasado y la incertidumbre del futuro, la falta de transparencia del proceso político en general, y del proceso constituyente en particular, la escasa publicidad de las decisiones principales, la persistencia de los procedimientos oligárquicos, tanto en el interior de los partidos como en la vida nacional. Desencanto y frustración, en fin, por la desatención a los grandes problemas concretos que ha llevado a mucha gente a desentenderse de una situación en la que sólo ven la sustitución de una clase política por otra. (Juliana Sanamaria, *El País*, 22 de diciembre de 1978)

Definir el «desencant», aquella espècie de nebulosa que va existir a finals dels anys setanta i principis dels vuitanta, des d'anàlisis quantitatives o quadres objectius és una tasca com a mínim difícil i de dubtos rigor sistemàtic. Entre altres raons perquè s'intenta descriure un «estat d'ànim» individual i col·lectiu d'una part àmplia de la població d'aquest país. Una altra qüestió a esbrinar és si els seus orígens han estat causats pels mitjans de comunicació o, pel contrari, si són el reflex d'aquest estat «semiparalitzant» en el qual anava caient una part fias aleshores molt activa del cos social.

En la meua opinió, confirmada posteriorment per alguns llibres, entrevistes a persones i documentació de l'època, el «desencant» sí que va existir com a fenomen social de gran rellevància. I, a la vegada, va tenir efectes diversos dins del conglomerat de

grups i persones que formaven l'esquerra social. Aquesta esquerra social, la principal característica de la qual era la seva imbricació en els diferents moviments de base populars (obrers, veïnals, culturals, estudiantils), va començar a entrar en crisi d'identitat i de creixement a finals dels anys setanta.

Aquesta crisi dins de l'esquerra social afectaria de forma important els dos segments que, en bona mesura, la conformaven:

- Sectors militants de l'esquerra antifrancquista, que portaven un temps batallant contra la dictadura i que anaven percebent l'enorme distància que hi havia entre l'«imaginari social» que els dirigents polítics d'esquerra els havien «ofert» en els seus programes de ruptura antifrancquista i la nova realitat que s'anava imposant, la qual no tenia res a veure amb aquella «democràcia» rupturista amb deixos socialitzadors que ells havien imaginat.
- Sectors acabats d'arribar a la militància d'esquerres, per l'«eufòria» catàrtrica que va suposar el final de la dictadura, veuran caure de forma abrupta les seves esperances d'avançar en el terreny de les millores socials i de la participació col·lectiva.

Dos elements de la realitat social que s'anava configurant a l'Estat espanyol van ser d'importància fonamental a l'hora de definir aquesta «crisi» d'activitat social.

- El paper paralitzant que juga l'esquerra política en relació a les dinàmiques de mobilització que hi havia hagut fins aleshores i que, un cop passades les primeres eleccions de juny de 1977, es tendeix com a mínim a alenir o inclús a fer-les-hi perdre la seva importància. L'aportació de l'esquerra social a l'avançament de les llibertats públiques o de les millores socials deixa de ser operativa segons aquesta «esquerra política». A partir d'ara, el seu objectiu serà aconseguir que l'esquerra social serveixi de fre de les mobilitzacions, tot i que fins a aquell moment n'havia estat capdavantera.
- L'evolució de l'economia espanyola es produeix en termes clarament regressius per a la classe obrera. És en aquesta fase quan es comencen a detectar els efectes negatius de la crisi

econòmica mundial del capitalisme de 1973 amb el tancament d'empreses i reestructuracions de plantilles, aspectes que van repercutir de forma clara en un augment accelerat de l'atur. La incidència d'aquest atur i la incapacitat per superar-lo des de vies de mobilització social i/o política faran que el discurs de l'esquerra social retrocedeixi i perdi bona part del seu àmbit d'acció.

DADES SOBRE L'EVOLUCIÓ DE L'ATUR A L'ESTAT ESPANYOL

	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Taxa d'atur general	4,7	5,3	7,1	8,7	11,5	14,4
Taxa d'atur juvenil	11,3	14,1	18,9	23,0	29,8	36,5

Font: Instituto Sindical de Estudios 1986 (Ministerio Trabajo y Seguridad Social).

DADES SOBRE AFILIACIÓ A PARTITS POLÍTICS

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
PCE/Peuc	35.000	125.000	205.000	160.000	145.000	105.000	95.000
PSOE-PSC	2.000	5.000	150.000	120.000	90.000	100.000	102.000

Font: segons dades dels propis partits.

L'anàlisi sobre l'afiliació als partits de l'esquerra «política» (encara que al PCE caldria reconèixer-li el seu àmbit d'influència en l'esquerra social) ens confirma que creix; assoleix el seu punt màxim el 1977 i descendeix progressivament a partir d'aquestes dates, amb més velocitat al PCE que al PSOE.

De totes maneres, caldria subratllar que el PSOE mai va representar l'«esquerra social» del primer postfranquisme, que en la majoria de casos es situava a l'esquerra del PCE. La resistència al retrocés per part del PSOE cal situar-la en les coordenades de «partit de govern» en gestació.

Pel que fa a l'evolució de l'afiliació sindical durant aquest període, l'analista social Holm-Detlev Kohler escriu que les xifres d'afiliació durant aquesta època estan tan inflades per part dels sindicats en general (sobretot CC OO i UGT) que no reflecteixen la realitat sindical d'aquells moments. De totes maneres, les tendències o l'evolució que reflecteixen són similars a les dels

partits polítics d'esquerra, creixent, fins i tot, la desafiliació als sindicats, per no haver complert les expectatives de millora social que proposaven.

Cal destacar que un cop desaparegut l'aparell sindical del franquisme (CNS), alguns sindicats van començar una carrera d'«afiliació boja» (sobretot CC OO i UGT), en la qual es «venia» l'afiliació al seu sindicat com a «garantia eterna» de seguretat i solució als seus problemes. La crisi econòmica posterior, així com la subordinació d'aquests sindicats a pactes socials que estabilitzaven les magnituds econòmiques del sistema capitalista espanyol, però que no superaven l'atur creixent entre la classe obrera, van conduir a una fase de descreença i desencant sindical en la qual la desafiliació va ser molt forta.

Com analitzar el «desencant» dins de les files dels moviments llibertaris i de la CNT en particular?

Crec que cal apuntar que en els seus bioritmes col·lectius la CNT i els moviments de base llibertària en general van regir-se pels mateixos mecanismes de participació social i mobilització que l'«esquerra social» havia tingut, encara que la seva estratègia i actuació fossin diferents. La diferència en relació al discurs de l'«esquerra política» consistia en una major claredat i contunència, mentre que, d'alguna manera, la diferenciació amb part de l'«esquerra social» residia en el fet que la CNT mai va anar a remolc de les actuacions de l'esquerra política, i el seu paper «no pactista» i potenciador de mobilitzacions socials «no dirigides» va ser més clar.

En molts casos, i sobretot en els inicis de la Transició, la CNT es va nodrir d'un gran nombre de militants d'aquesta esquerra política i social, perquè suposava un clar trencament diferenciador amb les seves pràctiques organitzatives (autoritàries en la major part dels casos) i pel discurs clarament potenciador de la mobilització social participativa com a eix principal en la conformació d'un nou imaginari col·lectiu alliberador.

Ara bé, el «desencant» a la CNT va tenir, juntament a les causes pròpies de l'esquerra social, altres causes específiques del propi debat ideològic en el qual estava ancorat el moviment llibertari. Aquest debat, en molts casos autodestructiu, va esfondrar bona part de les esperances que tenia l'esquerra social

en un referent potenciador, per conduir-lo a un inici de paràlisi que afectà la CNT des de 1978 i, sobretot, durant l'any 1979, en el qual es va celebrar el V Congrés a Madrid (el primer després de la mort de Franco).

No voldria acabar aquest repàs sobre el desencant sense extractar unes reflexions que el veterà militant antifranquista Luis Ramírez (Luciano Rincón) va publicar en un extra de *El Viejo Topo* (nº 8), on es fa un balanç de la dècada dels setanta amb un cert to àcid:

[...] lo importante, frente al fascismo, es asentar la democracia aunque para ello haya que fortalecer al capital. Al ser el eje de la izquierda, de los partidos obreros, no el enfrentamiento de clase sino el asentamiento de esa democracia que es también la primera necesidad del sector predominante de la burguesía para recuperar la dirección política y reforzar su dominación de clase. La respuesta es esa empalagosa canción del desencanto. A algunos les ha desencantado el que las cosas hayan sucedido como las plantearon.

El desencanto de la segunda parte de la década lleva a un sector creciente de ciudadanos a prescindir de toda intervención, favoreciendo al poder con su indiferencia. Progresivo asentamiento del poder que provoca a su vez más desencanto. El régimen (el franquismo) que más ha tardado en desaparecer de la historia de la humanidad, tanto que hay quien cree que todavía no ha desaparecido del todo mientras otros creemos que lo que pasa es que no todo él ha desaparecido, que no es lo mismo, inició la década de los 70 abriendo una etapa de esperanza. Después, la esperanza, ese «estado de ánimo» en el cual se nos presenta como posible lo que deseamos, especie de virtud teológica civil que nos inunda, se transforma en espera, que sólo es la «creencia de que va a suceder alguna cosa». Y algo, ha sucedido.

El V Congrés de la CNT: divisió i ruptura

Las explicaciones que tienden a situar el inicio de la crisis de la CNT en el mitin de Montjuïc, en las Jornadas Libertarias

o en el asunto Scala, son siempre insuficientes, por limitarse a una manifestación exterior —fenomenología o sociología— del problema. Nosotros preferimos analizar la crisis como un «proceso continuo tendencial» que desemboca en la situación actual de descomposición que afecta no tanto al aspecto organizativo (no aplicación de las normas) como al ideológico (validez del anarcosindicalismo clásico como ideología revolucionaria hoy).

Planteadas así, la crisis de la CNT es para nosotros, fundamentalmente, la crisis de una alternativa de clase, en cuanto pierde su carácter de referencia operativa para el proletariado del Estado español. No existe un momento inicial a partir del cual deja de ser utilizable como instrumento de transformación social de la clase obrera, sino que existe un proceso de ruptura interna que conduce a la CNT a encerrarse en sí misma, sin más compañía que sus propios fantasmas históricos, a la vez que desconecta casi totalmente de la lucha obrera. (Colectivo Autonomía de Clase, «Algunas Consideraciones sobre la crisis actual de la CNT», CNT: *Ser o no ser 1976-1979*, Ruedo Ibérico)

En el trabajo de que nos ocupamos se tocaba asimismo un tema que reflejaba una preocupación clave, sobre todo en la CNT de los últimos tiempos: la de que esta tiene que ir a los trabajadores en lugar de ir estos a la CNT. También esa preocupación se había dejado sentir en el Congreso. Pero el análisis consideraba un tanto ambiguo el planteamiento, porque ¿dónde estaban en realidad los trabajadores? Luego se afirmaba: hasta ahora siempre hemos hecho planteamientos en todos los plenos nacionales e incluso en el Congreso, que nos han permitido conectar con los trabajadores, desde nuestro propio ámbito y esencialidad, sin concesiones al posibilismo. Por otro lado, dado el carácter de nuestra organización, hemos de partir por fuerza de una cierta marginalidad para ir penetrando lentamente, pero sin pausa, en la conciencia popular, de modo que nos sea dado preparar las condiciones para el cambio revolucionario. Pero ir hacia los trabajadores (¿qué trabajadores?) dejando atrás la esencialidad para ir más

deprisa, eso sería ir recramente a la integración en el sistema, que es lo que hacen los partidos y sus centrales dependientes. (Juan Gómez Casas, *El relanzamiento de la CNT 1975-1979*, Ed. CNT-AIT)

El V Congrés celebrat a Madrid del 8 al 16 de desembre de 1979 (el primer que es va celebrar a l'Estat espanyol després de la reconstrucció de la CNT i de la mort de Franco), representava per a molts afiliats i sindicats una de les últimes esperances cap a una sortida «digna» als problemes i contenciosos acumulats durant quatre anys de ressorgir confederal.

Per sortida «digna» s'entén no tant la que cada col·lectiu podia tenir en relació a les seves posicions ideològiques i/o estratègiques, sinó més aviat un tornar a aquell «consens» anterior que va ser el que va fer possible en el seu moment la reconstrucció de la CNT el 1976.

Si bé en algunes zones geogràfiques, les batalles ideològiques no van ser molt intenses, entossudits encara els sindicats en una tasca diària d'anar creixent progressivament, en altres que eren les de més afiliació i presència social, en canvi, s'havien generat dinàmiques que paralitzaven tota activitat cap a fora, arribant a situacions d'enfrontament agut i sostingut en el temps (especialment a Catalunya, País Valencià i Centre).

Va haver-hi, inclús, reflexions des de sectors diferents que proposaven ajornar el congrés per intentar suavitzar l'ambient de crispació existent. D'altres arribaven a la mateixa conclusió però per raons diferents. Volien guanyar temps per a que les seves opcions ideològiques tinguessin més força dins de l'organització.

De totes maneres, les opcions majoritàries eren refractàries al seu ajornament, entre altres raons, perquè era una prioritat expressada a l'organització des de feia molt temps i perquè hi havia problemàtiques diverses que era urgent resoldre sota una perspectiva congressual. Una primera aproximació a les dades que es comptabilitzen en el V Congrés ens indica el progressiu decaïment de l'afiliació en relació a dades anteriors dels anys 1977 i 1978.

DADES AFILIATS AL V CONGRÉS — 08 DE DESEMBRE 1979

NACIONS I CCAA	AFILIATS	SINDICATS
Andalusia	1.709	36
Aragó	605	11
Astúries	1.558	15
Galícia	665	13
Euskadi	875	16
Múrcia	477	6
Extremadura	41	2
La Rioja	75	3
País Valencià	4.640	74
Cantàbria	147	5
Catalunya	15.917	94
Canàries	560	9
Centre	2.360	40
Total	29.629	324

Font: Diari CNT nº 35, març 1980. (Informació del Sindicat Jubilats i Pensionistes de Badalona).

Una anàlisi més detallada sobre les xifres d'afiliats al congrés ens condueixen a les següents conclusions:

- Una pèrdua important d'afiliació (des dels inicis de 1979) causada per motius no exclusivament interns (descencant, reconversions industrials, augment de l'atur, etc.).
- Catalunya segueix destacant com a zona amb el nombre més alt d'afiliació (15.017), seguit pel País Valencià (4.640) i la Regional Centre (2.360), en el context d'una tendència general a la baixa.
- En algunes zones, i sense negar la importància que pogués tenir un nucli estable de petita afiliació, estem davant d'una realitat de base *afinitària* més que sindical, a causa de la seva expressió numèrica (La Rioja o Extremadura, per exemple).

La lectura que cal fer sobre el V Congrés, ens porta a afirmar que no va ser possible arribar un altre cop a un nou consens, entre altres raons perquè al congrés s'hi va anar més amb actituds d'«hostilitat» en relació als diversos temes que la CNT tenia plantejats que no pas amb un tarannà «conciliador» que ajudés a superar les divisions existents.

Si s'analitressin amb deteniment les conclusions sobre el congrés a les que han arribat diversos llibres i revistes de l'«entorn llibertari», es podria arribar a la conclusió que estan narrat fets ben diferents, quan en realitat es trobaven en el mateix lloc i temps (recordem: el V Congrés de la CNT a Madrid, del 8 al 16 de desembre de 1979).

A què respon, doncs, tanta diferència en les anàlisis? I en les valoracions? De fet, aquests llibres i revistes estaven escrits per persones o grups implicats en la pròpia dinàmica del debat i era, per tant, difícil que en els seus escrits no es manifestés «certa parcialitat» pel que fa a les conclusions globals del congrés.

De l'opinió favorable sobre el congrés del militant i historiador llibertari Juan Gómez Casas fins a la crítica d'un vell militant llibertari com Ramón Alvarez, passant per l'informe també crític que la revista llibertària *Bicicleta* exposaria en el seu número extra 23-24 de principis de 1980, hi ha una gran distància pel que fa a les valoracions.

Davant d'aquesta situació, no queda més remei que informar breument de les anàlisis efectuades sobre el desenvolupament del congrés, sense que això vulgui dir que s'assoleixi l'objectiu desitjable.

Juan Gómez Casas en el seu llibre *El relanzamiento de la CNT 1975-1979* no desenvolupa grans crítiques al V Congrés i les que fa les orienta en dues direccions.

Una suposa una dura crítica als sectors que van abandonar el congrés. Un grup de 53 delegats de diverses zones de l'Estat espanyol manifestava una actitud de rebuig al llegat manca de llibertat d'expressió, autoritarisme, amenaces i violència, fet que va determinar el seu abandó del congrés a data del 14 de desembre de 1979. Segons Juan Gómez Casas:

[...] se confirmaba que el Secretariado Permanente del Comité Nacional de la CNT, por completo desatendido ya a la segunda o tercera jornada de la suerte del Congreso, jugaba sus propias bazas... Un grupo de sindicatos, conectado con el S.P. del C.N. había llegado con propósitos preconcebidos de hacer prevalecer una visión de las cosas, una actitud o, por el contrario, romper el Congreso.

Una altra, en canvi, es referia més a problemes de forma o contingut d'un congrés tan dens en el seu temari. Així ho expressa Juan Gómez Casas:

[...] habíen transcurrido 43 años desde el último Congreso Confederado de Mayo de 1936 y nos hallábamos con una CNT mayoritariamente juvenil, con buenos valores en potencia, pero aún inmaduros... los 43 años transcurridos habían hecho olvidar el ritmo lento que acompaña a nuestros comicios. Por ello, el excesivo número de puntos del temario, impidió un tratamiento adecuado, en detalle y profundidad, de los mismos... Esto dio lugar a que ciertos sectores del congreso se consideraran perjudicados, cuando fue el propio congreso, todos sus sectores comprendidos, quien resultó perjudicado.

L'altra visió del V Congrés, clarament crítica, és la que reflecteix la revista llibertària *Bicicleta* en el seu número doble 23-24, mitjançant una anàlisi diària del transcurs de l'acte.

En una editorial que titula «Històrics versus Renovados» van desgarrar els seus punts de vista i els mals auguris que es pronosticaven en relació al congrés:

Se veía venir cuando se publicaban declaraciones que adjudicaban la convocatoria del Congreso a «un grupo», cuando era necesidad sentida por la militancia y acuerdo de toda la organización.

Se veía venir cuando, en vísperas de su apertura, los portavoces de la FAI y de la CNT «histórica» declaraban en MUNDO DIARIO que este Congreso debía ser de trámite y ratificación.

Sin embargo, eran muchos los que acudirían con ánimo de que las definiciones y la organización (no los famosos principios), se adecuaran a las necesidades del momento presente. El Congreso era, en fin, la posibilidad de apertura de un debate serio y libre entre compañeros sobre las distintas posiciones que convergen hoy en la CNT. Desde los que ponen el acento en un sindicalismo duro de reivindicación, marcadamente obrerista, hasta los partidarios de globalizar el trabajo de la organización. Todos (y no es problema de jóvenes o viejos), deberían tener sitio y oportunidad de expresarse. Pero el debate sigue cerrado: lo han impedido los que nunca quisieron que el V Congreso se llevara a cabo. Parece que lo han conseguido.

La major crítica feta pel col·lectiu que editava la revista *Bicicleta* es referia a les formes autoritàries i excloents que determinats sectors volien imposar al congrés. En aquest sentit, recollien la crítica que els delegats i les delegacions de 53 sindicats (esmentats abans per Juan Gómez Casas) feien sobre la manera de funcionar del congrés i sobre les raons que van conduir a abandonar-lo.

Desde el inicio del Congreso se ha ido dando un progresivo deterioro de la libertad de expresión con constantes amenazas, violencias, asaltos a los micrófonos, etc., hasta llegar a una situación en la que, concurriera lo que ha sido norma en todos los comicios confederales, se ha impedido la expresión, el debate y votación de las posturas supuestamente minoritarias en las ponencias, especialmente a partir del inicio de los temas de fondo, estrategia sindical, etc... lo cual ha sido el indicio del intento de imponer unas posiciones.

Aquestes dues posicions descrites reflecteixen la visió contraposada que en aquells moments tenien diferents sectors de la CNT, i que condueixen clarament a una situació de trencament i escissió. Altres motivacions d'estratègia sindical (fonamentalment la presència o no en les eleccions sindicals, o la negociació de convenis col·lectius) van jugar un paper de tensió afegida. Des de l'escissió o divisió (que cadascú ho matís com vulgui) de l'any 1979 en el si

de la CNT, els moviments llibertaris i antiautoritaris (que recordem que havien perdut bona part del seu nexa o unió amb els moviments socials) van anar perdent encara més connexió amb la realitat social, arribant en molts casos a ser pràcticament testimonials si els comparem amb la primera fase del postfranquisme, en la qual semblava que la CNT tornaria a ser una eina útil i poderosa per a la classe obrera i els moviments llibertaris que desitjaven uns projectes alternatius a la societat capitalista «realment existent».

Així doncs, la unitat formal de l'anarcosindicalisme a l'Estat espanyol, aconseguida després de la reconstrucció de la CNT l'any 1976, es trencava definitivament en aquest V Congrés del desembre de 1979. S'obria una nova etapa històrica de resistència i debilitat, caracteritzada per la pluralitat i diversitat de corrents sindicals llibertàries.

L'anarcosindicalisme resultant, amb les seves diverses expressions organitzatives, hauria de tornar a refer els seus nexes relacionals amb les classes populars i engegar una nova narrativa alternativa al dominant «sistema món-capitalista», en el qual tal com és abastament conegut estem maleïdament atrapats.

Però això, òbviament, ja és una altra mena d'història que no ens toca expressar...

**ASSEMBLEA RECONSTRUCCIÓ CNT-CATALUNYA
(29-02-1976)**

**INVITACIONS NUMERADES PER ASSISTIR:
«ASSEMBLEA SANT MEDIR» – SANTS - BARCELONA**

NÚMEROS 001-040: Sebas (Santa Coloma de G.)
 NÚMEROS 041-080: Jordi (Barnesto)
 NÚMEROS 081-130: Antonio (Alemany) Variis
 NÚMEROS 131-158: José Luis (Telefónica)
 NÚMEROS 159-218: Bronchales
 NÚMEROS 219-233: Jesús (Ensenyament)
 NÚMEROS 234-243: José Luis (Santitat)
 NÚMEROS 244-253: Pep (Solidaridad)
 NÚMEROS 254-263: Ignacio
 NÚMEROS 264-300: Paco (Murciano)
 NÚMEROS 301-319: Salas
 NÚMEROS 311-360: Helenio
 NÚMEROS 361-375: Matias
 NÚMEROS 376-378: Cabra
 NÚMEROS 379-400: Cases
 NÚMEROS 401-405: Carrasquer
 NÚMEROS 406-415: Paco (Murciano)
 NÚMEROS 416-445: Aura (Baix Llobregat)
 NÚMEROS 446-455: Matias
 NÚMEROS 456-495: Antonio (Bigotes)
 NÚMEROS 496-500: Cabra
 NÚMEROS 501-600: Paco (Murciano)
 NÚMEROS 601-615: Helenio
 NÚMEROS 616-645: F. Navarro
 NÚMEROS 646-647: Clarà
 NÚMEROS 648-648: Pepe (Madrid)
 NÚMEROS 649-652: Juanjo
 NÚMEROS 653-656: José Luis (Santitat)
 NÚMEROS 657-659: Miró
 NÚMEROS 660-679: Sebas
 NÚMEROS 680-681: Carrasquer
 NÚMEROS 682-686: Salas
 NÚMEROS 687-691: F. Navarro
 NÚMEROS 692-700: Fernando

**ASSISTENTS «ASSEMBLEA DE SANTS»: AGRUPAMENT LABORAL,
SINDICAL I MILITANT**

Els assistents van ser al voltant d'uns 500. D'ells 393, van deixar constància de la seva activitat laboral, sindical i militant. Son els següents:

ACTIVITATS DIVERSES:	82
ARTS GRÀFIQUES:	14
BANCA:	15
CONSTRUCCIÓ:	14
ENSENYAMENT:	29
METALLÚRGIA:	16
SANTITAT:	33
TÈXTIL:	11
COMARQUES:	83
GRUPS LIBERTARIS:	13
ESTUDIANTS:	51
TOTAL:	393

FONT BIBLIOGRÀFICA:
 LUIS EDO MARTÍN: «Veinte años de un proyecto anarco-sindicalista – Recordar para aprender».
 REVISTA: LIBRE PENSAMIENTO – N° 24 – ANY 1997.

①

DADES AFILIACIÓ - CNT DE CATALUNYA (ANYS 1977 I 1979)

	17/8/1977	15/9/1979		
COMARQUES DE BARCELONA				
BARCELONA	41.714	10.576		
AIGUA, GAS I ELÈCTRICITAT	957	NO		
ARTS GRÀFIQUES	5.000	750		
BANCA I ESTALVI	856	300		
CONSTRUCCIÓ	1.554	300		
CORREUS	123	61		
ENSENYAMENT	176	65		
ESPECTACLES	2.216	1.200		
QUÍMIQUES	3.542	NO		
COMERÇ MERCANTIL	1.000	135		
METAL·LÚRGIA	13.500	4.500		
OFICINES I DESPATXOS	450	110		
OFICIS VARIS	280	101		
PROFESSIONS LIBERALS	60	30		
SANITAT	1.500	NO		
ASSEGURANCES	800	200		
TÈXTEL	3.000	1.185		
TRANSPORTS	5.400	1.400		
FUSTA I SURO	650	195		
COMUNICACIONS	80	44		
ADMINISTRACIÓ PÚBLICA	136	NO		
HOSTELERIA	456	NO		
BADALONA	3.511	951		
METAL·LÚRGIA	1.800	800		
JUBILATS I PENSIONISTES	112	100		
QUÍMIQUES	350	51		
HOSTELERIA	70	NO		
BANCA I ESTALVI	39	NO		
ENSENYAMENT	25	NO		
FUSTA I SURO	50	NO		
CONSTRUCCIÓ	297	NO		
TÈXTEL	380	NO		
OFICIS VARIS	270	NO		
SANITAT	26	NO		
TRANSPORTS	40	NO		
PELL	25	NO		
ALIMENTACIÓ	27	NO		
BALSARENY			200	NO
OFICIS VARIS			200	NO
BERGA			620	201
MINERIA			95	48
CONSTRUCCIÓ			45	25
METAL·LÚRGIA			89	26
JUBILATS I PENSIONISTES			51	30
OFICIS VARIS			200	14
TÈXTEL			140	60
CAPELLADES			36	19
OFICIS VARIS			36	19
CARDEDEU			100	87
OFICIS VARIS			100	87
CARDONA			190	NO
OFICIS VARIS			190	NO
CERDANYOLA - RIPOLLET			443	32
VIDRE			95	NO
METAL·LÚRGIA			70	NO
OFICIS VARIS			93	32
QUÍMIQUES			30	NO
TÈXTEL			155	NO
CORNELLÀ DE LLOBREGAT			840	NO
ARTS GRÀFIQUES			26	NO
CONSTRUCCIÓ			62	NO
METAL·LÚRGIA			476	NO
PELL			20	NO
JUBILATS I PENSIONISTES			37	NO
OFICIS VARIS			96	NO
QUÍMIQUES			124	NO
PRAT DE LLOBREGAT			190	NO
OFICIS VARIS			190	NO
ESPARAGUERA			206	NO
OFICIS VARIS			160	NO
METAL·LÚRGIA			46	NO
ESPLUGUES LL. - S. JUST DESVERN			925	207
METAL·LÚRGIA			300	NO
OFICIS VARIS			352	207
QUÍMIQUES			183	NO
TÈXTEL			80	NO

GAVÀ	226	NO	NO
METAL·LURGIA	130	NO	NO
OFICIS VARIS	96	NO	NO
GRANOLLERS	1.986	167	167
ARTS GRÀFIQUES	40	NO	NO
METAL·LURGIA	1.256	NO	NO
QUÍMIQUES	400	NO	NO
OFICIS VARIS	290	167	167
HOSPITALET DE LLOBREGAT	2.560	350	350
ENSENYAMENT	35	NO	NO
METAL·LURGIA	1.700	270	270
VIDRE	279	NO	NO
OFICIS VARIS	276	80	80
CONSTRUCCIÓ	290	NO	NO
IGUALADA	480	330	330
METAL·LURGIA	30	25	25
PELL	32	27	27
CONSTRUCCIÓ	29	26	26
TRANSPORTS	40	29	29
OFICIS VARIS	38	28	28
TÈXTIL	270	185	185
ARTS GRÀFIQUES	41	30	30
LA ROCA DEL VALLÈS	39	NO	NO
OFICIS VARIS	30	NO	NO
MANRESA	939	548	548
CONSTRUCCIÓ	99	68	68
METAL·LURGIA	500	340	340
OFICIS VARIS	200	100	100
QUÍMIQUES	60	NO	NO
TÈXTIL	280	NO	NO
FUSTAI SURO	NO	40	40
MARTORELL	160	110	110
OFICIS VARIS	160	110	110
MATARÓ	1.193	247	247
ENSENYAMENT	25	NO	NO
METAL·LURGIA	485	80	80
OFICIS VARIS	200	NO	NO
QUÍMIQUES	120	47	47
TÈXTIL	240	89	89
CONSTRUCCIÓ	96	51	51
BANCA I ESTALVI	28	NO	NO

MOLLET DEL VALLÈS	192	162	162
METAL·LURGIA	121	101	101
OFICIS VARIS	71	51	51
MONISTROL DE MONTSERRAT	285	66	66
OFICIS VARIS	135	65	65
TÈXTIL	150	NO	NO
MONTCADA - LALLAGOSTA	143	40	40
OFICIS VARIS	143	40	40
MONTORNÈS DEL VALLÈS	120	NO	NO
OFICIS VARIS	120	NO	NO
OLESA DE MONTSERRAT	260	NO	NO
OFICIS VARIS	260	NO	NO
PARETS DEL VALLÈS	128	NO	NO
OFICIS VARIS	128	NO	NO
PREMIÀ DE MAR	29	19	19
OFICIS VARIS	29	19	19
RODA DE TER	68	NO	NO
OFICIS VARIS	68	NO	NO
RUBÍ	545	135	135
METAL·LURGIA	240	85	85
CONSTRUCCIÓ	71	NO	NO
OFICIS VARIS	183	50	50
QUÍMIQUES	51	NO	NO
SABADELL	430	NO	NO
CONSTRUCCIÓ	96	NO	NO
ENSENYAMENT	33	NO	NO
OFICIS VARIS	301	NO	NO
SALLENT	112	80	80
OFICIS VARIS	72	50	50
QUÍMIQUES	40	30	30
SANT ADRIÀ DEL BESOS	1.021	260	260
METAL·LURGIA	486	NO	NO
ARTS GRÀFIQUES	195	NO	NO
OFICIS VARIS	340	250	250
SANT BOI DE LLOBREGAT	600	400	400
OFICIS VARIS	600	400	400
SANT CUGAT DEL VALLÈS	150	40	40
METAL·LURGIA	60	NO	NO
OFICIS VARIS	90	40	40

SANT FELIU DE LLOBREGAT	110	NO
OFICIS VARIS	110	NO
SANT VICENÇ DE CASTELLET	113	NO
TÈXTIL	26	NO
OFICIS VARIS	87	NO
SANTA COLOMA DE GRAMENET	616	224
CONSTRUCCIÓ	115	NO
ENSENYAMENT	28	NO
METAL·LÚRGIA	180	98
TÈXTIL	150	NO
OFICIS VARIS	143	126
SITGES	140	NO
OFICIS VARIS	140	NO
TERRASSA	906	271
CONSTRUCCIÓ	191	81
FUSTA	37	NO
OFICIS VARIS	150	NO
TÈXTIL	470	180
SANITAT	28	NO
ENSENYAMENT	32	NO
VIC	176	NO
OFICIS VARIS	176	NO
VILADECANS	454	370
CONSTRUCCIÓ	38	NO
METAL·LÚRGIA	350	324
FUSTA	26	NO
OFICIS VARIS	40	16
TRANSPORTS	NO	30
VILAFRANCA DEL PENEDÈS	30	NO
OFICIS VARIS	30	NO
VILANOVA I LA GELTRÚ	584	316
OFICIS VARIS	508	316
METAL·LÚRGIA	76	NO
TOTAL COMARQUES BARCELONA	63.751	16.187
COMARQUES DE GIRONA		
AMER	60	NO
OFICIS VARIS	60	NO
FIGUERES	161	88
METAL·LÚRGIA	41	28
CONSTRUCCIÓ	50	30
OFICIS VARIS	70	30

GIRONA	780	272
ALIMENTACIÓ	36	NO
COMERÇ MERCANTIL	25	NO
CONSTRUCCIÓ	87	NO
METAL·LÚRGIA	195	NO
ARTS GRÀFIQUES	49	NO
TÈXTIL	57	NO
ENSENYAMENT	31	NO
OFICIS VARIS	300	272
L'ESCALA	20	NO
OFICIS VARIS	20	NO
PALAFRUGUELL	85	30
OFICIS VARIS	85	30
PALAMÓS	140	38
OFICIS VARIS	140	38
SANT FELIU DE GUÍXOLS	190	140
OFICIS VARIS	190	140
TOTAL COMARQUES GIRONA	1.436	668
COMARQUES DE TARRAGONA		
TARRAGONA	272	80
QUÍMIQUES	76	NO
OFICIS VARIS	196	80
REUS	56	37
OFICIS VARIS	56	37
TOTAL COMARQUES TARRAGONA	328	117
COMARQUES DE LLEIDA	NO REFER.	NO REFER.
ILLES BALEARS		
PALMA DE MALLORCA	201	40
HOSTELERIA I TURISME	103	40
OFICIS VARIS	98	NO
TOTAL ILLES BALEARS	201	40
TOTAL GENERAL CATALUNYA	66.716	16.912

FONT INFORMATIVA: «Actes Plens Sindicals - CNT Catalunya» (anys 1977 i 1979).

NOTA ACLARATORIA:
 Aquestes dades sobre afiliació a la CNT de Catalunya són dades aproximades i es corresponen a dos "Plens de Sindicats" datats els anys 1977 i 1979.
 És molt probable que l'afiliació real fos superior en el conjunt de la CNT a Catalunya, ja que no tots els Sindicats araven regularment als Plens de Sindicats.

53 - FL

(2) 28-08-17 7 FALTA

PLENS DE SINDICATS CNT- CATALUNYA (1976-1979) - ESTADÍSTICA SINDICATS ASSISTENTS

	9/10/1976	8/12/1976	30/7/1977	17/9/1977	5/2/1978	15/7/1978	2/12/1978	24/3/1979	28/4/1979	26/5/1979	15/8/1979	17/11/1979	TOTAL PLENS
COMARQUES DE BARCELONA													
BADALONA													
QUÍMIQUES	XX	XX	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	11
FUSTA I SURO	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	3
ENSENYAMENT	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
OFICIS VARIS	XX	XX	NO	XX	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	5
JUBILATS I PENSIONISTES	NO	NO	NO	XX	XX	XX	XX	NO	XX	XX	XX	XX	8
BANCA I ESTALVI	XX	XX	NO	XX	XX	XX	NO	XX	NO	NO	NO	NO	6
METALL	XX	XX	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	11
CONSTRUCCIÓ I VIDRE	NO	NO	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	NO	NO	7
HOSTELERIA	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
TÈXTIL	NO	NO	NO	XX	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
SANITAT	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
TRANSPORTS	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
PELL	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
ALIMENTACIÓ	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
ARTS GRÀFIQUES	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
FEDERACIÓ LOCAL - BARRIS	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
BAGÀ													
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	1

BALSARENY

FEDERACIÓ LOCAL	NO	NO	NO	XX	XX	XX	XX	NO	NO	XX	NO	NO	5
--------------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

BARCELONA

FEDERACIÓ LOCAL	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
ESPECTACLES	XX	XX	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	11
OFICIS VARIS	XX	XX	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	11
COMERÇ MERCANTIL	XX	NO	NO	XX	XX	XX	XX	XX	NO	XX	XX	XX	9
QUÍMIQUES	XX	XX	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	NO	XX	10
CORREUS	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	XX	XX	XX	XX	XX	8
ADMINISTRACIÓ PUBLICA	NO	NO	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	NO	NO	NO	6
FUSTA I SURO	NO	NO	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	9
BANCA I ESTALVI	XX	NO	NO	XX	XX	XX	XX	XX	NO	XX	XX	XX	9
ARTS GRÀFIQUES	XX	XX	NO	XX	XX	XX	XX	NO	XX	XX	XX	XX	10
METALL	XX	XX	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	11
ASSEGURANÇES	XX	NO	NO	XX	XX	XX	NO	XX	XX	NO	XX	XX	8
ENSENYAMENT	XX	NO	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	10
PROFESSIONS LIBERALS	XX	XX	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	11
TRANSPORTS	XX	XX	NO	XX	XX	NO	XX	NO	XX	XX	XX	XX	9
SANITAT	XX	NO	NO	XX	XX	XX	NO	XX	XX	XX	NO	NO	7
OFICINES I DESPATXOS	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	NO	XX	XX	XX	XX	7
TÈXTIL	XX	NO	NO	XX	NO	XX	XX	NO	XX	XX	XX	XX	8

CONSTRUCCIÓ	XX	NO	NO	XX	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	9
COMUNICACIONS	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	4
AIGUA, GAS I ELECTRICITAT	NO	NO	NO	XX	NO	XX	NO	NO	XX	XX	NO	NO	4
HOSTELERIA I ALIMENTACIÓ	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	XX	XX	XX	NO	XX	7
PELL	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	1
ALIMENTACIÓ	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	1
TURISME	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
BERGA													
FEDERACIÓ COMARCAL	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
MINERIA	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	NO	7
CONSTRUCCIÓ	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	NO	7
METALL	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	NO	XX	XX	XX	NO	6
JUBLATS I PENSIONISTES	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	4
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	NO	7
TÈXTIL	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	NO	7
GAPELLADES													
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	XX	NO	NO	XX	XX	6
CARDEDEU													
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	NO	XX	NO	NO	XX	NO	XX	XX	5
GARDONA													
FEDERACIÓ COMARCAL	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
CERDANYOLA - RIPOLLET													

CERÀMICA I VIDRE	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	5
FEDERACIÓ LOCAL	NO	NO	XX	NO	XX	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	4
TÈXTIL	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
METALL	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
QUÍMICS	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
CORNELLÀ DE LLOBREGAT													
CONSTRUCCIÓ	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
JUBLATS I PENSIONISTES	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
OFICIS VARIS	NO	NO	XX	XX	XX	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	4
FEDERACIÓ LOCAL	XX	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
ARTS GRÀFIQUES	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
METALL	NO	NO	XX	XX	XX	XX	NO	NO	XX	NO	NO	NO	5
QUÍMICS	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
PELL	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
ESPARRAGUERA													
OFICIS VARIS	NO	NO	XX	XX	NO	XX	NO	NO	XX	NO	NO	NO	4
METALL	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
GAVÀ													
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	XX	XX	XX	NO	XX	XX	NO	XX	7
METALL	NO	NO	NO	XX	XX	XX	XX	NO	XX	XX	NO	XX	7
QUÍMICS	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	XX	4
ARTS GRÀFIQUES	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	XX	NO	XX	3

GRANOLLERS

ARTS GRÀFIQUES	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	XX	3
METALL	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
QUÍMIQUES	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
FEDERACIÓ LOCAL	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2

HOSPITALET DE LLOBREGAT

METALL	XX	XX	NO	XX	XX	XX	NO	NO	XX	XX	XX	XX	9
VIDRE	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
OFICIS VARIS	XX	XX	NO	XX	XX	XX	NO	NO	XX	XX	XX	XX	9
ENSENYAMENT	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
CONSTRUCCIÓ	NO	NO	NO	XX	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
FEDERACIÓ LOCAL	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	XX	NO	NO	2
FUSTA I SURO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	2

IGUALADA

FEDERACIÓ LOCAL	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	2
METALL	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	NO	XX	XX	XX	XX	7
PELL	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	NO	XX	XX	XX	XX	7
CONSTRUCCIÓ	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	NO	XX	XX	XX	XX	7
TRANSPORTS	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	NO	XX	XX	XX	XX	7
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	8
TÈXTIL	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	NO	XX	XX	XX	XX	7
ARTS GRÀFIQUES	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	NO	NO	NO	XX	XX	5
LA ROCA DEL VALLÈS													
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2

MANLLEU

OFICIS VARIS	NO	NO	NO	NO	NO	XX	XX	NO	XX	NO	NO	NO	3
--------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

MANRESA

OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	XX	NO	XX	NO	XX	XX	XX	XX	7
METALL	NO	NO	NO	XX	XX	XX	XX	NO	NO	XX	XX	XX	7
TÈXTIL	NO	NO	NO	XX	XX	XX	XX	NO	XX	XX	XX	NO	7
QUÍMIQUES	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	NO	NO	XX	XX	NO	5
CONSTRUCCIÓ	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	NO	7
FUSTA I SURO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	XX	NO	2
FEDERACIÓ LOCAL	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2

MARTORELL

OFICIS VARIS	XX	XX	XX	XX	XX	NO	XX	NO	XX	XX	XX	XX	10
METALL	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	1
FEDERACIÓ LOCAL	NO	XX	NO	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	3

MATARÓ

METALL	NO	XX	NO	XX	XX	XX	XX	NO	XX	NO	XX	XX	8
QUÍMIQUES	NO	NO	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	NO	XX	NO	7
TÈXTIL	NO	XX	NO	XX	XX	XX	NO	NO	XX	NO	XX	NO	6
OFICIS VARIS	NO	XX	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	10
CONSTRUCCIÓ	NO	XX	NO	XX	NO	XX	NO	NO	XX	XX	XX	XX	7
ENSENYAMENT	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
BANCA I ESTALVI	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
FEDERACIÓ LOCAL	XX	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2

MOLLET DEL VALLÈS													
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	NO	NO	NO	XX	XX	5
METALL	NO	NO	NO	XX	NO	XX	NO	NO	NO	NO	XX	XX	4
FEDERACIÓ LOCAL	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	XX	NO	NO	2
MONISTROL DE MONTSERRAT													
FEDERACIÓ COMARCAL	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	XX	3
TÈXTIL	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
MONTGADA-LA LLAGOSTA													
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	NO	NO	XX	NO	NO	XX	XX	XX	5
FEDERACIÓ LOCAL	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	NO	NO	3
MONTORNÈS DEL VALLÈS													
FEDERACIÓ LOCAL	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
OLESA DE MONTSERRAT													
OFICIS VARIS	NO	NO	XX	XX	XX	NO	NO	NO	XX	NO	NO	XX	5
PARETS DEL VALLÈS													
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
PIERA													
FEDERACIÓ LOCAL	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	1
PRAT DE LLOBREGAT													
FEDERACIÓ LOCAL	NO	NO	NO	NO	XX	XX	XX	XX	NO	NO	NO	NO	4

OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
PREMIÀ DE MAR													
FEDERACIÓ LOCAL	NO	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	NO	4
RODA DE TER													
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	NO	XX	NO	NO	NO	4
RUBÍ													
FEDERACIÓ LOCAL	XX	XX	NO	NO	XX	NO	XX	NO	NO	XX	NO	XX	6
QUÍMIQUES	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	3
METALL	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	XX	XX	XX	XX	XX	9
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	XX	XX	XX	XX	XX	8
CONSTRUCCIÓ	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	3
SABADELL													
CONSTRUCCIÓ	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	XX	NO	XX	NO	NO	XX	NO	NO	4
ENSENYAMENT	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
FEDERACIÓ LOCAL	XX	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	2
METALL	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	1
SALLENT													
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	NO	NO	XX	XX	NO	5
QUÍMIQUES	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	NO	NO	NO	XX	NO	4
TÈXTIL	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	1

SANT ADRIÀ DE BESÒS

FEDERACIÓ LOCAL	XX	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	XX	XX	NO	XX	XX	5
METALL	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	2
ARTS GRÀFIQUES	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1

SANT BAUDILI DE LLOBREGAT

OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	XX	XX	XX	XX	5
METALL	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	1
QUÍMIQUES	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	1
CONSTRUCCIÓ	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	1

SANT CUGAT DEL VALLÈS

METALL	NO	NO	NO	XX	XX	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	3
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	NO	NO	XX	XX	NO	XX	XX	XX	6

SANT FELIU DE LLOBREGAT

FEDERACIÓ LOCAL	NO	NO	NO	XX	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	2
-----------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

SANT JUST - ESPLUGUES

METALL	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	XX	NO	NO	XX	XX	5
TÈXTIL	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
QUÍMIQUES	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2

SANT VICENÇ DE CASTELLET

TÈXTIL	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	2

SANT VICENÇ DELS HORTS

TÈXTIL	NO	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	3
--------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

OFICIS VARIS	NO	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	XX	XX	NO	XX	6
--------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

SANTA COLOMA DE GRAMENET

METALL	NO	NO	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	9
CONSTRUCCIÓ	NO	NO	NO	XX	XX	NO	XX	NO	XX	XX	NO	NO	5
ENSENYAMENT	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	3
TÈXTIL	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	XX	XX	XX	XX	5
FEDERACIÓ LOCAL	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2

SURIA

OFICIS VARIS	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	XX	NO	NO	2
--------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

SITGES

OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
--------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

TERRASSA

FEDERACIÓ LOCAL	NO	XX	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
CONSTRUCCIÓ	NO	NO	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	10
FUSTA I SURO	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
OFICIS VARIS	XX	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	4
SANITAT	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
TÈXTIL	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	12
ENSENYAMENT	NO	NO	XX	XX	NO	XX	NO	NO	XX	NO	NO	NO	4
METALL	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	XX	2

TORELLÓ

OFICIS VARIS	NO	NO	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	XX	NO	NO	3
--------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

VIC													
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
FEDERACIÓ COMARCAL	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
VILADECANS													
METALL	XX	XX	NO	XX	XX	XX	NO	XX	NO	XX	XX	NO	8
FUSTA I SURO	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
CONSTRUCCIÓ	XX	XX	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	4
OFICIS VARIS	XX	XX	NO	XX	NO	XX	NO	NO	XX	NO	XX	NO	6
TRANSPORTS	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	1
VILAFRANCA DEL PENEDES													
FEDERACIÓ LOCAL	NO	NO	NO	NO	XX	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	2
OFICIS VARIS	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	XX	XX	XX	XX	XX	7
VILANOVA I LA GELTRÚ													
CONSTRUCCIÓ	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
OFICIS VARIS	NO	XX	NO	XX	XX	XX	NO	NO	XX	XX	XX	XX	8
METALL	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	3
FEDERACIÓ LOCAL	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	2

COMARQUES DE GIRONA**AMER - LA CELLERA**

OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	XX	NO	XX	NO	NO	XX	NO	NO	4
--------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

CAMPDEVANOL

OFICIS VARIS	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	1
--------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

FIGUERES

FEDERACIÓ LOCAL	XX	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
-----------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

METALL	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	XX	XX	NO	XX	NO	4
--------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

CONSTRUCCIÓ	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	XX	XX	NO	XX	NO	4
-------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

OFICIS VARIS	NO	XX	NO	XX	NO	NO	NO	XX	XX	NO	XX	NO	5
--------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

GIRONA

METALL	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	3
--------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

TÈXTIL	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	3
--------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

COMERÇ MERCANTIL	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	3
------------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

ALIMENTACIÓ	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	XX	NO	NO	NO	NO	4
-------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

ARTS GRÀFIQUES	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	3
----------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

CONSTRUCCIÓ	NO	NO	NO	XX	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	3
-------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	XX	NO	NO	XX	NO	5
--------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

QUÍMIQUES	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	1
-----------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

ENSENYAMENT	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
-------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

FEDERACIÓ LOCAL	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	3
-----------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

L'ESCALA

OFICIS VARIS	XX	XX	XX	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	6
--------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

LA BISBAL DE L'EMPORDÀ

FEDERACIÓ LOCAL	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
-----------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

LLANÇÀ

FEDERACIÓ LOCAL	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
-----------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

DLOT														
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	1
PALAFRUGUELL														
OFICIS VARIS	XX	NO	NO	XX	XX	XX	XX	NO	XX	XX	XX	XX	XX	9
PALAMÓS														
OFICIS VARIS	XX	NO	XX	XX	NO	NO	XX	NO	XX	XX	XX	NO	NO	7
PINEDA DE MAR														
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	1
SANT FELIU DE GUIXOLS														
OFICIS VARIS	XX	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	3

COMARQUES DE TARRAGONA

REUS														
OFICIS VARIS	XX	XX	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	4
SANT CARLES DE LA RÀPITA														
FEDERACIÓ LOCAL	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	1
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	1
SANT JAUME D'ENVEJA														
FEDERACIÓ LOCAL	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	3
TARRAGONA														
QUÍMIQUES	NO	NO	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
CONSTRUCCIÓ	NO	NO	NO	NO	XX	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	2
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	NO	XX	NO	XX	XX	XX	6

FEDERACIÓ LOCAL	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	3
TORTOSA														
FEDERACIÓ COMARCAL	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	1

COMARQUES DE LLEIDA

BALAGUER														
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	1
LLEIDA														
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	NO	XX	NO	NO	NO	NO	2

ILLES BALEARS

PALMA DE MALLORCA														
FEDERACIÓ LOCAL	NO	NO	NO	NO	XX	NO	XX	XX	NO	NO	NO	NO	NO	3
HOSTELERIA I TURISME														
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	XX	3
OFICIS VARIS	NO	NO	NO	XX	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	XX	2

FONT HISTÒRICA: «Actes dels Plens de Sindicats - CNT Catalunya» (anys 1976-1977-1978-1979)

JOAN ZAMBRANA: Treball de sistematització a partir de les «Actes dels Plens de Sindicats - CNT Catalunya» (anys 1976-1977-1978-1979)

NOTA INFORMATIVA: Aquesta relació dels "Plens de Sindicats - CNT Catalunya" no inclou la seva totalitat per falta de documentació. Podem afirmar però, que hi son la major part del "Plens de Sindicats" catalans durant aquest període.

66 → FL

ADRECES DE LES FEDERACIONS LOCALS- «CNT» - CATALUNYA»

ANYS 1978-1979

COMARQUES DE BARCELONA (53)

ARTÈS: Carrer Barquera, núm. 33.
BADALONA: Carrer Príncipe de Vergara, núm. 25.
BALSARENY: Carrer 28 de Enero, núm. 8.
BARCELONA: Plaça Reial, núm. 3.
BERGÀ: Carrer Rocaprevera, núm. 13 - Baixos.
CAPELLADES: Paseo de la Concepción, núm. 82.
CARDEDEU: Carrer San José, núm. 9 Baixos.
CARDONA: Carrer Cambras, núm. 16, 1r 1a.
CERDANYOLA-RIPOLLET: Circunvalación Baja, núm. 17, entresol.
CIUTAT BADIA: Avenida Cantàbrico, núm. 39 4t B.
CIUTAT BADIA: Carrer Mediterráneo, núm. 16 - 2n F.
CORNELLÀ DE LLOBREGAT: Paseo Padre Leonart, núm. 23 (Barri Lindavista).
ESPARRAGUERA: Avenida Poniente, núm. 199, entresol.
ESPLUGUES: Carrer San Francisco Javier, núm. 40, entresol, 3a.
GAVA: Carrer Montserrat s/n.
GRANOLLERS: Plaza de la Iglesia, núm. 9 - 3r 2a.
HOSPITALET DE LLOBREGAT: Carrer San Roque, núm. 30-32.
IGUALADA: Carrer Oviedo, núm. 27, Baixos.
LA ROCA DEL VALLES: Carrer Industria, núm. 4, 3r 1a.
MALGRAT DE MAR: Carrer Blanch, núm. 41.
MANLLEU: Carrer del Pont, núm. 5, 1r.
MANRESA: Carrer Carri, núm. 57, 1r.
MARTORELL: Carrer Calvo Sotelo, núm. 57, 1r.
MATARÓ: Carrer Velázquez, núm. 3.
MOLLET DEL VALLES: Carrer Doctor Fleming, núm. 3.
MONTCADA I REIXAC: Carrer Calvo Sotelo, núm. 76 Bloc 1 - Baixos.
MONTMELÓ: Carrer Diputació, núm. 29.
MONTORNÈS DEL VALLES: Carrer Onésimo Redondo, núm. 2.
OLESA DE MONTSERRAT: Carrer Médico Carreras, núm. 63, Baixos.
PARETS DEL VALLES: Carrer Poniente s/n.
PRAT DE LLOBREGAT: Avinguda del Ramolar, núm. 58-60.
PREMIÀ DE MAR: Carrer San Pablo, núm. 13.
RODA DE TER: Carrer Fernando Aínsa, núm. 23.
RUBÍ: Plaça Anselmo Clavé, núm. 6-8.
SABADELL: Carrer Menorca, núm. 18.
SALLENT: Carrer Clos, núm. 5 - 1r.
SANT ADRIÀ DE BESOS: Carrer Wifredo, núm. 819 Baixos.
SANT ANDREU DE LA BARÇA: Carrer San Jose Oriol, núm. 1, 2a.
SANT BAUDILI DE LLOBREGAT: Carrer Torras i Bages, núm. 73.
SANT CELONI: Carrer Mallorca, núm. 8.
SANT CUGAT DEL VALLES: Carrer Vallès, núm. 72.
SANT FELIU DE LLOBREGAT: Passatge Sabadell, núm. 4-6, 1r.
SANT MARTI DE CENTELLES: Carrer Nou, núm. 1.

SANT SADURNI D'ANOIA: Carrer Tarragona, núm. 47, 2n 1a.
SANT VICENÇ DELS HORTS: Carrer General Goded, núm. 9-13, Baixos 2n.
SANTA COLOMA DE GRAMENET: Carrer San Jaquim, núm. 132.
SITGES: Carrer Hipòlit Lázaro, núm. 9-11.
TERRASA: Carrer Era, núm. 83.
TORELLÓ: Carrer Rocapradera, núm. 13 - Baixos.
VIC: Carrer Nou, núm. 54 (01-1978).
VILADECANS: Carrer Balmes, núm. 42.
VILAFRANCA DEL PENEDÈS: Carrer San Jaime, núm. 6, 1r.
VILANOVA I LA GELTRÚ: Carrer Cruceiro Balears, núm. 26.

COMARQUES DE GIRONA (13)

AMER: Carrer Viatreser, núm. 10.
CAMPEDEVANO: Plaça M. Baquer, núm. 4, Bloc 6.
CASSÀ DE LA SELVA: Carrer Sud, núm. 26.
FIGUERAS: Carrer Carles Bages de Climent, núm. 7, Baixos.
GIRONA: Carrer Cardenal Margarit, núm. 15.
LA BISBAL DE L'EMPORDA: Plaça del Castillo, núm. 8 - 3r.
LA CELLERA DE TER: Carrer Cases Nuevas, núm. 16.
L'ESCALA: Passeig del Mar, núm. 2.
LLANÇÀ: Carrer Afluents, núm. 16.
PALAFRUGUELL: Carrer Virgen Maria, núm. 3.
PALAMÓS: Carrer Molins, núm. 23.
SANT FELIU DE GUÍXOLS: Carrer Lluna, núm. 50.
TORROELLA DE MONTGRÍ: Carrer Santa Catalina, núm. 26.

COMARQUES DE TARRAGONA (10)

AMPOSTA: Carrer Lope de Vega, núm. 2.
FALSET: Carrer del Vall, núm. 19.
GANDESA: Carrer Santo Domingo (SPAR).
REUS: Carrer Cervantes, núm. 38, 3r 2a.
SANT CARLES DE LA RAPITA: Carrer Carles III, núm. 46.
SANT JAUME D'ENVEJA: Avinguda del Sol, núm. 2.
SANTA COLOMA DE QUERALT: Carrer dels Màrtirs, núm. 4.
TARRAGONA: Prolongación Liberación, núm. 32.
TORTOSA: Carrer San Pablo, núm. 14.
VALLS: Carrer Tomás Ceyla, núm. 32.

COMARQUES DE LLEIDA (04)

BALAGUER: La Plana, núm. 108.
LA SEU D'URGELL: Carrer Santa Margarita, núm. 156.
LLEIDA: Apartat de Correos 403.
TÀRRAGA: Carrer Urgell, núm. 16 - 2n.

ILLES BALEARS (02)

PALMA DE MALLORCA: Carrer General Goded, núm. 9, 1a.
MENORCA: Carrer Sant Jaime, núm. 19 (no hi ha més dades de ciutat/llo població)

FONT HISTÒRICA:

«SOLIDARIDAD OBRERA» Nº 17 (Gener 1978)
«CNT - COMITÉ DE CATALUNYA» (17-01-79/128-01-1979)

TOTAL FL: 82

CNT - COMITÉS DE CATALUNYA (1976-1979)

COMITÈ PROVISIONAL (29-02-1976 a 30-11-1976)

SECRETARIA GENERAL: LUIS EDO MARTIN
EQUIP: JUAN MANUEL TAPIA
EQUIP: JOSE CASES
EQUIP: JORGE FARRERAS
EQUIP: PEDRO

1 COMITÈ CATALUNYA (01-12-1976 a 28-04-1977)

SECRETARIA GENERAL: JOSÉ PADILLA
SECRETARIA COORDINACIÓ: LUIS ANDRÉS EDO
SECRETARIA ORGANITZACIÓ: ANTONI MORALES
SECRETARIA PREMSA I PROPAGANDA: SEBASTIÀ PUIGCERVER
SECRETARIA FORMACIÓ: FRANCESC BOLDÚ
SECRETARIA CONTADURIA: MATIAS GONZÁLEZ
SECRETARIA TRESORERIA: LUIS EDO MARTIN
SECRETARIA JURÍDICA: JOSÉ CASES
SECRETARIA ARXIU: ELOY MOLINER

2 COMITÈ CATALUNYA (01-05-1977 a 01-09-1977)

SECRETARIA GENERAL: ENRIC MARCOS
SECRETARIA COORDINACIÓ I JURÍDICA: MANUEL BARBA I LUIS ANDRÉS EDO
SECRETARIA ORGANITZACIÓ I CONTADURIA: ANTONI MORALES
SECRETARIA TRESORERIA: VINUESA
SECRETARIA FORMACIÓ: FRANCESC BOLDÚ
SECRETARIA PREMSA I PROPAGANDA: PERE CLOT

3 COMITÈ CATALUNYA (02-09-1977 a 15-07-1978)

SECRETARIA GENERAL: ENRIC MARCOS
SECRETARIA ORGANITZACIÓ: FRANCESC MORENO
SECRETARIA PREMSA I PROPAGANDA: SEBASTIÀ PUIGCERVER
SECRETARIA TRESORERIA: PACO LÓPEZ QUESADA
SECRETARIA CONTADURIA: MATIAS GONZÁLEZ
EQUIP: FERRAN
EQUIP: CESAREO PRIEGO
EQUIP: FERNANDO RAMOS
EQUIP: JULIA

254

4 COMITÈ CATALUNYA (15-07-1978 a 01-05-1979)

SECRETARIA GENERAL: BENJAMIN VIDALLER
SECRETARIA ORGANITZACIÓ: CESAREO PRIEGO
SECRETARIA TRESORERIA: FRANCISCO PADILLA
SECRETARIA PREMSA I PROPAGANDA: M^o ÀNGELS RODRÍGUEZ
SECRETARIA COORDINACIÓ: FRANCISCO GÓMEZ
SECRETARIA ENSENYAMENT: MARGARITA PADILLA
SECRETARIA COORDINACIÓ COMARQUES: RAMÓN CAYUELA
SECRETARIA JURÍDICA: FIDEL PUEYO
SECRETARIA ARXIU I DOCUMENTACIÓ: FERNANDO RAMOS

5 COMITÈ CATALUNYA (02-05-1979 AL 15-12-1979)

SECRETARIA GENERAL: JOAQUÍN PASCUAL ("QUIMET"),
SECRETARIA ORGANITZACIÓ: PEP CASTELLS
SECRETARIA PREMSA I PROPAGANDA: ESTEBAN ALONSO
SECRETARIA JURÍDICA I PRO-PRESOS: ALICIA VEGA
SECRETARIA FORMACIÓ: TERESA LÓPEZ
SECRETARIA COMARQUES: A. NAVARRO
SECRETARIA COORDINACIÓ: PEDRO VIA
SECRETARIA CONTADURIA: NARCISO RUBIO
SECRETARIA TRESORERIA: LUIS FOLCH

FONT HISTÒRICA:

Actes "Plens Sindicats - CNT Catalunya" (1976-1977-1978-1979).

255

**CATÀLEG DE PUBLICACIONS LLIBERTÀRIES
A L'ESTAT ESPANYOL (ANYS 1976-1998)**

AUTOR INVESTIGACIÓ HISTÒRICA: CARLES SANZ (1a Edició - Juny 1999)

FONS DOCUMENTAL: CENTRE DE DOCUMENTACIÓ HISTÒRICO-SOCIAL I
ATENEU ENCICLOPÈDIC POPULAR DE BARCELONA (CDHS - AEP).

NÚMERO DE PUBLICACIONS PER ANYS (PERÍODE 1976-1984)

1976	64
1977	140
1978	152
1979	107
1980	72
1981	78
1982	48
1983	37
1984	36

Nota: L'estudi de l'Historiador Carles Sanz continua fins arribar a l'any 1998.

**NÚMERO DE PUBLICACIONS LLIBERTÀRIES PER PROVINCIES
(1976-1998)**

BARCELONA	345
MADRID	81
VALENCIA	39
GIRONA	24
SARAGOSSA	19
BISCAIA	15
SEVILLA	15
* MALLORCA	12
ALABA	11

NOTA INFORMATIVA:

El primer estudi ens mostra els anys 1977, 1978 i 1979 com els més rellevants pel que fa a la creació i difusió de publicacions llibertàries a l'estat espanyol. El segon estudi ens indica la forta implicació de la premsa llibertària en l'àmbit català amb Barcelona com a província més destacada acompanyada de Girona.

**RELACIÓ DE FEDERACIONS LOCALS I SINDICATS --
CNT CATALUNYA (ANYS 1976-1979)**

POBLACIÓ	NÚMERO DE SINDICATS	POBLACIÓ	NÚMERO DE SINDICATS
AIGUAFREDA	1	LA SEU D'URGELL	1
AMER	1	LLAGOSTERA	1
AMPOSTA	1	LLANÇA	1
ARENYS DE MAR	1	LLEIDA	1
ARTÈS	1	MAHON	1
BADALONA	14	MALGRAT DE MAR	1
BAGA	1	MANLLEU	1
BALAGUER	1	MANOSSELLAS	1
BALSARENY	1	MANRESA	5
BARCELONA	25	MARTORELL	1
BERGA	6	MATARÓ	7
BLANES	1	MENORCA	1
CAMPDEVANOL	1	MOLETT DEL VALLÈS	2
CANVELLES	1	MONISTROL DE M.	2
CAPELLADES	1	MONTCADAI REIXACH	1
CARDEDEU	1	MONTMELÓ	1
CARDONA	1	MONTORNÈS DEL V.	1
CASSÀ DE LA SELVA	3	NAVARCLES	1
CENTELLES	1	OLESA DE M.	1
CERDANYOLA	5	OLOT	1
CUTAT BADIA	1	PALAFRUGUELL	1
CORNELLÀ DE LL.	7	PALAMOS	1
ESPARRAGUERA	2	PALAUTORDERA	1
ESPLUGUES DE LL.	4	PALMA DE MALLORCA	2
FALSET	1	PARETS DEL VALLES	1
FIGUERAS	3	PIERA	1
GANDESA	1	PINEDA DE MAR	1
GAVÀ	5	POLINYÀ	1
GIRONA	10	PRAT DE LLOBREGAT	1
GRANOLLERS	4	PREMIA DE MAR	1
HOSPITALET DE LL.	5	REUS	1
INCA	1	RIPOLLET	1
IGUALADA	7	RODA DE TER	1
LA BISBAL	1	RUBÍ	6
LA CELLERA DE TER	1	SABADELL	4
L'ESCALA	1	SALENT	3
LA GARRIGA	1	S. ADRIÀ DEL BESOS	4
LA LLAGOSTA	1	S. ANDREU DE LABARCA	1
LAROCA	1	S. BORDA DE LL.	4

POBLACIÓ	NÚMERO DE SINDICATS	POBLACIÓ	NÚMERO DE SINDICATS
SANT CARLES DE LA RAPITA	1	SITGES	1
SANT CELONI	1	SURIA	1
SANT CUGAT DEL VALLÈS	2	TARRAGONA	2
SANT FELIU DE GUIXOLS	1	TARRAGA	1
SANT FELIU DE LL.	1	TERRASSA	7
SANT JAUME D'ENVEJA	1	TORELLÓ	1
SANT JUST DESVERN	4	TORROELLA DE MONTGRI	1
SANT MARTI CENTELLES	1	TORTOSA	1
SANT SADURNI D'ANOIA	1	VALLS	1
SANT VICENÇ DE CASTELLET	2	VIC	1
SANT VICENÇ DEL HORTS	1	VILADECANS	5
STA. COLOMA GRAMENET	5	VILAFRANCA DEL PENEDÈS	1
STA. COLOMA QUERALT	1	VILANOVA I LA GELTRÚ	3
SILS	1		
TOTAL POBLACIONS:			105

FONT HISTÒRICA: Elaboració pròpia amb les actes consultades dels Plens Sindicals de la CNT-Catalunya (Anys 1976-1977-1978-1979) i els periodics *Solidaridad Obrera* i CNT.

NOTA:

- 1 Aquesta relació mostra les poblacions de Catalunya que van tenir en algun moment sindicats de la CNT entre els anys 1976 al 1979.
- 2 També s'inclouen les poblacions de les Illes Balears ja que pertanyien a l'àmbit orgànic de la CNT de Catalunya.
- 3 El número total de sindicats a les poblacions de Catalunya esmentades va oscil·lar durant bona part del període. Com a referència mètrica, s'ha inclòs el número més gran de sindicats existents a les citades poblacions.

TOTAL SINDICATS = 242

SINDICATS CNT -- CATALUNYA

DATA: DESEMBRE 1979

AIGUAFREDA	JUBILATS
OFICIS VARIS (EXCLÒS)	ALIMENTACIÓ
	CORREUS
AMER - LA CELLERA	ARTS GRÀFIQUES
OFICIS VARIS	PROFESSIIONS LIBERALS
	TRANSPORTS
ARENYS DE MAR	ADMINISTRACIÓ PÚBLICA
OFICIS VARIS (EXCLÒS)	AIGUA, GAS I ELECTRICITAT
	COMUNICACIONS
ARTÈS	PESCA
OFICIS VARIS (EXCLÒS)	PELL
BADALONA	BERGA
METALL	CONSTRUCCIÓ
QUÍMIQUES	JUBILATS
TÈXTIL	MINERIA
JUBILATS I PENSIONISTES	METALL
OFICIS VARIS	TÈXTIL
CONSTRUCCIÓ, VIDRE I	OFICIS VARIS
CERÀMICA	
BALAGUER	BLANES
OFICIS VARIS (EXCLÒS)	OFICIS VARIS (EXCLÒS)
BALSARENY	CAMPDEVANOL
OFICIS VARIS	OFICIS VARIS (EXCLÒS)
BARCELONA	CAPELLADES
BANCA	OFICIS VARIS
CONSTRUCCIÓ	CARDEDEU
ENSENYAMENT	OFICIS VARIS
ESPECTACLES	
HOSTELERIA	CARDONA
FUSTA I SURO	OFICIS VARIS (EXCLÒS)
COMERCÍ MERCANTIL,	
METALL	CASSÀ DE LA SELVA
OFICINES I DESPATXOS	FUSTA I SURO
OFICIS VARIS	METALL
QUÍMIQUES	OFICIS VARIS
SANITAT	
ASSEGURANCES	CENTELLES
TÈXTIL	OFICIS VARIS (EXCLÒS)

CERDANYOLA - RIPOLLET OFICIS VARIS	OFICINES I DESPATXOS CONSTRUCCIÓ TÈXTIL	MALGRAT DE MAR OFICIS VARIS	OLESA DE MONTSERRAT OFICIS VARIS
CORNELLÀ DE LLOBREGAT CONSTRUCCIÓ METALL OFICIS VARIS VIDRE JUBILATS (EXCLÒS)	GRANOLLERS OFICIS VARIS	MANLLEU OFICIS VARIS (EXCLÒS)	OLOT OFICIS VARIS
ESPARRAQUERRA OFICIS VARIS	HOSPITALET DE LLOBREGAT METALL OFICIS VARIS FUSTA I SURO	MANRESA METALL OFICIS VARIS QUÍMIQUES FUSTA I SURO CONSTRUCCIÓ TÈXTIL ENSENYAMENT (EXCLÒS)	PALAFRUGUELL OFICIS VARIS
ESPLUGUES DE LLOBREGAT - SANT JUST DESVERN OFICIS VARIS	IGUALADA METALL CONSTRUCCIÓ TÈXTIL TRANSPORTS PELL ARTS GRÀFIQUES OFICIS VARIS	MARTORELL OFICIS VARIS	PALAMÓS OFICIS VARIS
FALSET OFICIS VARIS	INCA OFICIS VARIS	MATARÓ CONSTRUCCIÓ METALL OFICIS VARIS TÈXTIL QUÍMIQUES	PALMA DE MALLORCA HOSTELERIA OFICIS VARIS
FIGUERAS OFICIS VARIS CONSTRUCCIÓ METALL	L'ESCALA OFICIS VARIS	MEMORCA OFICIS VARIS (EXCLÒS)	PARETS DEL VALLÈS OFICIS VARIS
GANDESA CAMPEROLS	LA BISBAL DEL EMPORDÀ OFICIS VARIS (EXCLÒS)	MOLLET DEL VALLÈS METALL OFICIS VARIS	PINEDA DE MAR OFICIS VARIS
GAVÀ OFICIS VARIS METALL QUÍMIQUES ARTS GRÀFIQUES	LA ROCA DEL VALLÈS OFICIS VARIS (EXCLÒS)	MONISTROL DE MONTSERRAT OFICIS VARIS	PRAT DE LLOBREGAT OFICIS VARIS (EXCLÒS)
GIRONA ALIMENTACIÓ OFICIS VARIS METALL BANCA COMERC MERCHANTIL ENSENYAMENT HOSTELERIA QUÍMIQUES SANITAT	LA SEU D'URGELL OFICIS VARIS (EXCLÒS)	MONTCADA I REIXAC OFICIS VARIS METALL (EXCLÒS)	REUS OFICIS VARIS
	LLANÇÀ OFICIS VARIS	MONTORNÉS DEL VALLÈS OFICIS VARIS	RODA DE TER OFICIS VARIS (EXCLÒS)
	LLEIDA OFICIS VARIS	NAVARCLES OFICIS VARIS (EXCLÒS)	RUBÍ METALL OFICIS VARIS
	MAHON OFICIS VARIS		SABADELL OFICIS VARIS TÈXTIL CONSTRUCCIÓ METALL HOSTELERIA (EXCLÒS)
			SALLENT QUÍMIQUES OFICIS VARIS

SANT ADRIÀ DE BESOS OFICIS VARIS	SANTA COLOMA DE GRAMENET METALL CONSTRUCCIÓ OFICIS VARIS
SANT BOI DE LL. METALL QUÍMIQUES CONSTRUCCIÓ OFICIS VARIS	SURIA OFICIS VARIS
SANT CARLES DE LA RÀPITA OFICIS VARIS (EXCLÒS)	TARRAGONA OFICIS VARIS
SANT CELONI OFICIS VARIS (EXCLÒS)	TERRASSA TÈXTIL METALL CONSTRUCCIÓ OFICIS VARIS
SANT CUGAT DEL VALLÈS OFICIS VARIS	VALLS OFICIS VARIS
SANT FELIU DE GUIXOLS FUSTA I SURO HOSTELERIA OFICIS VARIS	VILADECANS METALL TRANSPORTS OFICIS VARIS
SANT VICENÇ DE CASTELLET OFICIS VARIS (EXCLÒS)	VILAFRANCA DEL PENEDÈS OFICIS VARIS
SANT VICENÇ DELS HORTS OFICIS VARIS	VILANOVA I LA GELTRÚ OFICIS VARIS

TOTAL SINDICATS CNT - CATALUNYA (desembre 1979): 171

TOTAL SINDICATS EXCLÒSOS PER AL V CONGRÈS: 23
POBNA 42015 ? 46

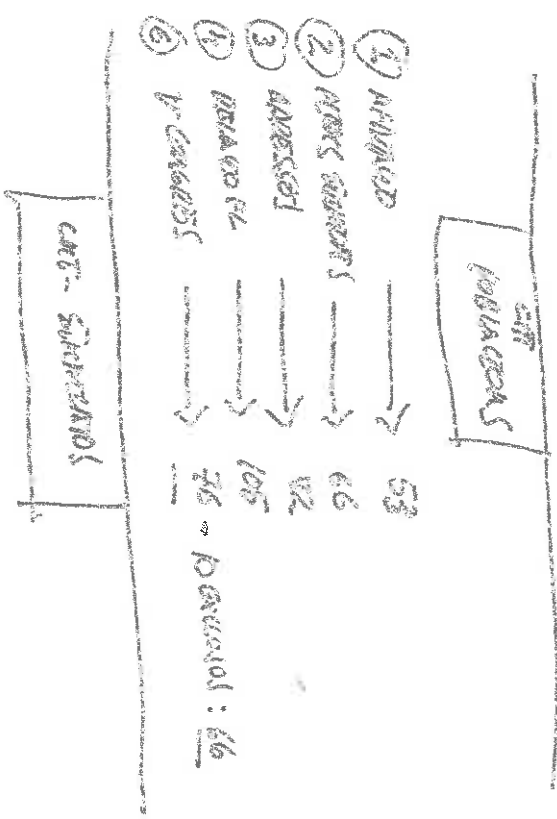
Nota Informativa: Aquestes dades han estat extretes del «Informe provisional» realitzat per la Secretaria d'Organització del «Comitè Nacional de la CNT» al periòdic CNT (nº 30 i nº 31-32) de l'any 1979. La seva funció era informativa respecte a l'estatus de tots els sindicats de l'estat espanyol a l'hora de poder participar reglamentàriament al V Congrés.

Pel que respecte a la assistència dels sindicats al V Congrés de la CNT (8 desembre 1979), s'ha d'afirmar que l'enumeració concreta i l'afiliació de cada sindicat no va ser expressada de forma oficial per part dels òrgans competents de la CNT. Les dades ofertes amb posterioritat per historiadors de referència en

aquesta temàtica (Pablo Carrmna i Reyes Casado) son segons les seves pròpies informacions unes aproximacions bastant fiables fetes per alguns sindicats presents al Congrés.
Pel que fa a Catalunya, és bastant plausible que del total del sindicats que podrien haver-hi estat presents al V Congrés (en principi, 148 sindicats, una vegada restats els possibles exclosos) no tots hi van participar sense que coneguem a dia d'avui altres dades més precises al respecte.

FONTS CONSULTADES:

- 1 Periòdic CNT (nº 30 i 31-32) (octubre, novembre i desembre 1979): «Informe del Comitè Nacional de la CNT» «Llistat de Sindicats que poden concórrer al V Congrés de la CNT».
- 2 Ple de Sindicats CNT Catalunya (17-11-1979).

FONTS INFORMATIVES: ORALS I DOCUMENTALS

FONTS ORALS

ALBEROLA, Octavio
BARNILLS, Ramon
BLANCO, Lluís
BOLDÚ, Francesc
BRONCHALES, Alejandro
BRONCHALES, Juan
CORTAVITAUTE, Emili
DE LA FUENTE, Matias
EDO, Lluís
MARCOS, Enric
MESALLES, Jordi
MOLINER, Eloy
MORALES, Antoni
NOGALES, Angel
RIERA, Miquel
SODY, Angel
SOLER, Santi
VILLALVA, Angel
VIÑAYO, José

FONTS DOCUMENTALS

Arxius de la CNT-AIT de Catalunya
Ateneu Enciclopèdic Popular – CDHS (AEP-CDHS) - Barcelona
Centre de Documentació Antiautoritari i Llibertari (CEDALL) - Badalona
Centre d'Estudis Llibertaris Federica Montseny - Badalona
Fundació d'Estudis Llibertaris i Anarcosindicalistes (FELLA) - Barcelona
Fundació Salvador Seguí - Catalunya (FSS - CAT) - Barcelona
Arxiu històric ciutat de Badalona - Museu de Badalona (MB-AHCB)
Arxius personals diversos

BIBLIOGRAFIA

Llibres

- AISA, Ferran: *La cultura anarquista a Catalunya*, Edicions de 1984 (Barcelona, 2006).
- CNT — *La forja obrera de Catalunya*, Editorial Base (Barcelona, 2013).
- ALBEROLA, Octavio i GRANSAC, Ariane: *El anarquismo español y la acción revolucionaria (1961-1974)*, Ruedo Ibérico (Paris, 1975).
- ALCALDE, Juan José: *Los servicios secretos en España: la represión contra el movimiento libertario español (1939-1995)*, Editorial CNT (Madrid, 1996).
- ALMENDROS MORCILLO, Fernando: *El sindicalismo de clase en España, 1939-1977*, Península (Barcelona, 1978).
- ALTED, Alicia i DOMMERGUE, Lucienne: *La cultura del exilio anarcosindicalista español en el sur de Francia*, Ediciones Cinca (Madrid, 2012).
- ALVAREZ, Ramón: *Historia negra de una crisis libertaria*, Editores Mexicanos Unidos (Méxic, 1982).
- AMOROS, Miquel: *1968. El año sublime de la Acracia*, Murturreko (Bilbao, 2014).
- ANDREU, Marc: *Barri, veïns i democràcia. Els moviments populars i la reconstrucció de Barcelona. L'Haeng* (Barcelona, 2015)
- ARACL, Rafael i SEGURA, Antoni: *Memòria de la transició a Espanya i a Catalunya*, Edicions UB-BCN (Barcelona, 2000).
- ASOCIACION DE FAMILIARES Y AMIGOS DE PRESOS Y EXPRESOS: *Presos en lucha. Por un cambio penal y penitenciario radical. Hacia una justicia popular*. Ediciones de la Torre (Madrid, 1977).
- ASSEMBLEA DE TREBALLADORS DE L'ESPECTACLE (ADTE): *Don Juan Tenorio — Historia d'una autogestió*, Autoedició (Barcelona, 1976).
- AUGUSTIN PUERTA, M.: *Feminismo: identidad personal y lucha colectiva. Análisis del movimiento feminista español en los años 1975 a 1985*, Universidad de Granada (Granada, 2003).
- BABIANO MORA, José: *Emigrantes, cronimetros y huelgas - Madrid (1951-1977)*, Siglo XXI (Madrid, 1995).
- BABY, Sofía: *El mito de la transición pacífica. Violencia y política en España (1975-1982)*, Ediciones Akal (Madrid, 2018).

- BAGUR, Josep i DIEZ, Xavier (coord.): *La gran desil·lusió. Una revisió crítica de la Transició als Països Catalans*. El Cep i la Nansa (Vilanova i la Geltrú, 2005).
- BAIDEZ APARICIO, N.: *Vagos, malaurats... y homosexuales. La represión a los homosexuales durante el franquismo*. Malhivern (Barcelona, 2007).
- BALFOUR, Sebastián: *La dictadura, los trabajadores y la ciudad. El movimiento obrero en el Área metropolitana de Barcelona (1939-1988)*. Edicions Alfons el Magnànim (Valencia, 1994).
- BALLESTER, David: *Vides truncades. Repressió, víctimes i impunitat a Catalunya (1964-1980)*. Editorial PUV (Valencia, 2018).
- BALLESTER, David i RISQUES, Manel: *Temps d'amnistia*. Edicions 62 (Barcelona, 2001).
- BARRO, E.: *Historia de las transgresoras. La transición de las mujeres*. Icaria Editorial (Barcelona, 1996).
- BAYNAC, Jacques: *Mayo del 68 — La revolución de la revolución*. Acta-rela libros & Antonio Machado (Madrid, 2016).
- BENJAMINI: *España, 1970: Porvenir del sindicalismo revolucionario*. Ediciones F.L. Toulouse (CNT-España en exilio) (Toulouse, 1970).
- BERSTAIN, Carlos M.: *La insumisión encarcelada*. Virus Editorial (Barcelona, 1992).
- BEVILACQUA, E.: *Guía de la generación beat, Península* (Barcelona, 1996).
- BORRAS, José: *Sindicalismo español en la empuñada*. Ediciones Picazo (Barcelona, 1978).
- BRENDEL, Cajo i SIMON, Henry: *Ilusiones políticas y lucha de clases*. Virus Editorial (Barcelona, 2004).
- CANADAS GASCON, Xavier: *El Caso Scala — Terrorismo de Estado y algo más*. Virus Editorial (Barcelona, 2008).
- CARANDELL, Josep M^e: *Las Comunas, alternativa a la familia*. Editorial Tusquets (Barcelona, 1975).
- CARDONA, Irene: *Aproximació al paper de les dones dins els Grups Autònoms de la Transició. Testimonis per la reflexió i la memòria*. Descontrol (Barcelona, 2015).
- CARMONA, Pablo: *Transiciones — De la Asamblea Obrera al proceso de pacto social*. Fundación Anselmo Lorenzo (Madrid, 2004).
- CASADO GIL, Reyes: *La transición en rojo y negro*. Fundación Salvador Seguí Ediciones (Madrid, 2018).
- CASTILLO, David: *El cel de l'inferrn*. Proa (Barcelona, 1999).
- CASTORIADIS, Cornelius; LEFORT, Claude; MORIN, Edgar: *Mayo del 68 — La brecha*. Nueva Visión (Buenos Aires, 2009).
- CERDA SUBIRACHS, Joan i RODRIGUEZ BRANCHAT, Rosa: *La represió franquista del moviment hippy a Formentera (1968-1970)*. Res Publica Edicions (1999).
- COHEN, Emma: *La librería francesa. Mayo del 68*. Universidad Jaume I (Castelló, 2010).
- COLECTIVO ESTUDIOS POR LA AUTONOMIA OBRERA: *Luchas autónomas en la transición democrática*. Zero-Zyx (Madrid, 1977).
- COLECTIVO ETCETERA: *Transición a la modernidad y Transición democrática*. Etcetera (Barcelona, 1998).
- COMITES DE APOYO: *Dossier Scala*. Edicions CNT-AT (Octubre 1980).
- CORTADE, André: *Historie disordonnée du M.I.L.*. Derive, 17 (Repinya, 1985).
- COSTA VILA, Jordi: *Como acabar con la contracultura*. Taurus (Madrid, 2018).
- CREXELL, J.: *Prensa catalana clandestina 1970-1977*. Edicions Crit (Barcelona 1977).
- D, Joni: *Grups autònoms. Una crònica armada de la Transició democràtica*. El Lokal (Barcelona, 2013).
- DAMIANO, Cipriano: *La resistencia libertaria (1939-1970)*. Bruguera (Barcelona, 1978).
- DEBORD, Guy: *La sociedad del espectáculo*. Pre-terros (Valencia, 1999).
- *Comentarios sobre la sociedad del espectáculo*. Anagrama (Barcelona, 1990).
- DD.AA.: *La oposición libertaria al régimen de Franco (1936-1975)*. FSS - Ediciones (Madrid, 1993).
- *Contra Franco — Testimonios y Reflexiones*. VOSA i CEDALL (Barcelona, 2006).
- *La imaginación al poder — Paris 1968*. Editorial Argonauta (Barcelona, 1978).
- *La Barcelona rebelde — Guía de una ciudad silenciada*. Octaedro (Barcelona, 2003).
- *Empresa Blanot — Lucha unida, victoria proletaria*. Autoedición (Barcelona, 1969).
- *Barcelona, fagments de la contracultura*. Ajuntament de Barcelona (Barcelona, 2009).
- *El movimiento libertario español*. Ruedo Ibérico (Paris, 1974).
- *CNT, ser o no ser (1976-1979)*. Ruedo Ibérico (Barcelona, 1979).
- *Apuntes sobre la autonomía obrera*. Etcetera (Barcelona, 1979).
- *Anarquisme i alliberament nacional*. El Llamp (Barcelona, 1987).
- *Nihilismo y rebelión*. Icaria Editorial (Barcelona, 1978).
- *Por la autonomía de los trabajadores*. Castelleore Editor (Madrid, 1976).

- *Por la memoria anticapitalista. Reflexiones sobre la autonomía*, Klinamen (Madrid, 2009).
- DAZ, Carlos: *La actualidad del anarquismo*, Ruedo Ibérico (Paris, 1977).
- DAZ, José Antonio: *Luchas internas en Comisiones Obreras (Barcelona 1964-1970)*, Bruguera (Barcelona, 1977).
- *Entre el fraude y la esperanza: las Comisiones Obreras de Barcelona*, Ruedo Ibérico (Paris, 1972).
- DÍEZ, Xavier (ed.): *La Transición en Cuadernos de Ruedo Ibérico*, Planeta (Barcelona 2011).
- *L'anarquisme, fet diferencial català*, Virus Editorial (Barcelona, 2013).
- DOMENECH, Xavier: *Cambio político y movimiento obrero bajo el franquismo. Lucha de clases, dictadura y democracia*, Icaria Editorial (Barcelona, 2012).
- DOPICO, Pablo: *El cómic underground español, 1970-1980*, Catedra (Madrid, 2005).
- EALHAM, Chris: *La lucha por Barcelona — Clase, cultura y conflicto, 1898-1937*, Alianza Editorial (Madrid, 2005).
- *Vivir la anarquía, vivir la utopía. José Perinat y la historia del anarcosindicalismo español*, Alianza Editorial (Madrid, 2016).
- EDO, Luis Andrés: *La CNT en la encrucijada: aventuras de un heterodoxo*, Flor del Vienno (Barcelona, 2006).
- EQUIPOS DE ESTUDIO: *Prueba de fuerza entre el reformismo y la ruptura*, Elías Querejeta Ediciones (Madrid, 1976).
- ESCRIBANO, Francesc: *Compte enrere. La història de Salvador Puig Antich*, Edicions 62 (Barcelona, 2001).
- ESPAL EN BLANC (Coord.): *Las luchas autónomas en los años setenta*, Traficantes de Sueños (Madrid, 2008).
- ESTEBARANZ, Juanco: *Comandos autónomos. Un anticapitalismo iconoclasta*, Virus Editorial (Barcelona 1996).
- ESTUDIANTES LIBERTARIOS DE CATALUÑA: *Manifiesto base de los Estudiantes Libertarios de Cataluña - (Diciembre 1972)* (Barcelona, 1972).
- ETXEZARRETA, Miren (Coord.): *La reestructuración del capitalismo en España, 1970-1990*, Icaria/Fuhem (Barcelona, 1991).
- FERNÁNDEZ, Juanjo: «Star», *La contracultura de los 70*, Glenat (2007).
- FERNÁNDEZ DE CASTRO, Ignacio: *De las Corres de Cádiz al post-fanquismo (1957-1980)*, El Viejo Topo Ediciones (Barcelona, 1981).
- FIORAVANTI, Eduardo: *Ni eurocomunismo ni estado*, Ediciones Península (Barcelona, 1978).
- FONSECA, Carlos: *Garrote vil para dos inocentes. El caso Delgado-Granado*, Ediciones Temas de hoy (Madrid, 1998).
- FONT, Joan: *La vaga de Harry Walker (diciembre 1970 — febrer 1971)*, Edicions Catalanes de Paris (Paris, 1972).
- FORMENT, Albert: *José Martínez: la epopeya de Ruedo Ibérico*, Anagrama (Barcelona, 2000).
- GALLARDO, Juan José: *Tomura y transición democrática — El caso Teller*, Autoedición (Santa Coloma de Gramenet, 1996).
- GAYÁN, Valentí: *De vagos y maltratos. Michel Foucault en España*, Virus Editorial (Barcelona, 2010).
- GARCIA, Nicolás: *Del proletariado militante al proletariado claudicante*, Quemada Ediciones (Madrid, 2016).
- GARCIA RICO, Eduardo: *Queríamos la revolución. Crónicas del Frente de Liberación Popular (FLP)*, Flor del Vienno (Barcelona, 1998).
- GARCIA RUA, José Luis: *Una lectura libertaria de la transición*, Fundación Anselmo Lorenzo (Madrid, 1997).
- GU CALVO, Enrique: *Lógica de la libertad — Por un marxismo libertario*, Anagrama (Barcelona, 1977).
- GIMENEZ PLAZA, Dionisio: *Roca — Organización obrera y desinformación*, Ediciones de la Torre (Madrid, 1977).
- GOMBIN, Richard: *Los orígenes del izquierdismo. Zero-Zyx* (Madrid, 1973).
- GOMEZ CASAS, Juan: *El relanzamiento de la CNT (1975-1979)*, Ediciones CNT — Exterior (Madrid, 1984).
- *Los cruces de caminos — Antecedentes y pequeña historia de una década (1966-1976)*, Ediciones CNT (Paris, 1984).
- GIMALDOS, Alfredo: *La sombra de Franco en la transición*, Oberón (Fuenlabrada, 2004).
- GURUCHARRI, Salvador i IBÁÑEZ, Tomás: *Insurgencia Libertaria — Las Juventudes Libertarias en la lucha contra el franquismo*, Virus Editorial (Barcelona, 2010).
- GUTIERREZ, Jesús M^a: *Guía político-sindical dels Països Catalans*, La Magrana (Barcelona, 1978).
- HALL, S.: *Los hippies: una contracultura*, Anagrama (Barcelona, 1970).
- HEINE, Harimur: *La oposición política al franquismo (1939-1952)*, Crítica- Grijalbo (Barcelona, 1983).
- HERNANDO, Alberto: *Ruedo Ibérico y José Martínez: la imposibilidad feraz de lo posible*, Pepitas de Calabaza (Logroño, 2017).
- HERRERIN LOPEZ, Ángel: *La CNT durante el franquismo — Clandestinidad y exilio (1939-1975)*, Siglo XXI (Madrid, 2004).
- HUERTAS CLAVERIA, Josep M^a: *Obrers a Catalunya — Manual*

- d'història del moviment obrer a Catalunya, 1840-1975, L'Avenc* (Barcelona, 1994).
- INTERNACIONAL SITUACIONISTA: *Textos completos de la revista Internacional Situacionista (1958-1969)*, Literatura Gris (Madrid, 2001)
- KOHLER, Holm-Deleer: *El movimiento sindical en España*, Fundamentos (Madrid, 1995).
- LABRADOR, German: *Capables por la literatura. Imaginación política y contracultura en la transición española (1968-1986)*, Akal Editores (Madrid, 2017).
- LAIZ, Consuelo: *La lucha final. Los partidos de la izquierda radical durante la transición española*, La Catarata (Madrid, 1995).
- LOPEZ CRESPI, M.: *No era això. Memòria política de la transició*, El Junc (Lleida, 2001).
- LOPEZ LINAGE, Javier: *Grupos marginados y peligrosidad social*, Campo Abierto Ediciones (Madrid, 1977).
- LORENZO, Cesar M.: *Los anarquistas españoles y el poder*, Ruedo Ibérico (Paris, 1972).
- LORENZO RUBIO, C.: *Cárceles en llamas. El movimiento de los presos sociales en la transición*, Virus Editorial (Barcelona, 2013).
- LOS INCONTROLADOS: *Manuscrito encontrado en Vitoria*, Radikales Livres (Madrid, 2000).
- *Cronicas de la España salvaje 1976-1981*, Editorial Klimamen-Biblioteca Social Hermanos Quero (novembre, 2004).
- MADRID, Francisco: *Solidaridad Obrera y el periodismo de raíz obrera*, Ediciones Solidaridad Obrera (Badalona, 2007).
- MALLO, Oriol: *El Cas Badella*, Flor de Vent Edicions (Barcelona, 1998).
- *La revolta dels Quixots*, Empúries (Barcelona, 1997).
- MAIVIDO, Pau: *Nosotros los malos*, Anagrama (Barcelona, 2004).
- MARIN, Dolores: *Anarquistas. Un siglo de movimiento libertario en España*, Ariel (Barcelona, 2010).
- *Clandestinos*, Plaza & Janés (Barcelona, 2002).
- MARTINEZ, Guillem: *CT o la Cultura de la Transición*, Debolesillo (Barcelona, 2012).
- MARUGAN COCA, Josep Lluís: *Autogestión, Aboral, Picazo* (Barcelona, 1979).
- M.O.C.: *Desobediencia debida*, Traficantes de Sueños (Madrid, 2002).
- MOLINERO, Carme i YSAS, Pere: *Productores disciplinados y minorías subversivas*, Siglo XXI (Madrid, 1998).
- MORAN, Gregorio: *El precio de la transición*, Planeta (Barcelona, 1991).
- MUNIESA, Bernat: *Dictadura y Monarquía en España. De 1939 hasta la actualidad*, Ariel Historia (Barcelona, 1996).
- NAREDO, José Manuel: *Por una oposición que se oponga*, Anagrama (Barcelona, 2001).
- NAZARIO: *La Barcelona de los 70 vista por Nazario y sus amigos*, Elago Ediciones (Castelló de la Plana, 2004).
- *La vida cotidiana del dibujante underground* (Cronicas), Anagrama (Barcelona, 2016).
- *Anarquima. Obra gráfica completa*, Ediciones La Cúpula (2017).
- NEGRÍ, Toni: *Del obrero-masa al obrero-social*, Anagrama (Barcelona, 1980).
- ORDOVAS, Jesús: *Fiebre de vivir. Apocalípticos y destintados en el rock español de los 70*, Efe Eme (2017).
- ORIHUELA, Antonio: *Poesía, pop y contracultura en España*, Berencie Ed. (2013).
- ORRANTIA, Mikel: *Por una alternativa libertaria y global*, Ed. Zyx (Madrid, 1978).
- PEREZ, Antonio: *Peguenta historia de la llamada Acracia* — *La resistencia universitaria al tardofranquismo*, Postmetropolis (Madrid, 2016).
- PLATA, Gabriel: *La razón romántica. La cultura política del progresismo español a través de «Trinfeo» (1962-1975)*, Biblioteca Nueva (Madrid, 1999).
- QUINTANA, Francisco (Coord.): *Asalto a la fábrica* — *Luchas autónomas y reestructuración capitalista 1960-1990*, Alkormio Ediciones (Barcelona, 2003).
- RACIONERO, Luis: *Filósofos del underground*, Anagrama (Barcelona, 1977).
- REGUANT, Josep M^e: *Marcel·l Massana; Terrorismo o resistència?*, Dopesa (Barcelona, 1979).
- REVUELTA, Manuel: *Herena de la Mancha. Una historia ejemplar*, Ediciones La Piqueta (Madrid, 1980).
- RUBAS, Pepe: *Los 70 a destajo* — *Ajoblanco y Libertad*, Editorial Destino (Barcelona, 2011).
- ROCCA, José Manuel (ed.): *El proyecto radical. Auge y declive de la izquierda revolucionaria en España (1964-1992)*, Los libros de la Catarata (Madrid, 1994).
- RODRIGUEZ, Emmanuel: *Por qué fracasó la democracia en España. La transición y el régimen del 78*, Traficantes de Sueños (Madrid, 2015).
- ROGLAN, Joaquín: *Oriol Solé, el Che catalán*, Edicions 62 (Barcelona, 2006)
- ROSES CORDOVILLA, Sergi: *El MIT: una historia política*, Alkormio Ed. (Barcelona, 2002).
- ROSS, Kristin: *Mayo del 68 y sus vidas posteriores*, Acuarela libros & Antonio Machiado (Madrid, 2008).

- ROSZAK, Theodore: *El nacimiento de una contracultura*, Kairós (Barcelona, 1970).
- ROUILLAN, Jean Marc: *De memoria — oronó de 1970 en Toulouse- (Vol. I)*, Virus Editorial (Barcelona, 2009).
- *De memoria — el duelo de la inocencia: un día de septiembre de 1973 en Barcelona - (Vol. II)*, Virus Editorial (Barcelona, 2011).
- *La breve etapa de los GARI: Toulouse 1974 — (Vol. III)*, Virus Editorial (Barcelona, 2015).
- RUBIN, Jerry: *Do it: scenarios of the revolution*, Simon and Schuster (New York, 1970).
- SALA, Antonio i DURAN, Eduardo: *Crítica de la izquierda autoritaria en Cataluña (1967-1974)*, Ruedo Ibérico (Paris, 1975).
- SANCHEZ AGUSTI, Ferran: *Maquis a Catalunya*, Pagès Editors (Lleida, 1999).
- *El maquis anarquista*, Editorial Milenio (Lleida, 2006)
- SANCHEZ SOLER, Mariano: *La Transición sangrienta. Una historia violenta del proceso democrático en España*, Península (Barcelona, 2010).
- SANZ, Carles: *Catálogo de prensa libertaria y anarcosindicalista en España (1976-2005)*, Fundació Estudis Libertaris i Anarcosindicalistes (FELLA) (Barcelona, 1999).
- SEMPRUN MAURA, Carlos: *Ni Dios, ni Amo, ni CNT, El Viejo Topo* (Paris, 1975).
- SOBREQUESI CALIICO, Jaume: *Historia Contemporánea de Catalunya*, Columna (Barcelona, 1998).
- SOLER I AMIGO, Santi: *Lucha de clases y clases de luchas*, Anagrama (Barcelona, 1978).
- SOLER, Josep; SOLER Francesc; SOLER, Joan; SOLER, Santi; Soler — *Una vida contra corrent*, Editorial Pont del Petrolí (Badalona, 2014).
- SUBIRATS, Eduardo: *Intransiciones — Crítica de la cultura española*, Biblioteca Nueva (Madrid, 2002).
- TAJUELO, Telesforo: *El MIL, Puig Antich y los GARI*, Ruedo Ibérico (Paris, 1977).
- TELLEZ, Antonio: *La guerrilla urbana en España: Sabatá*, Virus Editorial (Barcelona, 1992).
- *El Mil y Puig Antich*, Virus Editorial (Barcelona, 1994).
- TOLOSA, Carlos: *La toma de la torra*, Empúries (Barcelona, 1999).
- TRABAJADORES POR LA AUTONOMIA PROLETARIA Y LA REVOLUCION SOCIAL: *Octavillas, pasquines y textos de la guerra social en el estado español 1977-1980* (Barcelona, 1999).

- URIA RUOS, P.: *El feminismo que no llegó al poder. Trayectoria de un feminismo crítico*, Talasa (Madrid, 2009).
- VANEGEM, Raul: *Tratado del saber vivir para uso de las jóvenes generaciones*, Anagrama (Barcelona, 1977).
- VILAROS, Teresa M.: *El mono del desencanto, Siglo XXI* (Madrid, 1998).
- WITHELM, Gonzalo: *El movimiento libertario en la transición — Madrid 1975-1982*, FSS Ediciones (Madrid, 2012).
- WITHELM, Gonzalo: *Romper el consenso. La izquierda radical en la Transición española (1975-1982)*, Siglo XXI (Madrid, 2016).
- YSA, Pere (ed.): *La transición a Catalunya i Espanya*, L'Avenç (Barcelona, 1997).

Artículos

- ALONSO QUINONES, Albert: «La vaga de la Roca a Gavà (1976)», A: *Constructors de consciència i canvi*- DD.AA. (Sant Felip de Ll., 2009).
- BELLVER, Vicent: «¿Demasiado tarde? El movim entro libertario en (la) transición (Valencia 1976-1978)», Congrés: «Las otras protagonistas de la transición: izquierda radical y movilizaciones sociales» (FSS) (Madrid, 2017).
- BERGES, Pedro i GARCIA, José: «Una experiencia frustrada de prensa confederal — 'Solidaridad Obrera' (1978-1979)», *Cuadernos de Ruedo Ibérico* (Barcelona, 1979).
- BIZOSA, Alberto: «Sexopolíticas del cine marginal de los años 70 en España», *Arte y políticas de identidad* (Universidad de Murcia, 2011).
- CASADO Gil, Reyes: «La CNT en la prensa española, 1976-1979», Instituto de Estudios Riojanos (Logroño, 2002).
- «La CNT y la transición sindical», Congrés: «Las otras protagonistas de la transición: izquierda radical y movilizaciones sociales» (FSS) (Madrid, 2017).
- COLECTIVO AUTONOMIA DE CLASE: «Algunas consideraciones sobre la crisis actual de la CNT», *Cuadernos de Ruedo Ibérico* (Barcelona, 1979).
- CORTAVIARTE, Emili: «Posiciones, sectores y confrontaciones en CNT de Cataluña reflejados en 'Solidaridad Obrera' (1976-1979)», Congrés: «Las otras protagonistas de la transición: izquierda radical y movilizaciones sociales» (FSS) (Madrid, 2017).
- DD.AA.: «Pasado, presente y futuro del movimiento libertario español», *Cuadernos de Ruedo Ibérico* (Paris, 1974).
- «BICICLETA. Revista de Comunicaciones Libertarias — FUERA, PERO NO AL MARGEN», Congrés: «Las otras protagonistas de la transición» (FSS) (Madrid, 2017).

- DEL TORO MARZAL, Alejandro: «El caso Scala», *Cuadernos Jurídicos* n° 24 (Madrid, 1994)
- EDO MARTÍN, Luis: «20 de años de un proyecto anarcosindicalista — Recordar para aprender», *Libre Pensamiento* (n° 24) (Madrid, 1997).
- ELIZALDE PEREZ, José: «Anarcosindicalismo y partitocracia ante la transición política en España», *Revista de Estudios Políticos* (Setembre-October de 1981).
- GALCERAN, Montserrat: «El mayo del 68 y su repercusión en España», *Dossier Feministes* n° 12 (Barcelona, 2008).
- GOMEZ, Freddy: «Grandezas y miserias del movimiento libertario español hoy», *Cuadernos de Rueda Ibérica* (Barcelona, 1979).
- «Situations et perspectives de l'anarchisme espagnol», *La Lanterne Noire* (n°5) (Paris, 1976).
- «Breve contribución a l'histoire de l'anarchisme aujourd'hui», *Fronte Libertario* (Paris, 1976).
- GOMEZ, Freddy i MUR, Alicia (Freddy i Alicia): «Apuntes sobre el anarquismo histórico y el neoanarquismo en España», *Cuadernos de Rueda Ibérica* (Paris, 1974).
- GONZALEZ MARTINEZ, Alfredo i CALERO DELSO, Juan Pablo: «La CNT en la transición: una raíz profunda», VI Jornadas Casilla-La Mancha sobre investigación de archivos (Guadalajara, Noviembre 2003).
- GUTIERREZ MOLINA, José Luis i GUJARRO, Julio: «La CNT en Andalucía: reorganización y conflicto (Sevilla 1970-1979)», FSS Ed. (Madrid, 1993).
- HARO IBARRS, Eduardo: «Nos manan con heroína», *Ozono* n° 37 (Madrid, 1978).
- HERRNANDO, Alberto: «Nuevas crisis/viejas causas: la reconstrucción de la CNT en Cataluña», *Cuadernos de Rueda Ibérica* (Barcelona, 1979).
- IBAÑEZ, Tomás: «Ilusión y desencanto en una misma entrega» (Dossier «¿Qué fue de la CNT...?») *Revista Polémica* (Barcelona, març 2007).
- «La CNT tiene un brillante porvenir... ¡detrás de ella!», *Revista Nada* (N° 3) (Barcelona, 1979).
- JACAS, Gerard: «Refutación de algunos errores y malentendidos en que incurrir el anarquismo español en la actualidad», *Revista Nada* (n° 3) (Barcelona, 1979).
- LOPEZ PETIT, Santi: «Autonomía de clase o autonomía de lo político», *El Viejo Topo* (n° 29) (Barcelona, 1979).
- LORENZO RUBIO, César: «La revuelta de los comunes. Una primera aproximación a la lucha de los presos sociales durante la transición», Universidad Castilla-La Mancha [en línea] http://www.uclm.es/profesorado/poliver/Grupopoliver/pdf/Cesar_Lorenzo/LA%20REVUELTA%20DE%20LOS%20COMUNES.pdf.
- LIORENS, Martí: «Copel: la marginación encerrada», *Ozono* (n°22) (juliol 1977).
- MARTÍN: «La reconstrucción de la CNT — Une discussion», *La Lanterne Noire* (n° 6-7) (Paris, 1976).
- MARTÍN, Barolomé: «La CNT frente a los pactos sociales (1976-1984)», Actes del Congrés: «La transició de la dictadura franquista a la democràcia» (Barcelona, 2005).
- MARTINEZ ALIER, Joan i SACRISTAN, Manuel: «Cinco cartas sobre marxismo, eurocomunismo y anarcosindicalismo», *Revista Materialistas* (Barcelona, 1978).
- MARTINEZ ALIER, Joan: «El pacto de la Moncloa. La lucha sindical y el nuevo corporativismo», *Cuadernos de Rueda Ibérica* (Paris, 1977).
- MULERO CAMPOY, Marea: «La huelga de Roca Radiadores, una experiencia de autoorganización obrera», *Historia, Trabajo y Sociedad* (2015).
- OLIVA, J.R. i SEWELL, A.J.: «La huelga de Roca» (dentro del libro *Asalto a la fábrica*), Alkornio Ediciones (Barcelona, 2002).
- ORERO, Felipe: «Reflexiones sobre lo libertario al margen de una encuesta», *Cuadernos de Rueda Ibérica* (Paris, 1974).
- «CNT. Ser o no Ser» (Pag. 44-225), *Cuadernos de Rueda Ibérica* (Barcelona, 1979).
- PASAMAR, Gonzalo: «¿Cómo nos han contado la Transición? Política, memoria e historiografía (1978-1996)», *Ayer* (Madrid, 2015).
- PINERO I COSTA, Miquel-Dídac: «Lluites autònomes i llibertàries estudiantils en el tardofranquisme (Estudians llibertaris de Catalunya i Balears 1971-1974)» (Bloc mevilaweb.cat — 15 novembre 2013).
- PONT, Daniel: «Sobre la COPEL», *Kinamen* (Sevilla, 2008).
- RYVERA, Antonio: «Demasiado tarde — El anarcosindicalismo en la transición española», *Libre Pensamiento* n° 31 (1999) (Madrid, 1999).
- TORRES RAVAN, Margaret: «La relevancia del anarquismo en la sociedad contemporánea», Memoria de las I Jornadas Internacionales de Debate Libertario. Fundación Salvador Seguí (Madrid, 1988)
- «El anarquismo viejo y nuevo: la reconstrucción de la CNT 1976-1979», FSS Ed. (Madrid, 1993).
- TORRES, Maggie: «The development of a new politics: the Autonomous Workers Groups (los Grupos Obreros Autónomos) in Barcelona during the last years of Francoism, 1969-1975», *International Journal of Iberian studies* n° 7 (1998).

- VADILLO, Julián: «El anarquismo y anarcosindicalismo en la España de la transición», [En línea] <http://www.celffrancescabat.org>. (s/f). (s/f).
- VEGA, Rubén: «Demócratas sobrevenidos y razón de Estado. La transición desde el poder», *Historia del Presente* (nº 12) (Madrid, 2008).
- «Contra corriente. El sindicalismo radical en la Transición», Biblioteca Nueva, Madrid 2011 (Dentro del libro *La sociedad española en la Transición. Los movimientos sociales en el proceso democratizador*).
- ZAMBRANA, Joan: «El Caso Scala y la CNT — Terrorismo de Estado», *El Viejo Topo* (nº 248) (Barcelona, 2008).
- «Ecos de Mayo del 68 en el resurgir libertario en España», *Libre Pensamiento* (nº 93) (Invierno 2017-2018) (Madrid, 2018).
- «Grupo 'Acción Libertaria' 1968-1970 — Historia y Documentos» (Badalona, 2016) (www.cedall.org).

Tesis doctorals i tesines:

Tesis doctorals:

- ALONSO QUINONES, Albert: *La vaga de Roca. 96 dies de resistència i autoorganització*, Universitat de Barcelona (UB) (Barcelona, 2005).
- CARMONA, Pablo Cesar: *Libertarism y contraculturales — El asalto a la sociedad disciplinar. Entre Barcelona y Madrid (1965-1979)*, Universidad Complutense de Madrid (UCM) (Madrid, 2012).
- CASADO GIL, Reyes: *La CNT en el estado español: reorganización y crisis (1973-1981)*, Facultad d'Història de la UNED (Madrid, 2016).
- LORENZO RUBIO, C.: *Subirse al tejado. Cárcel, presos comunes y acción colectiva en el franquismo y la Transición*, Universitat de Barcelona (UB) (Barcelona, 2010).
- ROMANOS, Eduardo: *Ideología libertaria y movilización clandestina. El anarquismo español durante el franquismo (1939-1975)*. Universitat de Florència (2007).

Tesines i treballs d'investigació universitaris (DEA)

- BARNILS, Ramón: *La contracultura en acció: Ajoblanco*, Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) (Barcelona, 1979).
- PANIAGUA DE PAZ, Fernando: *Círculos de Formación de Cuadros - Grupos Obreros Autónomos - Los primeros pasos de la autonomía obrera en Barcelona (1969-1973)*, Universitat de Barcelona (UB) (Barcelona, 2005).
- SANS, J.: *Últim esclat. Esquerra revolucionària, moviment obrer i canvi polític a Catalunya (1975-1979)*, Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) (Barcelona, 2012).

Bibliografia complementària

- Revistes - Expressió llibertària i antiautoritària (1976-1979)
- AJOBLANCO (1ª ETAPA)
- ALFAIFA
- ASKATASUNA
- BICICLETA
- EL TOPO AVIZOR
- EL VIEJO TOPO (1ª ETAPA)
- EMANCIPACIÓN
- HISTORIA LIBERTARIA
- LA PUÇA I EL GENERAL
- LUCHA Y TEORÍA
- NADA
- NEGACIONES
- OZONO
- PALANTE
- STAR
- TEORÍA Y PRÁCTICA
- USERDA

- Prensa confederal i llibertària (Catalunya—Espanya—Exili)
- CATALUNYA — Periòdic de la CNT de Catalunya.
- CNT — Periòdic de la CNT a l'Estat espanyol.
- SOLIDARIDAD OBRERA — Periòdic de la CNT de Catalunya
- TERRA Y LIBERTAD — Òrgan de la Federació Anarquista Ibèrica (FAI)
- FRONTE LIBERTARIO — França (Exili)
- LE COMBAT SYNDICALISTE — França (Exili)
- ESPOIR — França (Exili)